

Віра Ільченко

Добавить в друзья

Подписаться

Сообщение

Нравится

Сообщение

Поделиться

Еще

Свяжитесь с нами

Статус Фото/видео

ГРАММАТИКА ЛЮБВИ

Грамматика любви : [научно-публицистичное издание] /укладач В. Р. Ильченко; під редакцією В. Р. Ильченко та В. А. Продаєвича — Полтава, Одеса : 2017 — 304 с. : іл.

ББК
УДК
Д

В книзі зроблена спроба колективного IQ виявити на основі публікацій у ФБ групою «Педагогічний лікбез» взаємозв'язок безпеки нації і змісту освіти. Загострити увагу небайдужих до долі нації на ролі моделі світу суспільства (життєствердної, агресивної чи деструктивної) в його сталому розвитку. Показати на роль освіти у формуванні моделі світу, наголосити на відповідальності педагогів, батьків, представників влади за результативність цього процесу. Розраховано на керівників шкіл, педагогів всіх навчальних закладів, психологів, філософів, юристів (або представників всіх професій).

Видання здійснено за сприяння В. Продаєвича

© Ильченко В. Р., автор-упорядник, 2017
© Сокольский Е. О., дизайн, 2017

ISBN

Полтава—Одеса, 2017

З глибин віків Чорнобильська молитва:

Земля земська,
Вода річкова,
А на землі світ,
А в світі люди, великі й малі.

Поможи, Господи,
Ангела дістать
І на той світ послать.
Забери, ангеле Божий,
Життя, щастя, здоров'я
Нашого Чорнобилья, верни його нам.

Да стišиши, Боже,
Землю й небо,
Стišиши в наших думках
І в душі і землі нашого міста біль!
Миколаю святий, угоднику Божий,
Донеси нашу молитву
До Господа Бога.

По этой книге узнают, что я жил.
По этой книге узнают, в чем я ошибался.

Конфуций

Книга создана на основе постов в Фейсбуке участников группы «Педагогический ликбез». Друзья писали на украинском и русском языках. Посты не переводились, они соответствуют оригиналам.

Публикации выбраны в Педагогическом ликбезе и не случайно. Из них можно заключить, как коллективный интеллект пытается направить деяния взрослых на достижение счастья и здоровья детей, об учителе, как главной фигуре в социуме, об угрозе тиражирования школой биообъектов вместо выращивания детей как подобия Божьего. Во многих «письмах» — отражение основных идей образовательной модели «Довкилля», как модели образования устойчивого развития общества, в котором каждый человек защищен от посягательства на его душу, на использование ее в целях других людей.

В Педагогическом ликбезе ... собралось около 100 постов. Я, как основатель «ликбеза» вслед за Г. Померанцем считаю, что на первое место выходит не экономика, а педагогика. Никакая техника, никакие высокоточные ракеты не остановят миллиарды недорослей, недоумков, а их тиражирует Школа, созданная так, как повелел им дьявол.

Що таке Довкілля?

*Довкілля — це Сонце і Місяць,
блискавка й грім,
хмари, принесені вітром.
Зорі, що в небі сходять...*

Віра Ільченко

Добавить в друзья

Подписаться

Сообщение

Хроника

Информация

Друзья · общее: 1

Фото

Еще ▾

ВСТУПЛЕНИЕ

Педагогический ликбез — доступно о необходимом в образовании для детей, государства, цивилизации

Объединение заинтересованных в здоровье и счастье детей — педагогов, психологов, философов, медиков, народоведов, искусствоведов, историков, политиков, юристов, военнослужащих, священнослужителей и всех, кто согласен, что на первое место в жизни общества выходит не экономика, а педагогика. Дети приходят в мир с ожиданием счастья и радости. Что им обязана дать школа? И что от них ожидает общество?

Группа участвовала:

- в обсуждении документов в связи с разработкой третьего поколения стандарта образования новой украинской школы, программ;
- в педагогизации общества, необходимой в связи с тем, что решающей становится не экономика, а педагогика, начиная с детского сада (Померанц);
- в выявлении необходимых условий для счастья и здоровья детей.

Это было главное дело группы ФБ. На ленте новостей появлялись мысли, которые отпускать в никуда было бы расточительством.

Приведу в подтверждение цитату из «Золотой розы»

К. Паустовского: «Каждая минута, каждое брошенное невзначай слово или взгляд, каждая глубокая или шутовская мысль, каждое незаметное движение человеческого сердца, так же как летучий пух тополя или огонь звезды в ночной луже, — все это крупинки золотой пыли. Золотая роза мусорщика Шамета представляется прообразом творческой деятельности...» Жанн Шамет создал её, чтобы увидеть счастливой девочку-сироту. Участники группы собирали золотые пылинки для создания «золотой розы» для счастья детей.

Представляюсь как администратор группы. Выбрала для этого слова Я. А. Коменского (Ведь разум принадлежит всем, как сказал М. Монтень.)

Я на перилах любимой Андреевской церкви (в том числе

«Привет вам, читатели! Христианские души, позвольте мне, прошу вас об этом, говорить с вами с полной откровенностью. Как известно тем, кто ближе знает меня, человек я незначительного ума и почти без научного образования. Сокрушаясь, однако, о бедствиях моего времени, я чрезвычайно желаю, если будет дана какая-либо возможность к тому, восполнить наши зияющие пробелы своими или чужими нововведениями, которые везде могут исходить лишь от милостивого Бога.

Я. А. Коменский

и за её сходство с моей Ильинской церковью в Чернобыле), почти без научного образования с красным дипломом учителя физики и основ производства, со знанием необходимости выполнения школьных программ, усвоения всеми школьниками «всесторонне, глубоко, навсегда» всех программных вопросов. Позже я подсчитала, что их более 10 000 только по естественным предметам (а по всем — более 100 000!). Все более усиливалось сомнение в необходимости их детям, чему способствовали многие мысли («Образование — это то, что остается, когда все выученное забыто» (Д. Гранин), «Многознайство не научает уму, блаженство состоит в познании главнейших причин, которые управляют всем через все. (Гераклит)» и другие. Главные сигналы шли от учеников — они не хотели «навсегда» усваивать то, в чем не видели необходимости. Началась моя борьба против фактологической педагогики, превращающей нормальных детей в недорослей, недоучков, недоразвитков, которых не становить никакими высокоточными ракетами (Г. Померанц).

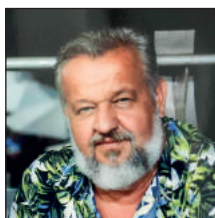
Промежуточный результат этой борьбы, в которой участвовали сотни педагогов, десятки тысяч учеников, родителей — модель целостного образования устойчивого развития «Довкілля» (другие названия — образовательная модель «Логика природы», «Живая дидактика»).

Учительница Чернобыльской СШ №1, д. п. н., профессор, действительный член НАПН Украины, председатель общественной организации «Освітній центр «Довкілля».

Я благодарна всем моим друзьям за их посты.

Особо благодарю судьбу за встречу в ФБ с другом — Валентином Продаевичем. Его публикации позволяют увидеть новые аспекты влияния образования на жизнь общества, судьбы стран и цивилизации. Передаю слово Валентину Продаевичу — ведущему соавтору Писем.

ПЛЕТЕННЫЙ ЧЕЛОВЕК

Иногда возникает ощущение, что современный человек похож на одинокого пловца в океане, беспомощно барахтающегося среди гигантских волн, не видя берега, не ведая, куда плыть и как уцелеть. Я имею в виду океан информации, львиная доля которой носит, увы, негативный, деструктивный характер (сплошь и рядом — факты насилия, коррупции, воровства, жестокого обращения с людьми и животными) и вызывает у меня состояние невыразимой усталости, органического ее неприятия, отторжения. Словно какой-то внутренний фильтр начинает блокировать негатив, пропуская лишь малое число прямо противоположных по знаку, радостных известий, носящих жизнеутверждающий, созидательный характер, наподобие, к примеру, сообщения о поразительном, ни на какой другой не похожем фестивале «Burning Man», который ежегодно проводится в США, в пустыне Блэк-Рок.

Этот ежегодный восьмидневный праздник начинается в последний понедельник августа, в ноль часов одну минуту. Кульминация приходится на субботу после заката, когда в атмосфере всеобщего ликования на виду у тысяч зрителей-участников мистического действа сжигают огромную деревянную статую человека.

Организаторы квалифицируют происходящее как социопсихологический эксперимент по созданию общества радикального самовыражения. Целую неделю в пустыне экспонируются совершенно неожиданные произведения визуального искусства, часто фантастических форм, среди них носятся невероятные «машины-мутанты», участники грандиозного спектакля принимают образы зверей и

даже неодушевленных предметов...

Словом, приветствуются необузданное самовыражение, абсурдность, склонность ко всеобщему, безудержному озорству. В эти дни соседний Сан-Франциско пустеет. А к семидесяти тысячам веселящихся «паломников», съехавшихся со всех концов света, присоединяются топ-менеджеры крупнейших интернет-гигантов.

Последнее в значительной степени объясняет небывалый интерес к фестивалю. Его участниками выступают основатели Facebook, Google, Airbnb — Марк Цукерберг, Ларри Пейдж, Илон Маск, Дастин Московиц. Эти столпы Кремниевой долины могут себе позволить каникулы в любой точке планеты, но, тем не менее, добровольно становятся, вместе с тысячами вчера еще незнакомых людей, частью безумного социального флэш-моба, который разворачивается в испепеляющем зное американской пустыни.

К нынешнему времени фестиваль стал тотемом уникальной культуры интернет-индустрии. Участие в нем допустимо расценивать как некий этап личностного роста и, в определенной степени, профессионального престижа, как это, например, сформулировали для себя авторы удивительного электромобиля «Tesla», который был впервые представлен именно на этой поразительной сцене.

Итак, на первых порах «Burning man» заинтересовал меня

и обрадовал как нечто новое, принципиально позитивное. Но затем возникли неотвязные этнокультурные, что ли, ассоциации, заставившие призадуматься. «Что было, то и будет, и что делалось, то и будет делаться, и нет ничего нового под солнцем. Бывает нечто, о чем говорят: смотри, вот это новое, но это уже было в веках, бывших прежде нас...» (Книга Екклезиаста, или Проповедни-

ка, гл.1, ст. 9—10). Почему эти воистину золотые слова вспомнились мне в связи с фестивальной темой? Чтобы ответить на этот вопрос, придется проделать небольшой исторический экскурс.

Давным-давно, а точнее с 1500 по 400 г. г. до н. э. обширные территории Западной и Центральной Европы населяли кельты — племена индоевропейского происхождения. Мужчины одного из самых воинственных народов Европы были храбрыми, но свирепыми и беспощадными солдатами. Они отрезали головы мертвых врагов, украшали ими сбруи коней, прибавляли эти страшные трофеи у входов в свои жилища. Не удивительно, что кельтам удалось не только покорить почти всю Европу, но даже поставить на колени, разграбить непобедимый Рим.

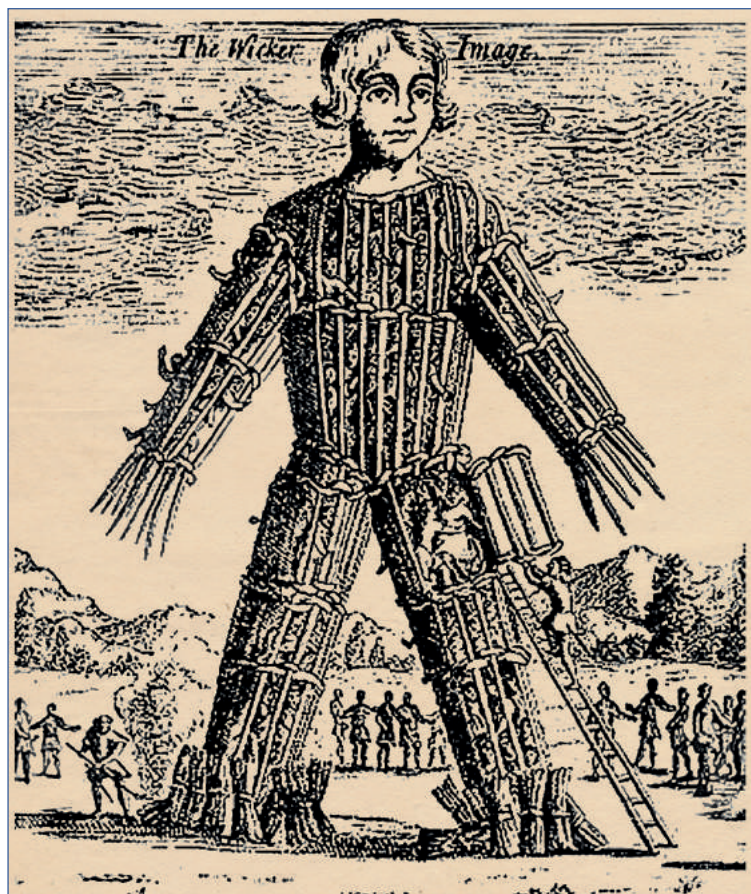
Большим влиянием пользовались у кельтов жрецы-друиды, в руках которых была сосредоточена громадная

власть. Для того, чтобы задобрить богов и силы природы, они практиковали человеческие жертвоприношения. Осужденных за преступления или предназначенных в качестве дани высшим силам несчастных они заточали в сплетенных из ивовых прутьев клетках, и сжигали их в присутствии испытывающих мощный религиозный экстаз соплеменников. Полыхающие в этих своеобразных камерах смертников бедняги получили название «плетеных людей».

А теперь — информация из Википедии: «В конце XX века обряд сжигания «плетеного человека» возродился в кельтском неоязычестве (учение викка), но уже без сопутствующего ему жертвоприношения. Существует мнение о том, что Викка — это форма сатанизма. Этимологическое значение слова — волшебник или ведьма. Для «виккан» являлась традиционной практика колдовства в обнаженном виде, в «небесных одеждах». Среди магического инструментария шли в ход метлы, котлы, ножи, жезлы, пентакли (магические предметы с изображением пятиконечных

звезд-пентаграмм). Широкое распространение «Викка» получила в США. Там был даже узаконен религиозный статус «виккан», для чего пришлось внести соответствующие поправки в законодательство страны, а «викканский символ» — в официальный список эмблем вероисповедания, размещаемых на надгробиях солдат и ветеранов армии.

Все это, разумеется, в далеком прошлом. А в настоящее

время — не обряд, конечно, а имитация обряда, сопряженного с сожжением «плетеного человека», — приурочивается к определенным праздникам. К их числу относится и только что упоминавшийся, возобновленный в 1986 году фестиваль «Burning Man» («Горящий человек»), на котором традиционно поджигается высоченная деревянная статуя. И все это замечательно вписывается в моральный кодекс «виккан»: «Если это никому не вредит, делай, что хочешь». Для того, чтобы вы убедились в том, как это рифмуется с умонастроениями фестивальных идеологов, познакомлю вас с некоторыми из высказываний одного из них, основателя Tesla Motors, Space X и X.com — Илона Маска. Маск считает, что человечеству, если оно не сможет адаптироваться в условиях, когда большую часть любых рабочих процессов будут выполнять биороботы, грозит глобальная катастрофа. Ведь искусственный интеллект, стремительно развиваясь, наверняка, избавит нас от необходимости вообще чем-либо заниматься в любой из существующих сфер практики, где очеловеченные машины окажутся куда более эффективными, нежели существа

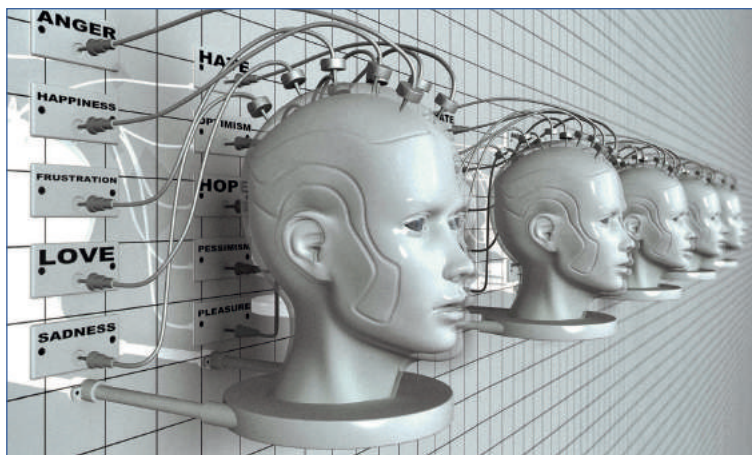

Илон Маск

из плоти и крови, а нейросети будут способны заменить даже людей творческих специальностей. Это, разумеется, не означает неизбежного конца человеческой цивилизации, но, говорит Илон Маск, «нам всем придется научиться сосуществовать в симбиозе с продвинутым искусственным интеллектом». А до того, как это произойдет, для компенсации экономического перекося, он предлагает в качестве превентивной меры - введение безусловного базового дохода, регулярных выплат каждому члену общества вне зависимости от того, трудится он в данное время или нет.

Всё это говорит о многом. И, во-первых, о том, что людьми, установившими контроль над глобальным информационным пространством, активно разрабатывается модель и принципы существования нового общества. Мотивация у них та же, что и у кельтских друидов несколько тысяч лет назад — всесторонний контроль над социумом, то есть — абсолютная власть. Неизменными остались и декорации вкупе с аксессуарами — «небесные одежды» (сегодня это проявления нудизма на фестивале), пентакли, пентаграммы и конечно же, главный ритуал — принесение жертвы,

сожжение куклы, символизирующей человека. Обязательно – в «плетеной клетке». Чтобы отовсюду поддувало, и жар был получше. Правда, тут есть одна особенность, возникающая в процессе эволюции. Жертва приносится новому божеству, чьё имя одним из первых произнёс все тот же Илон Маск. Оно звучит так — ИИ. Искусственный Интеллект.

Надеюсь, вы обратили внимание на то, что Маск говорил о грозящей нам катастрофе как о реальном будущем, которого мы не можем предотвратить, и потому нам остается лишь принять его, с ним смириться. Здесь срабатывает технология, так называемого, «Окна Овертона» (о том, что это такое, я уже писал), с помощью которой человечество пытаются убедить в неотвратимости произнесенного Маском. В нашу жизнь аббревиатура ИИ — благодаря ряду голливудских фильмов и научной документалистике — вошла уже достаточно давно и прочно. «Терминатор», «Звездные войны», «Космическая Одиссея 2001 года», другие ленты того же толка изменяют качество нашего восприятия вещей, которые еще недавно невозмож-

но было вообразить. В том числе, и близость воцарения ИИ постепенно становится для нас все более привычной, почти обыденной перспективой.

Да и как может быть иначе?! Ведь научный мир напряженно, не покладая рук, трудится над проблемой конструирования искусственного интеллекта, если упростить, — компьютера, который будет так же умен, как человек. Ученые, по существу, хотят мультиплицировать свой собственный мозг — один из наиболее сложно устроенных, до конца еще не исследованных объектов в известной нам Вселенной.

Мотивация? Все очевидно. Мощный интеллект это, опять таки, безграничная власть и сила. Создание искусственного сверхинтеллекта будет самым крупным творческим актом в истории Земли. Все живые существа, включая человека, окажутся в его власти, и это может случиться в ближайшее время. Искусственный мозг, опережающий наш по своим возможностям в сотни и тысячи раз, станет тождественным по силе иллюзорному, или, если хотите, воображенному нами Божеству или Божествам, отличающимся магическим всемогуществом. Что такое, в конце концов, прогнозируемый Маском, полноценный ИИ? Это невероятные технологии, успешное врачевание любых недугов, управление погодой, избавление человечества от смерти. Но знаем ли мы, будет ли это Божество гуманным, добрым? Не предпочтёт ли оно прочим опциям конец биологической жизни на Земле. Что нас ждет — моментальное вымирание или благоденствие и бессмертие? Пока мы этого не можем предугадать. Да и потом, думаю, не станет легче. И это логично, ибо коммуницировать, рассчитывая на взаимопонимание, с ИИ, далеко опередившим нас в своем развитии, будет не так-то легко и просто. Повторяю, люди, захваченные мечтами о богатстве и славе, все более упорно и остервенело трудятся над проектом ИИ, напоминая малых деток, играющих со случайно

найденным снарядом или бомбой. Работают государства, черные рынки, террористические организации, технологические компании. Все словно охвачены золотой лихорадкой и не догадываются о том, с чем имеют дело. Людям невдомек, что может внезапно сработать детонатор. Им не приходит в голову однажды сесть, скрупулезно просчитать все последствия изобретения, контуры которого уже маячат на горизонте, и, быть может, ужаснуться увиденным.

Мало что меняется с веками, не исключая и обряда жертвоприношения. Ритуальное сожжение человека в плетеной клетке — красноречивый образ. В реальности же — это битва за человеческое сознание, жестокая и беспощадная, как войны кельтов.

Давайте-ка возвратимся к тому, с чего начали этот разговор. Интерфейс современного человека, находящегося под постоянным негативным информационным воздействием (тут и тревожные научные прогнозы, и предрассудки религии, и разного толка конспирология, и политическая возня), то есть способ нашего продуктивного взаимодействия со средой обитания — от общения с личными ПК до интерпретации разнообразных сигналов окружающей реальности — испытывает серьезнейшее перенапряжение. Программа, основанная на считывании кодов, посылаемых нам Вселенной и зашифрованных в человеческой ДНК, продукте миллионолетней эволюции; алгоритм, целью которого является прогрессивное развитие и совершенствование вида, инфицируется информационными вирусами, которые ее постепенно уничтожают.

Последствия таких воздействий на разум человека и его жизненную программу мы можем наблюдать во всех сферах нашей жизнедеятельности: уничтожение природы, разрушение озонового слоя Земли, техногенные катастрофы, нерациональное использование природ-

ных ресурсов, участвовавшие военные конфликты, угроза ядерной войны. Что же произойдет с человечеством, если оно и правда сосредоточится не на самосовершенствовании, не на том, чтобы люди, чрезвычайно много потерявшие в духовной сфере под влиянием деструктивных воздействий на социальность, к сожалению, сопутствующих научно-техническому прогрессу, продолжают употреблять титанические усилия на сотворение заведомо бесчувственного ИИ? А как же быть с тем, что человек делает человеком именно это, утраченное, — способность любить, сочувствовать, сопереживать, сострадать ближнему? Не пришло ли время вспомнить о судьбе Матери-Земли, которая дарит нам кров, пищу, драгоценную влагу, воду, полезные металлы, нефть и газ, а заодно радуется своими бесконечными красотами? Так почему же, вместо благодарности и любви, которых она, истинная колыбель человечества, сполна заслужила у детей своих, мы угрожаем засыпать ее радиоактивным пеплом? Что случилось с человечеством, которое, похоже, разучилось, принимая лишнюю корысть любви, дарить ее в ответ? Что с нашим разумом не так? Не пора ли одумать-

ся? При самом живом интересе и уважении к соображениям Илона Маска и его гениальных единомышленников, к идеям, которые не следует абсолютизировать.

Что нам делать? Думать, размышлять, учиться правильно считывать противоречивую информацию, отсеивая все ненужное и вредоносное, и культивировать в себе созидательное начало. В той же степени, в какой нам необходима гигиена тела, мы нуждаемся в гигиене разума, чистоте помыслов. Обратите внимание на новые системы обучения и воспитания. Поколение людей читающих, чей опыт и переживания почерпнуты из великих печатных книг, сменила генерация технократов, сканирующих Тексты — краткое изложение многостраничного содержания шедевров мировой и современной литературы, что сообщает этим особям прямоходящим, которые незаметно для себя начинают перенимать манеру поведе-

ния среднеарифметических киборотов, необходимый уровень осведомленности. А именно деградация человека разумного открывает путь для захвата плацдарма Искусственным интеллект. Спору нет, он далеко не бесполезен, и тормозить технологический прогресс — глупо и опасно. Но во всем должна быть соблюдена мера. Все дело — в обозначении области возможного применения выдающихся революционных достижений. Однако, если ситуация выходит из-под контроля, если общество и государство постепенно перестают влиять на качество и чистоту информации, мы обязаны позаботиться о себе самостоятельно. Нет ничего страшнее информационной заразы. Пример тому — превращение населения России под влиянием тамошнего агрессивно-лжнвого ТВ в нерасчленимую зомбированную массу. И это — перечитайте внимательно статью — лишь первый шаг к утрате сугубо человеческой самоидентификации.

Нам говорят, что нас ожидает глобальная катастрофа. Не хочется в это верить. Полагаю, потенциал коллективного разума человека достаточно велик, чтобы уберечь нас от такого исхода. Однако будем мыслить трезво. Есть, все же, три вещи, которые могут нас загнать в тупик. Это природа (вирусы, атмосферные сдвиги, столкновение с крупным астероидом и т.д.), «чужие» (инопланетное дистанционное воздействие или вторжение) и люди (третья мировая война, техногенная катастрофа и... создание искусственных существ, чьи возможности на несколько порядков выше наших). И образование, способное им противостоять. Вот и думайте — какое будущее для вас предпочтительнее. Как вы поступите? Останетесь «Венцом природы» или безрассудно выберете участь «Плетеного человека»? Выбор за вами.

Валентин Продаевич.

Заслуженный юрист Украины. Кандидат юридических наук

Maria Chumarna

Maria Chumarna Віре Ільченко

Віро Романівно, це для Вас:

Сказав Господь: в тобі — моя подоба,
З любові ти народжений єси.
У тобі — Воля, вічний дух випроби,
Ти — син Безсмертя, а не смертний син!
Неначе голуб — випорхнув з колиски,
Об землю зранив золоте крило.
Така коротка і така неблизька —
твоя дорога крізь Добро і Зло.
Іди й живи! Тернисто і крилато,
З сльозою щастя на тремких очах.
Неси свій хрест — як Воскресіння свято,
Клади у землю зерно, а не прах.
А щоб душа із тілом не марніла,
Щоб зір не тратив блиску чистоти, —
Візьми Дитя за руку вільно й сміло,
Злети в нетлінне саяво чистоти!
Живи в Дитинства непомильній силі
В ній ясне око Істини цвіте.
У ній маленькі рученьки невмілі
Тримують міцно сонце золоте.
Цей світ — Дитя: навчися в нього жити!
Навчись любити, вірити і йти,
Дозрій до мудрості ніколи не старіти—
І світ тебе не кине без мети!

Віра Ільченко

Це для всіх нас!

«Моих друзей прекрасные черты...»

В. Ильченко

В. Продавич

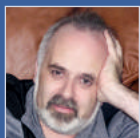
В. Кремень

А. Спиваковский

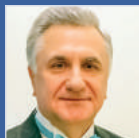
М. Попович

В. Топаллер

С. Клепко

В. Огневык

М. Чумарная

П. Хобзей

Е. Сокольский

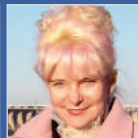
А. Ляшенко

Г. Москалик

А. Кушнир

О. Мариновская

А. Неживый

К. Гуз

В. Кучинский

А. Самодрин

О. Ильченко

М. Гринева

В. Зелук

И. Олейник

Е. Буйдина

М. Фрейдлин

В. Вдовченко

М. Крилевец

Я. Постольник

Р. Расевич

А. Греков

Усе моє, все зветься Україна.
Буває, часом спіпну від краси
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво —
оці степи, це небо, ці ліси,
усе так гарно, чисто, незрадливо,
усе як є — дорога, явори,
усе моє, все зветься — Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
що хоч спинись і з Богом говори.

Ліна Костенко

Раздел I НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕЯ

Віра Ільченко

Віра Ільченко с Георгий Почепцов

ПОЧЕМУ УКРАИНА ОКАЗАЛАСЬ В НАИХУДШЕМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ СОСТОЯНИИ, военном противостоянии с Россией и полном упадке науки, культуры, медицины и образования за все время своего существования?... Вывод первый. Государство не смогло выстроить свою национальную, культурную, научную, образовательную модели...

(Георгий Почепцов. 14. 10. 2016. Пять выводов, почему Украина оказалась в упадке)

Остановимся на образовательной модели.

Может ли МОН Украины, Кабмин ответить на вопрос «Какая в Украине модель образования и чем она отличается от модели образования до независимости Украины? Как выполнена «Державна національна програма» Освіта: Україна ХХІ століття» (1993)? Или, хотя бы, как учтены «Стратегические задания реформирования содержания образования из «Программы»? Почему Украина чуть ли не единственная страна, не имеющая на государственном уровне Стратегии образования устойчивого развития? На эти вопросы государство должно дать ответ, как и на вопрос об отношении МОН к модели образования устойчивого развития (ОУР) «Довкілля».

На общественных началах разработана альтернативная

ГРАММАТИКА ЛЮБВИ

фактологической официальной модели образования ОУР «Довкілля». Экспериментально проверена по решению коллегии МОН и Президии АПН Украины, допущена к использованию в школе (приказ МОН №529 от 13. 11. 2000 г.). Это национальная модель образования, хотя бы потому, что воплощает «план» славянского Сократа Г. Сковороды «познай природу, познай свой народ, познай себя», позволяет детям, начиная с дошкольного возраста и оканчивая выпускным классом, «выращивать» свой жизнеутверждающий национальный образ мира и формировать жизнеутверждающую модель мира украинского общества, альтернативную деструктивной, агрессивной модели мира. Общества с такой моделью мира обречены (Э. Фром, М. Попович).

Недолго модель ОУР «Довкілля» послужила детям (2000—2010). Это было время МОН Кременя-Огневьюка, Николаенко-Огневьюка. В этот период дети изучали судьбоносный предмет «Я и Украина», который благодаря курсу «Довкілля» стал центром интеграции содержания начального образования, исцеления сознания детей. Курс «Я и Украина. Довкілля» создавал условия для выращивания ребенком жизнеутверждающего национального образа мира как исходного пункта и результата всякого познания и взаимодействия с миром, включения новых знаний в имеющуюся целостность образ мира и понимания их. Для Украины начальная школа формировала у будущих граждан жизнеутверждающую модель мира. Центральная роль в этом процессе принадлежала курсу «Я и Украина. Довкілля» («Дивуюсь довкіллю» 4—5 р., «Запитую довкілля» (1, 2 клас), «Спостерігаю довкілля» (3 клас), «Досліджую довкілля» (4 клас), «Пояснюю довкілля» (5 клас). Кто читал другие мои посты, наверное думают: «Сколько

Сокіл-род, здвигни силу свою! Підніми дітей
своїх: «На крило!»

можно об этом довіклі?» Ответу словами Сковороды: «Больной ищет, не зная что, и беспокоит многих. А здоровый одной ядью сыт. Пифагор, раскусив один треугольник, сколь насытился!». Предание гласит, что после открытия теоремы Пифагор организовал пир, для которого было убито 30 быков. С тех пор скот дрожит, услышав о значимом открытии, и ополчается против него.

Не удивительно, что «послідовники Табачника» борются против модели ОУР «Довкілля», технологии конструирования детьми жизнеутверждающего национального образа мира. Образ мира соединяет носителя со ВС (Вселенной, Всевышним, Целым) и с моделью мира, созданной этносом. Позволяет стать недоступным программированию, зомбированию специальными технологиями (например, Окно Овертона), превращению в биообъекты, подвластные ловцам привидений (власти, денег), мнящим и себя властелинами мира.

Модель ОУР «Довкілля» реализует благодаря курсу «Я и Украина. Довкілля» еще одну важную для Украины и цивилизации цель: 1. Спільне бачення минулого, що дає сили. 2. Спільне бачення майбутнього, що дає натхнення.

Первое достигается через ввод в образ мира, начиная с дошкольного возраста, когда нации, воплощенного миллионным сердцем народа и его разумом в народном календаре, благодаря систематическим урокам в этносоциоприродной среде жизни (довкіллі).

«Уроки среди природы» согласно концепции модели ОУР «Довкілля» по возможности проводятся в праздники украинского (славянского) народа. Это не религиозная пропаганда. Праздничные дни определены волхвами как дни, в которые детей нельзя держать в закрытом помеще-

нии. Они должны быть под открытым небом, перемещаться в среде, давшей им жизнь, воспринимая среду жизни не только органами зрения, слуха, а всем телом (теория познающего тела), связываясь сознанием с Небом.

Это не только условие познания всех составляющих этносоциоприродной среды, но и условие развития здорового и счастливого ученика, чувствующего себя частью Единого и Целого, неподвластного воле возмнившими себя властелинами мира.

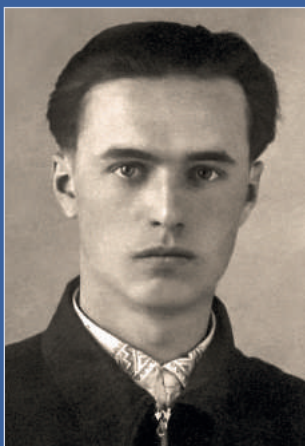
Образовательная модель, как и жизнеутверждающая модель мира, у каждой нации должна быть своя. Чем больше разнообразие жизнеутверждающих моделей мира народов Земли, тем больше устойчивость человечества, цивилизации против внешних и внутренних возмущений.

Следует согласиться с мыслью Г. Померанца: «На первый план выходит не экономика, а педагогика. Не известно, кто вырвется вперед. Но начинать должны все страны — большие и малые».

Впереди должна быть Украина. Только здесь есть Чернобыль — Чорно-біль — черная боль как олицетворение созданного полулюдьми для уничтожения рода человеческого. Здесь должна утвердиться и модель образования, по алгоритму создания которой будут созданы отличные от нее жизнеутверждающие модели образования других стран, «Откуда боль, оттуда и врачевание».

Педагоги модели ОУР «Довкілля» считают, что автором этой модели является украинский народ. И она должна служить народу. «Или хотя бы руководство МОН объяснило педагогам, почему разработанная и допущенная МОН в школы страны модель «Довкілля» вытеснена из образовательного пространства».

Вывод пятый. Нужна концентрация усилий на освобождение населения от диктата государства.

Народ мій є!
Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить
мій народ!
Пощезнуть всі перевертні
й приبلуди,
І орди завойовників-заброд!
Ви, байстрюки катів
осатанілих,
Не забувайте, виродки, ніде:
Народ мій є!
В його гарячих жилах
Козацька кров пульсує
і гуде!

Василь Симоненко

ЯКУ ДЕРЖАВУ МИ ХОЧЕМО ПОБУДУВАТИ?

Віра Ільченко поділилась публикацией Віталія Портнікова

«Порятунок України — в переході від акцентуації цінностей іншого порядку, розумінні, що ми будуємо цю країну не заради добробуту, а заради збереження країни як цивілізації... Чому не можна порівнювати Україну с Ізраїлем... Про те, чому Україні варто

рівнятись на Ірландію...

«В Ірландію ніхто не приїжджав... Люди, які були в Ірландії, захотіли проголосити свою державу, тому що не хотіли бути в одній державі... з країною, яка руйнує їхню ідентичність... Вони розуміли, що будуть жити гірше, ніж з Англією. Але з власною системою освіти, із власним судом, із власною культурою...».

Віталій Портников.

Це є вибір і для українців. Не тільки тому, що не можна втрачати землю своїх пращурів, яку вони робили найродючішою землею в світі (для вирощення шару чорноземи в 1 см потрібно більше 100 років). На цій родючій землі пращурів віками і тисячоліттями створювався код нації. У звичаях, правилах поведінки для дітей («забобонах»), в легендах, піснях, казках, вишиванках кодувалась життєствердна модель світу, єдина для народу, відповідна його природному довкіллю. Життєствердний образ світу, яким наділяла народна педагогіка кожного представника цього етносу, був ознакою національної ідентичності і надійними ліками проти всіх негараздів.

Точніше, заради збереження цивілізації. Чим більша різноманітність націй із життєствердною моделлю світу, тим більша стійкість людства — цивілізації проти зовнішніх і внутрішніх зрушень.

І тут на перший план виходить не добробут, не економіка, а педагогіка. Кожна країна — велика чи мала — має мати свою модель освіти, яка забезпечує у молодих поколінь життєствердну модель світу, відповідну природним умовам нації. Україна — поки що єдина, де реалізована модель освіти сталого розвитку «Довкілля», яка дає можливість дітям «виросчувати» життєствердний національний образ світу, життєствердну модель світу нації. Точніше, давала. З 2010 року чиновники МОН не допускають цю модель освіти до дітей.

Віра Ільченко поделилась и прокомментировала публикацию **Алексея Грекова**

Алексей Греков: живой труп: почему Реформа школы невозможна

Реформа образования невозможна, учит нас жизнь, потому что реформа не делается изнутри

RU.OSVITA.UA

НАМ НУЖНА РЕФОРМА ИЛИ ОБРАЗОВАНИЕ?

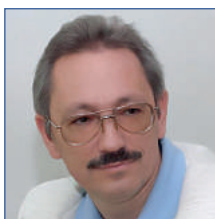
Каждому свое. Детям нужно образование (от глагола «образить» — «наделить образом» — В. Даль), которое позволяет каждому ребенку «выращивать» в соответствии со своими интересами, стремлениями, ценностями «образ мира» (ОМ)—лично значимую систему знаний о действительности. «ОМ» — исходный пункт и результат всякого познавательного процесса, всякого взаимодействия с миром. В основе ОМ лежат единые для всего сущего закономерности, в том числе для обладателя «образа мира» и ВС (Вселенной, Всевышнего, кто как чувствует), ведь система — закономерно связанные элементы.

У каждого человека свой «образ мира». За время функционирования модели образования устойчивого развития (ОУР) «Довкілля» среди тысяч «образов мира» учащихся не встретилось двух одинаковых, как не встречаются одинаковые отпечатки пальцев. Различны символы «образов мира» детей, но всегда удивительно непостижимы для взрослых, своей глубиной и проникновением вглубь веков.

Случайно ли семиклассница в центре своего образа мира поставила лебедя, объяснив, что мир «держится на сохранении, симметрии, красоте, вечной любви и вечной верности»? Или во время создания образа мира путем обоснования, объеди-

нения всех элементов знаний при помощи единых для всего сущего закономерностей проявилась генетическая память, закодированная в архетипах жизнестойкости нации, а может быть, человечества? Ведь это идет от Пифагора — «Сведение множества к единому — в этом первооснова Красоты». Реформа нужна чиновникам МОН, Кабмина. За последние годы сколько реформ, законов, концепций... Две концепции Новой школы, к ним две концепции начальной школы, разгрузка программ, издание учебников, отобранных по конкурсу, в критериях отбора которых не упоминается Государственный стандарт...

Можно не искать в этих документах терминов «жизнеутверждающий образ мира» ученика, «жизнеутверждающая модель мира общества». Школа реформируется. Но главное в ней остается, она как была, так и остается местом тиражирования «полулюдей» (термин В. Базарного, д. мед. наук, исследующего роль образования как главной опасности цивилизации), с расщепленным сознанием, легко программируемым, не способным сдерживать подсознательную агрессию, с самым низким типом интеллекта. Здесь мы остановились на фрагменте из поста А. Грекова от 28 февраля 2016 г.: «Школа должна измениться или умереть».

«Мой пост адресован не педагогам, но родителям. Только вы можете остановить процесс превращения ваших детей в будущих лузеров...

...Навык социализации? За партией? Глядя друг другу в затылок? — Научиться читать и писать? Тем же способом, что и десять, и двадцать, и сто лет назад? В тех же прописях? По тем же текстам?

Но оставим в покое началку. Худо-бедно, она как-то справляется со своими задачами. Несмотря на перегруз

программ и классов, большинство детей сохраняет интерес к учебе и жизни. Добывает же их основная школа».

Вот началку как раз и нельзя оставлять в покое! Это наиболее действенный этап консервирования детского мышления, «которое мало чем отличается от мышления животного — поест, поспать, ласки, игры» (П. Каптерев), остановки его на уровне недорослей, недоразвитков, недоучков (Г. Померанц). Именно начальная школа более последующих этапов обучения и воспитания ответственна за то, чтобы вырастить из детского мышления социально зрелый разум, способный решать социальные задачи независимо от органических потребностей. И единственный способ к этому — систематизация знаний. Упорядочение знаний, вместе с тем и детского мышления на основе единых для всего сущего, зримых закономерностей, как доказано в модели «Довкілля»: закономерностей сохранения, направленности процессов к равновесному состоянию, периодичности процессов в природе. Еще Ж. Пиаже, В. Давыдов, позже К. Гуз, А. Ильченко доказали способность детей 6—7 летнего возраста понимать содержание этих закономерностей. Доказали, что содержание образования «началки» без этих закономерностей культивирует самый низкий, рецептурный тип интеллекта, способный действовать только по указке.

До 12—14 лет оканчивается формирование фундаментальных структур мышления (Ж. Пиаже), после исправить ничего нельзя, индивид на всю оставшуюся жизнь остается с «детским» мышлением, недорослем, недоразвитком, недоучком, сколько бы его ни учили. А в отечественной действующей начальной школе, в 1—4 кл. (и даже 5—7 кл.) с 2010 г. в содержании образования даже термин «закон» не фигурирует. Не фигурирует и «довкілля» — жизненная среда ребенка, которую он должен познавать не по книгам, а всем телом перемещаясь в ней (теория «познающего тела»), как детеныши всех организмов биосферы, «вы-

рацивая» свой соответствующий действительности образ мира. Но дитя человеческое заперто в четырех стенах «Школой, созданной так, как повелел им дьявол» (А Феррер, XX ст. Швейцария).

Замена «*смотрения в затылки*» (термин А. Грекова) смотрением в гаджеты, планшеты не изменит состояния ученика—формирования у него самого низкого типа интеллекта, не уберет гиподинамию, убивающей здоровье в младшем возрасте, «*не поставит образа мира ребенка*» (термин А. Грекова), т. к. мир — сфера проявления тотально действующих на все объекты мира закономерностей. Не сделает его счастливым ни в настоящем, ни в будущем. Частью чего он может чувствовать себя, будучи отрешенным от природы и привязанным к механизму?

Человек создан природой, чтобы отвечать за ту часть своей этносоциоприродной среды жизни, того участка земли, на котором стоит, и того участка неба над головой, с которым он связан своим сознанием (древняя китайская философия). Ребенку следует предоставить возможность взаимодействия со своим этносоциоприродным, культурным и предметным «довкіллям» и общие закономерности природы (науки), чтобы он мог конструировать свой жизнеутверждающий образ мира, питающийся от модели мира этноса (обычаев, правил поведения и т.д., закодированных в обрядовом круге народа). Опыт реализации ОУР «Довкілля» показал, что дети при таком образовании растут здоровыми, интеллектуально развитыми, социально зрелыми, счастливыми.

Теперь о школах устремленных в будущее. Пусть их будет несколько моделей и они конкурируют между собой. Они формируют у молодых поколений научную компетентность, целостное сознание, природосообразно высокие уровни интеллекта, высокую мотивацию обучения, социальную зре-

лость, жизнеутверждающий национальный образ мира молодых поколений и, следовательно, жизнеутверждающую модель мира общества.

Сотрудники отдела интеграции Института педагогики сотрудничают с коллективом Полтавского ОИППО, соучредителем научно-методического центра (НМЦ) интеграции содержания образования АПН Украины. Совместно с сотрудниками ОИППО разработано учебно-методическое обеспечение для подготовки учителей интегрированных курсов. Полтавский ОИППО — единственный из учебных заведений имеет соответствующую лицензию МОН Украины.

Считаем целесообразным отметить, что модель образования устойчивого развития «Довкілля» в 2014 г. на Международной выставке «Сучасні заклади освіти» отмечена золотой медалью. В странах СНГ она известна под названием «Образовательная модель «Логика природы»». Под этим названием она единственная из Украины вошла в «Энциклопедия образовательных технологий» (К. Селевко, М., 2006, т., с. 420—421).

Идеи, которые внедряют отдел интеграции, авторы ОУР «Довкілля» в практику школы, известны за пределами Украины. Например, в Интернете на 6. 05. 2016 г. ссылок на монографию «Образовательная модель «Логика природы»» В. Ильченко, К. Гуз — 348 000; на монографию «Реформирование содержания образования как национальная проблема» В. Р. Ильченко — 185 000, на статью «Модернизация содержания образования как национальная проблема» В. Ильченко, К. Гуз — 521 000.

Подчеркнем, предложение А. Грекова *«все силы и средства направить на создание и развитие новых систем образования, сосуществующих с прежней... Необходимо законодательно обеспечить равноправие разных образовательных моделей»* Возможно ли это?

Четверть века педагоги на общественных началах разрабатывали, апробировали, внедряли национальную модель образования устойчивого развития «Довкілля» (известна в странах СНГ как «образовательная модель «Логика природы»)). Модель экспериментально проверена, приказом МОН №529 от 13. 11. 2000 г. допущена к использованию в школах страны. Интеллект довкилят по сравнению с учащимися традиционной школы оказался так высок, что невозможно было поверить, и психологи его перемеряли. Индекс социальной зрелости в 2—3 раза выше, чем у учащихся официально принятой и действующей ныне фактологической модели. Уровень здоровья в школах с «Довкіллям» по сравнению с традиционными школами значительно выше. Полное учебно-методическое обеспечение с 1-го по выпускной класс, система учебников, объединенных едиными закономерностями, «планом» славянского Сократа — Григория Сковороды «Познай природу, познай свой народ, познай себя», системой уроков среди природы. Около 2 млн. учащихся 1—11 классов учились по этим учебникам до 2010 гг.

С приходом в МОН Вакарчука, потом Табачника началось наступление на модель ОУР «Довкілля». Письма в МОН и Кабмин, с сотнями подписей учителей и родителей, статьи в газетах, в Интернете, книги не действовали на чиновников и не действуют до сих пор, несмотря на активное стремление педагогов «Довкілля» добиться равноправия моделей образования — традиционной и модели ОУР «Довкілля».

Вот некоторые обращения: «Почуйте нас, почуйте!» // тижневик «Освіта» №46—47, 4—11 листопада 2009 р., 172 підписи педагогів «Довкілля» з усіх регіонів України; монографія В. Р. Ільченко «Реформування змісту освіти як національна проблема. Педтехнологія «Довкілля», 15-річний досвід виконання стратегічних завдань реформування змісту освіти»

Полтава, ТОВ «Довкілля-К», 2010; В. Ильченко, К. Гуз. статья «Модернизация содержания образования как национальная проблема» // Педагогика, 2011, №4, с. 1—8. выставлена в Интернет библиотекой Московского университета. Другие доводы: 1 млн. высокоинтеллектуальных работников приносит государству \$400 млрд. годового дохода (было около 2 млн. учеников — будущих работников); стоимость учебно-методического обеспечения модели ОУР «Довкілля» по международным меркам более 100 млн евро. Почему учебники, которые позволяли детям выращивать естественно высокий интеллект, жизнеутверждающий образ мира, изъятые из школы и заменены учебниками беззаконного и «безобразного» содержания (без образа мира)?

С 2010 г со школы вытеснялся (уже вытеснился) патриотический предмет «Я і Україна», любимый детьми курс «Я і Україна. Довкілля» и дети лишены познания этносоциоприродного довілля. Не смотря на то, что во многих, почти всех странах ЕС изучается предмет довілля:

Австрия, Болгария, Греция, Ирландия, Испания, Кипр, Германия, Румыния, Словения, Шотландия, Венгрия, Франция, Чешская республика.

В связи с «розвантаженням» программ начальной школы мы писали, что их необходимо привести в соответствие с Государственным стандартом, где указаны цель каждой отрасли: «особистісний розвиток учня» (определяется по изменению его жизнеутверждающего образа мира), «формування цілісної природничо-наукової картини світу» (в основе ее — общие закономерности природы, экспликат целостности — подлечение всех ее элементов — единым закономерностям и т. д.). Модераторы прочитали замечание, «учили» — «образ мира» не появился в «началке», а из объяснительной записки к программе «Природознавство» исчезли выражения «природничо-наукова картина світу» и

«закономірності природи». Все программы стали, «беззаконными» и «безобразными». Сейчас взялись за стандарт «началки».

Так что пока будет так. Все реформирования будут направлены на то, чтобы у детей не было жизнеутверждающего национального образа мира, а у общества, нации — жизнеутверждающей модели мира. Создавать альтернативные модели? Тратить на них все силы? Примером служит отношение реформаторов всех уровней к модели образования устойчивого развития «Довкілля».

Пока юристы на законодательном уровне не квалифицируют фактологическое, незаконное, безобразное содержание «образования» как преступление против детей и общества, пока модель ОУР «Довкілля» не будет силами юристов возвращена детям и народу, чтобы желающие создавать модели увидели перспективы своего труда, возможны реформы, направленные на превращение детей в недорослей, в биообъекты с программируемой психикой, с самым низким типом интеллекта. Эти действия должны быть признаны преступлением не только в рамках одного государства, а и на международном уровне, как преступление против человечества.

Віра Ільченко

СВЯТО ВІРИ, НАДІЇ, ЛЮБОВІ, СОФІЇ

Нехай ці ангели-хранителі будуть з кожним із нас щодня. Дякую всім, хто в цей день згадав мене і Вірині довілля. Віра — та, що живе в ірії — царстві вічної істини, куди наші пращури проводжали душі у вічність; Над-і-я — над кожним «Я» є ВС (Всесвіт, Всевишній, Ціле), з яким кожне «Я» пов'язане єдиними для всього сущого закономірностями. Кожен це має знати — слід діяти відповідно до них, бо «не затвердить себе людина беззаконням, а корінь праведників вічний» (Екклезіаст).

Про цих ангелів-хранителів добре сказав С. Б. Кримський у своєму останньому моноінтерв'ю щодо «архетипів (наскрізних символічних структур) української нації». Зокрема, щодо скрізної ідеї софійності, умов щастя: «Ми казали про високу духовність, яка базується на вірі, надії, любові. Але не тільки на цьому. Едгар По виділив кілька умов людського щастя. Перша — це спілкування з природою. У «Тріумфальній арці» Ремарка якийсь російський емігрант каже: «Всі наші нещастя від чотирьох стін».

Чорнобильська вчителька Віра Ільченко і педагоги, що з нею чверть віку не перестають боротися за вітчизняну модель освіти сталого розвитку (ОСР) «Довкілля», з різними акцентами повторюють: «Випустіть дітей з чотирьох стін — зі школи, яка за словами А. Фер'єра, створена так, як повелів їм диявол. Дайте можливість дітям спілкуватися зі своїм довіллям на уроках серед природи, особливо у святкові дні. Ще волхви визначали дні, в які не можна тримати дітей у приміщенні. Вони в ці дні мають бути єдиним цілим зі своєю малою Батьківщиною — довіллям, з яким вони пов'язані обміном речовин, енергії, інформації, яке для них

берегли пращури. Стомільйонним розумом і серцем кодували у звичаях, прикметах, правилах поведінки дітей вічність етносу, життєствердний національний образ світу кожного його представника як умови здоров'я і природовідповідно високого інтелекту. І зв'язку з ВС — умови життєстійкості народу.

Майже у всіх країн є розроблена і затверджена на державному рівні стратегія ОСР. В Україні на громадських засадах розроблена модель ОСР «Довкілля», її навчально-методичне забезпечення (понад 50 програм, підручників, посібників для учнів, учителів (дошкілля, 1—11 кл.). У 2000 р., в дні, близькі до свята Віри, Надії, Любові, Софії комісія МОН підводила підсумки Всеукраїнського експерименту цієї моделі. Учні багатьох шкіл Полтавщини, Дніпропетровщини писали контрольні, запропоновані комісією. Деякі відповіді дітей на запитання, складені групою психологів, мали б стати дороговказом до змін в освіті. Наприклад, на запитання «Які предмети ти поставив би на перше місце у своєму розкладі уроків? Чому?» учні писали: «На перше місце я б поставив довілля, фізкультуру і працю. Бо на довіллі я набираюсь розуму, на фізкультурі — здоров'я, а на праці роблю корисні речі». От що потрібно дітям. Але довілля зі школи беззаконно вилучене, праці — 1 урок на тиждень. Чому? Чому держава не бореться за інтереси дітей? Не впроваджує розроблену технологію, подібну до якої інші країни тільки починають розробляти?

ПРО ЩАСТЯ ДІТЕЙ

Пишу n+1 раз про те, що у 2002—2014 рр. за підручниками видавництва «Довкілля-К» навчалось понад 2 млн. учнів 1—11 кл. Що у довіллі відзначався значно вищий стан здоров'я, рівень інтелекту, індекс соціальної зрілості, наявність життєствердного образу світу. Що у 2014 р. на Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» нагороджена золо-

тою медаллю. Це не допомогло дітям залишитися з довір'ям. Чинovníки МОН не дозволили.

З 2010 р. зі школи, зі стандарту освіти, з програм, підручників почала вилучатися не тільки модель ОСР, навіть терміни «довкілля», «образ світу» не фігурують ні в стандарті освіти, ні в програмах, ні в підручниках, ні в критеріях курсного відбору підручників.

На риторичне запитання, чому країні не потрібна освіта сталого розвитку, перевірена експериментально, визнана вчителями і дітьми відповіді немає ні в МОН, ні в державних діячів, до яких ішли листи і продовжують іти, залишаючись без відповіді.

Під час свята Віри, і ще трьох ангелів-хранителів згадую шестирічну дівчинку, ім'я якої має бути записане в Книгу Життя. Разом з її малюнком (фото 1). На першому уроці серед природи в 1 класі («Я і Україна. Запитую довір'я»), який проводиться на Покрову, дітям серед переліку завдань пропонується «народити» запитання. В кінці уроку учениця звертається до вчительки: «У мене сьогодні народилося запитання: чому бувають квіти червоні, жовті й сині?» «Поклади поки що твоє запитання до скриньки невідкритих таємниць. Ти на нього зможеш отримати відповідь у 9 класі». Дівчинка не згодилась: «Я не хочу стільки років навчатись, не знаючи, чому бувають квіти червоні, жовті і сині!». «Це ж твоє запитання! От і шукай на нього відповідь» — спробоглася вчителька. Дитина сіла на своє місце, почала щось малювати. Потім стала перед класом, показала свою відповідь: «Отут я намалювала, щоб всі знали, чому бувають квіти червоні, жовті і сині. Бо на червону квітку світить червоне сонце, на синю — синє, а на жовту — жовте».

Вчителька принесла мені малюнок (фото 1). Дитина зробила відкриття, яке обезсмертило ім'я Ньютона! Взяла малюнок, приїхала в школу. Іду в клас до винахідниці, а думка

одна і та ж: «Дитина не може додуматись, що колір квітки залежить від того, який промінь із сонячного спектру вона відбиває...».

Підійшла до дівчинки: «Як ти додумалась, що на червону квітку світить червоне сонце? Воно ж жовте?» А дитина ні секунди не думає: «Бо вночі, як немає сонечка, немає квітів ні червоних, ні синіх, ні жовтих! Чорні або сірі!» Хитнула головою і побігла. А я понад два десятки років бережу цей малюнок. Як доказ слів С. Кримського: «Речі і світ — це текст Бога. Тому вивчення речей зовнішнього світу прилучає нас до Божественної мудрості». Але діючі програми і підручники не допускають цього. У фінських дітей є така можливість. Фінські педагоги вважають, що творять педагогіку на «експорт». А куди чиновники МОН відправили «Довкілля»? І за що? Адже за міжнародними мірками його навчально-методичне забезпечення вартує понад 100 млн. євро.

ХТО ЗА ЗДОРОВ'Я І ЩАСТЯ ДІТЕЙ

Святу Віри, Надії, Любові, Софії в Полтавському ОІППО ім. М. В. Остроградського багато років передують Всеукраїнські педагогічні читання «Науково-педагогічна спадщина Михайла Васильовича Остроградського і сучасні проблеми освіти», присвячені річниці від дня народження (фото 2).

Майже на кожному зібранні педагогів іде мова про працю «Роздуми про викладання», в якій наголошується, що «багатства виробляються руками», що дітям недостатньо 1 уроку праці в тиждень; на різних рівнях обговорюється думка М. В. Остроградського: «Навчіть дітей спостерігати, і ви не будете мати клопоту у вихованні. Ви подивіться на чоловіків і жінок. Вони слухають і нечують, дивляться і не бачать...». Для сучасних чоловіків, жінок і дітей, які звик-

ли до гаджетів, Інтернету, слід ще додати — не читають, а сканують, не задумуючись. В Педагогічному лікбезі деякі пости дивились по 30—40 осіб. І нічого не побачили — не написали ні «так», ні «ні». А мова ж іде про здоров'я і щастя дітей.

Що можуть спостерігати діти, сидячи за партою, в чотирьох стінах? І чому так не допускається до дітей технологія «Довкілля», в якій втілюється в навчальну діяльність біоритм пращурів через уроки серед природи, які по можливості проводяться у визначені дні народного календаря? В ці дні церквою і державою заборонялося дорослим працювати. Не тільки для відпочинку, а ще і для того, щоб діти спілкувалися з довіллям під наглядом дорослих — качалися на Покрову по палому листю, на Юрія — по траві, на Петра і Павла — каталися на качелях, на Купала — очищалися водою і вогнем і т.д.

Можливо, піде на живуче і модель освіти ОСР «Довкілля», в якій втілений «план освіти» слов'янського Сократа Г. Сковороди «Пізнай природу, пізнай свій народ, пізнай себе», умови оздоровлення дітей на уроках серед природи, вирощення дітьми свого життєствердного національного образу світу і водночас життєствердної національної моделі світу нації стане багатством не тільки України? У нас Бабин Яр, Чорнобиль. Звідки біль, звідти мають бути і ліки — життєствердна освіта.

На перший план виходить не економіка, а педагогіка. Одна з проблем, яку неможливо розв'язати ніякими високоточними ракетами — мільярди недорослів, недоучок (Г. Померанц). Модель ОСР «Довкілля» — ліки проти проблеми тиражування людей з сегментованою, легко програмованою свідомістю біооб'єктів.

Фото 1

Фото 2

Фото 3

ПРО ЛЮБОВ

Не можу розкрити зміст слова «любов» коротко, так же як в-іра або над-і-я. «Любов» багатобарвна. Під час святкування було багато сказано про любов, багато побажань. Я раділа, що вдалося святкове частування (фото 3). Друзі мої, яких не змогла побачити на святі, були у віршах. Відповідаю їм.

НЕ ЗАКІНЧЕНЕ

*В Японії звичай є давній
Давати людині багато імен,
Щоб її не могло віднайти нещастя.
Якщо в цьому правди є крапля,
То ти щасливіший від всіх на землі.
Бо скільки наймень є на світі,*

То то все наймення твої.
Ти сонце і місяць, і блискавка, й грім.
І хмари, що їх приносять,
І вітер, що згонить хмари,
І зорі, що після сходять.
І скільки було в мене дум і бажань,
І скільки ще подихів буде,
То й то все наймення твої.
От бачиш, який ти щасливий!
А хочеш всього зректися...
Невже ти ще й досі не віриш,
Що світ цей тому лиш існує,
Щоб я могла народитись,
Тебе відшукати у ньому
І світ цей тобі дарувати.

З цього вірша була взята цитата для підручника. §1. Що таке довкілля? (1 клас). «Довкілля — це сонце і місяць, і блискавка й грім...».

Підручники «Довкілля» (1—5 кл.) замінили підручниками «Природознавство». Шановні автори запозичили з «Довкілля-1» і вірш, змінивши його: «Природа — це сонце, і місяць...». Позбавили дітей «Довкілля», «уроків серед природи», згадки про закон. Мабуть, щоб неможливо було втілити думку А. Коменського «Розум дитини можна впорядкувати тільки зримими законами природи». Добре, хоч з вірша щось залишили.

Maria Chumarna**Дорогій Вірі Романовні***від Марії Чумарної*

Веселка в небі — повнота любові,
всі барви світу — повнота життя.
На цім величнім і правдивім слові
скажу я Вам: «Яке Ви ще Дитя!
Яке усміхнене, і радісне, й відкрите,
яке летючі в далі золоті!
Яке уміле світ увесь любити
і вперто не коритися в житті!
Ви на долонях власного Довкілля
несете дітям істини росу,
Вам Бог дарує мудрість, віру й силу
єднати правду і земну красу.
По всіх світах, заморських і далеких,
Вам нині кажуть золоті слова.
А Ви заслухані в лелек знайомий клекіт,
в Вас пісня мамина донині ще жива.
Вам рушники і яблука від Спаса
дарують щем батьківської землі,
і дзвони тихі, і слова Тараса,
зелений промінь в сонця на крилі.
І трішки ми — бо нас зібрала Доля
і Вам засіяла на ниві невпопад.
Приходим рідко, сієм власне поле,
та завжди нам в Стасях квітує сад.
Я Вас люблю — прості слова, як сонце:
я Вас, як Божий дар, благословлю.
І ніби світлий промінь у віконце -
Ваш голос через відстані ловлю.
Нехай квітує Вірині Довкілля,
бо Україна — це воно і є,
хай Бог дарує радості і сили,
а все земне у Вас по вінця є!

Maria Chumarna**Вірі Романівні Ільченко
з нагоди її шістдесятиріччя***Марія Чумарна*

*Світилося сонцем Полісся,
і тайною дихало Слово.
І дівчинка — тиха, як пісня,
любила цей світ калиново.
Писалися в серці вогненно
прадавні тайнописи пущі,
і вірилось: царство зелене —
єдино непроминуше.
Та все розкололося навпіл:
на чорне і чорно-біле,
і вже полином сивуватим
душа її світ полюбила.
І так, як обпалена хата,
в якій хтось покинув ікону,
душа її, чиста й багата,
важку зайняла оборону.
Сама себе сіє вогненно
любов'ю до білого світу,
сама піднімає знамена,
коли уже програно битву.
Тому її ясне Довкілля
по всій Україні світає,
і Львів, і столичний наш Київ
з любов'ю вас, Віро, вітає.
Святіться ім'ям своїм сущим,
а ми вас хоч словом зігрієм.
На многії літа грядущі —
лиш Віра, Любов і Надія.*

М.І. Чумарна**З ПОЧАТКУ
СВІТУ***Україна в символах*

Віра Ільченко поділилась публікацією 02.10.2016

«НАЦІЇ ВИХОДЯТЬ З КРИЗИ ЗАВДЯКИ КУЛЬТУРИ, РЕЛІГІЇ, ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ»

З останнього моноінтерв'ю Сергія Борисовича Кримського, українського філософа і культуролога, незадовго до його смерті у 2010 році.

Нація — це історична особистість. Етнос перетворюється на націю тоді, коли стає суб'єктом Історичного розвитку, і Україна

саме в XVII столітті, коли формується українська нація, стає суб'єктом світової історії. Козаки були головною військовою силою Європи в захисті проти турків. Майже при всіх європейських дворах як військова сила і охорони були козаки.

У мене є прижиттєве видання Вольтера «Козаки при дворі Людовіка XIV». І хоча цей твір не перекладався, та моя дружина добре французьку знала. Вона й допомогла прочитати. Так от, якось Людовіку донесли, що козаки випивають, гуляють і взагалі багато собі дозволяють, що пора привести і до норми. І тоді французький король влаштував змагання для всіх військових, що були при його дворі. Найвправнішими вояками виявилися козаки. Вони завоювали всі перші місця! Зрештою їх залишили в спокої і дозволили жити так, як вони хотіли...

ТАРАС БУЛЬБА ЧИТАВ ГОРАЦІЯ В ОРИГІНАЛІ

У нас модно зараз казати: «Ось економіка виведе нас із всіх криз...» Я нічого не маю проти економіки, але в жодну епоху, в жодній країні нація не виходила з кризи завдяки виключно економічним чинникам. Лише завдяки культурі, релігії, ідеї державності та національних інтересів.

Дивіться: XIV століття, найстрашніша епоха в історії Європи, чорна смерть (чума) викосила половину її населення, повсюди страшна продовольча криза — немає хліба... Чим відповідає людство? Ренесансом! Небаченим підйомом культури! Те ж саме і в Україні після війн Богдана Хмельницького. З Руїни як виходять? Організовується Києво-Могилянська академія. В освіті здійснюється перехід на латину (її навіть у сільських школах викладають!). Коли до Тараса Бульби приїжджають сини з Києва, він каже: «І я Горація читав в оригіналі».

У Котляревського інколи важко відрізнити, де українська мова, а де латина. От послушайте: «Енеус ностер магнус панус і славний Троянорум князь блукав по світу, як циганус, ад те, о рекс, прислав нунк нас». Перехід на латину насправді був переходом на загальноєвропейську мову культури. І саме тоді набуває поширення концепція Феофана Прокоповича про синтез західноєвропейської культури і слов'янської (потім цією ідеєю скористався Петро І).

Колишній чеський президент Гавел висловився таким чином: «За сталінської диктатури ми сиділи в клітках, нас випустили — і ми опинилися в джунглях». Як подолати оці джунглі? Лише високою духовністю. Духовність я розумію не лише як розвій культури. Духовність — це створення свого власного внутрішнього світу, своєї особистості, тому що Бог розмовляє з людьми через їхню особистість.

Архетипи української нації

Коли ми говоримо про націю, то тут потрібен дуже точний науковий аналіз, який має базуватися на тому, що я називаю архетипами. Архетипи — це наскрізні символічні структури, які є на всіх етапах розвитку тієї чи іншої нації, від початку і до нашого часу. Вони прокреслюють шлях

вперед. Якщо говорити про архетипи української нації, то це насамперед кардіоцентризм, тобто філософія серця. Вся аргументація персонажів і героїв української історії базується на аргументах серця.

Саме серце розглядається П. Кулішем як джерело національної ідеї, як джерело премудрості Божої. Премудрість Божа іде тільки через серце людини. Ця аргументація спостерігається ще в «Слові о полку Ігоревім». Князь Ігор перед тим, як здійснити свій похід, «нагострив мужністю серце». Аргументація філософії серця була постійною в українській літературі, духовності, менталітеті. І це — архетип, тобто наскрізна символічна структура.

Ще однією такою структурою є ідея софійності. У греків ідея мудрості була пов'язана з Логосом, із головою. В українській ментальності мудрість зв'язана не тільки з головою, є ще й мудрість самих речей. Ця мудрість речей і зветься софійністю.

Православна релігія — теїстична, в її центрі не субстанція, не енергія, не якась матеріальна основа, як, скажімо, у індуїзму, а особистість Бога. Бог є особистістю православ'я, такою ж особистістю, як кожен із нас. Але якщо Бог особистість, а не субстанція і не енергія, то, в такому разі, як Його зв'язати зі світом? Тоді й згадали про античну концепцію софійності. Виходили з тієї ідеї, що речі і світ — це текст Бога. Це Божі слова, якими були створені усі ці речі. Вони зберегли інформацію про Боже слово.

Тому вивчення речей зовнішнього світу прилучає нас до Божественної мудрості. Цей світ є книгою Бога, мовою Бога. І треба тільки зуміти дійти до цих божественних смислів. Звідси й така дуже рідкісна (відмінна від інших націй) наша особливість. Всі народи обожнюють зовнішній світ і при-

роду. В Україні інакше. Зовнішній світ і природа акомпанують людині, відповідають на її запити, на її бажання, на її молитву.

Ще однією особливістю українського менталітету є розуміння слова як духовної зброї. В XVII столітті видатний український релігійний і громадський діяч Лазар Баранович пише книгу «Меч духовний», де порівнює слово з козацькою шаблею. Слово розумілося як зброя, більше того — відбувалося освячення слова як духовної батьківщини. Обоження слова спостерігається на всіх етапах української історії. Це також архетип. Шевченко їде в заслання, беручи з собою рідну мову. Таким чином він Батьківщину з собою носить. І він створює молитву слова:

*Пошли мені святеє слово,
Святої правди голос новий!
І слово розумом святим
І оживи, і просвіти!
(...)
Подай душі убогій силу,
Щоб огненно заговорила,
Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило
І на Україні понеслось,
І на Україні святилось
Те слово, божее кадило,
Кадило істини. Амінь.*

Це молитва слова. Мова — не лише спосіб спілкування, це, насамперед, форма культури, якою ми живемо, це спосіб мислення. А значить — і спосіб діяння.

Уже в Київській Русі була мова, схожа на нашу... Академік Булаховський, видатний мовознавець, провів експеримент.

Він проаналізував помилки в написах старослов'янською мовою періоду Київської Русі і довів, що їх могли зробити тільки люди, які мислили українською. Мова не виникає менш ніж за 500 років. Кажуть, що Шевченко створив українську мову. Це ж не так! Уже Котляревський писав українською!.. Це така ж дурниця, як і те, що українська культура селянська. Українці є чи не єдиною нацією, яка витримала натиск степу. Навіть китайці його не витримали. Україну називали Гайдарикою, країною городів, себто міст. Чому? Витримати натиск степу могли тільки укріплені міста-фортеці. Українська культура народжувалася в містах.

Про кілька умов щастя.

Вище ми казали про високу духовність, яка базується на вірі, надії й любові. Але не тільки на цьому. Едгар По віділив кілька умов людського щастя.

Перша — це спілкування з природою. У «Тріумфальній арці» Ремарка якийсь російський емігрант каже: «Всі наші нещастя від чотирьох стін». Якщо у вас депресія і ви залишитесь дома — вона у вас посилиться. Вийдіть у ліс, у поле, до моря... І перед тим, що вище вас, що є абсолютним, перед чим ви можете преклонити коліна, вам стане легше. Це розмагнічує і дає вихід.

Друга умова — це любов.

Третя умова — це повна відсутність марнославства. Марнослава людина не може бути щасливою. Марнослава людина — раб своїх бажань. Вона робить кар'єру, а всяка кар'єра описується відомим у соціології принципом Пітера. Людина бажає все нових і нових посад, поки не досягає рівня своєї некомпетентності. Всяка кар'єра закінчується розчаруванням. Тому марнослава людина не може бути щасливою.

І, нарешті, потрібно мати духовні цілі. Щастя від цього також залежить. Чим масштабніші духовні завдання ви собі ставите, тим більше у вас умов для щастя. Це напряму пов'язано з питанням смислу життя людського. І це не складно, а, навпаки, дуже просто.

Сенс людського життя полягає в тому, щоб зробити щасливою хоч одну людину. І тоді ви виконаєте своє призначення в цьому світі. Один польський ксьондз був в Парижі. І коли він опинився на мосту Самогубств (так його прозвали парижани, бо з нього часто кидаються в Сену самогубці), побачив людину, що, перекинувшись через перила, приречено дивилася у воду. Було зрозуміло, що чоловік хоче стрибнути вниз. Ксьондз підійшов до нього і сказав: «Я не буду вас змушувати відмовлятися від вашого бажання, це ваша справа. Але у вашій кишені, напевно, є якісь гроші, вони вам більше не потрібні. Он там на розі стоїть жебрак — віддайте гроші йому». Людина пішла і більше не повернулася. Вона зробила маленьке добро іншому, і це врятувало її.

Сенека пише: «Якщо хочеш бути доброчинною людиною, зроби якомога більше добра багатьом людям. Якщо не можеш багатьом — зроби частині людей. Якщо й цього не можеш — зроби ближнім. Якщо й це важко — зроби добро самому собі». Якщо ти не полюбиш самого себе, якщо не сформуєш самого себе — ти не зумієш полюбити й інших.

Віра Ільченко

НЕ СПИ, МОЯ РІДНА ЗЕМЛЯ! ПРОКИНЬСЯ, МОЯ УКРАЇНО!»

Слова цієї пісні, мабуть, на думці багатьох після святкування Дня незалежності. Багато хто задумався над перемогами і втратами в своїй сфері діяльності. Перемоги рахувати радісно. А хто відповість за втрати? Чому за часи незалежності зменшилося на 43 % учнів? Чому Україна зайняла останнє місце під час Міжнародного дослідження TIMSS (2007)? Лише 2% молодшокласників показали передовий рівень природничо-математичних знань (в Сінгапурі — 36%). На це були причини. Складова предмету «Я і Україна», «Природознавство» не відповідала світовим стандартам початкової освіти. Згідно них в змісті природознавства початкової школи має виділятися 45% на живу природу, 35 % — на фізичні знання, 20 % — на знання про Землю. У вітчизняному «Природознавстві» у 2007 фізичні знання складали 14 % змісту. При розробленні нових програм (2012) на фізичні знання в «Природознавстві» припало біля 6 % змісту. А при розвантаженні програм у 2016 р. тема з фізичним змістом вилучена. Вилучені з пояснювальної записки «Природознавства» навіть терміни «закономірності природи», «природничо-наукова картина світу». Мабуть тому, що в підручниках 1 — 4 класів вони не фігурують. Не згадуються в них і поняття «електрика», «магнетизм», «звук», як того вимагають світові стандарти початкової освіти. В курсі «Довкілля» 1 — 4 кл. ці поняття наявні, але школи з «Довкіллям» TIMSS не були задіяні. Ні з машинами, ні з механізмами, ні з законами природи згідно діючих навчальних програм учні вітчизняної школи до 6 класу включно не зустрічаються. Так вони готуються до життя в технологізованому світі. Яка

роль їм визначена в цьому світі? І яка роль визначається Україні її освітою? Загальновідомо, що фундаменталізація освіти — умова безпеки нації, що життєствердна модель світу суспільства — запорука його життєстійкості; що образ світу людини — вихідний пункт і результат всякого пізнання, всякої взаємодії людини зі світом. І в життєстійкому суспільстві образ світу молодих поколінь має бути життєствердним, заснованим на закономірностях, які єднають його з Вічним, Цілим. Загальновідомо, що світ — сфера прояву тотальнодіючих закономірностей на всі об'єкти світу. Отже, о-світ-а має надавати учням перш за все знання про такі закономірності та створити умови для оволодіння здатністю оперувати ними в будь-яких навчальних діях як умовою оволодіння компетентностями з усіх освітніх галузей. Виховання звички мислення діяти по закону — запорука протидії всякому криміналу, корупції, знищенню природи, самознищенню (наркоманії, алкоголізму та ін.). Поняття, навіть терміни, перераховані вище, не фігурують ні в діючому Державному стандарті, ні в програмах, ні в підручниках, ні в критеріях відбору підручників по конкурсу. То чи є наша освіта умовою безпеки нації, її життєствердної моделі світу, запорукою природовідповідно високих рівнів інтелекту майбутніх членів суспільства? Умовою соціалізації учнів є неперервна систематизація знань на основі загальних закономірностей науки, формування цілісності свідомості дітей, їх життєствердного образу світу як особистісно значимої цілісності інформації. Фактологічність змісту освіти в період формування фундаментальних структур мислення (1—6 класи) «консервує» мислення учнів на рівні «дитинного», яке мало чим відрізняється від мислення тварини (П. Каптерев). Можливо, це комусь потрібно? Дітей легко обманути, у дітей легко все забрати. Діти не відповідають за свої дії. «Недорослям» пряма дорога у виконання чужої волі (в Окно Овертона, наприклад). Відокремленням сегмен-

Урок серед природи з «Телесеріалу»

тацією свідомості від Всесвіту (Цілого) високі рівні інтелекту не доступні. Про реформи в освіті в країні говориться багато. Учителям потрібно знати, яке теоретичне підґрунтя змін в початковій школі і експериментальна їх перевірка. Як внаслідок цих змін зміниться інтелект, мотивація навчання, стан здоров'я дітей, їх соціалізація? В концепції ДС вказується, що інновації в навчальний процес в межах країни можуть вноситись лише після їх теоретичного обґрунтування і експериментальної перевірки. Немає відповіді від керівництва МОН, від керівництва держави, чому багаторічно перевірена модель ОСР «Довкілля» вилучена з навчального процесу. А моделі STEM-освіта, МАВАТ (Ізраїль), які почали розроблятися одночасно з моделлю ОСР «Довкілля» радують учителів, учнів, батьків.

Фінська школа переходить на «уроки серед природи», на дослідження в природі. А вчителів «Довкілля» їх позбавили. Хіба що можна побачити телесеріал «Уроки серед природи». «Не спи, моя рідна земле!»

Віра Ільченко поділилась публікацією Мирослава Поповича

ЧЕСНІСТЬ, ПРАВИЛА І ЧЕСТЬ

«Не називайте нікого нічиєю совістю. Совість у кожного своя!»

Чому чесність є цінністю?

Тому що це вигідно не лише з моральної, але й з раціональної точки зору. Чесність — це чеснота, яка робить життя зручнішим, комфортнішим. Так само, як похідними гідності є відповідальність чи хорообрість, брехня і обман мають

свої наслідки, які нашаровуються і нашаровуються. Легше бути чесним і не «добріхувати» щоразу на поверх вище.

Є таке поняття — правовий позитивізм. Грубо кажучи, це коли влада приймає ситуацію такою, яка вона є, і намагається саме цю ситуацію описати правилами і законами. Така практика себе не виправдала. Не можна жити за принципом «Не ми такі, життя таке». Правила треба встановлювати і їх дотримуватися. Чесність — одне з таких правил.

А які правила у своєму житті ви порушили і яких не порушите ніколи?

(Замислюється) Ну, я нікому не продався. Коли я учився на п'ятому курсі, на нашу компанію тиснуло партійне керівництво. Пресинг був такий потужний, що ми ледь не здали одне одного «органам». У результаті не здали, але багато чому навчилися. Не можу зараз описувати деталі тієї ситуації, бо її учасники ще живі. Але можу сказати, що ми досі підтримуємо добрі стосунки — багато у чому саме завдяки тому, що колись не піддалися на тиск.

Узагалі у тому суспільстві, де панувала постійна атмосфе-

ра стеження і підслуховування, було дуже важко жити. Я не був дисидентом — це раціональний вибір, моє особисте рішення. Однак серце рвалося кудись. Звісно, я підпільно щось писав, спілкувався з такими самими іншими, ми обмінювалися думками, намагалися діяти у межах своїх можливостей, але ніколи... Знаєте, коли мене сьогодні журналісти називають «совістю нації», я не погоджуюся. І нагадую їм слова Івана Дзюби: «Не називайте нікого нічиєю совістю. Совість у кожного своя!»

Мирослав Попович.

*Український вчений-філософ, директор Інституту філософії
імені Григорія Сковороди НАН України, заслужений діяч
науки і техніки України*

Віра Ільченко

«НЕ ПРИНИМАТЬ НАВЯЗАННЫЕ МЫСЛИ, НАВЯЗАННУЮ СУДЬБУ, А САМИМ СТРОИТЬ СВОЮ ЖИЗНЬ»

(Коментар до посту Валентина Продаєвича)

Ета фраза из поста Валентина Продаевича в таком или других выражениях должна звучать на педсоветах, воспитательных часах и других педагогических мероприятиях. Узкопредметное урокодавание в отрешенном от природы пространстве, многопредметность, фактологическое содержание образования, определяющее самый низкий тип интеллекта, действующего по рецепту, не сразу уйдут со школы. Але *«лупаймо цю скалу, нехай ні жар, ні холод не спинять нас»*. Пост «Мировая угроза» — полезный материал для руководителей педучреждений. Исходя из исследова-

ний, касающихся человеческой природы, можно предвидеть, что империи будут распадаться все более интенсивно. Каждый этнос будет бороться за свое стабильное развитие и одновременно за выживание человечества. Чем больше разнообразие жизнеутверждающих моделей мира этносов, тем больше устойчивость человечества как самоорганизующейся системы против внешних и внутренних возмущений. *«Мы можем согласиться с миром хаоса, а можем создать и сконструировать свой мир» (В. Продаевич).* Может образоваться множество государств с жизнеутверждающими национальными моделями мира. Для этого странам необходимо иметь соответствующее образование. Пока о жизнеутверждающем национальном образе мира учащихся, жизнеутверждающей модели мира общества ведет речь только модель образования устойчивого развития (ОУР) «Довкілля», хотя за ОУР борются многие страны. Но Украине надлежит быть в первых рядах.

Віра Ільченко поделилась публикацией Валентина Продаевича

МИРОВАЯ УГРОЗА

Президент США Барак Обама выступая 13 января 2016 года с посланием перед конгрессом заявил, что в современном мире угроза исходит не столько от империй, сколько от несостоявшихся государств. Он также отметил, что Соединенные Штаты Америки «не могут

пытаться заботиться и перестроить каждую страну, которая впадает в кризис. Пролитие американской крови и трагата богатств, в конечном счете ослабляют нас».

Для того чтобы более глубоко понять сказанное, необходимо знать, что идеология государства США, ее политика как внутренняя так и внешняя, не являются в отличии от России или Украины результатом деятельности президента, а являются продуктом деятельности ряда организаций, в том числе и негосударственных, долго и плодотворно (начиная с послевоенного времени) работающих в этой сфере. Эти организации как малоизвестные, так и широко известные, как например Национальный фонд демократии или Международный республиканский институт, являются экспертами, консультантами президента и государства с его многочисленными органами в области политики, экономики, международной политики и т.д. Обладая мощнейшим интеллектуальным потенциалом в виде экспертов в различных областях жизни, они не только изучают происходящие в мире события, но моделируют и даже режиссируют их.

Так, высказанная Бараком Обамой мысль о мировой угрозе, была сформулирована и обоснована еще год назад, в феврале 2015 года.

В традиционном аналитическом отчете агентства Starfor (американская частная разведывательно-аналитическая компания) на предстоящее десятилетие (2015—2025 годы) определены основные мировые тенденции.

Россию ждет распад — западные ее части будут стремиться в Европу. За Дальний Восток развернется борьба Японии и Китая. Турция и Польша — новые гегемоны западной Европы, ЕС и Германия — сильно ослабнут, США — по-прежнему лидер мира.

Согласно отчету, ЕС вошел в кризис, который не способен разрешить, и интенсивность которого усиливается. Европейский союз никогда больше не вернется к прежнему единству, и если уцелеет, будет существовать в более ограниченной и раздробленной форме. ЕС не в состоянии решить свою фундаментальную проблему, и это не еврозона, а зона свободной торговли. В Европе вырос национализм, его усугубляет украинский кризис и озабоченность восточноевропейских стран ожидаемой угрозой со стороны России.

Все это способствует возвращению национального государства в качестве основной формы политической жизни, т.е. ЕС будет существовать, но европейская политика и военное сотрудничество будут управляться двусторонним или ограниченным партнерством.

Нынешний конфликт с Россией за Украину будет оставаться в центре внимания в ближайшие несколько лет, но РФ способна просуществовать в своем нынешнем виде еще десять лет. Подавляющая зависимость от экспорта углеводородов и непредсказуемости цен на нефть не позволит Москве поддерживать государственные институты на всей территории государства, что приведет к ее раздроблению. Безопасность российского ядерного арсенала будет все более важной проблемой по мере того, как этот процесс начнет ускоряться к концу десятилетия.

Человечество вступило в эпоху упадка национальных государств, созданных Европой в Северной Африке и на Ближнем Востоке. Власть во многих этих странах больше не принадлежит государству и перешла к вооруженным партиям, которые не способны выиграть друг у друга. США готовы участвовать в таких конфликтах при помощи авиации и ограниченного вмешательства на земле, но не могут и не хотят обеспечивать их прочное разрешение.

Турция, чью южную границу эти войны делают уязвимой, будет медленно втягиваться в конфликт. К концу десятилетия Турция превратится в крупнейшую региональную державу, и в результате усилится соревнование между Турцией и Ираном.

Китай перестал быть страной быстрого роста и низких зарплат и вошел в новую фазу. Это гораздо более медленный рост и все более жесткая диктатура. Китай продолжит быть крупной экономической силой, но перестанет быть двигателем глобального роста.

США продолжают быть крупной экономической, политической, военной силой. Экономика США по-прежнему составляет 22% мировой. Америка продолжает доминировать на море и обладает единственной значительной межконтинентальной армией. Главное преимущество США — закрытость. Америка экспортирует всего 5% ВВП. И только эти 5% подвержены колебаниям глобального спроса. В условиях нарастающего хаоса в Европе, России и Китае Америка может позволить себе потерять половину экспорта, но даже такая потеря будет вполне решаемой проблемой.

Всемирный кризис оставил американцев в выигрыше. В США стекается глобальный капитал — деньги, бегущие из Китая, России и Европы оседают в Америке, снижая процентную ставку и оживляя рынок акций.

Что касается вечного страха перед уходом китайских денег с

американских рынков, то резкий уход не возможен — больше деньги вкладывать просто некуда. США остается центром мировой финансовой системы.

Америка на протяжении века была озабочена опасностью появления европейского гегемона, в особенности возможным союзом между Россией и Германией или покорением одной из этих стран другой. Такой союз между более чем какой-либо другой имел бы возможность — при помощи немецкого капитала и технологии в сочетании с русскими ресурсами и живой силой — угрожать американским интересам.

В Первую мировую, Вторую мировую и Холодную войны Америке удалось предотвратить его появление. Американцы попытаются выстроить систему союзов, параллельную НАТО, от Прибалтики до Болгарии, и вовлечь в нее как можно больше стран. В союз попробуют завлечь Турцию и распространить его на Азербайджан. В эти страны пропорционально угрозам будут направлены войска.

Это станет главным содержанием первой половины десятилетия. Во второй половине Вашингтон сосредоточится на том, чтобы избежать ядерной катастрофы перед распадом России.

США не будут втягиваться в решение европейских проблем, не станут воевать с Китаем, и будут как можно меньше вмешиваться в ближневосточные дела.

Крупные стратегические угрозы Америка будет встречать соответствующей силой, но откажется от роли мировой пожарной команды.

Это будет хаотичный мир, где многие регионы ждет смена караула. Неизменной останется только власть США, в более зрелой форме — власть, которая будет все менее на виду, потому что в ближайшее десятилетие ей будут пользоваться не так активно, как раньше.

Не правда ли, что после прочитанного, слова Барака Обамы

о мировой угрозе в виде несостоявшихся государств воспринимаются по-другому.

И доклад Starfor воспринимается не только как прогноз на будущее, это в первую очередь сюжет мировой истории последнего столетия с обнажением геополитических целей и задач США, это констатация происходящего и конструирование будущего.

Суть этого будущего — мировой хаос с одним стабильным государством в лице США.

Вряд ли такой сценарий устраивает большинство жителей нашей планеты, но парадокс в том, что зная о его существовании, люди смиряются и воспринимают его как данность.

Даже изложенная информация, которая является открытой, не вызывает у населения практически ни какой реакции. В результате многолетней «плодотворной» работы над умами людей, с помощью средств массовой информации, телевидения, интернета, применяя технологии нейролингвистического программирования и Окна Овертона, удалось настолько изменить мировоззрение и мировосприятие людей, установить такие информационные фильтры, которые напминают шоры у лошадей, что человек может воспринимать только определенную информацию и не замечать другую. Слова «имеющий уши да услышит» потеряли свою актуальность, поскольку наличие ушей не гарантирует возможность слышать.

Начало этого процесса относится в 60-м годам прошлого века. Именно тогда произошел переворот в экономике, а затем в сознании. Принцип «спрос формирует предложение» был изменен на принцип «предложение формирует спрос». Сначала потребитель своими запросами стимулировал производителя к производству определенного товара. А сейчас производитель диктует нам, какой товар для нас более предпочтителен. Сначала нам товар предлагали, а сейчас

навязывают. В современном обществе, которое является чисто потребительским, тоже самое происходит и с таким видом товара как информация. Сегодня нам уже навязывают определенную информацию, помимо нашего желания. Цель — сформировать мировоззрение человека, определенного типа. Это человек потребитель. Потребитель производимых благ, материальных и культурных продуктов. Человек, лишенный духовных ценностей, утративший свободу мысли и право выбора, абсолютно управляемый. Его назначение — производить и потреблять, создавать прибавочную стоимость, которая обогащает режиссера и организатора этого процесса в лице «правлящей мировой элиты».

И результаты этих опытов над человечеством просто поражающие. Так, информация, которая должна представлять для мыслящего человека интерес, является важной, человеком не замечается. Например, интернет, которым пользуется огромное число. Но покупая, например, телефон, вы обязательно поинтересуетесь, и этот интерес будет определяющим при покупке, — кто производитель? Кто-то из вас интересовался, кто владеет интернетом. Ведь люди доверяют сетям свои мысли, чувства, конфиденциальную информацию и т. д. Не секрет, что до 2015 года интернет официально являлся продуктом военно-промышленного комплекса США, а затем перешел в частные руки. Правда, уже к концу 2015 года эта информация исчезла из сети, но даже являясь общедоступной, она практически никого не интересовала. И неудивительно, владельцем интернета является та же группа людей, которая контролирует МВФ, ВТО, Всемирный банк и Федеральную резервную систему. Интернет стал одним из наиболее эффективных инструментов по выполнению задачи роботизации населения планеты.

С появлением интернета человечество вступило в качественно новый период своего развития, мир перешел в информационную эру. И интернет является инструментом, с помощью

которого можно достичь разных целей, все зависит от того, кто и для чего его использует.

Интернет — это не просто средство коммуникации. Созданное человеком явление — «мыслящий интернет», стало основным проводником процесса глобализации человечества. Сочетая в себе великое множество жизненных проявлений человека, интернет представляет собой отдельное поле его жизни. Сегодня это фактор, который оказывает значительное влияние на формирование мировоззрения человека.

И очень важно, как и кто формирует это мировоззрение. Мы понимаем, что такой мощный инструмент как интернет, способствует не только объединению людей, но и их разъединению. Интернет используется в идеологической, конкурентной борьбе различных групп, партий, организаций и государств, для подрыва интересов своих противников. Существующие социальные сети не способствуют развитию личности, а зачастую лишь уводят человека из мира реального в мир виртуальный. Особенно тлетворно его влияние на подрастающее поколение. Дети и подростки перестают читать, мечтать и фантазировать. Им предоставляют готовые образы и варианты будущего, а они лишь пользуются ими. Но если ты не создаешь в мыслях и фантазиях свое будущее, его создадут другие. Почему созданные Жюль Верном фантазии обрели реальность? Потому, что тысячи и миллионы людей мысленно создавали их, напитывая энергией и визуализируя их. Когда идеи овладевают умами масс, они становятся материально силой, — это слова классика.

А что мы создаем в интернете? Если схематично изобразить «мыслящий интернет» в виде круга, состоящего из его составляющих, — социальные сети, блоги, микромедиа, лайв стримы, профессиональные сети, социальные закладки и др., можно сделать вывод: это совокупность информации, которая не объединена общей целью — служить человеку и че-

ловечеству. Отсутствуют механизмы, способные консолидировать участников на постановку важных вопросов, которые стоят перед человечеством и на поиск ответов на них. Интернет должен способствовать интеллектуализации социума, переработке накопленных данных в знания, ускоряющие развитие информационно — коммуникационных технологий, формировать новые пути решения проблем цивилизации. Ведь достаточно много людей, обладающих пассионарными способностями (повышенной созидательной силой к действию), могут качественно изменить сетевое общение, переключить это общение на коллективный поиск ответов на глобальные вызовы, решение ключевых задач устойчивого развития своих стран, свести к минимуму информационные войны.

Необходимо с помощью усилий коллективного разума изменить направление движения человечества по сценарию, приведенному в начале. Не мир хаоса с несостоявшимися государствами, а мир, свободных и развивающихся духовно и нравственно людей.

Никто не может вас разрушить, кроме вас самих. Никто не может вас спасти, кроме вас самих.

Мы сами создаем свою реальность, каждый человек отдельно, все общество в целом. Мы можем согласиться с предложенным сценарием мира хаоса, а может создать и сконструировать свой мир.

Один из способов конструирования мира был предложен украинскими гениями. Символично, что украинскими, представителями не сверхдержавы, а государства, отнесенного к числу «несостоявшихся». Почему так смело, гениями — поясню.

Итальянский профессор Ч. Ламброзо в работе «Гениальность и помешательство» (глава «Пророки и революционеры») дал очень точное определение гениям и их успехам в области политики, религии и жизни общества.

«Посмотрите как подобные субъекты умеют уловить самые сокровенные оттенки идеи, оставшиеся незамеченными со стороны более мощных умов, и благодаря этому совершенно иначе осветить данное явление. Они рассматривают предмет с новых, незамеченных другими точек зрения. Любопытно проследить, с какой развязанностью эти люди рассуждают, точно будто о простейших вещах, о самых сложных вопросах, как легко они относятся к лицам и событиям, которые окружены ореолом почтения в глазах обыкновенных смертных, мнения у них по самой сущности еретические, часто изменяющиеся. Но, раз усвоив какие-нибудь верования, они держаться за них горячо, с несокрушимым упорством. Вот почему из этих людей так часто выходят реформаторы.

То же самое и относительно политических идей: нормальное, прочное развитие исторической жизни народов совершается медленно при посредстве целого ряда последовательных событий, но гениальные безумцы ускоряют ход этого развития, опережают на много лет свою эпоху, каким то чутьем угадывают переходные ступени, неуловимые для обыкновенных людей, не колеблясь, не думая о своих личных интересах, бросаются в борьбу с настоящим, выступают с горячей проповедью новых идей, хотя бы совершенно неприемлемых в данное время».

Гений — это человек способный увидеть мир иначе, нежели остальные, предложить идею не новую, но оригинальную и эффективную для решения задачи, стать своеобразным лифтом для перехода на новую ступень развития. И с этой точки зрения Михаил Фрейдлин и его команда и явились такими гениями.

Как и в описанных Ч. Ломброзо случаях, когда экзальтация и увлечение достигают такой силы, что могут вызвать альтруизм, заставляющий человека жертвовать своими интересами и даже своей жизнью для пропаганды идей толпе, всег-

да враждебно относящейся ко всякой новизне и способной иногда на кровавую расправу с новаторами, творческий коллектив Михаила Фрейдлина долго и плодотворно работает над во многом идеалистической идеей — изменить человечество, направив его на путь истинного прогресса, подразумевающего в первую очередь развитие личности. Работают практически бескорыстно, поскольку такие проекты не предполагают монетизацию и не могут быть приняты обществом потребителей. Такие проекты противоречат идеологии этого потребительского общества.

Нас учили, что технологии в широком смысле слова (производительные силы) во многом определяют устройство общества. Мы видим, что бурное развитие технологий, — компьютеров, мобильной связи и социальных сетей, — сопровождают существенное изменение всех форм общественной жизни; от традиционной морали на семейном и личностном уровне до серьезных изменений в международном праве, так что часто даже не понятно, существует ли оно как таковое или его уже нет. Воздействие новых технологий распространяется на политику, экономику, социальную жизнь, зачастую разрушая их исторически сложившиеся многовековые ценности и традиции.

Возникает необходимость целеустремленных действий людей, чтобы усиление данного воздействия не привело бы к разгулу какой-то безумной стихии и хаосу.

Именно в этом контексте и возникла идея проекта.

Созданный продукт «Intelligent Quest (IQ) — это уникальная саморазвивающаяся социально-ориентированная сеть, это универсальный коммуникационный ресурс, ориентированный на стимулирование созидательных процессов в различных социальных сообществах. В нем предложен действенный механизм поощрения поиска и генерирования конструктивных идей, предложений, проектов и программ

действий для решения различных задач в политике, экономике, культурной, социальной и экологической областях, законотворчестве, инновационной, образовательной, творческой сферах и т.д.

Миссия проекта — значительный рост эффективности глобального информационного общества, это позитивная «мягкая сила», используемая исключительно в созидательных целях.

Основной задачей проекта является минимизация информационных войн, переключение интеллектуального потенциала виртуальной аудитории на поиск и внедрение новых идей, проектов и программ действия, направленных на защиту окружающей среды, повышение социальных стандартов и материального благосостояния людей.

В ближайшее время сеть IQ будет запущена в жизнь. По информации Михаила Фрейдлина уже в марте начнет работать новый информационный ресурс «Национальная идея» на котором можно будет ознакомиться с проектом IQ и его первым этапом Всеукраинский мозговой штурм, а также принять участие в работе сети.

Дорогой читатель!

Я воспринимаю работу Михаила Фрейдлина не как средство спасения, или необходимый инструмент изменений. Для меня это пример активной гражданской позиции человека, желающего изменить мир к лучшему. И чем больше людей станут активно изменять свою жизнь и жизнь окружающих — тем лучше.

Каждый человек, в силу своих способностей и возможностей должен, обязан способствовать изменению окружающего нас мира в направлении развития, а не упадка.

Неужели кто-то желает ощутить себя в роли жертвы в массовой сцене уничтожения мира, предлагаемого нам сценария?

Хаос — это беспорядок, смешение, состояние «разверзшейся бездны».

Цель человечества — развитие и эволюция.

Часто слышу вопросы — а что же сегодня нужно делать?

Во-первых, выработать активную жизненную позицию, с четко определенными целями и жизненными приоритетами.

Во-вторых, заняться поиском людей, которые разделяют ваши взгляды, для совместной деятельности, направленной на достижение ваших целей.

Нам необходимо изменить предложенный сценарий мира — хаоса и начать создавать свой **НОВЫЙ, СВЕТЛЫЙ, ПРЕКРАСНЫЙ МИР**, используя для этого все доступные средства.

Нужно помнить — человек создан по образу и подобию Божьему.

Это подобие, сходство — умственное, моральное и социальное.

Сходство социальное в том, что человек создан для общения. Сходство моральное в том, что человек создан в праведности и наша совесть, наш «моральный компас» всегда подскажет нам правильный путь. А сходство умственное в том, что человек создан как волевая личность, способная делать свободный выбор. И не важно, религиозен человек или нет, эти ценности одинаково актуальны для каждой личности.

Не принимать навязанные мысли, навязанную судьбу, навязанные сценарии, а самим строить свою жизнь, используя право выбора.

Самим определять, что такое мировая угроза, и в чем именно она заключается.

Валентин Продаевич.

Заслуженный юрист Украины. Кандидат юридических наук

Віра Ільченко

ПОРА ЛОМАТЬ ОКНО ОВЕРТОНА

(комментарий к посту В. Продаевича)

Думаю, многие согласны с автором: «Пора сломать Окно Овертона, перестать послушно следовать внушаемой нам информации и начать жить, слушая только своё сердце. Противостоять Окну может и должен как каждый человек отдельно, руководствуясь своим духовным, нравственным началом, так и все общество, четко придерживаясь нравственных и моральных устоев». Вот только не могу согласиться, что противостоять внушаемой информации может каждый человек. Не только автор «Окна Овертона» говорит об угрозе Цивилизации. Среди понимающих это есть и те, которые главную угрозу Цивилизации видят в образовании. В. Базарный (д. мед. наук, руководитель научно-внедренческой лаборатории физиолого-здорово-охранительных проблем образования) много лет исследуя влияние узкопредметного, фактологического содержания образования на здоровье учащихся, доказывает, что в воспроизводство поколений народа кто-то искусной рукой закладывал эталон «получеловека» с глубоко расщепленной, легко программируемой психикой, пассивного в социальном и биологическом плане. Почему существует педагогика, которая превращает ребенка, родившегося, чтобы стать подобием Божьим, в «получеловека», остающегося до конца дней с детским мышлением, мало чем отличающемся от мышления животного, направленного на удовлетворение органических потребностей. Кому нужна такая педагогика? «Детей легко обмануть, у детей легко

все отобрать». (В. Цой) Создана педагогика, которая выращивает из эгоистического, малосвязного мышления ребенка разум социально зрелого человека, с мышлением, соединенным с Единым, Целым. Такие люди не внушаемы и никакие привидения (власть, деньги и др.) их не прельщают. Над ними не властно Окно Овертона. Эта педагогика может создать Школу Смиренного Духа — С – мирного, объединенного со всем миром, нестигаемого, подвластного только Единому Целому. В 2006 г. было более 500 таких школ, где начала внедряться модель целостного содержания образования. И учебники были написаны для них, созданные на общественных началах (в другой стране они бы обошлись государству более 100 мл. евро). Как вернуть детей в то время?

Віра Ільченко поделилась публикацией Валентина Продаевича

УКРАИНА. ОКНО ОВЕРТОНА

Американский социолог Джозеф Овертон очень ярко и полно описал применяемые в настоящее время технологии по изменению отношения общества к некогда принципиальным для него вопросам, как совершенно чуждые некогда обществу идеи принимаются им, и в конце концов, законодательно закрепляются.

Это достаточно тонкие технологии, порой незаметные для людей, но очень эффективные. Они направлены на изменение представлений людей о принципиально важных, базовых понятиях — о добре и зле, о нравственности и морали. Согласно Окну Овертона, для каждой идеи или проблемы существует т. н. окно возможностей. В пределах этого Окна идею могут широко обсуждать, открыто поддерживать, пропагандировать, пытаться закрепить законодательно. Окно двигается, меняя веер возможностей от стадии «не мысленного» до стадии «актуальная политика». Овертон выделил несколько этапов этой технологии, суть которых в следующем.

Первый этап — это необходимо перевести тему из области не мысленного в область радикального, начав говорить о ней, как правило, всегда ссылаясь на свободу слова. Тема вводится в оборот.

Второй этап — перевод темы из радикальной области в область возможного. При этом зачастую необходимо подменить её подлинное название, цель — увести суть проблемы от её обозначения. Оторвать форму слова от содержания.

Третий — движение темы из области возможного в область рационального.

Четвёртый — поддержать тему популярным контентом, сопрягая с историческими и мифологическими личностями, а по возможности и с современными медиа персонами.

К пятому этапу, когда тема разогрета, публикуются социологические опросы, в общественное сознание вводится новая догма, изменяются нормы человеческого существования. Начинается подготовка законодательной базы и закрепление нормы в законе.

Таким образом, с помощью Окна Овертона, обществу прививаются многие ранее неприемлемые нормы, как например однополые браки, толерантное отношение к педофилии и прочее. Происходит массовое перепрограммирование человеческих умов, подмена нравственных и моральных ценностей ценностями потребительского общества.

Однако, к чему этот экскурс в область общественной психологии и какое отношение эти технологии имеют к нам, к дню сегодняшнему? Самое непосредственное, поскольку именно сейчас над нами осуществляется подобный эксперимент. Суть эксперимента в том, чтобы лишить нашу страну суверенитета и государственности, народ основных его достояний — права на волеизъявление и свободу выбора. Вначале международный, трансконтинентальный монстр в лице МВФ втянул нас в сферу своего влияния, навязав взамен кредитов свои условия, условия возвращения этих кредитов. Это повышение пенсионного возраста, повышение платежей за газ, коммунальные услуги и т. д., все, что способствует ухудшению экономического и социального положения народа. Затем нам предложили провести реформы, необходимые для получения кредитов. Причём не самостоятельно, а с помощью группы технократов-реформаторов, импортных.

Далее, эти технократы, под дружный вой западных дипломатов пытаются раскатать политическую ситуацию в стране, вводя её в состояние коллапса. В заключение звучат слова о неспособности Украины самостоятельно решать

свои проблемы и необходимости, на примере Гватемалы, введения в Украине мандата ООН сроком на пять лет. Это означает лишение страны суверенитета, прекращение полномочий легитимных органов власти путём насаждения правительства из вне. Не нужна война, вторжение, пленение — государство повержено и уничтожено. Её территория, население, природные ресурсы достаются МВФ, как основному залогодержателю Украины. Соросы и Ротшильды становятся ещё богаче, а мы ещё беднее. Процесс идёт и судя по последним событиям приближается к успешному для её организаторов концу. Наше общество смирилось с тем, что украинский президент, правительство, парламент, и вообще народ и государство не способны управлять страной. Нас убеждают, что в каждый государственный орган нужен свой Саакашвили, что одно брошенное слово Абромавичюса есть основания для отставки правительства, возбуждения уголовных дел и массовых посадок. Общество добровольно отказывается от своих прав по управлению государством в пользу марионеток трансконтинентального финансового спрута. Нам внушили, что Украине нужна война, которая поддерживается форматом Минских соглашений.

Это происходит с помощью определенных технологий — в том числе и Окна Овертона. Возможность происходящего усиливается открытым попранием законом и игрой на самых низменных чувствах, амбициях наших правителей. Так, у президента, главы правительства, парламента и у всей политической верхушки страны возникло ошибочное мнение, что весь мир вращается вокруг них. Что Украинский вопрос — самый важный в мире и все вращается вокруг него. Это превратилось в болезнь, в паранойю.

Очнитесь!!!! Каждую секунду в мире происходят глобальные изменения. Как наркоману постоянно увеличивают дозу, чтобы держать его в зависимости, так и населению земли постоянно подбрасывают все новые горячие темы.

Сегодня Украина, Сирия, Турция, беженцы. А что завтра? Доза должна возрастать, а градус событий становиться все больше. Что может заставить мир содрогнуться, испугаться, стать послушным и управляемым? Явно не мышиная возня в украинском парламенте и правительстве.

Если проанализировать последние мировые события, можно получить неутешительные прогнозы. Так, происходящее в Украине является результатом конфликта интересов США и России, перерастающего в очередную битву двух «титанов». Украина стала площадкой, полигоном для выяснения интересов и отработки методов борьбы, площадкой удобной для обеих сторон. Для Америки тем, что находясь в непосредственной близости от России, имеющей общую культуру, историю, религию, родственные связи, Украина в виде воюющей стороны наносит наиболее сильный урон экономике, культуре, международному имиджу России, бьет «прямо в сердце». Для России, вернее для её нынешнего руководства, тем, что позволяет реализовать идею Русского мира, создания новой империи и биполярного мира, отвлечь внимание Российского народа от кризисных процессов в стране. Однако, нужно знать историю США, её тактику и стратегию в международных отношениях, чтобы понимать, что эта страна никогда не шла на открытые масштабные военные конфликты, особенно если они могут угрожать её территории. Первая и вторая мировые войны свидетельство тому. Поведение Америки — это сидящий на горе тигр, ожидающий окончания поединка между его врагами. В мировых войнах принимали участие практически все страны Европы и Азии, и все они понесли значительный ущерб. Дивиденды получили в основном США — в виде новых вооружений, технологий, увеличения зон влияния, материальных ресурсов и самое главное, лучших умов человечества. И сейчас идти на прямое столкновение с Россией, Америка не намерена.

Кто же будет назначен врагом для России? Турция, Из-

раиль? Нет, вероятнее всего это будет Китай. Все предпосылки для этого есть. Китай представляет для США непосредственную угрозу, т. к. экономический, военный, промышленный и человеческий потенциал Китая создаёт все предпосылки для возникновения новой сверхдержавы. Китай проводит достаточно независимую международную политику, увеличивая своё влияние во всем мире, распространив его на территорию Азии, Африки и Австралии. Он представляет серьезную угрозу для финансовой безопасности США, являясь самым большим держателем наличных долларов в мире. С другой стороны, Китай в последние годы стал проводить достаточно открытую экспансию в отношении России. Почувяв слабость России, китайцы буквально обнаглели. Так, недавно, Пекин опубликовал убийственный комментарий о состоянии российской экономики (сразу после визита в Китай Медведева). Официальные СМИ Поднебесной отметили, что структурный кризис Российской экономики начал проявляться ещё в 2012 году. «Его суть состоит в деиндустриализации экономики и упадке сельского хозяйства, в невозможности быстрого восстановления обрабатывающей промышленности. Именно структурный кризис одной из главных причин финансово-экономической нестабильности в 2014—2015 годах в России. Выйти из системного кризиса не представляется возможным, не преодолев диспропорции в развитии финансового и реального секторов экономики. На фоне геополитической напряженности снизился поток инвестиций в РФ и существенно выросла стоимость внешних займов для банков и предприятий. В минувшем году девальвация рубля к доллару составила более 72 процентов. Валютный кризис привёл к увеличению инфляции, и следовательно, снижению реальных доходов населения и потребительского спроса. Из-за украинского кризиса Россия зашла в серьезнейший с начала века стратегический тупик. По причине резкого спада цен на нефть и суровых санкций западных стран Россия всту-

пила в период депрессии. В российско-американских отношениях наблюдается значительное повышение уровня взаимного недоверия и степени противостояния, страны рассматривают друг друга в качестве главных стратегических противников.

Сможет ли Россия выдержать испытание на прочность на фоне сложного кризиса?».

Этот диагноз Китай озвучил после того, как убедившись в слабости России, осуществил массированную экспансию в её экономику. Так, Китай мощно вошёл в Российский сырьевой сектор. Китайцы приобрели значительную часть активов «СИБУРа» и «Ямал-СПГ», крупнейших российских газоперерабатывающих и нефтехимических предприятий, вошли в проект по переработке значительных объемов продуктов нефтегазодобычи Западной Сибири, участвуют в приватизации «Роснефти». В Пекине создан Азиатский банк инфраструктурных инвестиций, с уставным капиталом 100 млрд. долл., в котором участвуют 57 стран. Китай обошёл Россию и превратился в крупнейшего торгового партнера и кредитора стран Центральной Азии и азиатских республик бывшего СССР. Трубопроводы перекачивают все больше нефти из Казахстана, газа из Туркмении в Китай, китайские товары идут в Европу минуя РФ. Но самое главное, Китай активно осваивает слабозаселенные территории Дальнего Востока, производя их «колонизацию». Население пяти Дальневосточных областей РФ — 5,3 млн., население приграничной провинции Хэйлуньцзян — 35 млн. В связи с заселением этих регионов легальными, а зачастую нелегальными мигрантами, Россия оказывается перед фактом, что китайцев в Сибири и на Дальнем Востоке вскоре будет больше чем россиян. Впоследствии, эти территории будут контролироваться Китаем, юридически оставаясь за Россией. Речь идёт о демографической

экспансии. По данным ЮНЕСКО численность китайцев в России уже 8 млн. человек. Пользуясь кризисом в России, «крадущийся тигр» уже фактически вторгся в Россию. Сбывается извечная мечта Китая, который считает эти территории исконно своими. Такой себе «Китайский мир». Учитывая молниеносность возникновения международных конфликтов (пример с Турцией), военный конфликт России с Китаем не кажется чем-то невозможным. Тем более, что его легко может спровоцировать третья сторона. Один Бог знает, что ждёт нас завтра. И не дай Бог, чтобы это произошло. Ведь от такого масштабного конфликта не выиграет никто, даже США, т.к. последствия его невообразимы. Это сценарий Апокалипсиса. В результате мир увидит применение новых видов вооружений: тектонического, психотропного, вирусного и даже генетического, воздействующего на людей по расовому принципу. А это конец нашей цивилизации.

Я возвращаюсь к Украине. Умом понимаю, что мы все подвергаемся масштабному воздействию с целью изменить наш разум, нашу природу, сделать из нас послушных, бездумных рабов. Но душа противиться этому и восстаёт. Нельзя потерять данное нам от Бога право выбора, право на свободную жизнь, право на выбор судьбы. Пора сломать Окно Овертона, перестать послушно следовать внушаемой нам информацией и начать жить, слушая только своё сердце. Противостоять Окну может и должен как каждый человек отдельно, руководствуясь своим духовным, нравственным началом так и все общество, четко придерживаясь нравственных и моральных устоев. Жизнь возможна только с верой, надеждой, любовью. Используйте это правило всегда, для каждого слова, мысли, действия, принятия любого решения. Берегите себя!

Валентин Продаевич.

Заслуженный юрист Украины, кандидат юридических наук

Віра Ільченко

В ПОДДЕРЖКУ МНЕНИЯ ОБ ОГРОМНОЙ ВЛАСТИ СИМВОЛОВ В ОБЩЕСТВЕ

(К публикации В. Продаевича)

Детям необходимо дать возможность создавать свой образ мира как исходный пункт всякого понимания мира, взаимодействия с ним и конечный результат этого взаимодействия. И создавать символ своего образа мира. Этот процесс должно обеспечить образование, необходимый как для природосообразного развития детей, так и создания жизнеутверждающей модели мира общества.

Четверть века в Украине функционирует педтехнология образования устойчивого развития (ОУР) «Довкілля», побуждающая учеников 1—11 классов создавать свой жизнеутверждающий национальный образ мира и символ образа. Сотни и тысячи образов анализировались учителями модели «Довкілля» — не нашлось двух одинаковых образов мира, как нет людей с одинаковыми отпечатками пальцев. Символы образов мира тоже различны, но все жизнеутверждающие — дети изображают землю, воду, Солнце, радугу, птиц, зверей, растения... То, без чего дети не мыслят жизни. Некоторые символы оказываются необъяснимо глубокими, связанными с символами пращуров. Особенно, если учесть объяснительные записки к образу мира (образу природы). Например, ученица 7 класса (СШ 32, г. Полтава) в объяснительной записке написала: «Вивчаючи фізику, хімію, біологію, географію, я майже всі явища могла пояснити за допомогою основних законів природи. Як добре, що ці природні закони неподільні!» В центре своего образа природы девочка ставит символ — лебедя. (Рисунок можно увидеть в моей хронике) И объясняет это тем, что мир держится на

сохранении (закономерности сохранения), на симметрии, на красоте, вечной любви и вечной верности. Девочка окончила объяснительную записку собственным стихотворением:

*Моя рідна природу,
Я вірно тебе я люблю,
За чарівну твою тиху вроду,
За вічну правду твою!*

Вот какой символ для своего образа мира избрал ребенок: красота, вечная любовь, верность, вечная правда. Образы мира (образы природы) в конце учебного года защищаются. Девочка объяснила, что законы должны выводиться из Природы и быть «неподільними» — одинаковыми для всех (например, що для директора, що для учителя, що для учня).

Особенность педтехнологии ОУР «Довкілля» в том, что она позволяет ребенку все элементы знаний объяснить, объединить в целостность (образ мира) при помощи единых для всего сущего закономерностей (вместо запоминания сотен (а за 11 лет обучения — около 100 000 элементов знаний). Но не только этим страшна фактологическая, узкопредметная (разделенная на отдельные предметы) педагогика, которая сегментирует сознание детей и превращает его в легко программируемое. Неприемлема также технология изучения частных законов, если они не объединяются в целое общими закономерностями. Например, изучили ученики закон Ома или Паскаля. Дальше узнают, как его использовать или обойти, чтобы он не навредил. Эта привычка мышления — «использовать закон или обойти» глубоко внедряется в сознание за годы обучения. Потом она руководит действиями человека в любой деятельности и никакая борьба с коррупцией не изменит его сознание. «Законы используют или их обходят». Древний тезис Экклезиаста: «Не утвердит себя человек беззаконием, а корень праведников вечен» — не для «получеловеков», воспроизводимых технологией сег-

ментирования сознания, глубоко пассивных в социальном и биологическом плане. Отсутствие в содержании образования единых для всего сущего закономерностей не позволяет формировать у детей жизнеутверждающий образ мира, у них формируется агрессивный, деструктивный образ мира. Ведь мир — сфера проявления тотально действующих на все объекты мира закономерностей (С. Б. Крымский). Общие закономерности, проявляющиеся в действительности, должны быть сквозными принципами объединения элементов содержания образования в целостность, формирования у детей целостности сознания, жизнеутверждающего образа мира.

Удивительно, как 14-летняя девочка, поняв, что все явления природы можно объяснить на основе единых закономерностей, пришла к выводу Пифагора: «Сведение множества к единому — в этом первооснова Красоты». Удивительно и то, что подсознательно ребенок для выражения символа Красоты в своем образе мира выбрала лебедя. В представлении древних украинцев о мироздании лебедь был той небесной птицей, которая дала начало миру.

Символ, созданный ребенком, стал на долгие годы символом общественной организации педагогов «Освітній Центр «Довкілля» (www.dovkillya.org.ua). Он на всех учебниках издательства «Довкілля-К», позволяющих детям конструировать свой образ мира и открывать наиболее общие связи в жизненной среде (довкіллі), изучать ее на уроках среди природы в соответствии с народным календарем, биоритмом своего народа.

На сегодня модель целостного содержания образования «Довкілля» — единственная среди существующих моделей образования, предоставляющая детям возможность конструировать свой жизнеутверждающий национальный образ мира, украшать его своим симво-

лом, стихами, рисунками, фотографиями.

Я уже писала о пятикласснике, который символом своего образа мира выбрал фото котенка (можно увидеть в моей хронике) и объяснил: «Коты в народе считаются оберегами дома, усадьбы, значит, и Украины. Если бы мой котенок мог говорить, он бы сказал:

*Люблю Україну, люблю Україну,
Як можу її бережу.
Ніколи, ніколи її я не кину,
Тризуба на лобі ношу».*

Растут соколята. Не надо только мешать им быть продолжением своего народа. Не допускать, чтобы фактологическая педагогика воспроизводила получеловеков с легко программируемым, неупорядоченным сознанием, с агрессивным, деструктивным образом мира. Согласна с В. Продаевичем, что «символы играют огромную роль в обществе, программируют людей на определенные действия. ... Очень важно, чтобы символы способствовали позитивному восприятию мира...» Модель ОУР «Довкілля» доказывает, что это так. Но наследие от СССР — не только идеология, как говорит В. Продаевич. Страшнее ее — школа, которая «вместо технологии формирования свободной личности умело закладывала (и продолжает закладывать) в воспроизводство поколений народа эталон особого сорта «получеловека» с глубоко расщепленной и отрешенной от реальной действительности, легко программируемой психикой, глубоко пассивного в социальном плане» (В. Базарный, доктор мед. наук, занимается исследованием влияния образования на жизнь человека и общества).

Обращаться к гражданам, общественным организациям (как считает В. Продаевич) с призывами принять участие в решении основных для жизни народа вопросов необходимо.

Один из таких вопросов — разработка третьего поколения стандартов образования. Прав Г. Померанц — «решающей становится не экономика, а педагогика, начиная с детского сада.

Стандарт образования должен создаваться при активном участии представителей всех кругов интеллигенции: педагогов, философов, историков, юристов, представителей религии, искусствоведов, народоведов...

Дорогу осият идущие! «Возьмемся за руки, друзья, чтоб не пропасть по одиночке».

Украина — сокол, стремящийся к цели. Так понимают этот символ ученики, способные создавать свой образ мира и его символ. Те, которые по технологии модели устойчивого развития «Довкілля», отличной от официальной технологии фактологической педагогики, формирующей из ребенка получеловека с глубоко расщепленной, легко формируемой психикой.

Віра Ільченко. Голова ГО «Освітній центр «Довкілля», д. п. н., професор, дійсний член НАПН України

Віра Ільченко поделилась публикацией Валентина Продаевича

УКРАИНА. ПТИЦА, ПАДАЮЩАЯ ВНИЗ

Предположу, что одно из главных осознанных действий, совершенных первым «человеком разумным», было изображение на стене пещеры одного из знакомых ему символов — мамонта, зверя, солнца, луны или другого человека. Символ для человека — это один из способов восприятия мира, осознание своего места в этом мире, передачи информации о себе окружающим. Недаром мы формируем свое представление об окружаю-

щем нас мире, различных исторических эпохах и событиях именно по символам, оставленным нам предшественниками. Узнаем и различаем представителей различных цивилизаций и народов по характерным изображениям, знакам, гербам, которые говорят об их жизни, верованиях, быте, представлениях о мире.

Символы — это способы самопознания, самовыражения, это в первую очередь закодированная информация, которая существует и передается на духовном уровне.

Для государства символы (гимн, герб и флаг) — это способы лаконичного выражения национальной идеи, преемственности поколений, самой сути конкретного государства. Эти символы необходимы гражданам для осознания своего единства, они решают проблему сплочения вокруг общего центра интересов.

К примеру, герб США или Большая печать. Состоит из лицевой части (аверс) и обратной стороны (реверс). Главным элементом аверса является обитающий только в США белоголовый орлан — символ суверенитета и могущества. В одной лапе он держит 13 стрел, в другой оливковую ветвь, символизирующую то, что Соединен-

ные Штаты Америки «хотят мира, но всегда готовы к войне». Голова орла повернута в сторону оливковой ветви, что означает большее предпочтение миру, а не войне. Ветвь и стрелы также означают «державу, великую как в мире, так и в войне». На груди у орлана щит с полосами и звездами, несомый им в одиночку, означает, что американцам стоит опираться только на свои собственные силы.

В клюве орел держит свиток с надписью на латинском, что в переводе означает «Из многих — Один» и напоминает о возникновении государства путем объединения штатов.

Изображенные в верхней части герба звезды, расположенные в форме шестиконечной звезды и окруженные золотым ореолом и облаками, иллюстрировали мысль создателей о том, что новое государство займет достойное и славное место среди государств мира, подобно созвездию на небе.

На обратной стороне печати изображена трапециевидная незаконченная пирамида, вершину которой венчает глаз в треугольнике эти символы взяты из масонской символики. Пирамида призвана символизировать строительство устой-

чивого и прочного основания новой нации. Глаз на вершине пирамиды означает «Всевидающее око Провидения». А надпись « Novus Ordo Seclorum » (Око благосклонно к нашим начинаниям) выражает надежду на божественное покровительство молодому государству.

Обратную сторону печати называют ее духовной стороной.

Участие в работе специального комитета по созданию герба принимали самые авторитетные на тот момент граждане страны — Бенджамин Франклин, Джон Адамс, Томас Джефферсон и Чарльз Томсон.

Вот наглядный и успешный пример, когда герб является ярким выражением национальной идеи, дорожной картой, по которой созданное государство успешно движется уже на протяжении нескольких столетий.

А являемся ли мы столь успешны в символическом выражении национальной идеи?

Начнем с того, что у нашего государства на протяжении более двадцати лет с момента его возникновения вообще отсутствует Большой Государственный герб.

Так, согласно статьи 20 Конституции Украины, «государственными символами Украины являются Государственный Флаг Украины, Государственный Герб Украины и Государственный Гимн Украины. Большой Государственный Герб Украины устанавливается с учетом малого Государственного Герба Украины и герба Войска Запорожского законом, принимаемым не менее чем двумя третями от конституционного состава Верховной Рады Украины».

Но, несмотря на закон, — Конституцию Украины, в наше время используется только Малый Герб Украины, а Большой Герб Украины существует только в виде законопроекта.

Что же представляют собой эти гербы в плане символического значения для нашего государства?

Малый Государственный Герб Украины представляет собой синий щит, на котором размещен золотой Трезубец, знак княжеского государства Владимира Великого (герб утвержден Постановлением Верховной рады Украины от 19 февраля 1992 года).

Вообще существует несколько теорий о происхождении трезубца. Самая вероятная из них — это трезубец, как стилизованное изображение сокола, падающего на добычу. Птица падающая вниз. Сокол был у древних славян священной птицей и назывался Рюриком (отсюда — Соколовы), Рарогом, Рериком, Рерихом.

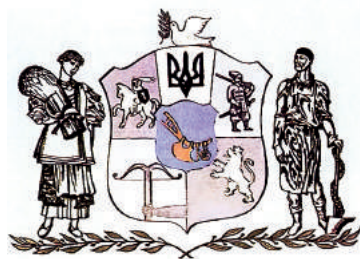

Пикирующий сокол был эмблемой многих дохристианских славянских родов и воевод (в том числе и Владимира Великого). Древнее название «Варош рарог», Варош это варяг, рарог — сокол, рюрик. Варош Рарог — Варяг-Рюрик. Поэтому родовой герб Варяга Рюрика — сокол.

В символическом смысле сокол — сторонник жесткого политического курса в противоположность голубю, символизирующему миротворческое движение.

Трезубец впервые был предложен в качестве одно из элементов герба крупнейшим украинским историком М. С. Грушевским. Будучи председателем Центральной Рады, он выступил 16 сентября 1917 года со специальной статьей в газете «Народная воля», где отметил, что постоянного герба Украина прежде никогда не имела. По его замыслу в центре герба Украины помещалось изображение золотого плуга на синем фоне, а вокруг располагались трезубец, лев, казак с мушкетом, арбалет, вооруженный всадник на коне.

Венчать эти расположенные на гербовом щите символы должен был голубь с оливковой веткой в клюве — вестник национального согласия и покоя. С двух сторон герба должны были стоять «щитодержатели» — крестьянка и рабочий.

Между тем, этой идеи не суждено было воплотиться из-за прихода Советской власти.

Из предложенных в свое время М. Грушевским символом для герба Украины, нашими законодателями был выбран лишь трезубец.

(Стоит отметить, что профессор-историк Михаил Грушевский, имевший огромный авторитет в кругах украинской интеллигенции, являлся лидером масонства в украинских губерниях и был хорошо осведомлен в вопросах символизма).

Проект Большого Государственного Герба представляет собой синий щит с золотистым знаком княжества Владимира, по бокам щитоносцы: справа — казак с мушкетом (герб Войска Запорожского), слева — коронованный лев (герб Галицко-Волынского государства), над щитом — переплетенные с

гроздью калины колосья пшеницы и сине-желтая лента.

В описании говорится, что это символизирует соборность Украины, когда национальный символ (трезубец) объединяет Запад (Галицкий Лев) и Восток (Казак-Запорожец), преодоление противоречий, поскольку символы повернуты друг к другу. Сразу же необходимо отметить ряд существенных ошибок и неточностей.

Герб низового войска Запорожского имеет совершенно другой вид, это не герб как таковой, а один из символов, наряду с арбалетом и луком со стрелами (указанные М. Грушевским).

В гербе, который должен символизировать единство всех украинских земель, право на жизнь оставили только за гербами украинских земель, входивших в состав Австро-Венгрии и Речи Посполитой, и не включили гербы жителей других регионов Украины (Чернигова, Херсонеса-Таврического, Екатеринослава, Луганска, Одессы, Харькова, Полтавы).

Особенно обращают на себя некоторые особенности символов: красный язык и когти льва, красное ружье казака, направленное вверх. Это твердые символы вооруженности и агрессии. А деятельность народа в области труда, науки, его стремление к миру никак не выражены. Герб венчает корона — символ монархии, притом, что Украина республика.

Рассматривая эти два примера национального самовыражения через символику государственных гербов, безупречно разработанный с точки зрения геральдики и понятно выражающий национальную идею Герб США и наш герб, существующий в неполном виде (лишь малый герб, как составляющая часть большого), невольно задаешься вопросом — а что у нас не так? Что необходимо сделать, чтобы наше государство обрело необходимый символ власти?

Символы имеют огромную власть в обществе, они буквально управляют умами граждан. Они программируют людей на определенные действия, моделируют их поведение в будущем. Символика осуществляет прямое воздействие на сознание и поведение людей, на ее использовании базируются техники нейролингвистического программирования, работа политтехнологов, идеологов и партий.

Очень важно, чтобы символы способствовали позитивному восприятию мира, побуждали к созиданию, творчеству, добру, миру, напоминали о божественной природе человека, формировали его поведение в соответствии с морально-этическими принципами.

Этому способствуют такие общеизвестные символы как, голубь с веткой оливы, олицетворяющий стремление к миру, радуга-символ прощения, пакт между Богом и человеком, земля — основа жизни, солнце — источник жизни, лучи восходящего солнца, венок из золотых колосьев.

Размышляя о нашем государственном гербе, лично мне представляется, что его венчает Покров Пресвятой Богородицы.

В этом году в Украине впервые 14 октября праздновали Покров Богородицы и День защитника Отечества.

Начало празднику Покрова Пресвятой Богородицы положило событие, которое случилось в X веке в Константинополе. Город был осажден войсками врагов. Жители собра-

лись в храме на всенощное бдение и молились Господу о спасении от врага, надеясь на чудо. Именно там Андрей, Христа ради юродивый, увидел, что сама Пресвятая Богородица в сопровождении ангелов и святых вошла в храм по воздуху, стала перед престолом и, склонив колени, долгое время пребывала в молитве. Затем Матерь Божия обернулась к народу, сняла свой омофор и распростерла его над молящимися. Этот знак жители Византийской столицы трактовали однозначно: город будет спасен. Вскоре город был спасен.

Вскоре этот праздник стали отмечать и на христианской Руси. Во времена Запорожской Сечи праздник получил название Казацкая Покрова. Для запорожцев Богородица была заступницей и покровительницей, а Покрова символизировала своеобразный небесный щит, защиту от врагов — как в свое время для жителей Константинополя.

Историки пишут, что для запорожцев этот день был самым большим праздником. На Покрову выбирали нового атамана. Тогда же возник и новый тип икон — «Казацкая Покрова». На

ней изображают украинских гетманов, церковных иерархов и государственных деятелей, покрытых омофором Богородицы.

День 14 октября имел особое значение для запорожских казаков, бойцов армии УНР, украинских повстанцев-националистов.

Именно поэтому, праздник Дня защитника Отечества был назначен

на Покрову, 14 октября, чтобы каждому воину дать ощущение, что с ним Бог, он находится под Покровом Божьей Матери.

Покрова Божьей Матери, по нашим молитвам, должны венчать герб Украины, чтобы уберечь наш народ и нашу страну от всех бед.

Отсутствие государственного герба, во многом объясняется историей его создания.

На конкурсе в 1991 году победил проект, в котором предлагались большой и малый гербы. При подготовке для рассмотрения Верховной Радой пришлось отказаться от Большого Герба, т. к. по мнению многих депута-

тов, он бы не прошел. Поэтому в феврале 1992 года вынесли на обсуждение «просто» герб. Поскольку и его «завалили» коммунисты во время голосования, то Леонид Кравчук, который видел конкурсный проект, предложил, чтобы этот герб был утвержден как «ма-

лый», а когда-нибудь будет и большой, на котором каждый нарисует то, что захочет.

В последующие годы состоялись конкурсы 1996, 2001, 2007 годов. 17 июля 2009 года Кабинет Министров Украины утвердил проект Большого Государственного Герба Украины и направил его на рассмотрение в Верховную Раду. Который до сих пор не рассмотрен.

Причина заключалась в том, что Украине досталась в наследие от СССР советско-коммунистическая идеология, которая глубоко укоренилась в сознании многих людей, в том числе и народных депутатов. Находясь под воздействием совершенно других символов (пятиконечная звезда, серп и молот, гербы, знамена, гимны СССР), люди не были в состоянии воспринимать другую символику, а тем более имеющую национальную украинскую направленность.

И хотя со временем, по мере ослабления воздействия советской идеологии на людей, изменялся и состав властных структур, государственных органов нашего общества (хотя этот процесс еще далеко не закончился), национальная идея в виде понятной доктрины так и не была сформулирована. Принятие решений по судьбоносным для нашего общества вопросам, как правило, становится предметом политических спекуляций и торгов.

Проблема в том, что конституцию нашего государства — договор между государством и народом, написали втайне от народа и приняли ночью, без всенародного обсуждения и референдума, несмотря на то, что это была первая конституция молодого государства.

Герб государства, символизирующий национальную идею, не смогли создать и принять, т. к. до сих пор не сформулировали эту самую национальную идею. Если бы при создании нашего государства, народ, который согласно конституции, является носителем суверенитета и единственным

источником власти, стал полноправным участником конституционного процесса, проявив свое изъятие во время конституционного референдума, мы бы имели конституцию, не требующая постоянных изменений и четко сформулированную национальную идею. А соответственно жизнь и судьба нашего государства сложилась бы иначе, более благоприятно. Мы не смогли заложить демократические традиции, которые являются необходимым условием свободного развития общества.

Основные для жизни народа вопросы, а именно: государственного устройства, изменения конституционного строя, внесения изменений в конституцию, языка, символов власти, можно решать, только следуя путем прямого участия народа в этих процессах.

Я обращаюсь к гражданам, общественным организациям, представителям политических партий с призывом принять непосредственное участие в решении этих вопросов, не позволяя, за нас решать нашу судьбу.

Еще не поздно заложить демократические традиции развития нашего общества, среди которых участие народа в управлении государством, осуществление народного волеизъявления через выборы, референдумы. Это должно проявиться в активном участии граждан в конституционном процессе, народном обсуждении изменений конституции, проведении конституционного референдума, и в том числе участии в создании Большого государственного Герб Украины.

Символы нашего государства должны вести нас к вере, надежде, любви, миру, процветанию. Нужно только верить своему сердцу и идти за своей мечтой.

Дорогу осилит идущий.

Валентин Продаевич.

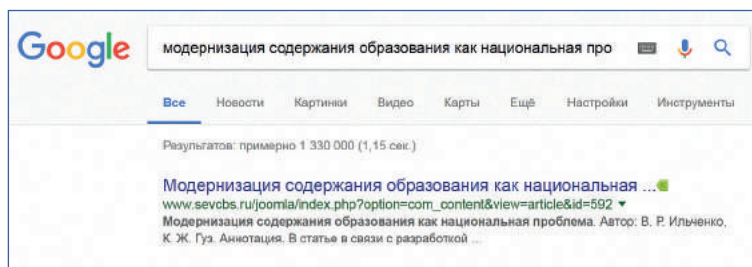
Заслуженный юрист Украины, кандидат юридических наук

ПРО ДОСЯГНЕННЯ ПЕДАГОГІВ МОДЕЛІ ОСВІТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ «ДОВКІЛЛЯ

Віра Ільченко, Костянтин Гуз

ГРАММАТИКА ЛЮБВИ

*В багатьох публікаціях Педагогічного лікбезу згадується модель ОСР «Довкілля». Опис досягнень її розробників можна охопити гаслом педагогів «Довкілля»: «За єдність в основному, свободу в другорядному і у всьому — **Любов!**»*

Основне, що здатна надавати дітям, людям модель ОСР «Довкілля»:

Любов до кожної дитини — завдяки створенню психолого-педагогічних умов для вирощення дитиною життєствердного національного образу світу як вічно діючих ліків від всіх хвороб і негараздів (зомбування, програму-

вання, сепаратизму, алкоголізму, наркоманії, депресії...).

Любов до України — завдяки засвоєнню учнями цілісного народознавчого змісту освіти, наявності у них життєствердного образу світу, утвердження життєствердної моделі світу суспільства — умови його життєстійкості і вічності, протидії будь-якій корупції.

Любов до довкілля як етно-соціо-природного середовища свого життя, малої Батьківщини, з якою від народження пов'язаний обміном речовини, енергії, інформації.

Любов до життя, до всього живого, бо «всяке дихання хвалить Господа».

Любов до освіти як умови «виращення» здатності сприймати світ через прояв тотально діючих на всі об'єкти світу закономірностей, — уособлення рівної для всіх справедливості, засобу зміцнення і збереження здоров'я, виращення високих рівнів інтелекту, який черпає силу з коріння (коду) нації (адже о-світ-а походить від «світ» — сфера прояву тотально діючих на всі об'єкти закономірностей – С. Кримський).

Любов до природи — як джерела життя і правди, прагнення жити згідно єдиних для всього сущого закономірностей природи, які єднують з ВС (Всесвітом, Всевишнім – як хто відчуває) і роблять свідомість і дух людини не вразливими.

Любов до справедливої та ефективної освіти, яка дає можливість кожній дитині оволодіти ядром її — образом світу та законопідставною компетентністю як звичкою мислення «діяти по закону» у будь-якій діяльності: до складу компетентності входить така кількість базових закономірностей, науки, яку осилують всі без винятку діти, що не допускає поділу дітей на обдарованих і інших.

Любов до науки — як природного явища, яке пов'язує з

ноосферою, біосферою суспільство в цілому і кожну людину зокрема (В. І. Вернадський).

Любов до праці — модель враховує те, що діти люблять працювати руками і те «Багатства виробляються руками» — М. Остроградський); вони кмітливі і радісні, поки школа не відіб'є у них охоту працювати («Роби, боже, то й Бог допоможе» — на кожному уроці втілюється це вічне народне правило).

Любов до навчання — модель задовольняє природні «інстинкти» дітей — потяги до дослідження і висновків, до конструювання, комунікації, художнього представлення пізнаних об'єктів (Дж. Дьюї) на кожному уроці; «відкриття» теорій на уроках серед природи, які проводяться по можливості у святкові дні українського народу найбільш улюблені дітьми; вони пояснюють, що слово «теорія» означає «найбільше свято». А «теорій» у них — майже на кожному уроці серед природи, з 1 по 11 клас.

Любов до розуміння вивченого — до включення нового знання в наявну цілісність, в сферу дії загальних для всіх елементів цілісності закономірностей — в «образ світу».

Це деяка кількість основного, що входить до «Граматики любови». Припиняємо перелік, бо згідно положення формування цілісності знань людина може тримати в своїй свідомості одночасно 7 ± 2 одиниць інформації, щоб об'єднувати її в цілісність і розуміти її, робити висновок.

Іноколи згадую висновок, до якого прийшов Ахмед Рахімов, д. психол. наук, академік РАО, після мого повідомлення на конференції з інноватики (1989 р., при «Учительской газете») про образи світу дітей, А. Рахімов виразив його запитанням: «Вы хотя бы знаете, что сделали? Ви же детям Бога открыли!». Дай, Боже, щоб ще хтось із читачів прийшов до висновку, що модель «Довкілля» відкриває дітям Бога і перекриває до них шлях його противнику.

Значно більший вираз Любові (а також і Віри, Надії, Софійності) в підручниках, посібниках для учнів видавництва «Довкілля-К». В бібліотеках шкіл їх ще можна знайти. Педагоги «Довкілля», співавтори їх (понад 50 вчених, педагогів-практиків, український народ) вірять, що вони ще бу-

дуть повернуті дітям українського народу.

Діти охарактеризували предмет «Довкілля»:

Довкілля, довілля — це мама і я!

Довкілля, довілля — це рідна земля!

Коли вже дорослі почнуть розуміти,

Що слово «довкілля» придумали діти.

Ета песенка кременских первоклассников, которой они здоровались с довіллям на уроках среди природы, известна не только в Кременской гимназии (Луганская область), где она родилась, а и во многих школах страны. Кукуяшная Евдокия Ивановна, зав. роно Кременского

района в 1995 году перевела все 32 школы района на курс «Довкілля» — модель образования «Довкілля». Как будто предчувствовала события, которые ожидают Луганскую область. Этот русскоязычный район Луганской области остался в составе Украины. Есть версии, объясняющие, почему Кременской район оказался вне ЛНР. Среди них и такая.: любовь к своей земле победила.

Е. И. Кукуяшная организовала исследование мнения детей, учителей, родителей о курсе «Довкілля». Мнения систематически печатались в районной газете. Их можно перечитывать и восхищаться детьми, родителями. Родители пишут: «Предмет довілля — желанный для наших детей и для нас. На этих уроках дети общаются с природой, узнают о праздниках украинского народа, изучают обычаи и обряды своего народа, учатся наблюдать, развивают мышление, речь, составляют сказки...» Детям не просто было развивать речь. В детских тетрадях на каждом уроке «довілля» словарик: зірка — звезда; темінь — темнота и т.д.. Сказки тоже следовало составлять на украинском языке. Один родитель написал свое мнение: «Сначала я подумал, кому нужен такой херовый курс, чтобы я пришел с работы да еще помогал сыну составлять сказку. А потом я так втянулся в это дело, что не мог дожидаться конца рабочего дня, чтобы прибежать с работы и узнать у сына, как отнеслись к нашей сказке. Были ли сказки интереснее, чем наша».

Е. И. Кукуяшная — прекрасный руководитель и патриот своего дела. Она решила привлечь внимание Президента к новому образованию. Посадила в автобус детей, учителей и повезла в президентскую библиотеку показать, как детям необходима новая модель образования. Увидев поющих собственные песенки детей, танцующих под свою музыку, созданную для уроков среди природы, Кучма растрогался, как и представители его администрации.

Дети получили мешки сладостей, Евдокию Кучма расцеловал. А она не растерялась: «Нам если бы на район зарплату деньгами выплачивали. Не за что даже лекарства купить...» Зарплату выдавали мукой, пшеном, точилами. А Кременское роно получило 200 тыс. рублей для выплаты зарплат. Это был первый и, наверное, последний случай, когда педагоги модели образования устойчивого развития «Довкілля» получили признание власти, да еще подкрепленное материально.

По решению Президиума АПН Украины и коллегии Минобразования в 1996 г. был открыт Всеукраинский эксперимент по выявлению эффективности модели образования «Довкілля». В эксперименте было задействовано более 300 школ. Школы обеспечивались программами, учебниками, методическими пособиями, которые издавались за счет спонсоров, авторов, родителей. Подготовку учителей к эксперименту проводили научные работники лаборатории интеграции содержания образования Института педагогики АПН Украины вместе с учителями авторской школы «Формирование целостного сознания делового человека» (СШ37 г. Полтавы, в которой родилась модель образования «Довкілля»); сотрудниками Полтавского ОИППО, на базе которого были организованы Всеукраинские курсы по подготовке учителей ко внедрению идей целостного содержания образования. За 1966—1999 гг. было подготовлено более 5 000 учителей.

В 2000 г. комиссия МОН подвела итоги Всеукраинского эксперимента, как успешно завершившегося. Приказом МОН №529 от 13. 11. 2000 г. модель образования «Довкілля», ее учебно-методическое обеспечение допущено для использования в школах страны. Для педагогов «Довкілля» это было большой радостью по многим аспектам.

Около трети школ страны приобщились к альтернативному по отношению к официальному содержанию образованию,

которое направляло учебный процесс на сегментацию сознания детей, превращению его в легко программируемое, управляемое «ловцами привидений — власти, денег, вечной молодости» (термин известного историка А. Горбовского). Педагоги создали памятник украинскому Сократу — Григорию Сковороде, воплотив в учебно-методическом обеспечении его план «Познай природу, познай свой народ, познай себя».

Модель образования «Довкілля» — единственная в мире модель, внедрившая в практике школы сквозную технологию (1—11 кл.) формирования у детей жизнеутверждающего национального образа мира как созданного каждым учеником «лекарства» против агрессии, зомбирования, всех неприятностей (алкоголизма, наркомании, коррупции, делинквентного поведения и др.).

Педагоги подарили своей стране систему учебников, учебных пособий, не имеющих аналогов в национальной и зарубежной учебной литературе (более 50 номинаций программ, учебников, пособий для учащихся, учителей). В Нидерландах, например, создание, апробация и внедрение нового учебника обходится государству около 3 млн. евро. Нищие педагоги внесли в развитие образования своей страны около 100 млн. евро.

Наибольшей радостью для педагогов было понимание учениками необходимости для себя предмета «довкілля», и через него — своей роли в мире. Это выявили не только педагоги «Довкілля», но и комиссия МОН, которая подводила итоги эксперимента. Особая благодарность педагогов группе психологов, его руководителю докт. психол. наук Швалбу Ю. М. Например, психологи выпускникам начальной школы предлагали вопрос: «Какие три предмета из расписания уроков вы бы поставили на первое место. Объясните, почему». Типичные ответы: «На перше місце я б поставив довілля, фізкультуру і працю. Бо на довіллі я

набираюсь розуму, на фізкультурі — здоров'я, а на праці роблю корисні речі». Здесь смысл всей философии ученика. Школа должна создать условия для того, чтобы «набираться ума», а не начинать сознание атомистическими, разрозненными знаниями, укреплять здоровье, для того, чтобы руки научились делать полезные вещи. «Богатства вырабатываются руками» — эта мысль великого украинца М. В. Остроградского реализована при помощи учебников издательства «Довкілля-К» для всех классов, всех уроков прежде всего предмета «довкілля».

На всех уроках модели образования «Довкілля» реализуется идея еще одного гениального украинца — экономиста и естествоиспытателя С. А. Подолинского, идея о накоплении «энергетического бюджета» учеником как способности выполнять любую работу с наименьшей затратой энергии. Начиная с первых шагов познания своей жизненной среды — довілля — ученики пытаются к объяснению явлений, свойств объектов применить содержание закона сохранения и превращения энергии, законов о направленности процессов к равновесному состоянию, периодичности процессов в природе как модификации этого универсального закона. В традиционном содержании образования названные законы не упоминаются до 6 класса включительно. Хотя психологи (Ж. Пиаже и др.) доказали, что их содержание доступно пониманию детей 6—7-летнего возраста, что лишение детей применять эти законы в процессе объяснения явлений приводит к формированию у них самого низкого типа интеллекта, действующему по указке, по авторитету. Удивительно, как дети точно заметили роль уроков довілля, на которых они «набираются ума». Полтавские психологи (Н. Юдина, Н. Яновская, В. Моргун) доказали, что интеллект довілля в разы превышает интеллект детей, изучающих предметы традиционной модели образования.

Остановимся еще на одной контрольной работе, предложенной «довкіллям» психологами из комиссии МОН: «Якби ти був творцем світу, яким би був створений тобою світ?» Типичный ответ: «У моєму світі взимку було б багато снігу, весною тепло, влітку багато фруктів, а восени не так скучно. Бо таким є порядок речей. В моєму світі ніколи не буде воєн, бо на війні вбивають невинних людей. Я б створив Бога. Щоб до нього можна було піти і попросити те, що необхідно людям». Так считают обладатели жизнеутверждающего образа мира. Как не вспомнить слова Платона: «Прекрасные мысли создают прекрасные образы, а прекрасные образы творят прекрасную жизнь».

Более 100 детских мыслей педагоги довілля получили от детей и повторяли их как лучшие стихи. К ним возвращались на семинарах, конференциях, на курсах. «За єдність в основному, свободу в другорядному і в усьому любов!» — с этим лозунгом встречались, прощались.

Судьба была благосклонна к новой модели. Президентом АПН стал министр МОН В.Г. Кремень. Доклад Президента АПН на собрании 1999 г. «До цілісності знань, цілісності мислення, цілісності душі дитини» стал указателем для образования.

В школьном расписании появились предметы «довкілля», «Я і Україна». В начальной школе проводились уроки среди природы, по возможности в праздничные дни украинского народа. На уроках были добровольные ассистенты учителей — сопровождающие учеников бабушки, дедушки, которые следили, чтобы детям правильно объяснялись приметы, обычаи. К дневникам (тетрадам) «Спостерігаю себе і довілля», в которых ежедневно дети отмечали состояние довілля, свое здоровье и самочувствие, потянулись родители. Любимый курс «Я і Україна. Довкілля» объединил все предметы, стал основой выращивания ребенком жизнеутверждающего национального образа мира, при-

родосообразно высокого уровня интеллекта, социальной зрелости детей. Учителя смотрели на своих учеников с удивлением.

Начали издаваться учебники издательства «Довкілля-К» за государственные средства. В 2003—2006 гг. по учебникам издательства «Довкілля-К» училось около 2 млн. учеников 1—7 кл. Но фактологическая, узкопредметная педагогика не собиралась уступать школы «целостности знаний, целостности мышления» детей. С приходом в МОН И. Вакарчука издание учебников к модели образования «Довкілля» прекратилось. Благодаря И. Вакарчуку природоведение вытеснило со школы довілля.

В 2007 г. Украина стала участницей международного исследования TIMSS, заняла последнее место среди стран-участниц по количеству учащихся начальной школы с передовым уровнем естественно-математического образования — 2%. (В России, где изучается интегрированный курс «Окружающий мир», таких школьников оказалось 16%). В Украине школы с интегрированным курсом «Довкілля» не участвовали в исследовании.

Результат (2%) объясним. Предмет «Я и Украина» изучался в двух вариантах. Один — интегрированный курс «Довкілля», второй — «Я и Украина», содержание которого состояло из двух частей - «Гражданское образование» и «Природоведение». Концепция последнего была создана в 19 ст., согласно которой содержание предмета состояло из трех частей — «Царство ископаемое», «Царство прозябаемое», «Царство животное». Последний раздел содержал и описание человека.

Многие не могли смириться с тем, что показатели передового уровня естественно-математического образования младших школьников России в 8 раз выше — ведь до распада Союза успеваемость была одинакова (см. например, статью академика НАН Ю. Смолина «Горькая правда

об украинской школе»). Но МОН выбрало именно природо-ведение вместо интегрированного курса и вместо любимого детьми предмета довілля. С возглавлением МОН Д. Табачником фактологическое направление изменения содержания образования усилилось. Образовательная отрасль «Человек и мир» расчленена на естествознание и обществоведение, вместо предмета «Я и Украина» введены три предмета – природо-ведение, основы здоровья, «Я в мире», два последние по 1 часу в неделю. Психологи доказали, что все одночасовые предметы — напрасная трата учебного времени, сегментация сознания детей.

При разработке нового содержания Государственного стандарта из него исчезли все термины, понятия, которые ориентировали содержание образования на целостность сознания учащихся, исцеление его зримыми законами природы, формированием жизнеутверждающего национального образа мира. В действующем ГС (2012 г.) не найдем терминов «довілля», «мир», общие закономерности природы, «естественно научная картина мира» в основной школе и др. Поток писем учителей «довілля» в МОН, статей в газетах, журналах только укреплял работников МОН в сохранении избранного в образовании направления — сегментация сознания молодых поколений, превращение психики в легко программируемую, тиражирование асоциальных элементов с легко управляемым интеллектом.

Тот факт, что модель образования «Довілля» — образовательная модель «Логика природы» — единственная из отечественных моделей среди тысячи образовательных технологий, известных в мире, для последователей Д. Табачника не имеет значения.

Приведем характеристику модели «Довілля» независимыми экспертами.

В модели «Логика природы» естественно-научное образование является целостным:

а) по содержанию знаний, включающему сквозные принципы интеграции, по структуре знаний;

б) по учебно-воспитательному процессу, который в каждый период, начиная с 1-го класса, становится процессом формирования в сознании учеников естественно-научной картины мира — системы знаний, основанной на наиболее общих закономерностях природы;

в) по методам обучения, последовательно ориентирующим познавательную деятельность учеников на выявление в природе сущностных, наиболее общих, объективных связей, на установление целостности знаний во время их структурирования, переформулирования, систематизации, моделирования целостности отрезков учебного материала, отдельных фактов;

г) по формам обучения, создающим условия для наблюдения, исследования в окружающей среде, сопоставления систематизированных знаний об окружающей среде с реальными связями в ней;

д) по интегративно-предметной системе обучения, при которой усвоение содержания предметов объединяется в «образ природы»;

е) по комплексному диагностированию эффективности учебно-воспитательного процесса, основные характеристики которого — целостность знаний ученика и их понимание;

ж) по образовательной среде, жизненному миру учеников, его моделями.

Образование в «Логике природы» является:

— **герменевтичным** (от греч. «то, которое разъясняет, растолковывает»); понимание — мыслительный процесс, направленный на выяснение, выявление сущностных черт, свойств предметов, связей, событий достигается благодаря открытию единых устойчивых структур мира, лежащих

в основе многообразия переменчивых явлений — фундаментальных закономерностей, свойственных миру;

— **продуктивным, технологизированным**, служащим ученику для решения его ежедневных и стратегических задач — овладения социальным опытом, научными знаниями, способами их применения;

— **экологическим**, последовательно ориентирующим учащихся на бережное отношение к себе и миру:

- изучение ребёнком действительности начинается с его Отчизны, родины — экологической системы, которую ребёнок знает и любит;
- каждый изучаемый объект рассматривается как система, которая имеет структуру, внутренние и внешние связи и развитие, а понятие системы — одно из основных в экологии;
- природа в процессе изучения предстаёт перед учеником как целостный организм, в котором всё подчиняется единым и необходимым законам;

— **валеологическим**:

- формирование научного понимания сути здорового образа жизни (ученики с начальной школы в специальных дневниках отражают наблюдения за своим физическим и психическим здоровьем);
- выработка индивидуального способа здоровьесберегающего поведения, открытие «закона своего здоровья» и др.;

— **дифференцированным**: дифференциация обучения в старшей школе обеспечивается тремя моделями естественно-научного образования, которые разработаны в программе: изучение естественных предметов в общеобразовательных школах, в классах с углублённым изучением естественных дисциплин и в классах с углублённым изучением гуманитарных дисциплин. (Селевко Г. К. Энциклопе-

дия образовательных технологий: В 2 т. — Т. 2 / Г. К. Селевко. — М.: Народное образование, Т.1., 2006. — с. 420.)

Также вне поля зрения отвечающих за здоровье детей, за образование, необходимое каждому члену общества и жизнеустойчивости государства, остаются замечания относительно учебных программ, критериев отбора учебников по конкурсу и др. Например, статья «Модернизация содержания образования как национальная проблема» (В. Ильченко, К. Гуз. Педагогика, 2011, №4 — с.1—8) открывает 1 330 000 ссылок в google). Ключевые слова статьи «целостность содержания образования», жизнеутверждающий, агрессивный, деструктивный образ мира ученика, жизнеутверждающая, агрессивная, деструктивная модель мира общества. Этих выражений не встретим в документах, касающихся национального образования, в учебных программах, учебниках.

В ГС отрасли «Естествознание» прописана главная цель отрасли — формирование естественнонаучной компетентности учащихся.

Естественнонаучная компетентность как способность оперировать едиными для физического, химического, биологического компонентов образовательной отрасли «Естествознание» может быть сформирована только общими усилиями учебников физики, химии, биологии. Таким образом достигается целостность знаний о природе, целостность сознания учащихся и понимание того, что существуют единые для всего сущего закономерности. Они управляют миром, а мир — сфера проявления этих закономерностей. Но в программах по физике, химии, биологии и, соответственно в учебниках эти закономерности не упоминаются. Издаются учебниками, не соответствующие ГС образования. Это преступление против государства, против каждого ученика. В критериях отбора конкурсных учебников естественнонаучная компетент-

ность не упоминается. Следовательно, учебники, которые соответствуют ГС образования, по конкурсу не проходят. За средства плательщиков налогов, родителей учащихся издаются учебники, сегментирующие сознание, мышление учащихся, превращающие их в исполнителей чужой воли, пассивных в биологическом и социальном плане.

Сейчас готовятся к изданию учебники 9 класса. Соответственно, готовят экспертов к отбору конкурсных учебников. В третий раз – после издания учебников для 7 и 8 классов — мы обращались к руководству МОН с предложением привести критерии отбора учебников в соответствии с ГС образования и основными требованиями педагогики. Но ответа не получили.

Учебники должны соответствовать целям образования, задачам образования, запросам государства. Остановимся на некоторых из них.

Социализация учащихся

Этот процесс связан с выращиванием из детского, неупорядоченного, эгоистического, эгоцентрического мышления, которое мало чем отличается от мышления животных, направленного на удовлетворение своих органических потребностей, мышления социально зрелого человека. Этого можно достичь только систематизацией знаний. Систематизация знаний дает детям наслаждение большее, чем вкусная еда, ласка и отдых (П. Ф. Каптерев, «Избранные педагогические труды», М.: Педагогика, 1984, С. 492—495). Дети больше всего хотят стать социально зрелыми. Но для этого необходима система знаний — закономерно связанные их элементы; систематизация знаний содержания той или иной образовательной отрасли происходит на основе общих для всех элементов знаний закономерностей.

У П. Ф. Каптерева много предшественников. Например:

«Упорядочить мышление детей можно только зримыми законами природы» (Я. А. Коменский); «Многознайство не научает уму. Блаженство состоит в познании причин, что правит всем через все» (Гераклит); «Познай природу, познай свой народ, познай себя» (Г. Сковорода) и др.

Опыт внедрения модели ОУР «Довкілля» показал, что в экспериментальных классах (с изучением целостного содержания образования образовательных областей «Естествознание», — «Человек и мир») индекс социальной зрелости учащихся почти в 2—2,5 раза выше, чем в контрольных классах (исследование социальных педагогов под руководством к. п. н. Лебедика Н. П.; в кн.: Вера Ильченко, Константин Гуз. «Образовательная модель «Логика природы», М.: Народное образование, 2003, с. 232).

В плане социализации учащихся важно отметить, что только модель ОУР «Довкілля» дает возможность каждому ученику в 1—11 классах выращивать жизнеутверждающий национальный образ мира. Среди тысяч образов мира учащихся педагоги «Довкілля» не встречали одинаковых, как не встречаются одинаковые отпечатки пальцев у людей. Общими для образов мира являются закономерности, которыми обладатель образа может объединиться с ВС (Вселенной, Всевышним) и стать недоступным внушению, программированию сознания. Обществу, состоящему из носителей жизнеутверждающего образа мира, присуща жизнеутверждающая модель мира — условие долговечности и жизнеустойчивости общества. Носители агрессивного, деструктивного образа мира создают агрессивную, деструктивную модель мира общества. Такие общества обречены.

Образ мира, его основа — образ природы формируются школьными технологиями, программами, учебниками.

В традиционных, ныне действующих в отечественном об-

разовании программах предметов естественного цикла отсутствует цель организации знаний в целостный образ природы. Они формируют локальный взгляд на проблемы развития техники, потребление энергии, влияния человечества на биосферу, ее целостность, экологические проблемы и др. Такие программы ведут к убеждению в том, что прогресс в науке и технике автоматически превращается в прогресс в обществе. Все, что может быть сделано для удовлетворения человека в конкретном случае, должно быть разрешено. В этом убеждают учеников практические применения законов физики, химии, биологии, которыми заканчивается изучение каждого закона. Фрагментарное, атомистическое видение процессов, стремление к сиюминутной конкретной пользе, не рассмотренное во взаимосвязях, в целостности природы формирует потребительское отношение к ней, убеждение, что природа может быть изменена так, как людям нравится.

Эту точку зрения можно проследить еще в Библии. Человек должен установить доминирование над миром, в котором мы живем. Это взгляд, оптимистичный для тех, кто имеет власть, утверждает, что все может быть спланировано, направлено, тотально проконтролировано.

Вмешательство в природу рассматриваются как операции с линейной последовательностью, как дающие желаемые состояния ее, к которым мы приходим. Мы уже видим, к каким глобальным кризисным последствиям в природе, обществе привел строгий детерминизм, который сейчас господствует во время изложения учебного материала. Образовательные стратегии нового тысячелетия должны быть основаны на выводах из реального положения вещей в мире и на осмыслении выводов из парадигмы самореализации, одним из которых является взгляд на эволюцию. Все — от Большого Взрыва до обра-

зования Солнца и возникновения жизни на Земле, включая и человеческую цивилизацию, является проявлением одного и того же процесса, конец которого неясен заранее и за который человечество несет ответственность. Подход к видению природы, использования технологий закладывался в школе. В той мере, в которой мы сможем изменить школьное образование, в первую очередь естественнонаучное, по направлению к целостности, глобальности видения учениками экологических проблем, синергетического подхода к объяснению процессов, в первую очередь, в живой природе, зависит выживание человечества.

Экологические проблемы — это не случайная и не внешняя беда, свалившаяся на нашу цивилизацию, а естественный результат ее развития. Это следствие дисгармонии биосферы и ноосферы, продукт ограниченного, фрагментарного видения природы, выразившееся в использовании несовершенных и иногда разрушительных по своим последствиям технологий. Усвоение учащимися образовательной области «Естествознание» должно обеспечивать реализацию общей дидактической цели — образование, воспитание и развитие учащихся.

Основные понятия образовательной отрасли «Естествознание» — материя и движение, пространство и время, вещество и поле, общие закономерности природы (сохранение, направленности самовольных процессов к равновесному состоянию, периодичности процессов в природе), понятия, связанные с названными закономерностями должны формироваться совместными усилиями учителей при изучении всех предметов естественного цикла. Эти же понятия входят в основы образа природы как основы жизнеутверждающего образа мира, который также формируется в сознании учеников непрерывно, на

протяжении их обучения в школе усилиями всех предметов.

Непрерывная организация знаний в систему при изучении каждого предмета, курса, темы является необходимым условием формирования целостности знаний о природе, их понимания учащимися. Никакое понимание не достигается иначе, как через включение непонятного в целостность. А признаком целостности является подчинение всех элементов, составляющих ее, общим закономерностям, то есть закономерностям, которые являются основой формирования образа природы, образа мира. Учитывая, что понимание, как отмечают философы (Х—Г. Гадамер) является естественным способом бытия, формирование целостности знаний, образа мира способствует укреплению здоровья учащихся.

Педагогическим условием непрерывного процесса формирования образа природы, образа мира (с начальной школы до выпускного класса) является наличие в содержании всех предметов естественного цикла элементов знаний, которые входят в содержание общих закономерностей природы. Иначе говоря, общие закономерности природы должны быть онтодидактичным стержнем, вокруг которого формируется целостность содержания образования всех предметов естественного цикла в каждом классе. Это условие в программах и учебниках 7—9 классов отсутствует, как и в программах физики, химии, биологии 9-х классов, значит, и в будущих учебниках.

Использование таких учебников в школе может быть условием формирования носителей деструктивного, агрессивного образа мира и, соответственно, агрессивной, деструктивной модели мира общества, его самоуничтожения. Таким образом, социализация учащихся связана с содержанием образования, технологией усвоения его учащимися.

Формирование природосообразно высоких уровней интеллекта

Этого можно достичь только при высокой степени абстракции содержания образования (В. П. Безпалько), при понимании учащимися содержания учебного материала, а никакое понимание не достигается иначе, как через включение нового знания в уже имеющуюся целостность. Признаком целостности является подчинения всех элементов общим, для этих элементов закономерностям.

Создание педагогических условий для формирования природосоответственно высоких уровней интеллекта, как и социализация учащихся, связано с целостностью содержания образования. Фактологическое, не интегрированное в целостность содержание дает возможность формировать низший тип интеллекта — бытовой, который действует по авторитету или по указке (В. П. Безпалько).

Высокие уровни интеллекта членов общества — это лидерство страны в разработке высокеемкостных технологий, лидерство в экономике.

Энергосохранение, экобезопасность, экологическое воспитание как задача образования

Выполнение этой задачи, как и предыдущих, должно опираться на способность учащихся оперировать общими закономерностями природы, прежде всего, закономерностью сохранения. Гениальный экономист и естествоиспытатель А. Подолинский доказывал необходимость накопления детьми с раннего школьного возраста «энергетического бюджета» (термин Подолинского) — способности выполнять любую работу при наименьшей затрате энергии. Этого невозможно достичь без применения понятия энергии, универсального закона природы о пре-

вращении и сохранении энергии. Этот закон в традиционном образовании изучается как закон физики в 7 классе, когда формирования фундаментальных структур мышления фактически закончено.

Затраты энергии связаны с загрязнением окружающей среды. Таким образом, энергосбережение, как одна из основ экономики, связанное с экобезопасностью. Решение сформулированных выше задач обуславливает лидерство страны на политической карте мира, в экономике и сохранение в биосфере.

Патриотическое воспитание, осознание необходимости сохранения национального наследия

Из опыта внедрения ОУР «Довкілля» можно сделать вывод, что патриотическое воспитание, воспитание любви к национальному в большой мере зависит от системы уроков в довітлі, особенно если они проводятся в знаменательные дни народного календаря, народные праздники, с которыми больше всего связано народных обычаев, примет, правил этнопедагогике относительно воспитания детей. Это касается не только образовательной области «Естествознания», но и всех образовательных областей.

Воспитание детей наукой

Эта идея была дорога многим педагогам и, в частности, К. Д. Ушинскому, который не признавал обучение научным терминам и отдельным фактам, считал, что только на ученой, а не учебной ступени идея может овладеть человеком в такой степени, что заставит его «полюбить истину больше, чем карты, деньги и вино, и искать в жизни истинных ценностей, а не случайных преимуществ» (К. Д. Ушинский «Человек как предмет воспитания...»). Тезис из этой книги «логика природы наиболее полезна и наиболее доступна для детей».

За воплощение этой идеи в модели «Довкілля» в странах СНГ она известна как «Образовательная модель «Логика природы». На уроках в «довкіллі» ученики «открывают» наиболее общие закономерности природы — «первоосновы бытия» (по Я. А. Коменским) используют их для моделирования своего образа мира. Так реализуется идея введения элементов философии в школьное образование. Философами, то есть способными любить мудрость, дети становятся в процессе познания своего этносоциоприродного «довкілля».

Как указывал В. И. Вернадский, «наука — естественное явление. Она в общеобязательной форме связывает каждого человека в частности и общество в целом с ноосферой, с биосферой» (Вернадский В. И., Размышления натуралиста. Научная мысль как планетное явление. — М. Наука, 1977).

Осознание национальной идентичности, ответственности за свое окружение

Из опыта внедрения ОУР «Довкілля» заметим, что в наибольшей степени генетическая память в поведении детей, отношении к миру проявляется во время уроков в этносоциоприродном довіллі, которые проводятся в определенные народным календарем дни (народные праздники). Такие уроки (дни) проводятся совместно с учителями естественных и гуманитарных дисциплин. Во время уроков в довіллі в наибольшей степени проявляется любовь к родной земле.

*Дійсний член НАПН України, В. Р. Ільченко.
Головний редактор видавництва
«Довкілля-К» д.п.н. К. Ж. Гуз*

Віра Ільченко

И СОЗДАЛИ ПЕДАГОГИ МОДЕЛЬ ЦЕЛОСТНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «ДОВКІЛЛЯ»

И потеснила она дела творящих по повелению дьявола.

И получил ребенок систематические уроки среди природы и возможность перемещаться среди изучаемых объектов.

Возможность на каждом уроке; работать руками — моделировать, экспериментировать; разговаривать, у группах обсуждать изучаемое;

исследовать, рассуждать, делать выводы; искать, познавать проявление единых для всего сущего закономерностей, убеждаться, что не утвердит себя человек беззаконием.

И тогда учителя не поверили своим глазам: мышление детей самопроизвольно стремится к незыблемым основам жизни, проявлению вечной любви и верности, к вечной правде Природы. И интеллект детей невероятно изменился (у третьеклассников стал как у традиционных восьмиклассников ...)

И перестали болезни тревожить детей. И так было более четверти века.

И умножились усилия действующих по повелению дьявола, даже слово «довкілля» стали удалять из Школы. Как дети будут приобщаться к Единому, Целому?

Вера Ильченко («Мадонна Довкілля») — начало XXI века, Украина

«И сотворили Школу так, как повелел
им дьявол.

Ребёнок любит природу, поэтому его
замкнули в четырёх стенах.

Он не может сидеть без движения - его
принудили к неподвижности.

Он любит работать руками, а его
стали обучать теориям и идеям.

Он любит говорить - ему приказали
молчать.

Он стремится понять - ему велели
ручить наизусть.

Он хотел бы сам искать знания - ему
их дают в готовом виде.

И тогда дети научились тому, чему
никогда бы не научились в других
условиях.

- Они научились лгать и притворяться...»

Адольф Гербер
(начало XX века, Швейцария)

«Все в мире смотрят на вас. Это ваше время.
И ради всех нас не упустите его!»

Джо Байден
Вице-президент США

Вера Ильченко
Учительница
Чернобыльской СШ №1
академик НАПН Украины

Педагоги модели «Образование устойчивого развития «Довкілля» смотрят на Вас с восхищением с того момента, как Вы запланировали увеличить количество и качество преподавателей модели STEM-образования (40000 стипендий в размере до \$ 25000 каждая).

Ожидаем в 2016 году от своего правительства поощрения для 5000 подготовленных учителей, внедрявших более 20 лет модель «Довкілля» (национальный аналог STEM-образования).

И тогда смотрите на нас. Вы давно поняли, что на первое место в жизни общества выходит педагогика.

С Новым Годом!

Віра Ільченко

ГОТОВИТ ЛИ ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ШКОЛА УЧАЩИХСЯ К ЖИЗНИ В ТЕХНОЛОГИЗИРОВАННОМ ОБЩЕСТВЕ?

В первую очередь, начальная школа, как, например, МА-BAT (наука в технологизированном обществе) — Израиль, STEM-образование — США. Эти страны на государственном уровне заботятся о молодом поколении с первых шагов его обучения (Расходы на науку: Израиль — 42% ВВП, США — 27% ВВП, Украина — 0,2% ВВП). Но «Бог не без милости, козак не без долі». Заботу о необходимом детям образовании взяли на себя педагоги на общественных началах. В 1990—2015 гг. разрабатывалась, экспериментально проверялась, внедрялась модель образования устойчивого развития «Довкілля», во многом коррелирующая с МА-BAT, STEM-образованием, а в главном (по мнению ее разработчиков) — превосходящая названные модели. В странах СНГ «Довкілля» известна под названием «Логика природы». И многим в педагогическом мире. На монографию «Образовательная модель «Логика природы» авт. В. Ильченко, К. Гуз. в интернете 478 000 ссылок (на ноябрь 2016 года).

Предлагаем краткую сравнительную характеристику трех выше названных моделей начального образования и действующей ныне модели в отечественной школе (1—6 классы). Почему выбрали начальное? До 12—14 лет у детей формируются фундаментальные структуры мышления, потом идет надстройка. Главная задача начальной школы — растить из детского мышления, мало чем отличающегося от мышления животного (поесть, поспать, ласки, игры) социально зрелый разум. Ведущее звено этого процесса определил еще Я. Коменский: «упорядочить разум ребенка можно только зримыми законами природы».

Посмотрите как и в каком качестве в учебном процессе реализованы законы природы, особенно зримые (в наблюдениях и исследованиях); как детям предоставлены объекты, информация о которых необходима для жизни в технологизованном обществе.

Израиль: План учебной программы МАВАТ

В Израиле с 1996 года в начальной школе реализуется образовательная программа «Наука в технологическом обще-

Класс	Живой мир	Неживой мир	Мир, созданный человеком
1	Наше ближайшее окружение: материалы и предметы, растения, живые организмы	Источники пищи, здоровье и гигиена	Средства связи
2	Изменение окружающей среды: суточные и сезонные	Тепло и свет	Инструменты, простые машины, пищевая промышленность
3	Мир растений: классификация, строение, рост и развитие	Почва, скалы, минералы и вода	Рабочее место, профессии
4	Мир животных: классификация, строение, рост и воспроизведение, человек и животные	Земля и космос, планеты Солнечной системы, периодичность	Энергетические ресурсы, перспективные источники энергии
5	Экология: системы и их взаимодействия, охрана природы	Природные ресурсы, производственные процессы	Язык символов, письменности, информатика
6	Человек и окружающая среда. Человек: тело человека, строение	Энергия и ее использование, электростанции	Роль информации в развитии; разум и поведение; знакомство с компьютером. Двигатели, машины. Взаимодействие человека с машиной. Промышленность

стве» (MABAT), которая создана для подготовки молодого поколения к жизни в новейшем технологизированном обществе. Для внедрения программы государство подготовило 35 тыс. учителей.

США:

Отличительные черты начального STEM-образования

1—6 классы

Обобщающие (сквозные) понятия.

1. Закономерности.
2. Причинно-следственная связь.
3. Системы и модели систем.
4. Энергия и материя; законы сохранения.

Научные и инженерные навыки

1. Задание вопросов (науки) и постановка задачи.
2. Создание и использование моделей.
3. Планирование и проведение исследований.
4. Построение объяснений и проектирование решений.

Барак Обама обязал законом образовать Комитет STEM-образования в составе Офиса научно-технической политики. Для гарантии технического оснащения школ выделено \$ 500 000 000. Запланировано 40 000 стипендий по \$ 25 000 каждая для учителей, которые четыре года поработают по новым программам.

Из сравнения краткого содержания трех моделей видно: модель «Довкілля» включает ознакомление учащихся с понятиями «механизм», «сила», «работа», «энергия», «превращение и сохранение энергии», «работа машин», «сохранение законов природы», как сквозных принципов

Украина. Коллектив разработчиков модели ОУР "Довкілля". План начального образования в модели ОУР «Довкілля»

Класс	Познаю окружающую среду (довкілля), открываю наиболее общие закономерности природы	Неживая природа	Созданное человеком в окружающей среде
1	Формулирую вопросы («Запитую довілля»). Кто живет вокруг меня? Моделирую обитателей «довкілля», их взаимосвязи	Рукотворные объекты и предметы вокруг меня; среди них — созданные по моделям природы	Периодичность в окружающей среде. Календарь. Народный календарь. Занятия людей
2	Человек в окружающей среде (довкілля); растения, животные, их взаимосвязи. Сказочные растения, животные	Солнце, Земля, Луна, их движение. Оздоровляющие силы природы. О погоде	Самосохранение, сохранение «довкілля». Популярная профессия. Рисую, моделирую удивительное «в довілля»
3	Готовлюсь наблюдать окружающую среду (растения, животных, людей, себя). Приборы наблюдателя. Открываю взаимосвязи в «довкілля», закономерности природы	Тела и вещества в окружающей среде; силы, работа, энергия. Орудия труда. Машины. Хозяйственная деятельность людей	О государстве. Основной Закон Украины. Права, обязанности людей, ответственность. Правила поведения
4	Готовлюсь быть исследователем. Планирование исследований. Приборы исследователя. Исследую организм человека. Закономерности природы. Экологические проблемы	Исследую свой дом. Машины. Движение Земли вокруг Солнца. Сезонные изменения. Природные зоны Украины, богатства Украины	Украина на планете Земля (глобус, карта). Прошедшее, настоящее и будущее Украины. Экологические источники энергии
5	Объясняю явления в окружающей среде, оперирую понятиями: «Законы природы. Сила, работа, энергия, орудия труда и машины». Живая природа, человек	Изучаю небо и природу Земли. Вселенная. Исследования космоса. Природное окружение человека	Информатика. Энергетические ресурсы, источники энергии. Мой образ природы, образ мира
6	Изучаю основные системы в «довкілля»: Природные, искусственные и рукотворные. Организм как живая система. Экосистемы. Закономерности существования систем	Рукотворные системы. Машины и механизмы. Силы в живой природе. Энергия. Работа. Энергосохранение	Человек и биосфера. Охрана природы. Естественно-научная картина мира. Образ природы. Образ мира

объединения всех знаний о действительности в целостную картину мира, индивидуальную целостность «образ природы», «образ мира». Два последние понятия содержатся только в модели «Довкілля». Именно они свидетельствуют о наличии у учащихся научной компетентности, так как во время формирования своего образа мира ученик все изучаемые явления действительности обосновывает, оперируя общими закономерностями природы. «Образ мира» ученика формируется во многом во время уроков в окружающей среде, которые по возможности проводятся в праздничные дни народного календаря. Это не религиозная пропаганда. Задолго до христианства были определены дни, в которые не рекомендовалось держать детей в помещении. С этими днями связаны народные приметы, сценарии поведения детей. Согласно модели ОСР «Довкілля» уроки среди природы проводятся в соответствии с народным календарем. У учащихся формируется жизнеутверждающий национальный образ мира. Важно, чтобы моделирование такого образа мира происходило во время формирования фундаментальных структур мышления. Жизнеутверждающий национальный образ мира учащихся как противодействие агрессивному, деструктивному образу мира, который формируется у учащихся спонтанно при отсутствии целостного содержания образования — главное отличие модели «Довкілля» от других известных моделей начального образования. Модель ОСР «Довкілля» проверена во Всеукраинском эксперименте. Допущена МОН к внедрению в школе (приказ МОН №529 от 13.11.2000 г.) вместе с учебно-методическим обеспечением. На сегодня это 50 номинаций: учебники для 1—11 кл., программы, пособия для учащихся, учителей. В 2003—2015 гг. за ними училось более 2 млн. учащихся. В других странах, например в Нидерландах, разработка, экспериментальная проверка и внедрение нового учебника обходится государству около 3 млн. евро. Педагоги,

находясь на краю бедности, подарили государству около 100 млн. евро. Если учесть то, что на общественных началах подготовлено более 5000 педагогов для внедрения модели, ценность подарка возрастет. В 2014 г. На Международной выставке «Сучасні заклади освіти» Модель ОСР «Довкілля» награждена золотой медалью. Результатом разработки модели оказался подписанный министром образования диплом о награде (фото). Но дело даже не в том, что ученые, учителя работали, не получая ничего за свою работу. Работали ради детей, а к детям и учителям результаты работы не допускаются. Учебники и даже термин «довкілля» из содержания государственного стандарта исключены.

Мы узнали, что премьер Владимир Гройсман встретился с Дж. Байденом и другими чиновниками, заручился полной поддержкой в проведении дальнейших реформ в Украине и США подкрепили эту поддержку чеком на 220 млн. долларов. Может же такое быть, что реформы коснутся и школы. И учащиеся начальных классов (по желанию родителей и учителей) получают учебники начального образования к модели «Довкілля», адаптированные к действующим учебным планам. К необходимости изменения программ и учебников приводит анализ действующего содержания образования в начальной школе. Здесь не найдем упоминания о машинах, механизмах, о превращении в них энергии, веществ. Не найдем также упоминания о законах природы. Природоведение реализует концепцию, написанную В. Ф. Зуевым в XIX в., согласно которой курс состоял из трех разделов: «царство ископаемое, царство прозябаемое (растения), царство животное». В последнее включен и человек.

Окончив 6 класс, учащиеся не встречаются с термином «закон природы», терминами машины, инструменты, работы машин и механизмов. К какой жизни в технологизированном обществе готовим детей? Как наводится поря-

План действующего начального образования в Украине

Класс	Живой мир	Неживая природа	Мир, созданный человеком
1	Окружающий мир; неживая, живая природа. Живая природа (растения, животные). Родной край: равнины, горы, растения, животные	Неживая природа. Моя страна – Украина. Равнины, горы, озера, моря	
2	Времена года. Осенние явления в неживой и живой природе; зимние, весенние, летние	Влияние Солнца на природу и погоду на Земле	Компьютеры, их использование
3	Живые организмы, среда их жизни. Человек и его организм	Вода, воздух, горные породы, почва. Солнце – источник энергии на Земле. Использование энергии Солнца, ветра, движущейся воды	Человек в обществе; человек среди людей; Изобретения человечества. Работа с компьютером
4	Наша Родина — Украина. Формы земной поверхности. Водоемы. Природные зоны Украины. Хозяйственная деятельность людей	Вселенная и Солнечная система, ее составляющие. Природа материков и океанов. Украина на карте мира. Природные зоны Украины. Тела и вещества	Работа с планом и картой. Обработка текста на компьютере. Достижения украинцев в науке, спорте, искусстве. Гражданские права и обязанности. Моделирование различных социальных ролей. Сохранение природы и жизни
5	Науки, изучающие природу. Приборы для наблюдений. Планета Земля как среда жизни. Человек на планете Земля	Вещества и явления вокруг нас. Вселенная. Небесные тела. Земля – планета Солнечной системы	Основы здоровья. Работа с компьютером
6	Биология. Растения	Общая география	Основы здоровья. Работа с компьютером

док в их мышлении? Какой у них образ мира, если «мир» — это сфера действия единых для всех элементов «мира» закономерностей?

Четверть столетия педагоги «Довкілля» борются за право детей быть подготовленными к жизни в технологизированном обществе. Но борьба — это война. За работу платят, а в борьбе победа остается на стороне власть имущих. Борцы устают. И их ряды редеют. Ушла навсегда первая учительница довкілля Елена Сколота (авторская школа «Целостного сознания делового человека» ЗОШ 37 г. Полтавы). Ушли зав. каф. химии КПИ профессор Фиалков Юрий Яковлевич и академик Гончаренко Семен Устимович, неизменный рецензент и защитник права детей на довкілля, ушел Геннадий Сухоруков, защитник детских «эселесок», учитель физики из Днепровки — «Довкілля-як-школа». В poste я поставила свою новогоднюю открытку, которую посылали Дж. Байдену. Мы боремся за то, чтобы дети готовились к жизни в технологизированном обществе и надеемся на поддержку государства.

*Голова громадської організації «освітній центр «Довкілля»,
академік В. Р. Ільченко*

Віра Ільченко поділилась публікацією Геннадія Москалика

ФІЛОСОФСЬКІ ДУМКИ ЩОДО ДОЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: МИНУЛЕ — СУЧАСНЕ — МАЙБУТНЄ

Сучасна українська школа — це витвір рук та розуму багатьох поколінь педагогів доби козацтва, доби поневолення, епохи індустріалізму, класиків колективізму, який формувався під впливом тоталітарно-комуністичної ідеології.

Четверть століття незалежності України — це не роки реформування, це визначення напрямків руху, це роки «примірювання» різноманітних концепцій, це час, коли пригадали забутих, майже на століття, класиків української педагогіки, таких як Григорій Ващенко [1].

Колеги-практики та науковці почали усвідомлювати, пробувати реалізовувати та впроваджувати в практику педагогіки поняття індивідуального підходу до роботи з учнями. На су-против апробованій практиці роботи з колективом, виступає педагогіка розуміння особистості учня, як суб'єкта навчально-виховного процесу, а не об'єкта.

Зміна поглядів, призм поглядів дало можливість нам досягнути всю повноту можливостей та ресурсів власне української національної педагогіки.

Для того, щоб суспільство здійснило науковий, культурний, економічний прорив, подолало застійні явища, необхідно чітко усвідомлювати архетипи української нації [3].

Вся освіта, виховання молодого покоління із давніх часів базувалися на ідеях кардіоцентризму — філософії серця. Саме українці та їхні пращури обирали місце будівництва хати, місце випасу худоби, час висіву насіння розумом, досвідом, інтуїцією та своїм серцем. Саме це серце (а можливо — душа) грали вирішальну роль у виборі пари для подружньо-

го життя. Нерідко вибір проти волі, проти поклику серця, проти кохання нареченого чи нареченої ставали справжньою життєвою трагедією, справжнім духовним та фізичним випробуванням.

Вказівником по життєвих шляхах людини була Божественна мудрість. Літні люди вважалися найрозумнішими людьми у громаді. Вони могли дати життєві поради молоді на всі випадки життя: у разі хвороби, при виборі дружини, при складних життєвих перепетях.

Українець свято шанував Боже слово. Молитва була цінним дороговказом. А книга завжди у хаті лежала на найпочеснішому місці. Українці не йшли в дорогу, не починали нової справи, не одружувалися, не сідали за стіл, не починали вечеряти, не отримавши благословення батьків чи священника на добру справу.

А ще словом лікувалися, знали його лікувальні властивості. Слово для українця виступало духовною зброєю. Українська усна народна творчість є скарбницею мудрості, хранительською перлин живої народної думки, книгою повчань для молодих, критиком дурних вчинків, розсудником сімейних чвар, оберегом дівочої честі.

Про чарівну магію слова відомо ще з дохристиянських часів. Пісня була оберегом родини, звертанням до природних божеств за пошуком щастя, врожаю, нащадків, тепла, дощу тощо. Дітей учили колядкам. Прихід весни – нового року розкривав гречкосіям надію на добре та заможне життя. Батько брав сина в поле, учив любити землю, відчувати подих землі та її готовність до прийняття зерна до свого лона. А мати учила доньку берегти родине вогнище у прямому та переносному значенні. Саме жінка брала на себе домашню роботу, вирощування тварин, птахівництво, приготування їжі. Готуючи їжу, жінка вчила доньку молитися, тоді страви виходили від душі, з любов'ю до чоловіка, братів та синів.

Молитва до найвищої сили (у яку б не вірили українці) давала можливість вірити у краще, бути оптимістами, терпіти при-

кроці долі, бути смиренними та почувати себе щасливими.

Які ж були складники щастя української людини?

Наші пращури селилися біля річок, ставків. Це давало можливість мати хороші врожаї сільськогосподарських культур, достатність зелені для утримання худоби. Ліси постачали людям деревину як будівельний матеріал, як природне паливо для житла. Ліс був джерелом користі для родин: гриби, мед диких бджіл, ягоди, лікарські трави, м'ясо звірів. Тож діти розуміли це і всмоктували в себе всю мудрість роду. Отже, спілкування з природою було невід'ємною частиною життя, існування людини та однієї з умов щастя.

Любов до Землі-годувальниці, до дітей, батьків, родини, відчуття себе в любові інших — найнеобхідніша умова почуття щастя української людини.

Український етнос з презирством ставився до самовихваляння, марнославства. Дітей вчили бути скромними, задовольнятися тим, що є. З величезною іронією в народі говорили про хвальків: «Хвали мене, моя губонько!».

Кожна доросла та свідома людина мріяла потрапити до раю після смерті. А для цього ставила перед собою високі духовні цілі. Щонеділі до церкви ходили сім'ями, дбали про національні та церковні традиції. З ранніх літ дітей привчали до молитви, покаяння, поваги до літніх людей, любові до ближнього та милосердного ставлення до калік, душевнохворих (а в народі про них говорили інакше: «божевільні»).

Дітей вчили здобути головного сенсу життя людини на землі — зробити щасливою хоч одну людину. Дурним вчинком, який засуджувався суспільством, була образа сироти, вдови чи погорільців. Їхньому горю навпаки зараджували громадськими «толоками» — безкоштовною допомогою у налагодженні тину чи стріхи, зведенню хати чи копанню криниці.

Ще з XVII століття навчальні заклади та світські установи виховували молодь оборонцями рідної землі та віри Православної. Так, у 1632 році на зразок європейських університетів була заснована Києво-Могилянська колегія. А козацькі

школи стали осередком масової підготовки вояків-охоронців. Їх вчили: «Богу добре молитися, на коні реп'яхом сидіти, шаблюю рубати й відбиватися, з рушниці гострозорко стріляти й списом добре колоти». Важливим елементом роботи цих шкіл був якісний підбір викладацьких кадрів. Він складався з ченців та випробуваних у звичаях козаків. Саме такий склад дозволяв якісно засвоювати теорію і практику. Саме тут починає просліджуватися класно-урочна система навчання. Крім того, в козацьких школах дітей привчали до українського національного способу життя і поведінки.

Основою української національної школи є ідеї народності:

- загальнодоступність (незалежно від соціально-економічного стану родини, дитина мала право навчатися в українській національній школі);
- обов'язковість (ідейним принципом цього було здобуття кожним певного рівня освіти обов'язково);
- рідна мова навчання (предмети викладалися українською мовою, навіть при відсутності книжок українською мовою, тексти іноземною мовою обов'язково тлумачилися українською);
- виховання національної свідомості (повага до культури, мови та традицій інших народів, любов до рідного народу, виховання почуття відповідальності за рідний край, Батьківщину, свою родину);
- виховання політичного самоусвідомлення (формування чіткої громадянської та політичної позиції, здатність відстоювати власні політичні уподобання та позиції, боротьба за розбудову економічно сильної держави).

Українська національна школа спирається на три основні позиції:

- на історичну пам'ять;
- на національну ідею;
- на національні й етнонаціональні цінності.

Відома дослідниця та педагог С.Русова визначила, що заса-

дами національної української школи є два начала:

1. рідна мова викладання;

2. зміна змісту освіти (програмового матеріалу) з намаганням додати знання з тих наук, які дають найбільше громадянської національної свідомості [2, с. 296].

Зміна внутрішнього розуміння стану педагогічної справи в державі призвела до зміни зовнішніх атрибутів:

Це виявилось у багатьох чинниках:

— появі розуміння, доброзичливого ставлення до учня, до виховання;

— зникнення шкільної форми, що ніби промовляла «ви всі однакові, ви всі гвинтики одного механізму»;

— розробка педагогічних принципів «людиноцентризму» на противагу «державоцентризму»;

— гуманізм в оцінюванні навчальних досягнень учнів: усі оцінки позитивні, учень не залишається у попередньому класі; оцінюється рівень компетентності учня в тому чи іншому предметі;

— скасування перевірних іспитів, які не є гуманними, травмують психіку дитини;

— запроваджувати в навчальний процес основ народознавства — перші кроки до етнічної самоідентифікації українського народу: перехід на викладання у школах національною, державною мовою;

— процеси глобалізації суспільства, світового співтовариства дали змогу нам зрозуміти екологічну небезпеку, а значить один з головних напрямків руху педагогів — розуміння учнями довкілля, можливості співжиття.

Але, нажаль, реформи, які відбулися, все ж таки носять більше формальний характер, ніж змістовний.

Зокрема, майже нічого суттєвого не зроблено для впровадження нового змісту навчання.

До цього часу навіть не розроблено принципів, за якими буде

здійснюватися робота по реформуванню, зміні змісту освіти. Сьогоднішня загальна середня освіта за своїм змістом і суттю залишається радянською освітою. І якою б хорошою вона не була, вона є радянською освітою з переважанням колективних форм роботи та браком індивідуального підходу до учня.

XXI століття поставило перед освітою нові вимоги. Серед них, головні:

- орієнтація освіти, її змісту на вирішення глобальних проблем світу (екологія, демографія, проблема природних ресурсів);
- виховання «нової людини» з планетарним мисленням (діти повинні усвідомити відповідальність за інструментальне ставлення до природи; завданням сучасної педагогіки є виховання громадянина планети, який усвідомлює своє місце в довіллі;

Реформування та оновлення змісту освіти повинно забезпечити інтеграцію навчальних предметів, зменшення обсягу навчального часу на вивчення одного і того ж матеріалу, в різних навчальних курсах. А це, в свою чергу, стане реальним розвантаженням навчальних програм.

Величезний внесок у розробку курсу «Довкілля» для загальноосвітніх шкіл зроблено академіком В.Р. Ільченко. Ці навчальні курси апробовані роками і їх опанували тисячі випускників шкіл. Результатом вивчення цього курсу у школі є опанування учнями навичками практичного і творчого мислення, використання набутих знань у повсякденному професійному житті та суспільно-політичній діяльності.

Учні, що вивчали курс «Довкілля» привчені систематизувати знання та події оточуючого світу, розуміти своє місце у природі.

Діти мають стійкі навички та мотивацію самостійно опановувати навчальним матеріалом та здобувати знання з різних джерел.

Чільне місце у їхньому повсякденному житті займає комп'ютер, як засіб спілкування зі Всесвітом та інструмент оволодіння новими знаннями.

Досвід Одеської гімназії № 2 вказує нам на потребу знайомства з рідним краєм — Одесою, її культурними та історичними здобутками як сходиною для подальшого досягнення світу, країни, континенту, світу, в якому живе дитина.

Саме природоорієнтоване суспільство зможе здолати у майбутньому екологічну кризу, вивести людство на новий етап розвитку — етап сталого розвитку природоорієнтованого суспільства.

Майкл Фуллан в своїй останній книзі «Сили змін» [4] презентує вісім основних уроків нової парадигми змін:

- 1.** Не можна керувати значущими процесами. Не можливо передбачити всі аспекти змін. Коли зміни глобальні, складні та важливі, деякі процеси не можна контролювати і вони не залежать від нашого бажання чи зусиль.
- 2.** Зміна — це подорож, а не схема. Зміна нелінійна, перевантажена непевністю і захопленням, а часом і нестерпна. Тривога, проблеми і страх невпевненості завжди характеризують процес змін, особливо на початковому етапі.
- 3.** Проблеми — наші друзі. Проблем не уникнеш у процесі змін; ми не можемо вчитися без них і ми не досягнемо без них успіху. Якщо виникає проблема, це означає, що зміна насправді відбувається.
- 4.** Бачення та стратегічне планування придуть згодом. Бачення приходять, коли щось вже відбувається. Тому, створюючи бачення, ми повинні розмірковувати над триваючими процесами. Стратегічне планування на початковій стадії також може ставитися під сумнів: фактична зміна може не відповідати нашим планам і, зазвичай, необхідно робити численні поправки.
- 5.** Індивідуалізм та колективізм повинні мати однакову силу. Вчителі покладаються на власні знання і досвід. Така ізоля-

ція обмежує процес пошуку і впровадження інновацій. Однак, протилежні тенденції також небезпечні. Екстремальний колективізм призводить до копіювання та групового мислення. Освітні зміни потребують розвитку уміння як незалежного мислення, так і групової роботи.

6. Не діє ані централізація, ані децентралізація. Занадто централізована система означає надконтроль, а децентралізація — хаос. Потрібні обидві стратегії — згори донизу і знизу догори. Для того, щоб впровадити зміни, центральна влада та освітні інституції повинні співпрацювати.

7. Зв'язок із ширшим середовищем обов'язковий для успіху. Всі суспільні процеси тісно пов'язані. Якщо ігнорується зміна поза школою, ми не зможемо вплинути на зміни всередині школи. І внутрішнє і зовнішнє середовище є однаково важливими.

8. Кожен є носієм змін. Зміни не можуть впровадити окремі люди. Кожен, залучений до освіти, повинен брати участь у процесі змін [4].

Переконаний, що нова українська школа незабаром, нашими стараннями, під впливом нових викликів до освіти стане справді інноваційною та потрібною дітям.

Список використаної літератури.

- 1.** Ващенко Г. Виховний ідеал. — Полтава, 1994.
- 2.** Русова С. Націоналізація школи // Русова С. Вибр. твори. — К., 1996. — С.296.
- 3.** Стельмахович М. Г. Виховний ідеал української народної педагогіки // Початкова школа. — 1998. — № 6.
- 4.** Фуллан Майкл. Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ / Пер. з англ. Г. Шиян та Р. Шиян. — Львів: Літопис, 2000. — 269 с.

Геннадій Москалик.

Доктор філософських наук, доцент, професор Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського

Віра Ільченко поділилась публікацією Анатолія Самодріна

БУДЬ-ЯКИЙ ЛЮДСЬКИЙ РУХ «КУДИСЬ» ПО СУТІ Є РУХОМ «ДО СЕБЕ»

Ідея народу як нації так само важко ним шукане, як і дух — і думається, що національна ідея України — це ідея її духу як руху до самої себе насамперед — помітити свій лік, ікону. Ідея і дух — комплементарні по суті. Тому в синергії віри і освіти станом інтеграції інтелек-

туального потенціалу особистості — наша сила розвитку а пріорі ...

Шукане «дух» — вмістилище функції свідомості, що виникає внаслідок відображення дійсності (людини і Світу), сконцентроване в людині як засіб її навігації. Чим масштабніша для розуму діяльнісна ніша індивіда, тим все рішучим для успішності його кроків у житті постає Космос і стан його усвідомленості особистістю, стан захопленості фрагментами Цього порядку через п(е)редМетне вивчення і цілісне уявлення з відповідним відображенням у власній свідомості з метою регуляції і саморегуляції. Тому, щоб бути у гармонії зі Світом, слід бути насамперед у гармонії з самим собою, власною природою — трансцендентуючим суб'єктом, суб'єкт-суб'єктом, координатором власного розвитку.

Трансцендентальна свобода проявляється моральним обов'язком (виростає з антиномії: вона є і її немає — одночасно), ось тому безумовним в ідеалі для людини стає її світ (феномен), існуючий на засадах добродії (І. Кант).

Саме в трансцендентній фазі світосприйняття людини накопичується сила духу як нерозгорнутий простір-час: мрія, навіювання, мета; віра, надія, любов; істина, добро, краса. Уява, за І. Кантом, породжує час, з допомогою якого виникають логічні категорії. Уява допомагає створювати знання про світ, але не сам світ. Пізнання індивіда невичерпне, проте і піддатливе для маніпуляцій ззовні, коли бракує емпірики, волі, переконань й непохитної віри. Якщо Бог існує в Світі речей самих у собі, — за І. Кантом, то проявляє його для нас біосфера Вернадського, що входить нині в стан ноосфери — жива речовина стає тою ланкою, що поєднує історію хімічних елементів з еволюцією біосфери — Світом речей самих у собі, з іншого боку.

Потужність людини пов'язана не з матерією, а з мозком, з її розумом і спрямованим цим розумом її трудом. Зараз ми переживаємо нову геологічну еволюційну зміну біосфери — ми входимо в ноосферу.

Саме сьогодні в Україні (про-ноосфера (автор) чиниться взаємодією всепланетних ідей з проявленням біосферних клітин — регіонів біосфери, довкілля) наростає битва за цей простір людини і ця битва стає носити все агресивніший характер, фізичний, кровопролитний. Ф. Т. Моргун назвав ці нищівні сили сучасності «диявольськими». І це так. На цю проблему звернув увагу в роботі «Метод» І. Г. Песталоцці: слід розпочинати навчання в школі для дитини не з метафізики (творимо диявола), а зі споглядання природи (творимо янгола). Нині в середині педагогічної дії школи живуть мало усвідомлені паразити — диявольські сили, які знесилюють педагогічні потуги, але відповідної педагогічної терапії у вигляді лікування свідомості вчителя ми, практики, уникаємо. А якщо чесно — ця проблема на черзі дня школи прямо не стоїть.

Чомусь слово «Бог» ми (педагоги) навчилися говорити, забувши про його антонім «диявол» — діалектика! І поки розум не втамує ці сили збалансовано в самій людині, а школа не стане на шлях еволюціонізму в освіті, — буде зле ...

Тож розпочинати рух школи в напрямі гуманітаризму освіти слід в особистості дуально: пізнанням і усвідомленням своєї природи в складі малої батьківщини як цілісності — 1) докільля, регіону, біосфери; 2) пізнанням власної Я-концепції як морального-етичного імперативу.

*Ми живемо не в своєму часі,
Через те й вмираєм до пори...
Нас їдять, мов яблука, в зачатті:
Наші непомітні вороги...
Нас приспали матері з дитинства,
Бо тремтіли за своє життя.
Ми смиренні свиноводи свинства:
Сила сала дух перемага.
Ми живемо не в своєму часі,
Косить нас життя мов бур'яни...
Наші хати — діток повні шата —
Сняться свиноводам уві сні...
Яблука до осені червиві
Обрізаєм, сушимо в узвар...
Дбаємо старанно про могили,
Уникаємо всіляких свар...
Не про себе гидко, про Вкраїну...
Про життя, що зводим напопа,
За для того, щоб гуляли свині
І утроба грала гопака...
А. Самодрин*

РОЗДІЛ II

Пилинки золота зі стіни ФБ за 2 роки. З надією, що з них буде викована золота троянда — символ того, що діти будуть здоровими і щасливими

ДО ЦІЛІСНОСТІ ЗНАЬ, ЦІЛІСНОСТІ МИСЛЕННЯ, ЦІЛІСНОСТІ ДУШІ ДИТИНИ

(Доповідь Президента АПН України, 15 грудня, 1999 року)

Це доповідь Василя Кременя на зборах АПН України стала програмною для багатьох освітян України. Під керівництвом МОН і АПН країни педагоги взяли курс на особистісно орієнтовану освіту, на особистість учня з життєствердним національним образом світу, на життєствердну модель світу суспільства. Предмет «Я і Україна», здавалося, зайняв назавжди місце в навчальних планах. Модель освіти сталого розвитку «Довкілля» допущена після Всеукраїнського експерименту в школу (наказ №529 від 13. 11. 2000). Інформація про успіхи

в напрямку досягнення в підвищенні рівня здоров'я, інтелекту, розвитку дітей заповнила часописи. Один з них з передовою академіка С. У. Гончаренка «Дитина має право на «Довкілля» («Директор школи» №12, березень, 2000 р.) зберігає багато директорів. Щастя і здоров'я дітей здавалося таким досяжним... Здавалося, ми будемо єдиною в світі країною, де є Міністерство Щастя — яке дає можливість кожній дитині мисленням долучитись до Єдиного, Цілого. «Боже, такими ми були наивними. Но как же мы счастливы были тогда...».

Василь Кремень: Переходячи до дванадцятирічки, необхідно суттєво змінити нашу школу

Про рівень фінансування науки і її значимість для суспільства, про вектори реформування шкільної...

NAPS.GOV.UA | АВТОР: НАПН УКРАЇНИ

Про рівень фінансування науки і її значимість для суспільства, про вектори реформування шкільної освіти, вдосконалення педагогічної підготовки і підвищення престижності професії вчителя розповідає президент Національної академії педагогічних наук Василь КРЕМЕНЬ.

— *Стосовно прийняття Держбюджету на 2016 рік точилося багато дискусій. Галузеві національні академії залишилися головними розпорядниками коштів. Але обсяги фінансування зменшили (для НАПН — на 17,2%). Як це вплинуло на роботу академії?*

— Таке зменшення вплинуло на роботу установи негативно, адже воно здійснюється другий рік поспіль. У минулому році ми були змушені скоротити близько чотирьохсот працівників, цьогоріч уже звільнили приблизно стільки ж. В академії залишилося близько семисот наукових працівників. Ми зберегли основні інститути, довелося скоротити лише Львівський на-

уково-практичний центр професійно-технічної освіти. Також змушені достроково припинити ряд досліджень, частину досліджень ми не змогли розпочати.

Мене дивує ставлення до науки в цілому. Нагадаю: коли створювалася Українська Народна Республіка, то гетьман Павло Скоропадський розпочав з того, що відкрив Українську академію наук, передбачаючи, що майбутнє країни буде тісно пов'язано з наукою. Це було далекоглядно тоді, майже сто років тому. Нині в умовах сучасного цивілізаційного розвитку просто не можна уявити успішну країну, в якій би не розвивалася наукова галузь. До речі, кількість науковців в Україні з розрахунку на тисячу населення — найменша в Європі.

Я переконаний, що перехід до дванадцятирічної школи, попри певне критичне ставлення частини батьків і навіть освітян, є необхідним кроком. По-перше, однією із закономірностей розвитку цивілізації є постійне зростання часу навчання людини. Адже передумови для того, щоб людина стала конкурентною в усіх сферах життя і діяльності, не можна повноцінно реалізувати за 11 років навчання. А намагання це зробити призводять до зменшення якості освіти і перевантаження дитини, що згубно впливає на здоров'я. До речі, ректори провідних університетів Леонід Губерський, Михайло Згуровський та інші колеги відмічають нині досить слабку підготовку частини студентів-першокурсників, особливо це стосується природничих наук.

В Європейському Союзі у школі навчаються довше, ніж у нас, — 12—14 років. Але є нюанс — не в усіх країнах така середня освіта є обов'язковою, хоча її отримує переважна більшість молодих людей. У нашій Конституції зафіксовано обов'язок держави забезпечити отримання загальної середньої освіти. Думаю, що його скасовувати не потрібно, але доречно зауважити, що людина повинна мати можливість її отримувати також у дорослому віці — у тому разі, якщо вона з певних причин у юності вирішила припинити навчання.

Я цілком поділяю думку, що реформа освіти не полягає у механічному додаванні одного року навчання. Користуючись переходом до дванадцятирічки, ми повинні суттєво змінити нашу школу. Наприклад, виокремити чотирирічну початкову і базову середню — 5—9 класи — освіту. Перший-другий і п'ятий-шостий класи варто означити як адаптивні для подальшого навчання. Дуже важливим елементом дванадцятирічної освіти має стати профільна старша школа — 10—12 класи, вона істотно відрізнятиметься від нинішньої, уніфікованої. Перший напрям старшої школи — академічний, який готуватиме учня до навчання у вищій школі. Якщо дитина виявить бажання і здібності поглиблено вивчати, скажімо, природничі дисципліни, то вона зможе робити це безпосередньо в школі, за рахунок збільшення годин і програми, й не буде необхідності звертатися до репетиторів. У результаті дитина отримає міцніші знання, що дасть змогу краще опанувати програму вищої школи.

Реформа має передбачати зміни не тільки організаційного, а й сутнісного характеру. Цей факт, на превеликий жаль, усвідомлюють не всі. Зауважу, що ми повинні готувати інноваційну людину, а отже — не треба абсолютизувати знання як єдиний критерій оцінювання якості освіти.

Досить багато вчителів не готові працювати по новому. Тому нам треба звернути увагу на підготовку педагога, перепідготовку та підвищення кваліфікації. Ми повинні зробити все можливе, щоб допомогти вчителю перебудуватися, адаптуватися до сучасних вимог. Але також треба істотно підвищити заробітну плату педагогам... Наприклад, у Фінляндії ця професія є чи не найпопулярнішою в країні, тож педагогами стають найкращі випускники вишів, вони формують нову якість освіти. Я переконаний, що і в Україні професію вчителя треба зробити найпрестижнішою.

Віра Ільченко

ВНОШУ ДЕЯКІ УТОЧНЕННЯ

Віра Ільченко — Василь Кремень

Василь Кремень

Закінчується 21 травня, а я не міг вирішити — чи вітати традиційно з Днем науки. Ставлення до цієї сфери діяльності в нашій країні в останні роки настільки ганебне, що не повертається язик сказати щось добре с цього приводу. Але ж багато хто в суспільстві розуміє значення науки в сучасних умовах. До того ж тисячі науковців чесно роблять свою справу. Тому вітаю всіх розуміючих і працюючих зі святом! І пам'ятаймо, колеги, поновлення авторитету науки і вченого залежить від нас. Тому успіхів Вам, творчості, нових результатів, яки б сприяли модернізації і подальшому розвитку України!

ВНОШУ ДЕЯКЕ УТОЧНЕННЯ СТОСОВНО ВАШОГО ВІТАННЯ З ДНЕМ НАУКИ,

зокрема у вислів «ставлення до цієї сфери діяльності в нашій країні в останні роки таке ганебне...». Вважаю, що не тільки ганебне, а і злочинне, оскільки веде до знищення вітчизняного суспільства, поглинання його іншими етносами. Ще ніхто не заперечив думку В. І. Вернадського: «Наука є природне явище. Вона в загально-обов'язковій формі пов'язує кожну людину зокрема і суспільство в цілому із ноосферою, біосферою». «Не пов'язані» будуть вилучені з біосфери і ноосфери як суспільство, поглинуті навколишніми спільнотами.

Наука починається там, де мислення опирається на загальні, єдині для всього суцього закони, відкриті наукою. І завдяки цьому свідомість зцілюється, стає часткою

Єдиного, Цілого, не підвладною програмуванню, зомбуванню.

У зв'язку з цим нагадую Вам про проголошений Вами в 1999 р. шлях освіти — «До цілісності знань, цілісності мислення, цілісності душі дитини» (фото 1). Цей шлях для освіти закінчився, коли В. Кремень, а за ним В. Огнев'юк, С. Ніколаєнко пішли з МОН.

МОН, його ДНУ (тепер «Інститут модернізації змісту освіти») стали провідниками сегментації свідомості дітей, формування психіки, яка легко програмується, тиражування мислення крокуючих у «Окно Овертона». А засіб для цього — вузькопредметні підручники, як і за радянської влади. По конкурсу проводяться підручники так, ніби немає Державного стандарту, який планує дітям 7 цілісностей знань відповідно освітнім галузям. Підручники на конкурс до того чи іншого класу мають подаватися колективами авторів, написаними як комплект, який реалізує цілісність змісту компонентів освітньої галузі (фото 2). І обирати школи мають комплекти підручників до освітніх галузей. В Державному стандарті немає предметів, це спадок радянської школи, яка давала «основи наук», що сегментували цілісний план свідомості дітей, перетворюючи їх у виконавців чужої волі. Комплекти підручників мають в процесі навчання забезпечити утворення в свідомості учнів 7 цілісностей знань, які учень в кожен момент може об'єднати в образ світу — особистісно значиму цілісність (систему) знань. Ця стара як світ істина була відома в першій українській школі («сім вільних мистецтв») і ще раніше — в ієзуїтських школах. 7 ± 2 — та кількість одиниць інформації, яку дитина одночасно може тримати в свідомості, утворювати з них цілісність, щоб розуміти її. А розуміння — природний стан буття, умова психічного здоров'я дітей, при-

**Читайте
в номері:**

**«ДОВКІЛЛЯ» – ШЛЯХ
ДО ЦІЛІСНОСТІ ЗНАНЬ,
ЦІЛІСНОСТІ МИСЛЕННЯ,
ЦІЛІСНОСТІ ДУШІ
ДИТИНИ**

с. 3

*Виступаючи на зборах Академії
педагогічних наук України
15 грудня 1999 р., президент
АПН Василь Кремень зазначив,
що оновлення змісту освіти буде
спрямоване на цілісність знань,
мислення, розкриття гармонії
душі дитини.*

Директор школи №12 (108), березень 2000 р., м. Київ

С.ГОНЧАРЕНКО,
академік АПН
України

ДИТИНА МАЄ ПРАВО НА «ДОВКІЛЛЯ»

В педагогіці є ті, що стояли і стоять за майбутнє дітей, України
фото 1

Модель освіти сталого розвитку «Довкілля»

Витоки:

Етнопедагогіка, звичаєве коло,
думки і вчення стародавніх
мислителів

Праці Коменського Я. А., Сковороди Г. С., Монтеня М., Дьюї Дж., Ушинського К. Д., Остроградського М. А., Вернадського В. І., Подолінського С. А., Каптерєва П. Ф., Леонтьєва О. М., Піаже Ж., Смирнова С. Д., Гадамера Х.-Г., Фрома Е., Поповича М. В., Кримського С. Б., ...

Фізика	Хімія	Біологія
<p>Якщо уявити світ як систему, то вона повинна мати певну форму. Світ — це система, що складається з частин, які взаємодіють між собою.</p> <p>Природно-наукова картина світу та її еволюція</p> <p>Природно-наукова картина світу — це система знань, яка описує будову та еволюцію всесвіту, а також взаємодію його частин. Вона складається з двох основних частин: теоретичної та експериментальної.</p> <p>Вона складається з двох основних частин: теоретичної та експериментальної.</p>	<p>Природно-наукова картина світу є системою знань, яка описує будову та еволюцію всесвіту, а також взаємодію його частин. Вона складається з двох основних частин: теоретичної та експериментальної.</p> <p>Вона складається з двох основних частин: теоретичної та експериментальної.</p>	<p>Природно-наукова картина світу є системою знань, яка описує будову та еволюцію всесвіту, а також взаємодію його частин. Вона складається з двох основних частин: теоретичної та експериментальної.</p> <p>Вона складається з двох основних частин: теоретичної та експериментальної.</p>
<p>Модель освіти сталого розвитку ґрунтується на основі природно-наукової картини світу (1), еволюції людського суспільства (2), природно-наукової картини світу (3), природно-наукової картини світу (4).</p>	<p>Модель освіти сталого розвитку ґрунтується на основі природно-наукової картини світу (1), еволюції людського суспільства (2), природно-наукової картини світу (3), природно-наукової картини світу (4).</p>	<p>Модель освіти сталого розвитку ґрунтується на основі природно-наукової картини світу (1), еволюції людського суспільства (2), природно-наукової картини світу (3), природно-наукової картини світу (4).</p>

Комплект підручників, автори якого нагороджені
золотою медаллю, не пройшов по конкурсу
фото 2

родовідповідно високих рівнів їхнього інтелекту. МОН і Інститут модернізації змісту освіти обирають підручники як засіб сегментації свідомості дітей, життя їх поза природним станом (пишу загальновідоме, бо маю надію, що ще хтось, крім адресата, прочитає цей пост).

У процедурі відбору конкурсних підручників не згадується Державний стандарт освіти. Завдяки усвідомленій чи неусвідомленій діяльності МОН і Інституту модернізації змісту освіти по конкурсу пройшли підручники, які не відповідають ДС освіти, отже, спрямовані на сегментацію свідомості, яка не здатна досягти високих рівнів інтелекту, стримувати підсвідому агресію. Носії такої свідомості водночас є і носіями агресивного, деструктивного образу світу, які будь-якою ціною задовольняють свої власні органічні потреби.

Кому ставити вимогу щодо визнання педагогіки як найвагомішої умови збереження суспільства, природи, цивілізації? Перш за все, МОН України. Перші доступні зараз півкроку: не допустити видання за державні кошти (кошти платників податків — батьків) підручників, які шкідливі для дітей і суспільства. Суспільства з агресивною моделлю світу приречені (Е. Фром, М. Попович).

Кого потрібно переконати, можу запросити на свою батьківщину — в Стражев-Чорно-біль (Стражев — літописне ім'я моєї землі). Вона і зараз на стражі чорного болю. Тільки в 4-ому енергоблоці ЧАЕС лежить 1 500 бомб, таких як упали на Японію. Вони нікому не підвладні. А перетворила на пустку мій край сегментована свідомість науковців, які мали освіту, що дозволила їм за найкоротший час, з найменшими витратами побудувати в такій місцевості АЕС і отримати премії, визнання. Чорний біль не підвладний нікому. Хіба що матеріальній думці «с-миренных духом», об'єднаних цілісним мисленням

На батьківщині. Священник, учень моєї школи править серед похилених хрестів панахиду «Христос воскрес...»

А я молюсь «Милостивая Богородице, испроси нам смиренного духа»

В Чорнобилі. У хрещеного батька моїх синів – самосела. Учитель початкової школи збирає мінімузей для кабінету «Довкілля» в початковій школі

зі світом — з Цілим. Таких має вирощувати школа, куди діти приходять з природним невпорядкованим мисленням, яке мало чим відрізняється від мислення тварин (П. Ф. Каптерев). Тому, «на перший план має бути поставлена не економіка, а педагогіка. Ніякими високоточними ракетами не зупинити мільярди недорослів... Починати мають всі — великі і малі країни» (Г. Померанц). А найпершою — Україна. Звідки біль, звідти і ліки — життєствердний національний образ світу, цілісність наукового мислення. Як би гірко не було визнавати, що шлях до цілісності свідомості, цілісності мислення дітей перекритий, але потрібно про це говорити. Про підручники, які і вчителів заставляють працювати на сегментацію свідомості, агресивний образ світу дітей. Але і в МОН є люди, які можуть відхилити видання таких підручників за державні кошти.

Віра Ільченко

«ЩИТ», СТВОРЕНИЙ ШКОЛОЮ, НЕОБХІДНИЙ УКРАЇНІ

(С приводу публікацій Р. Шиян и О. Співаковського)

Він має забезпечити суспільству життєствердну модель світу, кожному учневі — життєствердний національний образ світу. В Концепції НУШ не фігурують ці поняття. Фігурує вираз «цілісна особистість», «особистісний підхід», але не згадується про те, що освіченість як найважливіша інтегративна якість особистості, визначається за наявністю у неї образу світу – особистісно значимої системи знань про дійсність як вихідного пункту і результату всякого пізнавального процесу, взаємодії з дійсністю. Аналізові цього поняття, його ролі в житті людини і суспільства присвячена значна кількість праць зарубіжних філософів (Е. Фром, М. Бердяєв), психологів (Б. Величковський, В. Зінченко, Д. Леонтьєв, С. Рубінштейн, С. Смірнов та ін.) і вітчизняних вчених (М. Попович, С. Подмазін, К. Гуз, В. Ільченко та ін.). Саме модель світу (життєствердна, деструктивна чи агресивна) визначає майбутнє суспільства. Носії образу світу (життєствердного, агресивного чи деструктивного) визначають модель світу, а риси особистості — цілісність свідомості, тип інтелекту, соціальна зрілість, наукове мислення та ін. — визначаються її образом світу

Образ світу учнів визначається змістом освіти. Цілісний зміст освіти здатний формувати життєствердний образ світу молодих поколінь, фактологічний — агресивний, деструктивний і, відповідно, агресивну, деструктивну модель світу суспільства. Дослідники людської природи (Е. Фром та ін.) довели, що суспільства з такими моделями світу приречені. Зміст освіти формується як система наукових знань про

природу, суспільство, людське мислення, практичних вмінь і навичок та способів діяльності... (С. Гончаренко). Оскільки система – це закономірно пов'язані елементи, що її складають, «ціле, що складається з частин», то основою цілісного змісту освіти, здатного забезпечити «виращення» учнями життєствердного образу світу, є скрізні для всього змісту загальні закономірності, відкриті наукою. Використання цих закономірностей учнями 1—11 кл. для обґрунтування засвоєваних ними понять, явищ, властивостей об'єктів дійсності та ін. приводить учнів як до створення «образу світу» — особистісно значимої системи знань про дійсність, в основі якої лежать єдині для всього сущого відкриті наукою закономірності, так і до звички мислення «діяти по закону», до переконання, що «не затвердить себе людина беззаконням, а корінь праведників вічний» (Екклесіаст). Можна було б ще додати, що так формується законослухняний громадянин, психіка якого не піддається програмуванню, зомбуванню, людина з природовідповідно високим інтелектом. Ці висновки робимо на основі експериментальної перевірки моделі цілісної освіти сталого розвитку «Довкілля».

В деяких країнах ЄС (наприклад, Іспанії) Стандарт освіти (2006) визначає предметні (галузеві) компетентності як здатність учнів оперувати базовими законами природи, суспільства, культури та довкілля. Ці компетентності однакові для «наукових» освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство», «Математика». З таким визначенням предметних компетентностей важко не погодитись.

Якщо зміст освіти буде заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві (с.7 Концепція НУШ), де «компетентність — динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цілісностей, навичок, умінь...» (с.10, Концепція НУШ), то чи буде він цілісним? Адже ознакою цілісності є підлягання всіх її елементів єдиним, спільним для них закономірностям (Гадамер,

Хайдеггер, Рузавін, Уйомов, Цофнас та ін.). Що розуміється під «динамічною комбінацією» в аспекті цілісності? Чи НУШ передбачає відступ від цілісності змісту освіти, цілісності змісту освітніх галузей? Наприклад, згідно діючого Державного стандарту (2012 р.) метою освітньої галузі «Природознавство» є формування природничо-наукової компетентності, тобто здатності учня оперувати при поясненні елементів знань про природу базовими, спільними для всіх компонентів галузі (фізичного, хімічного, біологічного, астрономічного) закономірностями природи. Таким чином дається можливість досягати учневі як розуміння цілісності природи, так і цілісності свідомості, цілісності мислення. В Концепції НУШ замість природничо-наукової компетентності бачимо «основні компетентності у природничих науках і технологіях, наукове розуміння природи» (с.11, Концепція НУШ). Чому природничо-наукова компетентність замінена на «основні компетентності у природничих науках»? Чи не є це повернення до змісту освіти як педагогічно адаптованих основ наук» (30-і роки ХХ ст.), що вже давно відкинуті?

Хоча реалізація «основних компетентностей» природничих наук почалася вже тепер. З критеріїв оцінювання конкурсних підручників фізики, хімії, біології для 9 класу зникла вимога Державного стандарту — мета освітньої галузі «Природознавство» як формування природничо-наукової компетентності, забезпечення всіма трьома підручниками здатності учнів оперувати базовими закономірностями природи. Учні 7—9 класів будуть згідно підручників, в противагу ДС, вивчати тільки закони наук – фізики, хімії, біології. Загальним закономірностям природи, єдиним для всіх її об'єктів, — місця немає. Вивчать, наприклад, закон Ома або Фарадея. Далі, на закріплення будуть розглядати, як його використати або обійти, щоб він не приніс шкоди. Так на уроках трьох предметів формується звичка мислення — «використати закон або обійти». Наслідки дії цієї звички мислення бачимо в

багатьох сферах діяльності. А подані на конкурс підручники, які відповідають ДС освіти і єдині мають право видаватися за державні кошти, не проходять по конкурсу.

В Концепції НУШ вводиться багато нового. Зокрема, відміна поняття змісту освіти як системи знань, вмінь..., і навіть поняття «освіта». Бо «о-світ-а» — походить від «світ — сфера прояву тотально діючих на всі об'єкти світу закономірностей» (С. Кримський), а вони в змісті освіти не передбачені. Вічний тезис Геракліта: «многознайство не навчає розуму. Блаженство полягає в пізнанні найголовніших причин, що управляють всім через все» втратив силу. План «Пізнай природу, пізнай свій народ, пізнай себе» (Г. Сковорода) теж не сучасний. Цей план реалізований для дошкілля, загальної середньої освіти, вищої школи в моделі освіти сталого розвитку «Довкілля» (1990—2014). Модель широко відома освітянській громадськості, увійшла в «Енциклопедію педагогических технологий» (2006), в Інтернеті.

Щодо «шляхів інтелектуального роззброєння нації», відмічених О. Співаковським, то вони вказані обґрунтовано, хоча і не всі. Не думаємо, що автори НУШ свідомо включили в час шкільного життя (1—6 класи) два адаптаційні періоди. А дуже «вдало», щоб перекрити молодому поколінню шлях до «виращення» життєствердного національного образу світу, до соціалізації, до високих рівнів вербального і невербального інтелекту, до продуктивного наукового мислення.

До 12—14 років, тобто протягом навчання в 1—6 класах, інтенсивно формуються фундаментальні структури мислення, інтелект дитини. В цей недовгий час цвітіння людського розуму дітям мають бути створені умови для впорядкування малозв'язного дитячого мислення зримими законами природи (Я. А. Коменський), для розвитку пізнавальної активності дитини, задоволення її природних потягів («інстинктів») до дослідження і висновків, конструювання, комунікації,

художнього представлення пізнаних об'єктів дійсності (Дж. Дьюї); для формування здатності оперувати базовими закономірностями науки, накопичення свого «енергійного бюджету» (термін геніального економіста і природодослідника С. Подолинського) — здатності виконувати будь-яку роботу за найменшою затратою енергії, постійно працювати руками — «багатства виробляються руками» (М. В. Остроградський). Під час підведення підсумків експериментальної перевірки моделі освіти «Довкілля» представники комісії МОН ставили учням початкової школи запитання: «Які три предмети ви б у розкладі поставили на перше місце? Чому?». Більшість учнів написали: «На перше місце я б поставив(ла) довілля, фізкультуру і працю, Бо на довіллі я набираюсь розуму, на фізкультурі — здоров'я, а на праці роблю корисні речі». От чого чекають діти від школи. Стати розумними, здоровими, навчитись працювати руками.

Ж. Піаже і інші психологи, вітчизняні педагоги довели, що зміст загальних закономірностей (збереження, направленості процесів до найбільш імовірного стану, повторюваності процесів у природі) — доступний розумінню дітей 6—7 річного віку. При позбавленні дітей доступу до цих закономірностей у віці до 12—14 років у них формується найнижчий тип інтелекту, здатний діяти по авторитету чи по указці, залишається невпорядковане дитинне мислення інфантілів (недорослів) на все життя.

Сучасна школа і Концепція НУШ створюють для інфантілізації суспільства.

Концепція НУШ може запроваджуватися лише після теоретичного обґрунтування всіх положень, в тому числі її «формули», та після експериментальної їх перевірки. Відповідно до «Порядку внесення змін до стандарту освіти», «зміни... підлягають обов'язковій попередній науково-педагогічній експертизі та апробації».

Необхідно познайомити громадськість з авторами НУШ, з їхніми теоретичними напрацюваннями та експериментальною перевіркою цих напрацювань, втілених в Концепції.

І ще про завдання школи перед суспільством. Згідно Каптереву, основне завдання школи не в тому, щоб дати дитині якмога більше знань, а в тому, щоб із дитячого мислення, яке мало чим відрізняється від мислення тварини, виростити соціально зрілий розум, здатний розв'язувати соціальні завдання. Єдиний спосіб досягнення цього — систематизація знань. Систематизація знань, обґрунтування їх на основі закономірностей надає дітям насолоду більшу, ніж смачна їжа, ласка і відпочинок. Ці положення поки що ніким не спростовані.

До 14 років школа особливо має слідкувати за тим, щоб учнями засвоювався законопідставний зміст освіти, в основі системи знань лежали найбільш загальні закономірності, єдині для об'єктів, які вивчаються. В діючій нині школі ця умова не задовольняється. Школа «консервує» розвиток мислення учнів на дитинному рівні, що є причиною інфантилізації суспільства. Проблема України в тому, що значна частина громадян не здатна подорослішати, її політики і бізнесмени також поводять себе як діти. І це не вина їх, а біда. Концепція НУШ передбачає для вітчизняного суспільства тиражування інфантілів, «недорослів», не здатних до прогнозування подій і прийняття відповідальних рішень.

Якщо ми хочемо бути конкурентоздатними, то зміст і рівень загальної середньої освіти мають відповідати вимогам наукового прогнозу і стати частиною плану розвитку держави, її економіки, науки, культури, добробуту народу і кожної людини зокрема. Якщо цього не буде, то освіта буде залежати від рівня компетентності і відповідальності керівників у галузі освіти. Концепція буде виглядати як утопія, ні для кого не обов'язкова. Хочеться вірити, що Уряд буде бачити в шкільній

освіті головну частину програми виводу країни із кризи.

У зв'язку з цим дещо про навчальний план для старшої школи, пов'язаний з Концепцією НУШ. План пропонує 2 год. на тиждень на іноземну мову, 3 год. на математику, 3 год. на предмет «Людина і природа». Логічні кілька запитань щодо проекту навчального плану для 10—11 кл. на 2018—2019 навчальний рік (автор Володимир Белий, 27. 12. 2016 р.). 1. Де можна побачити наукове обґрунтування і експериментальну перевірку Навчального плану для загальноосвітніх навчальних закладів? 2. Хто обґрунтував теоретично і довів експериментально, що для учнів загальноосвітнього навчального закладу достатньо 3 год. на тиждень для вивчення предмету «Людина і природа», який реалізує загально-природничий, фізичний, хімічний, еколого-біологічний, астрономічний компоненти, відповідає за формування в учнів наукової картини світу, життєствердного національного образу світу, прогностичного наукового мислення, необхідного в будь-якій сфері діяльності? Хто експериментально перевіряв цей розподіл годин, де на предмети, відповідальні за формування наукового потенціалу суспільства (природознавство, математика) можна відвести на 1 тижневу годину більше, ніж на іноземну мову? Де предмети, які відповідають за розвиток невербального інтелекту?

Навчальний план не може прийматись на основі кількості тих, хто його підтримав без науково-теоретичного і експериментального обґрунтування.

Віра Ільченко. Голова ГО «Освітній центр «Довкілля», дійсний член НАПН України

Віра Ільченко поділилась публікацією **Александра Спиваковского**

Александр Спиваковский с Василем Кремнем и еще 43

«Ракетний щит» Нової української школи

«Ракетний щит» Нової української школи

GOLOS.CO.V.UA

Нарешті дочекався від авторів та ідейних натхненників концепції нової української школи бодай якоїсь реакції на мою статтю під назвою «Нова українська школа — шлях до інтелектуального «роззброєння» українців?» (її було надруковано в «Голосі України» ще 20 грудня). І от сьогодні в офіційному виданні парламенту у відповідь надруковано статтю під назвою «Ракетний щит» Нової української школи», підписану одним із авторів концепції Романом Шияном.

Звісно, доречнішою, і, погодьтеся — логічнішою, виглядала б пряма дискусія із тими, хто бере на себе відповідальність за впровадження концепції. Проте, зважаючи на те, що цей «Ракетний щит» надруковано, як зазначено, «на вимогу міністра освіти і науки Лілії Гриневич (лист № 1309—1 за 29.12. 2016 р.)», вважатимемо його офіційною точкою зору.

Скажу, чим вразила мене стаття. Насамперед — персоніфікацією. Автор весь час чомусь апелює виключно до «пана Спиваковського», ніби цей пан є єдиним критиком концепції. Та справа в тому, що у своїй статті я спробував узагальнити думки тисяч, якщо не десятків тисяч вчителів, з якими я постійно спілкуюся (до речі, не лише у своєму окрузі, і не лише через соцмережі). І жвава реакція освітянської спільноти на мою

Журнал «Відкритий урок»

19 декабря 2016 г.

Олександр Співаковський: концепція НУШ – нова українська школа, в тому вигляді, в якому презентувало її МОН, є прямим шляхом до інтелектуального роззброєння нації. У яку б гарну обгортку її не загортали. Бо при таких підходах якісна фундаментальна освіта стає привілеєм для обраних. А це фактично прирікає Україну завжди бути лише територією дешевої робочої сили <http://osvita.ua/blogs/53540>

[Показать перевод](#)

Олександр Співаковський: освіта стає привілеєм обраних

Концепція НУШ, як презентувало її МОН, – шлях до інтелектуального роззброєння нації

OSVITA.UA

статтю про нову українську школу як шлях інтелектуального «роззброєння» українців є підтвердженням цього. Саме тому ми всі так чекали на реакцію авторів концепції і, звичайно ж, профільного міністерства.

На жаль, у статті про «ракетний щит» я не побачив, як ці аргументи спростовуються автором. Хоча в цілому його позиція є зрозумілою.

Тому вирішив виставити статтю Р. Шияна у себе на сторінці, бо хочу запропонувати висловитися стосовно запропонованої МОН концепції всім, хто слідкує за темою і зацікавлений в розвитку шкільної освіти. Ось що він пише:

— Як співавтор концепції і координатор проекту «Нова українська школа», я категорично не можу погодитись з точкою зору народного депутата України Олександра Співаковського щодо шляхів реформування середньої освіти, оприлюдненою 20 грудня в статті «Нова україн-

ська школа — шлях до інтелектуального «роззброєння» українців?»

Пан Співаковський стверджує, що реформувати «потрібно не систему, а лише зміст, наповнення». Проте не менш важливими від нового змісту освіти, заснованого на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві, є й інші вісім ключових компонентів «формули» Нової школи: педагогіка партнерства учнів, учителів і батьків; умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно; орієнтація на потреби учня в освітньому процесі; наскрізний процес виховання, який формує цінності; нова структура школи, яка дозволяє добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя; децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію; справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків як в стінах навчального закладу, так і поза ними. Дивує також «викриття» пана Співаковського щодо руйнівних намірів авторів Концепції, бо її прикінцеві розділи пропонують якраз поступову стратегію її впровадження. Це навіть спонукало Прем'єр-міністра закликати до перегляду динаміки змін. «Моя особиста думка — графік впровадження реформи має бути більш інтенсивним... Адже, якщо порахувати наші втрати від негативних тенденцій, які ми вже спостерігаємо у нашому суспільстві, з інвестиціями в освіту, то втрати будуть більші», — зазначив він.

Можна сумніватися, обираючи шляхи і способи — особливо за природної розмаїтості в умовах децентралізації,

треба шукати рівноваги якості освіти та справедливого доступу до неї, годі заперечувати проти закоріненості освітніх систем у національні традиції. Варто навіть віддати належне досягненням українського шкільництва — і опертися на них.

Але не можна погодитися з безпідставним протиставленням компетентностей знанням. Адже компетентності за визначенням поєднують знання з уміннями та ставленнями. Незрозумілим є також джерело занепокоєння щодо підходів до пропонованої Концепцією організації освітнього процесу в Новій українській школі: зокрема, коли вивчатимуть таблицю множення, і панування ігрових методів, і освітній рівень вчителів початкових класів, навіть досвід американських публічних шкіл (їхнє місце в освітній системі Сполучених Штатів насправді назагал не заслуговує аж такого нищівного вердикту — але ж ми тут не про них).

Хочу всіх заспокоїти: йдеться якраз про спонукання вчителів (а вчитель початкових класів повинен бути найосвіченішим!) — до пошуку таких підходів, що відповідали б віковим особливостям учнів, щоб у 5 - 6 класі не починав згасати інтерес до знань. Це стосується як підходів до опанування операцією множення, яке, як і раніше, розпочинатиметься у другому класі, так і занурення у світ читання, розвитку усного мовлення та грамотного письма. І так можна навчатися не лише в школі, а й впродовж усього життя.

«Нова українська школа стане можливою лише тоді, коли ми змінимо саму сутність освітнього процесу — від багаторічних розмов про «компетентнісний підхід» перейдемо до щоденного пошуку таких видів навчальної діяльності, які сприяли б невпинному поступові кожно-

го учня і кожної учениці», стверджує Лілія Гриневич у своєму вступному слові до Основ стандарту загальної середньої освіти, що були оприлюднені 8 грудня у розвиток ідей, закладених у Концепції. Стандарт визначить очікувані навчальні результати школярів за всіма освітніми галузями, розкриє компетентнісний потенціал кожної з них, опише навчальний поступ учнів. До роботи над Стандартом були залучені на конкурсних засадах провідні фахівці з різних академічних середовищ. Розпочинаються активні консультації із професійними спільнотами та громадськістю.

На завершення хотів би зауважити, що Концепція, яка лягла в основу Політичної пропозиції, віддзеркалює ті ідеї, що містяться у проекті Закону «Про освіту», робота над яким із залученням широких кіл громадськості відбувалася здебільшого «на майданчику» Комітету Верховної Ради з питань науки та освіти. На тому ж «майданчику» зараз триває підготовка законопроекту до другого читання. Хотілося б вірити, що це надалі сприятиме узгодженню законодавчої складової з внутрішньою динамікою змін в освітній системі. Щоб якісна освіта була не «привілеєм для обраних», а «соціальним ліфтом» для всіх.

Адже запорукою успішних реформ є розбудова культури співпраці різних зацікавлених сторін.

Роман ШИЯН.

Координатор Проекту «Нова українська школа».

Друкується на вимогу міністра освіти і науки

Лілії Гриневич (лист № 1309-1 за 29.12.2016 р.).

Віра Ільченко

КАКОЙ ДОЛЖНА БЫТЬ ШКОЛА, ЧТОБЫ ДЕТИ ЧУВСТВОВАЛИ СЕБЯ В НЕЙ СЧАСТЛИВЫМИ?

Об этом написали педагоги в комментариях к публикации «И создали педагоги модель целостного образования «Довкілля», потеснившую дела творящих по повелению дьявола» — от 27 ноября 2015 г.

Чтобы видно было единомыслие различных педагогов — докторов наук, доцентов, методистов, молодых педагогов и постарше, я выписала комментарии по порядку и попыталась ответить на все сразу.

Ирина Олийнык, к.п.н., доцент, г. Ривне (16 лет с «Довкіллям»): «Підтримаємо національну модель освіти — «Довкілля».

Анатолий Самодрин, д.п.н., професор, г. Кременчук (25 лет с «Довкіллям»): «Модель «Довкілля» — терапія школи».

Олег Голота, г. Полтава (3 года с «Довкіллям»): «Боляче дивитися на освіту, яка перетворилася в систему, що працює проти дітей. Я дуже зрадив, коли після Революції гідності, на V Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти — 2014», «Модель освіти сталого розвитку — освітня модель «Довкілля» отримала Золоту медаль. Але від того моменту пройшло півтора роки, і освітня модель «Довкілля» не те що не впроваджується, а, навпаки, виключається з системи освіти».

Марина Крилевец, методист, г. Полтава (25 лет с «Довкіллям»): «Не вказано основне: «Довкілля» дає можливість дітям формувати свій життєствердний національний образ світу замість зазубрювання десятків тисяч фактологічних знань, що є згубою для дитячого розуму і здоров'я».

Оксана Мариновская д.п.н., г. Ивано-Франковск (15 лет с «Довкіллям»): «Формування життєствердного образу світу», на мою думку, може стати однією з концептуальних ідей... колективного пошуку відповіді на одвічні питання... Заради чого?...».

Ирина Козак, методист, г. Полтава (25 лет с «Довкіллям»): «Довкілля» вічне! Але Віра Ільченко повинна подбати про це! Учителів цікавить, чи будуть видані підручники до моделі «Довкілля», які були подані на конкурс 4, 7 класів?»

Елена Буйдина, к.п.н., доцент, г. Полтава (10 лет с «Довкіллям»): «Цікаво було б показати приклади самочинного прагнення мислення дітей до вічної любові, вічної вірності і вічної правди природи».

Владимир Прошкин, д.п.н., г. Киев: «Велика робота була проведена командою В. Р. Ільченко в Луганській області... Освітяни Луганщини чекають на продовження Програми!»

Отвечаю на книжном староукраинском языке, на котором писал Григорий Сковорода — по его плану созданы все учебники для «Довкілля» («познай природу, познай свой народ, познай себя»). Педагоги, создававшие «Довкілля», искали не новое, но вечное, как и славянский Сократ.

Спасибо моим друзьям, написавшим комментарии.

Друзья обоснованно назвали модель «Довкілля» терапией официальной Школы, национальной моделью образования. Модель выросла на национальной почве, экспериментально проверена, допущена приказом МОН Украины для внедрения в Школе, имеет учебно-методическое обеспечение для 1—11 классов и дошкольников. В 2000—2008 гг. по этой модели обучалось более 1 млн. учащихся, учебники издавались за государственный счет, т.е. за счет плательщиков налогов. В 2004 году ушли из МОН В. Кремень, В. Огневьюк, за ними и С. Николаенко. Прекратилась ориентация модернизации образования на стратегические задания реформи-

рования содержания образования, поставленные в «Державній національній програмі «Освіта: Україна XXI століття» курс на образование устойчивого развития, направление «к целостности сознания, целостности мышления, целостности души ребенка». Усилилось влияние фактологической педагогики, альтернативой которой выступила модель целостного образования «Довкілля». Подаваемые «Довкіллям» на конкурс учебники отклонялись под любым предлогом, а если учебники и проходили по конкурсу, то средств на их издательство МОН не выделяло.

Это касается и учебников для 4—7 классов. Издательство «Довкілля-К» подавало их на конкурс. Но выставили их на репозитарий через месяц после того, как были выставлены учебники других издательств и школы уже выбрали учебники. Наши учебники имеют гриф МОН Украины.

Мы выставили рукописи на сайт общественной организации — www.dovkillya.org.ua (рубрика «Новини»). Школы могут их скачивать и пользоваться бесплатно. А тетради и пособия для учителей мы предоставим по запросам со школ.

Особую признательность хочу выразить давним друзьям «Довкілля» — Оксане Мариновской и Марине Криливец. Благодаря им большинство школ в их областях приняли модель «Довкілля».

Школы ожили. Начали создавать экологические тропы, уголки мышления в довіклі, заповідники на задворках для уроков среди природы, оборудовать кабинеты довікля, а в них — минимусеи, минимастерские... Дети шли в Школу с радостью, родители хотели попасть на выставки достижений детей по окончанию изученной темы, на конференции по защите образов мира...

Марина и Оксана понимают необходимость жизнеутверждающего образа мира не только для детей, но и для общества, и сохранения окружающей природной среды. Это понима-

ют и многие педагоги в мире. Потому, может быть, широкое обсуждение вопросов модернизации содержания образования в Интернете начинается статьей «Модернизация содержания образования как национальная проблема» авт. Ильченко В. Р., Гуз К. Ж., опубликованной в журнале «Педагогика» (№4. 2011 г.) и выставленной библиотекой Московского университета. Ключевые слова статьи: целостность и фактологичность содержания образования, образ мира учащегося – жизнеутверждающий, агрессивный, деструктивный... Из фото видно — 655 000 ссылок. Модернизация содержания образования, ее связь с формированием жизнеутверждающего образа мира детей, жизнеутверждающей моделью мира общества важны во всех странах, но особенно в Украине.

Оксана Мариновская права — проблема формирования жизнеутверждающего образа мира может стать одной из концептуальных идей поиска ответов на вечные вопросы. В первую очередь, что понимать под содержанием образования, позволяющему детям стать ответственными за сохранение своего здоровья, жизненной среды, создание жизнеутверждающей модели мира общества. Какой должна быть реализуемая в Школе технология передачи содержания образования детям, чтобы учитель реализовал цель каждого урока — «научу беззаконных», а не формирование привычки мышления как источника беззакония, коррупции (усвоить закон Гука, Ома..., научиться, как его использовать или обойти, чтобы не навредил тебе). Эта привычка и проявляется во всех сферах дальнейшей жизни, никакие наказания ее действие не прекращают... Как создать условие исцеления детского сознания едиными для всего сущего закономерностями, чувства счастья — единения с Целым. Приучить детей оперировать базовыми закономерностями природы, общества, культуры в процессе решения любой задачи как условия овладения компетентностями...

Вопросов много, ответ пока один. Перечисленные выше вопросы попытались решить создатели модели образования устойчивого развития «Довкілля», которая должна быть принята на государственном уровне. Пока на государственном уровне принята только фактологическая педагогика. Финансируется издание учебников, несущих детям эту педагогику.

С 2000 г., после того, как модель «Довкілля» — модель образования устойчивого развития была допущена в Школу после Всеукраинского эксперимента (приказ МОН Украины № 529 от 13. 11. 2000), в стране стали функционировать две модели образования: официальная и модель «Довкілля». Первая осталась по наследству от советской школы, вторая создавалась педагогами на общественных началах с надеждой на более счастливое детство и устойчивую жизнь общества. Становление «Довкілля» совпало с выполнением стратегических заданий реформирования содержания образования (направления на интегрированные курсы, на целостность восприятия мира и др.). Педагогам и детям повезло — МОН Украины под руководством В. Кременя, В. Огневьюка, С. Николоенка поддерживали направление образования устойчивого развития, курс — к личности ребенка, целостности его сознания, мышления, души.

С 2008 г. МОН Украины выбран курс на фактологичность, многопредметность... Но приказ никто не отменял. Две модели образования — равноправны. И пусть педагоги и родители выбирают, на обеспечение какой модели учебниками должны использовать деньги плательщиков налогов. А преимущества и недостатки одной и другой модели должны быть обнародованы на государственном уровне.

Я благодарна Ирине Козак за память о моем юбилее, со-

гласна с ней, что я «должна все сделать», чтобы «Довкілля» было «вечным». Я пыталась это делать и буду продолжать. Командой создателей «Довкілля» разработаны программы, учебники, пособия — для реализации модели «Довкілля», — начиная с дошкольников и оканчивая выпускным классом и подготовкой учителей (около 60 номинаций).

Проведены исследования влияния модели образования «Довкілля» на здоровье детей, формирование их интеллекта, индекса социальной зрелости, мотивацию учения и др., отраженные в десятках защищенных докторских и кандидатских диссертаций, в монографиях. Подготовлены тысячи педагогов.

Но и друзья, и друзья моих друзей могут добиваться, чтобы Национальная модель образования устойчивого развития «Довкілля» была признана равноправной с официальной моделью фактологического образования, обеспечивались учебниками на законодательном уровне.

Ответ Елене Буйдиной: Все книги издательства «Довкілля-К» рецензировались детьми, особенно 1—7 классов. Примеров стремления детей к вечной любви, верности, вечной правде очень много.

Вечная любовь понимается как стремление сознания соединиться с Вечным, Целым. Символы такого единения дети выбирают в связи со своей моделью мира. Один из них — на модели мира Виктории Фабро, которая подана в учебниках физики, биологии 7 класса. Эту модель друзья уже видели, я ее подам в поздравлении с Николаем.

Владимир, спасибо за память о встречах с «Довкіллям» на Луганской земле. Большинство школ Луганщины, начиная с 1995 г., перешли на учебники «Довкілля», которые до 2 000 г. издавались на средства родителей. Если обеспечение учебниками модели «Довкілля» будет за сред-

ства налогоплательщиков, то в области будет изучаться предмет довілля.

Что делаем?

Пытаемся получить от законодательной власти признание о функционировании в стране двух равноправных, альтернативных моделей содержания образования — официальной и модели «Довілля»; от исполнительной власти — обеспечение обеих моделей необходимым для их реализации учебными пособиями.

Выявляем педагогов, подготовленных к реализации модели образования устойчивого развития «Довілля», готовим пополнение.

Все разработанные в других странах модели образования пытаемся применить для повышения эффективности модели образования «Довілля».

Ждем комментариев.

Римма – ученица Шишацкой ЗОШ им. Вернадского идет на урок «Довкілля» и доказывает академикам (Ильченко В. Р., Мальований Ю. И.) почему она любит эти уроки

Команда, создавшая учебно-методическое обеспечение модели образования «Довкілля»

Около Веры Ильченко сидит Олег Писанский — директор авторской школы №37 г. Полтавы, по инициативе коллектива которой, в школы страны вошла модель

Урок среди природы, учитель Юрий Яровой. Шишацкая ЗОШ им. В. И. Вернадского

Алексей Кушнир, главный редактор старейшего российского журнала «Народное образование» и большой друг «Довкілля». Благодаря ему и заместителю редактора Нине Целыщевой модель «Довкілля» получила другое имя — модель образования «Логика природы», стала известной педагогам СНГ, вошла в энциклопедию образовательных технологий (единственная из Украины)

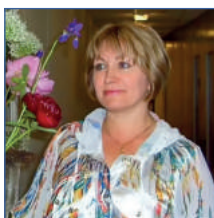

Горлицы. «Портрет» птиц к словам 21 песни Г. Сковороды, которыми оканчиваю ответы на комментарии: «Счастье, где ты живешь? Горлицы, скажите!» Попробуйте спросить горлиц. Если они вам ответят, то вы убедитесь, почему для счастья детей им необходимо создать условия для единения с Вечным, Целым. В Школе, созданной по повелению противника Бога, это невозможно

Марина Крилевец

ТЕ, ЩО ЗАВЖДИ МАЄ БУТИ ПІД РУКОЮ

Про підручник

Останнім часом на стіні часто з'являється інформація про порожнечу шкільних підручників (Віталій Брудновський, 17 січня), про “учебники как средство против деградации” (Владислав Лебедев, 16 січня) та ін. Я більше 10 років розповідаю в ПОІППО вчителям про хороші підручники, ношу їх з собою на лекції, практичні заняття (вони на фото). Підручник — це те, що завжди має бути в учня під рукою. Тут не діє вислів “і один в полі воїн”. Взнявши до рук підручник, учень має впізнати в ньому всі попередні і передбачити наступні підручники. Зображені на фото книги — це частина системи підручників, яка розпочинається в дошкіллі і закінчується в 11 класі: “Дивуюсь довкіллю” (4—5 років); “Запитую довкілля” (1—2 клас); “Спостерігаю довкілля” (3 клас); “Досліджую довкілля” (4 клас); “Пояснюю довкілля” (5 клас); “Вивчаю основні природні системи” (6 клас); “Продовжую вивчати основні природні системи” (7—9 класи); “Взаємодію з довкіллям” (10—11 класи). Хто знайомий з моделлю освіти сталого розвитку «Довкілля», той знає ці підручники, а систему (закономірно пов'язані елементи) в них створює наступне:

— зміст підручників пов'язаний загальними закономірностями природи, які діти «відкривають на уроках серед природи» (по можливості їх рекомендується проводити у дні народних свят);

- зміст діяльності дітей відповідає їхнім віковим особливостям;
- пізнавальна діяльність дітей формується відповідно до їхніх природних нахилів («інстинктів» — Дж. Дьюї) до дослідження, конструювання (моделювання), комунікації, художнього мислення;
- діти, дивлячись на путівники, обирають те, що їм хотілось би робити на уроці в першу чергу (читати, робити висновки, конструювати, малювати, працювати в групах, гратись, писати казку та ін.). Головним, я вважаю, в системі названих підручників є неперервне формування у дітей життєствердного національного образу світу, імунітету проти всього антинаціонального, розвиток високих рівнів інтелекту всіх дітей, їх соціалізація. У зображених підручниках відсутній авторитарний стиль — тут постійний діалог учнів з однолітком Лесиком і його молодшою сестричкою Улянкою. Ці двоє

діток зображені на обкладинках підручників. В підручниках «Довкілля», на мою думку, немає нічого випадкового. Адже кожна сторінка, малюнок редагувався дітьми. Під час експериментальної перевірки моделі «Довкілля» в кінці навчального року дітям пропонувалося викреслити з підручників все, на їхню думку, зайве, нецікаве, непотрібне, дописати те, що діти хотіли б побачити в своїх підручниках. Таких справедливих і точних рецензентів, як учні, я не зустрічала. Автори все враховували. Ця система підручників створена для дітей. А діти за їх допомогою творять себе для України і світу. Навіть імена дітей — Лесик і Улянка — в підручниках не випадкові. «Улянка» — ім'я нашої землі. Згадайте заговор: «Земле Уляно, водо Тетяно, ключе Іване! Дай мені води від всякої біди!» Згадайте Оле-Лукойе – духа землі з казки Андерсена. End: Чому предмет «Я і Україна», курс «Довкілля», в яких інтегровано знання про природне, суспільне, здоров'язбережувальне, етнічне та безпечне середовище дитини, вилучені з поля зору вчителів та учнів?

Віра Ільченко поділилась публікацією Віктора Вдовченко

БАГАТСТВА ВИРОБЛЯЮТЬСЯ РУКАМИ

Ця теза видатного полтавця Михайла Остроградського багаторазово звучала на Міжнародних, Всеукраїнських конференціях на Полтавській землі, на зібраннях педагогів освіти сталого розвитку «Довкілля».

Віктор Вдовченко піднімає одне з найважливіших питань сучасної освіти, а саме необхідність посилення ефективності її складової — технологічної освіти і трудового навчання.

Як не дивно, але найглибше це розуміють діти. Під час підведення підсумків Всеукраїнського експерименту моделі освіти «Довкілля» серед багатьох завдань молодшокласники експериментальних випускних класів розв'язували таке: «Оберіть три предмети з розкладу, які ви вважаєте найважливішими. Поясніть, чому ви їх обрали». Типові відповіді: «На перше місце я ставлю довілля, фізкультуру і працю. Бо на довіллі я набираю розуму, на фізкультурі зміцнюю здоров'я, а на праці виробляю корисні речі». Діти точно виражають свої потреби і вимоги до школи.

Єдиний засіб досягти вершин пізнавальної активності дитини, виховання громадянина — задовольнити ці потреби. Це було відомо Дж. Дьюї: «Пізнавальна активність дітей досягається внаслідок задоволення природних потягів («інстинктів» за Дж. Дьюї) дітей до дослідження і висновків, конструювання, комунікації, художнього представлення пізнаних об'єктів».

Діти відчувають, що тільки в оточуючому їх середовищі життя — довіллі — можна навчитись досліджувати, робити висновки — «набиратись розуму», а не завантажувати свідомість чужими думками; під час конструювання «виробляти

багатства», доводити їх необхідність і цінність («комунікація»), «рекламувати» свої думки і результати праці, переконувати суспільство в їх цінності.

В. В. Вдовченко втілює в дидактиці, методиці трудового навчання задоволення «природних потягів» дітей. Особливо цінна інтеграція креслення («дослідження»), праці (трудоного навчання) та образотворчого мистецтва. Тут виявляється ще один аспект задоволення «інстинктів» — пізнання дітьми символів прашурів — коду, тайнопису вишиванки.

У створених дітьми моделях — «образах світу», «образах природи» ми прослідковували проникнення свідомості дітей до древніх символів прашурів. Можливо, це проявляється етнічна пам'ять.

Але не можна орієнтуватись на стихійне відродження національних символів. Під час праці мають використовуватись надбання вітчизняних символістів, наприклад, праці Марії Чумарної «Тайнопис вишивки», «Код української вишивки».

Освітні галузі, які дають можливість дітям оволодіти науковою компетентністю як здатністю оперувати базовими закономірностями природи, суспільства, культури, довкілля, мають опиратись на технологію — ручну працю дітей, пов'язану не тільки з ІКТ, а і з образотворчим мистецтвом. Це дає можливість кожній дитині конструювати свій життєствердний національний образ світу — незамінимі ліки проти агресії, деструкції, корупції, криміналу, сепаратизму, алкоголізму і всякого негативу.

На державному рівні має бути проведений експеримент, який покаже вплив інтегрованого курсу (трудоного навчання, креслення, образотворчого мистецтва з використанням етнічних символів) на інтелект, здоров'я, мотивацію навчання, працелюбство та інші результати навчання і виховання громадян України.

Віктор Вдовченко.

Старший науковий співробітник в Науково-дослідному Інституті педагогіки

Maria Chumarna

СТОСОВНО СУЧАСНОЇ ОСВІТИ...

Я вийшла за рамки адміністрування авторської школи — але усвідомлено працюю над узагальненням тих життєвих уроків, які дає мені жива школа життя. Багато працюю з вчителями.

Надсилаю Вам фрагменти з моєї нової книжки «Рухливі розвивальні ігри для допитливих та кмітливих». Сподіваюсь, мої загальні концептуальні міркування в передмові до книжки зацікавлять когось із читачів «Педагогічного лікбезу».

Дитяча гра покликана загострити відчуття дитини: її інтуїцію, тактильні і сенсорні відчуття, згармонізувати емоційний та фізичний стан організму. Адже це — основа виживання в живій природі. Надмірний розвиток інтелекту на тлі слабкої фізичної та вольової діяльності призводить в подальшому до ослаблення імунітету, який найбільш інтенсивно закладається самою природою у віці до одного року, а гартується до семи років. Всі ці «підвалини» здоров'я закладаються в атмосфері казкового світу, в якій дитячій свідомості найбільш комфортно.

Безумовно, всі види ігрової діяльності дитини — це її «університети» від моменту народження. Через гру дитина пізнає себе, довколишній світ, розкриває всі фізичні, психічні, творчі й розумові здібності. Тобто — стає людиною.

Ігри бувають різними: в одних переважає мовний аспект, в інших — рухливий чи музичний. Всі види творчості дитини теж можна назвати грою: малювання, ліплення, конструювання, звуконаслідування, театралізація. Саме у продуманій

послідовності дитячих забав для дорослих наставників криється необмежена можливість позитивно впливати на всебічний здоровий розвиток дітей.

Звук у грі

Кожна гра має свій внутрішній ритм. Цей ритм диктується самими учасниками гри — залежно від віку, характеру, емоційного впливу гри. Він змінюється в процесі забави, — спочатку може бути сповільненим, а потім прискорюватися, коли діти захоплюються і входять в азарт.

Дуже часто в дитячих садочках чи школах педагоги задають ритм на фортеп'яно чи іншому музичному інструменті. Цей заданий ритм рідко співпадає із внутрішнім ритмом учасників гри, — і діти швидко втомлюються.

Ритм у грі повинні задавати самі її учасники, — і найкращим ритмічним супроводом є поплескування долонями, притупування ніжками. Все тіло дитини гармонійно перебуває у взаємодії з іншими дітьми, її емоції зливаються з емоціями інших. Принагідно відбувається активний «масаж» долонь, пальців, ступнів ніг. Добре, якщо при цьому гравці використовують ще й найпростіші музичні інструменти. Звук — це джерело енергії. Вчені прийшли до висновку, що музика «збуджує» творчі області мозку і наповнює їх енергією. «Деякі звуки діють, як пара чашок доброї кави», — таку думку висловив видатний французький фахівець у галузі вивчення слуху Альфред Томатіс. Він прийшов до відкриття: «Вухо призначене не тільки для того, щоб чути, але і щоб живити енергією розум і тіло... Клітини мозку працюють як маленькі батарейки-акумулятори. Вони заряджаються не шляхом метаболізму тіла, а за допомогою енергії звуків». Американські вчені дослідили, що музика допомагає в навчанні, концентрації уваги та покращенні пам'яті. Бо музика — це

найперше ритм, а вміння ритмічно спрямувати моторику дитини, її емоційну і творчу активність справді ефективно «заряджає» дитину і викликає в неї захват, відчуття радості.

Особливо це важливо для дітей дошкільного віку.

Дуже важливим у komponуванні змістового наповнення гри є ненав'язливе входження у таємниці природи, виховання у дітей неписаних правил взаємодії з усіма живими створіннями. Імітуючи поведки і характери різних тварин, прискорюючи або уповільнюючи свій рух залежно від того, в якій «шкурі» перебуває наш гравець, він змінює не лише ритми свого танцю, а й своє ставлення до тих звірят чи рослин, з якими намагається «порозумітися», характер яких пробує відтворити. Але найважливішою у грі дитини є таки власна воля діяти так, як пориваються діяти її тіло і настрій. І це необхідно всіляко підтримувати й заохочувати, бо в емоційній грі дитині найлегше почувати себе розкованою, сміливою, впевненою і безстрашною.

Світ єдиний — і він танцює разом із дітьми, допомагаючи їм вирости дорослими господарями власного життя. Тому, надаючи можливість кожній дитині упродовж гри побувати віртуально у свідомості різних живих створінь, в характеристиках зовсім не схожих між собою героїв байок і казок, ми допомагаємо їй швидко переорієнтовувати своє сприйняття довкілля, викристалізовувати мислення, уяву, швидкість реагування.

Рух і здоров'я

Гра дитини — це її здоров'я. Швидка зміна позицій у грі дуже позитивно впливає на психофізичний розвиток дитини. Короткі ігри корисно грати на перервах, в паузах між заняттями, аби давати можливість емоційно перемикатися, задіювати різні емоційно-вольові стани.

І музика тут відіграє дуже важливу роль. Ритмічна канва танцю вводить все тіло і свідомість дитини у гармонійний лад, допомагає швидше орієнтуватися в просторі, відчувати рівновагу та емоційний баланс з іншими учасниками гри.

На жаль, у суспільстві домінує культ слухняної і посидючої дитини. Але те, що зручно дорослим, протидіє самій природі дитини. Бо формується засиджений кістково-непорушний динамічний стереотип. В посидючих дітей пригасає координація в просторі, швидкість зорово-моторної реакції. Сидіння за партами з першого по третій клас, як показали дослідження, в декілька разів зменшує зорову моторність дітей. Засидженість загипсовує тіло, а це — проблеми серцево-судинної системи. Останнім часом серцеві недуги дітей призводять до того, що вони не витримують раптових фізичних навантажень.

Декілька років тому озвучувалась сумна статистика навчальних закладів: за рік перебування дитини у школі на 20 відсотків збільшується захворюваність на серце, до кінця школи — на 60. Найбільш елітні школи, де акцентується саме на сидячому, інтелектуальному способі занять, випускають дітей із порушеннями серцево-судинної системи. Сьогодні у школі 5 відсотків всієї неврології — інсульти та інфаркти. Діафрагма — «друге серце» людини. Вона працює вільно, коли людина стоїть на ногах. Коли ж дитина сидить, серце не може ефективно передавати геодинамічну хвилю. У зігнутих за партами дітей «друге серце» майже не працює. Голова теж повинна перебувати в русі, бо кров не поступатиме до судин мозку. Антигравітаційна система людини потребує, щоб коливальний центр видавав до 60 коливань за секунду. Всі «системи шлюзування», які забезпечують клітині нові свіжі метаболічні речовини і здійснюють відток відшлякованих речовин, повинні працювати гармонійно, — тоді дитина буде здоровою. Якщо взяти до уваги, що діти у школі неякісно харчуються, крамниці заповнені неякісними

продуктами, то зашлакованість організму отруйними речовинами стає критичною для здоров'я. І тільки рухливий спосіб життя може цьому зарадити.

Мислення дитини, її життєва активність починаються з руху. Засидженість і комфортність, які так культивуються у сучасному світі, не є нашими союзниками. Всі ці не вельми приємні для вуха дані досліджень наводяться для того, аби ми, дорослі, серйозніше поставилися до теми рухливого, активного, емоційного розвитку своїх дітей. Ігри, які пропонуються педагогам довілля та початкової школи як вид фізичного та естетичного розвитку дітей, мають за мету допомогти багатодітним сім'ям, дитячим садочкам, школам організувати дозвілля дітей таким чином, щоби водночас у грі взаємодіяли уява, увага, спостережливість, товариєцькість дітей, щоби вони включалися у гру всіма відчуттями, вміннями, витворюючи «образи» гри ритмічними танцями, музичними мелодіями, словесними примівками, принагідно тренуючи пам'ять. І вчилися творити свій казковий всесвіт всіма можливими ігровими засобами.

Віра Ільченко поділилась публікацією Оксани Мариновської

ДИКІ ТАНЦІ НА ОСВІТЯНСЬКІЙ МОГИЛІ

«...Здається, що тренінги-лекції-семінари треба проводити не лише для вчителів, а й для батьків, аби пояснити їм елементарні норми поведінки у школі, а також втовкти у їхні голови, що успішне суспільство і успішна країна, частиною яких можуть стати їхні чада, залежать не від спрощень шкільних програм, а від праці, часто важкої – чи то фізичної, чи то розумової. Ми б не мали ні Івана Франка, ні Лесі Українки, ні Івана Пулюя, якби вони йшли шляхом спрощення. Не подумайте, що я проти реформ...»

Деркачова Ольга. Опубліковано: 20. 08. 2016

Можете закидати мене за цей блог камінням, але переконана, освіту ми поховали глибоко і надійно ще тоді, коли надали вчителів статусу почесного жебрака і погнали торгувати китайським шматтям на базар та на заробітки підмітайлами і підтирачами закордонних дуп (послали, зрештою, не найгірших вчителів). Все. Після того, хто би що не міняв, не казав, не обіцяв, але статус вчителя вище від плінтуса так і не піднявся, а всі численні спроби форматування-переформування освіти — то тільки надмогильні танці.

Освіта — то, мабуть, те, що найзручніше реформувати. Реформуєш собі, реформуєш, потім змінюється міністр з його командою — і ти вже ні за що не відповідаєш. А новий міністр починає свою реформу і за дії попередника, звісно ж, ніякої відповідальності не несе. І реформується то все якось так уривками. То вища школа, то початкова школа. То пишуться підручники, то переписуються. Старі — погані, нових — нема. От, знаєте, плакала від розчулення, коли циту-

вали підручник за перший клас (то я про сумнозвісну цитату про нуль). Так, складно, так, зайве. Але, шановні, а хто ж рекомендував той підручник, як і всі інші, для навчання у школах? Може, Міністерство енергетики?

Вчителі вже неодноразово скаржилися на неадекватність програми не лише початкової школи, але й середньої. Ці скарги постійно ігнорувалися. І тут раптом така небайдужість! Вчителів почули! Але чи почули насправді? І чомусь почули саме тоді, коли вони вже навчилися виживати в нелюдських умовах?

До речі, усе, що знає про програму початкової школи українець, — це те, що вона буде спрощена. І батьки тішаться, що от воно — щастя, адже бідні діти... Але батьки — то взагалі дивні створіння. Спочатку пхають дітей ледь не від народження на танці-співи-англійську-етику-музику-басейн-гімнастику, а потім виявляється, що писання прописів у першому класі — то річ складна і не для їхньої бідної дитинки. Немає у нас культу навчання, культу науки, культу освіти. Бо те, що дитина півночі товчеться з батьками в якомусь ресторані на святкуванні чийогось дня народження, — це нормально, а посидіти за підручниками до 9—10-ї вечора — це жах і крайнє збочення.

Що ще винесли батьки із меседжів про освітні реформи, то це те, що вони мають право контролювати вчителів. Я не знаю... Для мене це щось на кшталт того, що я би контролювала хірурга, який би мені робив операцію. Які би розумні батьки не були, але будь-який адекватний вчитель краще за них знає, що і як повинно бути у нього на уроці.

Ще одне нововведення, якому тішаться батьки, — це відсутність виправлень червоною ручкою в учнівських зошитах. Червона ручка? Та ж це не найгірше зло. Діти бояться помилятися і отримують стрес, коли їм віддають зошит, що рясніє червоним? Та ну? А чи того вони бояться насправді? Чи не нашого гніву і безкомпромісності щодо того, що наша дитина не має права на помилки? Мені здається, що тренінги-лекції-семінари треба проводити не лише для вчителів, а

й для батьків, аби пояснити їм елементарні норми поведінки у школі, а також втовкти у їхні голови, що успішне суспільство і успішна країна, частиною яких можуть стати їхні чада, залежать не від спрощень шкільних програм, а від праці, часто важкої — чи то фізичної, чи то розумової. Ми б не мали ні Івана Франка, ні Лесі Українки, ні Івана Пулюя, якби вони йшли шляхом спрощення.

Не подумайте, що я проти реформ. Тим більше, що ті, які запропоновані нам, непогані, але знаєте, як то у нас буває... Аби вчителів не засадили за одвічні звіти про те, як саме вони реформуються і чи реформуються взагалі. Та й реформа — це робота у групі, колективі. Чи є у нас у школах такі колективи, які би всі гуртом «лупали сю скалу»? Я не знаю.

Звісно, не може не розчулювати, що до спільноти, та й міністерства, нарешті за стільки років дійшло, що на педагогічні спеціальності вступають абітурієнти з найнижчими балами ЗНО. Але що з того? Як переконати дитину з високими балами, дитину розумну, талановиту, амбітну, що держава потребує її і саме її — молоду, ерудовану, сміливу вчительку у школі? Та й чи потребує насправді? Я поки що не бачу жодного свідчення чи доказу цього. І тут не лише про гроші йдеться, а й про ставлення до вчителя та його праці.

До речі, далі закриваються сільські малокомплектні школи. Неминуче скорочення вчителів. Щиро вірю, що хороший вчитель не залишиться поза школою. А ви?

Звісно, не може не розчулювати, що до спільноти нарешті дійшло, які ж випускники і з якими балами йдуть на вчителів, зокрема вчителів-початківців. Але далі що?

Що буде з реформою і її наслідками, побачимо тоді, коли цьогорічні першокласники закінчать одинадцятий (чи тоді вже дванадцятий) клас. Не раніше.

Хоча досвід підказує: хороший вчитель і так навчить, незважаючи на чи всупереч, а поганому жодні методичні рекомендації та реформи не допоможуть.

Оксана Мариновська, д. п. н. , професор

Віра Ільченко

«ЛОГИКА ПРИРОДЫ» — САМАЯ ПОЛЕЗНАЯ, САМАЯ ДОСТУПНАЯ ДЛЯ ДЕТЕЙ

Жизнеутверждающая модель мира народа хранит для детей золотые крупницы познания природы. Они передаются из поколения в поколение. Посмотрите, как похожи слова Серафима Саровского и дедушки из далекой Калифорнии. Детям такие знания необходимы. В модели образования устойчивого развития «Довкілля» дети, начиная с детского садика, получают сокровища народной мудрости на уроках среди природы. Уроки по возможности проводятся в праздничные дни народного календаря. С этими днями связано больше, чем с другими днями, народных примет. Думаю, эти дни для славянского народа выделили еще волхвы. Люди, более других обладающие позитивными знаниями о природе понимали, что в эти дни противоестественно держать детей в закрытом помещении. Народом созданы экологические сценарии поведения для детей. На Покров (14 октября) дети качаются по палой листве, «чтобы всю зиму быть здоровыми». На Введение (4 декабря) — по снегу. На Юрия (6 мая) — по зеленой ржи и т.д.

Разработчики модели образования «Довкілля» создали телесериал «Обратись к земле и наставит тебя, и сповестит тебе птица небесная» (телеуроки для 1—9 кл.). В народном календаре каждый день со своим более или менее значительным смыслом способствует здоровью и развитию мышления детей, воспитанию (укр. — вихованню), любви к своему участку земли (довкіллю) и всему, что с ним связано — «деревьям, птицам, облакам», что делает ребенка Человеком своей Родины — родни (srodowisko — польск. — довкілля). Почти во всех начальных школах стран ЕС дети изучают «довкілля». Четверть века в трети отечественных школ изучался курс «Я і Україна. Довкілля». Пока не нашлись близкие Д. Табачнику и не заменили предмет «Я и Украина» «Природоведением».

Концепция этого предмета создана В. Зуевым в конце 19 ст. Согласно ей содержание «Природоведства» состоит из трех разделов: «Царство ископаемое», «Царство прозябаемое», «Царство животное». В последний включен человек. Законы природы в курсе «Природоведства», действующем ныне в отечественной школе, не фигурируют. Как и уроки среди природы. «Директор школы» №12, березень, 2000 р. С. У. Гончаренко «Дитинамає право на «Довкілля».

Пей там, где конь пьет. Конь плохой воды не будет пить никогда. Стели постель там, где кошка укладывается. Ешь фрукт, которого червяк коснулся. Смело бери грибы, на которые мошкарка садится. Сади дерево там, где крот землю роет. Дом строй на том месте, где змея греется. Колодец копай там, где птицы гнездятся в жару. Ложись и вставай с курами - будешь иметь золотое зерно дня. Ешь больше зеленого - будешь иметь сильные ноги и выносливое сердце, как у зверя. Плавай чаще - будешь себя чувствовать на земле, как рыба в воде. Чаще смотри на небо, а не под ноги — и будут твои мысли ясные и легкие. Больше молчи, чем говори — и в душе твоей поселится тишина, а дух будет мирным и спокойным.

Віра Ільченко

О ФИНСКОЙ ШКОЛЕ

- Обязательное школьное образование начинается с 7-летнего возраста и заканчивается в 17 лет. Кроме того, все дети имеют право на дошкольную подготовку, длительностью один год.
- Обучение, учебники, школьные принадлежности и учебные материалы — бесплатные в основной школе (1—9 классы).
- Ежедневно ученикам предлагают бесплатное школьное питание
- У первоклассников и второклассников школьный день длится максимум пять часов, у старшеклассников — семь часов. Каждый урок — по 45 минут.
- В Финляндии нет общенациональных экзаменов или тестов.
- В общей сложности финский учебный год насчитывает 190 школьных дней. Учебный год начинается в середине августа и заканчивается в конце мая. Помимо летних каникул, которые длятся 10 недель, школьники отдыхают осенью, на Рождество и обычно в феврале.
- В Финляндии почти все подростки (99,7 %) осваивают учебную программу и оканчивают общеобразовательную школу.
- Преподаватели с 1-го по 6-го классы — магистры педагогики. Учителя 7—9 классов имеют степень магистра по учебной дисциплине, которую они преподают, а также являются высококвалифицированными специалистами в сфере образования.
- Педагогические учебные заведения пользуются популярностью, поэтому туда трудно поступить. Например, в 2014 в Хельсинкский университет были приняты лишь 9 % из тех, кто сдавал вступительный экзамен на педагогический факультет.

Віра Ільченко

О РОЛИ ОБРАЗОВАНИЯ В ПРОИСХОДЯЩЕМ

На стене увидела великолепные шаржи на Путина и Обаму с текстом от Topaller Journal. Президентом хорошо бы изобразить вместе с подвластным им народом, выделив в нем группы с образом мира — жизнеутверждающим, агрессивным, деструктивным. Преобладание носителей того или иного образа научно обосновало бы модель мира народа, характер его отношения к миру и путь, к которому ведет свой народ президент. Общества с агрессивной, деструктивной моделью мира обречены (см. например, Эрих Фром. Анатомия человеческой деструктивности). Характер модели мира общества по большому счету определяет образование. Согласно словаря Даля термин «образование» происходит от глагола «образить» — наделить образом — исходным пунктом и результатом всякого познания, взаимодействия с миром обладателя образа. Целостное содержание образования наделяет молодые поколения жизнеутверждающим образом мира. Фактологическое содержание, состоящее из десятков тысяч понятий, фактов, не связанных едиными закономерностями, узкопредметное урокодавание — закладывает в воспроизводство поколений народа эталон «получеловека» с глубоко сегментированным сознанием, легко программируемой психикой, неспособной удерживать подсознательную агрессию. Сепаратисты, боевики, террористы, наркоманы, алкоголики, криминал не обязательно родились такими. По большому счету это продукт образования.

Машинерия узкопредметного урокодавания, сегментации сознания детей запущенная в советской школе, действует

до сих пор. И не только в странах СНГ. В Украине ей до недавних пор противостояла модель целостного образования «Довкилля». Эта модель появилась по инициативе авторской школы «Формирование целостного сознания делового человека» — СШ №37 г. Полтавы в 1990 г. и быстро распространилась по школам страны. Все больше педагогических коллективов воспринимало направление «к целостности сознания, мышления, души ребенка». Возглавили работу педагогов общественная организация «Образовательный центр «Довкилля» (www.dovkillya.org.ua), отдел интеграции содержания образования Института педагогики АПН Украины и Полтавский институт последипломного образования, в процесс включились — Луганский, Донецкий, Днепропетровский, Черкасский, Ивано-Франковский, Ровненский, Одесский институты... На Всеукраинских курсах в Полтавском ИППО учителя на общественных началах вооружались технологией интеграции содержания образования, исцеления детского мышления. Из курсов везли в школы учебники, изданные на средства авторов и родителей. Кое в чем помог фонд «Возрождение».

Минобразование, АПН Украины решили узаконить право детей на целостность видения мира. Открыли Всеукраинский эксперимент (1996-2000) по проверке эффективности модели «Довкилля», ее учебно-методического обеспечения (1—11 кл.) — около 30 учебников, учебных пособий (написаны по плану славянского Сократа — Григория Сковороды: «Познай природу, познай свой народ, познай себя»). При подведении итогов эксперимента представительная комиссия Минобразования всесторонне проверяли учащихся экспериментальных классов — фактические знания, уровни интеллекта, индекс социальной зрелости, мотивацию учения, характер образа мира. По всем параметрам они оказались гораздо выше, чем в контрольных

классах. Наиболее интересными были мысли детей о мире. Вот типичный ответ третьеклассника на вопрос: «Если бы ты был(а) творцом мира, каким бы ты создал(а) свой мир?» «В моем мире зимой было бы много снега, осенью не так скучно, весной тепло, летом много фруктов. Потому что таким есть порядок вещей. В моем мире не было бы войны, потому что на войне убивают невинных людей. Я бы создал Бога, чтобы у него можно было попросить необходимое человеку». Эксперимент признали удачно завершившимся. Более 1 млн. учащихся 1—11 классов стали учиться по учебникам с технологией создания жизнеутверждающего национального образа мира, изданных за государственные средства. С приходом к власти новой команды Минобразования все изменилось. Мальчик, мечтавший создать Бога, уже на Донбассе. Бизнес победил — издаются узкопредметные учебники (например, вместо учебника по естествознанию для 11 класса издается 5 учебников — физика, химия, биология, астрономия, экология — на 1 или 0,5 часа в неделю, хотя психологи уже давно доказали, что изучаемый менее 3 уроков в неделю предмет бесполезен для учащихся). Появился проект ликвидировать институты последипломного образования. Чтобы никаких источников для учителей и детей по альтернативным технологиям, например, формирования жизнеутверждающего национального образа мира, высоких уровней интеллекта, уменьшения агрессии и тревоги детей и других позитивных идей не было. К кому мне как руководителю разработчиков модели «Довкилля» обращаться? Может быть, вместе с десятилетним ребенком к Богу? Вместе с оптинскими старцами просить: «Милостивая Богородице, испроси нам смиренного духа! Объединенного со всем миром, неподвластного агрессии, разрушению! Или все-таки ликвидаторы с деструктивным образом мира отступят?

Віра Ільченко

О РАСПЛОДИВШИХСЯ «НЕСЧАСТНЫХ» НЕДОУМКАХ, ЛОБОТРСАХ, БЕЗДЕЛЬНИКАХ...

Это проблема беспокоит педагогов, психологов, философов, медиков. Например, Г. Померанц считает «...Одна из проблем, которую нельзя решить высокоточными ракетами — миллиарды недорослей, недоучек, недоразвитков». Но как остановить их размножение? Они не рождаются такими. Вслед за Я. А. Коменским я считаю (на основе опыта работы в школе), что почти каждая личность — совершенное творение природы. Превращают детей в несчастных воспитание Школа, созданная так, «как повелел им дьявол» — (Адольф Ферьер — начало XX века, Швейцария).

В этой Школе вместо выращивания из детского эгоистического мышления, мало чем отличающегося от мышления животного (поесть, поспать, ласки, игры), социально зрелого ума, способного решать общественные задачи независимо от органических потребностей, мышление детей начинают тысячами и сотнями тысяч не связанных между собой понятий. Вместо того, чтобы упорядочивать детское мышление. «Упорядочить разум ребенка можно только зримыми законами природы» (Коменский) — это простое правило не для Школы, выше упомянутой. Упорядоченное «зримыми законами природы» (Коменский) сознание становится «микрокосмом», этими законами объединяется с Целым — Вселенной, с «Безначальным Отцом, Животворящим Духом». В Школе, созданной по велению дьявола, дети не имеют возможности «выращивать» свой образ мира — позволяющий их мышлению объединяться

с Целым, они обречены на духовное «сиротство», подверженность программированию, и потому действительно несчастны.

Психологи, философы, педагоги — давно говорят о том, это образ мира — исходный пункт и результат как познания действительности, так и взаимодействия с ней. Важно, чтобы формирование жизнеутверждающего образа мира учащегося требовалось содержанием образования и наличие образа у школьников контролировалось на всех этапах обучения.

Пока в Украине известна только одна модель — образование устойчивого развития «Довкілля» (другие названия «Логика природы», «Живая дидактика»), в которой реализованы эти условия. Думаю, не воспринимает сознание недорослей, мало чем отличающееся от сознания животного, проникновенную речь да и стихи поэта. Душу поэта порадовали бы действия по разрушению школы, превращающей рожденных для с-частья детей в «не-с-частных» — не способных стать частью Целого, к радостному служению Богу (как проповедовали одноплеменники поэта).

Р.С. При возможности посмотрите в Фейсбуке, чем занимается группа «Педагогический ликбез».

Victor Topaller

Завтра, 28 января будет ровно 20 лет с того дня, когда ушел из жизни Иосиф Бродский... Не буду цитировать его стихи. Хотя многие знаю наизусть. Лучше помяну великого поэта, напомнив о его знаменитой речи, произнесенной в декабре 1988-го года перед выпускниками Мичиганского университета в Анн-Арбор. Уж очень актуально звучит на фоне расплодившихся «несчастливых» недоумков, лоботрясов и бездельников. На фоне нашего такого «милосердного» отношения к выродкам (они ведь несчастные!) и как следствие - равнодушия к их жертвам...

Среди прочего, Бродский дал студентам такой совет: «Всячески избегайте приписывать себе статус жертвы. Каким бы отвратительным ни было ваше положение, старайтесь не винить в этом внешние силы: историю, государство, начальство, расу, родителей, фазу луны, детство, несвоевременную высадку на горшок и так далее. В момент, когда вы возлагаете вину на что-то, вы подрываете собственную решимость что-нибудь изменить»

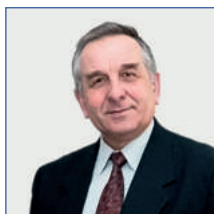
После этого выступления идиоты обвиняли поэта в расизме и неполиткорректности. Ну что возьмешь с идиотов?.. «Нет пророка в своем отечестве». И, как гениально заметил другой поэт: «но и в чужих отечествах не густо...»

Роман Расевич

ПРАВДА ПРО «СОКІЛ»

Роман Расевич. Сторінками нового роману

Передмова

Таку назву матиме новий документально-публіцистичний роман, який нами уже пишеться. І не тому пишеться, що пишеться. А пишеться, бо мусить писатись. Пишеться, бо не може не писатись. Бо наша українська дійсність мусить знати усю правду про «Сокіл», наш український шкільницький «Сокіл». І не тільки правду, але і кривду, якої ми зазнавали на шляху його творення. І не тому, що це наша власна кривда. Це українська кривда, про яку мають знати всі. Зрештою, за майже чверть століття ми таки наприймались дітей у Соколята. А це школи усього району, причому конкретного району, і навіть назвемо його — Монастириського, що на Тернопіллі, який увійде в історію як зачинатель сокільського руху в школах України. Хочемо розповісти на фоні широкого епічного полотна усе як було. Постараємось ні про кого не забути. Ні про друзів, ні про ворогів «Сокола». А навіщо забувати?! Історія ж твориться, наша рідна історія! Як і чіїми руками творився «Сокіл», як мордували його, як намагались доморощені його закопати, як нас викопували за працю, власними і чужими руками?! Ні про кого не забудемо. Бо, як-не-як, а чверть століття діти клялись у школах на українську вірність, є ж присяга Соколят, причому у всіх школах це робили, а це цілі покоління присягали - цілих чверть століття присягали. І далі присягають! Бо школи краю від сокільства уже не відступлять. Тому й звертаємось до педагогів краю: «Трудіться, як і трудилися, достойно трудіться над утвердженням сокільства у школах нашого краю, дорогі педагоги! Мусимо не лише казати, але й

діяти! Мусимо разом діяти — усім українським єством діяти! А тоді й наша справа — переможе!» А ми мусимо писати! Бо воно — наше! Наш роман задумується як нова «педагогічна поема», яких не густо на літературному полі України.

Роман Расевич

СОКІЛЬСТВО В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: 25 РОКІВ ПОСПІЛЬ

Відсвяткували, велично відсвяткували ми своє Двадцятип'ятиріччя! А тепер знову за роботу. Чверть століття уже позаду, а що попереду? Звичайно, що гарна українська перспектива. І точно, що із «Соколом». Як і ми, усі 25 років — разом із «Соколом». Тому, ми не зарезервовані, чи зарекутовані, ми — реально діючі у своїй державі. Навіть законодавство під нас не треба міняти. Бо організація соколиних гнізд за місцем проживання, як форма виховної роботи, є цілком пригідною, як на сьогоднішній день. І це треба робити на щодень. Бо місце проживання школярів — це така необжита педагогічна територія, до якої ще ніхто і не приторкався. А сокільство її, цю територію, може обжити. Адже це те саме волонтерство, яке себе добре проявило тепер, коли нам стало тяжко. Тому, школа мала би скористатись такою можливістю і приступити до такої дії. І ми — в тому підмога. Чимало наших друзів у Фейсбуку, близьких по духу, сповна могли б це робити самі, на рівні волонтерства, навіть без додаткових «циркулярів» зверху. Просто, зібрати дітей однієї вулиці та об'єднати їх у різновікові групи (7—15 чоловік). Визначитись із лідером — старшокласником. І це можна було б робити не обов'язково під началом школи, якщо вони, школи, ще перебувають під впливом «циркулярних» страхів, хоч боятись цього уже давно не варто. А хто нині заборонить працювати з дітьми, для їх-

нього блага?! Допоки на освітянському олімпі приглядаються до нас, ми, тим часом, творимо свої добрі педагогічні справи. Все у нас вийде! Давайте спробуємо! Наша лінія допомоги та підтримки завжди для вас відкрита — це лінія добровільного волонтерства із мого та вашого боку. Запрошую до співпраці, дорогі друзі! Творимо разом великий загальноукраїнський соціальний проект «Український сокіл»! Надіємось, що МОН України, Інститут педагогіки АПН України чи інші профільні (і не тільки) інституції, звернуть увагу на наші починання і підтримають.

У концепції «Нової школи», щойно запрезентованої МОН України, термін «національна ідентичність» знайшов своє місце. Не думаємо, що її, національну ідентичність, вдасться сформуванати у школярів тільки на основі обрядовості. Зрештою, обрядовість — це скоріше відповідальність культури, а не освіти. В освіті мають працювати технології - педагогічні технології. Не впевнені, що такою технологією, превалюючою технологією в освіті у найближчій перспективі, буде саме козацька. Правда, козацька педагогіка, без сумніву, має посісти чільне місце у діяльності школи, але, адаптована до умов сокілства. А ось сокілство, український скаутизм, це уже діло! Це, насамперед — невідомість, а значить і перспективність, яку потрібно впроваджувати, що ми справно робили і робимо усі попередні чверть століття. Робили і робимо! Та де там?! Заступали і заступаємо їхні «лики»... Правда, окремі із них уже зникли, а інших, нині-завтра, те саме чекає. Бо така Божа воля. Світовий скаутизм, як найбільш досконала сучасна технологія має прийти в українську школу. І вона уже є в нашій школі. Навіть не треба надто придивлятись, без збільшувального скла можна її знайти, бо на обидвох наших сторінках достатньо об'ємно вона представлена. Залишається тільки підняти її, цю технологію, аби піти із нею у друге чвертьстоліття нашої Незалежності. Піти впевнено, по-українськи!

Віра Ільченко поделилась публикацией **Олега Дерев'янка**

«ТРИКУТНИК СМЕРТІ» УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ І ЯК ІЗ НЬОГО ВИРВАТИСЬ

Вчора на своїй сторінці в фейсбуці я розмістив пост співзасновника платформи для масових онлайн-курсів Prometheus Івана Примаченка, в якому він дуже влучно назвав три великі причини, які стоять на заваді розвитку освіти в Україні, «трикутником смерті» і запропонував свій вихід, до якого я додав декілька пропозицій, впровадження яких вважаю критично важливими для розвитку освіти в Україні і її виходу на світовий рівень не окремими елементами, а всією новою системою.

Я тегнув багато відомих людей, від думок і дій яких залежить майбутнє країни, в тому числі, депутатів, урядовців, громадських діячів, міністра освіти і науки, прем'єр-міністра, керівників АП, медійників, деяких експертів.

Сьогодні цей пост з моєї стрічки зник. Напевно, він був видалений фейсбуком на чийсь скаргу. Хто б це не зробив, хтось з тих, кого я тегнув, чи хтось інший, це був дуже дріб'язковий вчинок. Але я маю звичку копіювати тексти, які вважаю важливими, тому публікую його вдруге.

Переконаний, що прорив в освіті можливий. Для цього треба лише об'єднати зусилля небайдужої і фахової частини українського суспільства, освітян, які дивляться в майбутнє і хочуть змін, соціально-відповідального бізнесу і прогресивної частини парламентарів і урядовців.

Підписуюсь під кожним словом Івана Примаченка!

Ось цей пост (текст Івана Примаченка і імена «тегів» залишаю в оригіналі):

«Предельно упрощая, проблемы украинского образования

можно свести к тотальной нехватке 3 ресурсов: достаточного количества высококвалифицированных преподавателей/менеджеров, отсутствию денег и времени на изменения. Эти три ключевые проблемы образуют «треугольник смерти» украинского образования и цель любой серьезной реформы должна состоять в том, чтобы вырваться из этого «треугольника» на оперативный простор стремительного развития.

Безусловно, в Украине есть преподаватели и менеджеры образования мирового уровня, но их критически не хватает. Они скорее исключения из правил, фанатики, в хорошем смысле этого слова. Чтобы системно нанимать высококлассных специалистов или обучить их с нуля не хватает денег: на зарплаты сравнимые с теми, что платят в приватном секторе, на радикальное реформирование педагогических вузов и так далее. Наконец, как показывает вся современная история Украины, у нас может просто не быть десятилетий на проведение медленных консервативных реформ образования — серьезные успехи в этой сфере жизненно нужны стране в ближайшие 5 лет.

Пока мы не выработаем стратегию выхода из «треугольника смерти» все остальные реформы образования либо малозффективны либо бесполезны вообще. Даже самые правильные инициативы, как недавняя идея нового министра образования о введении уроков предпринимательства в школе, оказываются обречены еще до начала их реализации. Где мы возьмем тысячи учителей, которые могли бы качественно обучать школьников предпринимательству? За какие деньги мы привлечем людей из бизнес-сферы или переобучим учителей для этого нового предмета? Сколько лет (десятилетий?) понадобится на то, чтобы запустить этот проект по всей стране? Даже лучшие идеи обречены, попав в «треугольник смерти»...

Олег Дерев'яно. Заступник міністра освіти і науки України

Віра Ільченко

ЩЕ ПРО «ТРИКУТНИК СМЕРТІ» УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

І про те, як з нього почати вириватися вже сьогодні

Господь не закриває одні двері, не прочинивши інші. Не будемо повторювати зміст пост Віктора Громова від 4. 09. 2016, Олега Дерев'янка від 26. 04. 2016. Уточнимо вираз «Трикутник смерті» української освіти, нагадаємо, як через зміст освіти можна прямувати до самознищення вітчизняного суспільства. «Сторони» трикутника (кадри, кошти, час) окреслюють зміст, без зміни якого вони не вплинуть на життєствердність освіти. Назвемо деякі небезпечні фактори змісту освіти.

Замість фундаменталізації змісту освіти як умови безпеки нації в діючій освіті панує фактологічність змісту — біля 100 000 «основних» понять стандарту освіти закладаються в дитячу свідомість. Загальновідомо, що розуміння природний — стан людини, що ніяке розуміння не досягається інакше, як через включення нового елемента знань в наявну в свідомості учня цілісність знань. Але поняття «цілісності змісту освіти», «фундаменталізації» її залишаються при всіх реформах — попередніх і сучасних — поза змістом вітчизняної освіти. І миримось з тим парадоксальним фактом, що чим більше дитина знає, тим менше вона розуміє. Діти борються з неприродним станом свого буття єдиним доступним і дійовим способом — забувають вивчене. Лише деякий час тримають в пам'яті атомізовані знання, що сегментують їхню свідомість, перетворюють її на таку, що легко програмується, зомбується. Загальновідомо, що для сегментованої свідомості недоступні високі рівні інте-

лекту, соціальна зрілість, відповідальність. Загальновідомо, що «образ світу» — вихідний пункт і результат всякого пізнання, всякої взаємодії зі світом, найбільш важлива характеристика особистості (А. А. Леонтьєв, С. Д. Смирнов та ін.). У діючому вітчизняному змісті освіти це поняття не фігурує ні в стандарті, ні в програмах, ні в підручниках, які проходять на конкурсу і видаються за державні кошти. Але якщо не контролюється життєствердний образ світу, то в учня стихійно «виросщується» агресивний, деструктивний образ світу, що обумовлює його деструктивну поведінку, агресію по відношенню до себе і оточення.

Загальновідомо, що життєстійкість суспільства визначається його моделлю світу — життєствердною, агресивною чи деструктивною (Е. Фром, М. Попович та ін.). Суспільства з агресивною, деструктивною моделлю світу приречені. А модель світу формується носіями образів світу молодих поколінь. Відсутність життєствердного національного образу світу учнів — це шлях не тільки до найнижчих рівнів інтелекту і соціальної зрілості, а і до самоліквідації суспільства. За цілісною, фундаменталізованою освітою, технологією формування життєствердного національного образу світу учнів немає потреби ходити за кордони. В Україні (тільки в Україні) розроблена і допущена до використання МОН (13. 11. 2000, наказ №529), нагороджена золотою медаллю модель цілісного змісту освіти сталого розвитку «Довкілля», в якій реалізується технологія неперервного «вищощення» кожною дитиною свого життєствердного національного образу світу — від дошкілля до випускного класу. Цілісна, фундаменталізована освіта втілена в навчальних програмах, підручниках (понад 50 номінацій), які створені на громадських засадах за роки незалеж-

ності педагогами України.

Для роботи в школах з моделлю освіти «Довкілля» Полтавським ОІППО разом з відділом інтеграції змісту загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України підготовлено понад 5000 педагогів з усіх регіонів країни. Принагідно, модель «Довкілля» корелює з інноваційними моделями STEM-освіта (США) та МА-ВАТ (Ізраїль). Бажаючим працювати за новою моделлю освіти Б. Обама і Дж. Байден виділили 40 000 стипендій по \$ 25 000 кожна. В Україні така підготовка проведена на громадських засадах.

Наявне навчально-методичне забезпечення з технологією «виращення» у дітей життєствердного національного образу світу не має аналогів у вітчизняній і світовій літературі. Експериментально перевірене щодо підвищення інтелекту, мотивації навчання, стану здоров'я дітей та їх соціалізації, результати оприлюднені в десятках дисертацій і монографій, сотнях статей (www.dovkillya.org.ua). За Міжнародними мірками створені підручники, посібники для учнів і вчителів оцінюються в понад 100 млн. євро. Цей подарунок від педагогів, що виживали на межі бідності, має слугувати дітям і життєстійкості вітчизняного суспільства.

Скільки ж чекати, щоб знайшлись серед можновладців ті, хто дасть можливість дітям отримувати освіту XXI ст.? Знову прошу: «Сокіл-рід: здвигни силу свою! Знайди дітей своїх — соколів, які захистять свій народ від без-образної освіти, від сегментації свідомості дітей, перекриють їм дорогу в «Окно Овертона».

Ільченко В. Р.

Голова ГО «Освітній центр «Довкілля», академік.

Віра Ільченко поделилась публикацией Валентина Продаевича

Честь, мораль и порядочность власти в эпоху циничного прагматизма. Возможно ли это?

Многие государства в определенные исторические периоды оказывались в кризисных ситуациях. Справиться с угрозой и выбрать правильный курс им удавалось с помощью умелых и решительных действий своих «капитанов».

Вспомним их. Это и Мустафа Кемаль Ататюрк – реформатор, первый президент Турецкой республики, основатель современного турецкого государства. Это и Шаль де Голль — первый президент V Республики, реформы которого привели к появлению новой конституции, по которой Франция живет по сей день. Президент США Франклин Делано Рузвельт. Политик и величайший реформатор.

Речь идет в первую очередь о людях, обладающих высоким

духовным авторитетом, способных в самые тяжелые моменты истории объединить вокруг себя нацию.

В качестве примера может послужить деятельность президента Рузвельта. Именно он остановил тяжелейший общенациональный кризис в США.

Начавшийся в Нью-Йорке с краха на фондовой бирже резкий экономический провал охватил банковский сектор, промышленность, сельское хозяйство. В итоге разорились многие торговые и промышленные компании, банки. Катастрофически ухудшилось положение трудящихся, снизился уровень жизни, появились миллионы безработных.

Когда в 1932 году был избран президент Рузвельт, положение в стране было чрезвычайным и для выхода требовались неординарные меры.

Так, правительством были осуществлены антикризисные реформы, которые вошли в историю под названием «Новый курс Рузвельта». В основе курса — планирование хозяйства, установление «классового мира внутри страны» и доброго соседства с другими странами.

Рузвельт добился принятия конгрессом 70 законодательных актов, направленных на оздоровление банковской системы, восстановление промышленности, регулирование социальных отношений и установление новых форм налогообложения.

Новый курс полностью соответствовал исторической эпохе и отражал тенденцию перехода экономики США на стадию государственно-монополистского капитализма. Он вывел страну из кризиса, и сделал одной из самых передовых в мире.

Большое влияние на проведение правительственной политики нового курса оказывал «мозговой трест», который состоял из нескольких близких к президенту лиц, разрабатывающих проекты реформ.

Сам Рузвельт говорил, что миссия президента — это лидерство, президент — это ведущий разработчик и проводник всего политического курса страны.

Вспоминая этих великих людей, так и хочется спросить: где же наши «бесстрашные капитаны», способные бороться за свою страну? Где лидеры, готовые брать на себя ответственность?

Почему у нас «очень плохой» руководитель страны сменяется «ещё худшим»?

К сожалению,

непрофессиональные действия власти уже привели к разрушению финансово-банковской системы и катастрофически низкому уровню жизни граждан.

Неспособность государства обеспечить достойный вектор развития, часто воспринимается, как реалии западного образа жизни. Неумелые управленцы и политики дискредитируют не только себя, но и демократические ценности западного мира.

Украина должна перестать быть «слабым звеном». Для этого необходимо провести полную перезагрузку государства, осуществить полномасштабные реформы и выбрать верный политический курс государства.

Для того, чтобы остановить процесс разрушения, необходима особая программа сохранения и развития государства. В качестве примера, с учетом специфики места и времени, может послужить «Новый курс» президента США Франклина Рузвельта.

Стране нужен комплекс реформ, обеспечивающий переход от постсоветского на более высокий, общеевропейский уровень.

Сутью перспективного развития страны должно стать предоставление гражданам реальных правовых механизмов для защиты своих прав и свобод.

Для осуществления реформ необходимо сформировать команду творчески одаренных людей, способных исполнить

роль «мозгового треста», поручить этой команде разработку концепции Конституции Украины, организовать всенародное, широкое обсуждение и вынести новую Конституцию на всенародный референдум.

Но что же делать, спросите вы, если у нас нет моральных лидеров сравнимых с Ататюрком, де Голлем или Рузвельтом?

Что делать, если помощи ждать не откуда?

Не отчаиваться и помнить, что уныние — страшный грех.

Давайте обратимся к Конституции Украины. Согласно статьям 5 и 69 конституции, носителем суверенитета и единственным источником власти в Украине является народ.

Народ осуществляет власть непосредственно и через органы государственной власти и органов местного самоуправления. Право определять и изменять конституционный строй в Украине принадлежит исключительно народу и не может быть узурпировано государством, его органами или должностными лицами. Народное волеизъявление осуществляется через выборы, референдум и иные формы непосредственной демократии.

Это означает, что каждый из нас может и просто обязан реализовать свое конституционное право для того, чтобы изменить жизнь к лучшему.

Только мы в состоянии дать нашей стране достойных лидеров и грамотных политиков.

Главное помнить, мы все находимся на одном корабле и наша жизнь, наше спасение и движение вперед зависит только от нас.

Валентин Продаевич

Віра Ільченко прокоментувала пост В. Продаєвича

Щоб зупинити процес розрухи, необхідна особлива програма збереження і розвитку держави (*Валентин Продаєвич*). Складовою цієї програми має бути загальна середня освіта, яка виведе суспільство зі стану інфантильності, дитинності мислення. Щоб кожен з нас знав, що зобов'язаний реалізувати своє конституційне право для того, щоб змінити життя до кращого. Недорослі — чекають покращення життя від влади, а представники влади ті ж самі діти. Щоб в кожній дії, в кожному понятті ми були здатні шукати «законні підстави» і відстоювати закони. Розуміти зміст слів «со-в-іст-ь» — всі разом в істину або в закон. «О-світ-а» створена умовно, яка забезпечує розуміння того, що «світ» — сфера прояву єдиних для всіх, необхідних закономірностей, єднання кожного з Вс (Всесвітом, Всевишнім — хто як розуміє).

Віра Ільченко

О СЧАСТЛИВОМ МЕСТЕ НА ЗЕМЛЕ, ОБ ОБРАЗОВАНИИ И ОБРАЗЕ МИРА КАК ГЛАВНОМ КАЧЕСТВЕ ОБРАЗОВАННОСТИ ЛИЧНОСТИ

«Счастливое место на земле» — это параграф из учебника «Я і Україна. Довкілля» (4 класс). Он был написан, когда я убедилась, что такое место может существовать реально. В начале октября 15-я годовщина этого открытия. Так совпало, что это также 15 годовщина выхода модели образования устойчивого развития «Довкілля» в мир (в начале октября подведены итоги эксперимента). К этому присоединились еще праздники — День учителя и 2—3 октября в Полтаве проходила Международная конференция психологов. Среди участников ее и те, кто помогал «Довкіллю» приобрести лотерейный билет для получения законного места в образовательном пространстве страны.

Фото 1: Мое счастливое место на земле отражено на моей обложке ФБ. Это скифское городище укрепленного типа (V—VI до н.э.), вечный берег Полтавской земли. 15 лет тому на нем — на горе над Ворсклой за 10 км от Полтавы вверх по течению Диканская райадминистрация решила устроить мусорку. Это сулило большие деньги. Наша общественная организация «Освітній центр «Довкілля» бросилась отстаивать чистоту окружающей среды. Было собрано более тысячи подписей против мусорки. В этом очень помогли неравнодушные жители поселка. Письма в различные ответственные за чистоту довкилля учреждения, публикации в газетах, телевидение — все отскакивало как горох от стены. Чтобы застолбить мусорку, на исторический памятник начали свозить мусор из Полтавы и всего района. Было немыслимо отдать эту гору на поругание, Ворсклу и Полтаву

Фото 1

на отравление. Я пришла на гору. И вдруг появилась мысль обратиться и председателю экологической комиссии Полтавского горсовета. «А вы измеряйте эту гору. Может быть, согласно норм ДБН там невозможна мусорка. От нее до окружающих жилых помещений должно быть не меньше 500 м.». Перемеряли гору — наибольшее расстояние от одной хаты к другой через гору — 900 м. Даже если мусорку вытянуть в нитку и поднять над землей, по закону она невозможна. Наняли землемерный кооператив, получили план горы с печатью. Разослали в разные инстанции. Но законы создаются человеком так, чтобы их можно было обойти.

Заинтересованные в мусорке собирают сход жителей селения, он имеет право проголосовать за мусорку, и никакой закон этого не запретит. Специально рабочих птицефабрики отпустили с работы, всех в клуб — на сход. Приехали представители власти, заняли места в зале члены сельсо-

вета. Пришла и я с несколькими людьми, не отступающими перед злом. Начались выступления. Председатель сельсовета, инженер, составивший проект завода по переработке мусора... Я тоже прорвалась к трибуне. Начала говорить, показывать бумагу с печатью, объяснять, какое преступление против природы и людей будет сейчас совершено, если сход проголосует за мусорку. В зале начался плач, люди вскакивают с мест... Но, думаю, исход дела решил мой сосед. Всегда подвыпивший, он встал и без всякой трибуны начал изысканными и понятными всем выражениями характеризовать деятельность председателя сельсовета и его работников. Зал потешался, исходил хохотом от одобрения. Председатель подошел ко мне и попросил, чтобы мой сын вывел оратора из зала. Я испугалась, но просьбу передала. Сын подошел к оратору, пожал ему руку, поблагодарил за хорошее выступление и попросил дать возможность высказаться и другим. Обескураженному оратору пришлось сесть. Другие тоже высказались. Сход единогласно проголосовал против мусорки. Утром, на второй день гора была чистой. Куда свезли мерзость с древнего оберега — не знаю. Теперь это мое счастливое место на земле. В этом году на горе рос ячмень. В сентябре на убранном ячменном поле собрались аисты. Может быть, они прилетели поохотиться на мышей или на «совещание» перед полетом в теплые края. Но я поняла это, как весточку для себя. На мое счастливое место прилетели лелеченьки, чтобы сповестить мне: «Все будет хорошо. Печаль и смерти, неестественные для молодых, на моей земле закончатся». На своей обложке я поставила фото своего счастливого места. В связи со всеми названными выше праздниками педагогам и, в первую очередь, педагогам «Довкилля» желаю не забывать, за что стояли и будем стоять: «За єдність в основному, свободу в другорядному і в усьому любов!» И за то, чтобы каждый ребенок рос человеком — учился отвечать

за тот кусок земли, который у него под ногами, и за участок неба над головой (как учат китайские мудрецы) — за свою этно-социо-природную среду жизни. Руководить взаимоотношением ее и Неба таким образом, чтобы его место на Земле было счастливим (частью его — человека) и его народ вечным. А для этого ребенку необходимо хотя бы предоставить право изучать соответствующий предмет (довкілля, окольє, srodowisko, umwelt, environment...). И не только за партой, в отрешенном от жизненного реализма пространстве, а непосредственно в этно-социо-природной среде, в соответствии с обрядовым кругом своего народа. И не по планшетах, а по учебникам — «підручникам». Украинское слово «підручник» здесь больше подходит. То, что ребенок не хочет выпускать из рук, что должно быть всегда под руками. Такой «підручник» (Довкілля-5) удалось мне издать только один раз, на средства Полтавского горсовета. На газетке, черно-белый, но дети не желали с ним расставаться. В предисловии были напечатаны портреты всех соавторов — синички Ци-цю-пан, собаки Даны, кота Кицюни, ежика Ваучера. Все эти соавторы обращались к детям со своими вопросами, предлагали им задачи. «Підручник» был посвящен «Улянкам, Лесикам, всім дітям землі української, слов'янської».

Главному редактору имя «Улянка» показалось несовременным, она без моего разрешения заменила его на «Тетянкам». Я напечатала на весь тираж слово «Улянкам», вырезала его и заклеивала исправленное редактором! Сотрудники перемигивались. Приехала со Львова Мария Чумарная, поэт и автор многих книг. Показываю свое занятие «Может, и правда зря?» Мария удивляется: «А что, этот эпитаф случаен? Вы разве не знаете, что Уляна — имя нашей земли? С угро-финского — «уле», «оле», «еле» - край, країна, Україна. А заговор «Земле Уляно, водо Тетяно, ключе Іване — дай мені води від всякої біди!». Знаю. Теперь понимаю, почему

Лесиками. Лесик — Олексій — Оле-лук-ойе — дух земли из сказки Андерсена. Улянка и Лесик стали главными собеседниками детей 1—6 классов – большинство текстов в «підручниках» докилля написаны по Сухомлинскому — в форме диалогов между учениками и Улянкой и Лесиком.

Сколько я видела Улянок — будущих берегинь докилля и будущих Алексеев — защитников, исколесив Украину с семинарами... После семинара (в Ровно) повели участников в школу. Первый класс. Девочки наряжены в такие белые банты, что вот-вот полетят. За первой партой сидит без праздничного наряда. В конце урока представляюсь детям, спрашиваю, нравится ли им Улянка и Лесик (да!). Спрашиваю: «А какая из девочек больше всех похожа на Улянку?» Ожидаемый результат: все ручки указывают на девочку за первой партой. Берегиня не пожелала менять свой имидж ради гостей.

...В Днепровском — школе Заслуженного учителя Андрея Ляшенка областной семинар. Во дворе меня окружает группа юношей. Выпускники, которые учились по «підручнику» «Довкілля-5». «Скажите, а ежик Ваучер жив?» Я им не запомнилась. А соавторы — с ними остались.

Хороших учебников («підручників») может быть много. «Господь даст слово: провозвестниц великое множество». А его соперник даст мысль власть имущим лишить детей учебников, заменить их планшетами...

Фото 2: Рядом со мной Кира Седых, доктор психологических наук, зав. кафедрой психологии Полтавского педагогического университета. Это она организовала Международную конференцию психологов, на которую приехало много известных ученых, ответственных за формирование личности. А поскольку главной характеристикой качества образованности личности является её образ мира, то есть надежда — понятие жизнеутверждающий национальный

Фото 2

образ мира займет прочное место в содержании образования. Все опубликовано в двух томах научных трудов. Я хочу сказать о том, как необходимы психологи для воспитания детей.

Кира Седых и Елена Ильченко (психотерапевт) помогли превратить скучные для детей дневники наблюдателей и исследований себя и докилла в друзей. Тетрадь (добавка к учебнику, без которой можно и обойтись) психологи превратили в значимого Другого — Друга, разговор с которым всегда диалог, в котором рождается истина.

Например, Задание 2. Умеешь ли ты различать чувства. Опиши их.

Радость — это... Оскорбление — это когда... Любовь — это когда... и т.д.

Задание 8. Есть ли у тебя любимое животное? Напиши. Что ты думаешь, когда на него смотришь? Напиши. Что думает твое любимое животное, когда смотрит на тебя? Напиши. Есть ли животное, которого ты не любишь? За что ты его не любишь? Напиши. На последний вопрос ответов я не находила. Дети справедливы, не за что животных не любить.

Задание 14. Ведро для мусора.

В ведро для мусора люди выбрасывают ненужное. Если мусор не выбрасывают, он заполнит весь дом. То же происходит и с нашими чувствами. Пересмотри их. Очень тебе нужны гнев, страх, обида? Вот нарисовано ведро для мусора. Напиши о том, от чего ты хочешь избавиться:

Я злюсь на... Я боюсь... Я обижаюсь...Выбрось все ненужное в мусорное ведро.

Ежедневное задание.

Дети ежедневно отмечают погоду, здоровье, чувства (рисуют соответствующие мордочки или цветом — красным, оранжевым, желтым ...) В конце месяца подбивают итоги. Победителем оказывается тот, у кого наибольшее количество дней здоровья и радости. Так на протяжении 1-6 классов они «открывают» закон своего здоровья и хорошего настроения. И ни за что не желают расставаться со своими дневниками.

Проводим семинар по «Довкиллю» в Броварах (под Киевом). Смотрю дневники — все цвета радуги каждый месяц. Спрашиваю у третьеклассника «А есть месяц, где все дни красные (т. е. радостные)?» Никогда не забуду удивленно-осуждающий взгляд десятилетнего Сковороды, его ответ: «А разве такое может быть?» Действительно. Могла бы вспомнить «Печаль умудряет сердца» или хотя бы Маяковского «Кто всегда весел, тот, по-моему, просто глуп».

Фото 3

Фото 3: Участников конференции приветствует Католик Галина Викторовна, канд. психол. наук, доцент, зав. кафедрой психологии гуманитарного факультета Украинского Католического Университета (Львов). Галина прекрасно все сказала. Я хочу добавить мысль К. Д. Циолковского-Наливайко (он происходит из старинного казаческого рода Северина-Наливайка): «Настанет такое время, когда религия и наука сольются и это будет одна наука». Основа религии — вера — признание чего-либо истинным. Украинское «віра» — («в-іра») уточняет это определение – вечная истина. Ею обладают те, кто познал печали и радости в этом мире и отошел в ірій — по представлению моих пращуров — в царство вечной истины. И те, которым природа дала возможность жить в царстве вечной истины на земле живых. Обычно это люди, у которых инстинкт сохранения вида довлеет над инстинктом самосохранения, продления рода. В науке со временем будет все больше вечных истин. Психологов,

имеющих отношение к детям и вечной истине, должно быть как можно больше. Как дети причастны к вечной истине, взрослым иногда понять трудно. Например, символом своего образа мира семиклассница выбрала лебедя, «потому что мир держится на сохранении, симметрии, красоте, вечной любви и вечной верности» (объяснение ученицы). Выпускник к объяснительной записке своей модели образа мира выбрал слова Блока: «Сотри случайные черты, и ты увидишь — мир прекрасен». Каким образом ученик, попытавшийся объяснить все явления природы на основе общих закономерностей, приходит к мысли Пифагора «Сведение множества к единому – в этом первооснова Красоты»?

Куда отнести высказывание Экклезиаста «Не утвердит себя человек беззаконием, а корень праведников вечен»? К религии, к гуманитарным знаниям, к естественнонаучным? Или эта истинна присуща всем отраслям знания? Много вопросов к психологам с религиозным уклоном.

Фото 4: На конференции я встретила с людьми, которые были и, надеюсь, будут в жизни модели образования «Довкилля». Рядом со мной в президиуме (и в «Довкилли» четверть века) профессор кафедры психологии Владимир Моргун. Его психологическая служба показала, что происходит с сознанием детей, когда им предоставляется естественное право живого существа познавать свою среду жизни непосредственно, а не только сидя за партой (руки в ниточку, губы в шпилечку), упорядочивать свое сознание зримыми законами природы. В выпускном третьем классе психологи под руководством Моргуна измеряли интеллект детей экспериментальных и контрольных классов (по тестам Векслера — каждому ученику по 12 субтестов, учеников более 200 — огромная работа). Интеллект учеников экспериментальных классов оказался непомерно высоким, таким же, как у восьмиклассников, обучаемых по традиционной модели образования. Я возмутилась: «Не надо ничего

подыгрывать». Психологи перемеряли еще раз – вышло то же самое. Но я пуще прежнего расходилась: «Вы дали мне предыдущие результаты...». Пришел Моргун, решительный, с книгой в руках: «Перестаньте терроризировать девочек.

Фото 4

Прочитайте и успокойтесь». Он показал мне фразу из книги Дональда Ховарда «Тотальная интеграция»: «Измерив IQ наших детей, мы испугались — так он был высок». Я притихла. Аналогично измерялась мотивация учения, индекс социальной зрелости учащихся и другие параметры – все они были значительно выше, чем в контрольных классах.

У микрофона — Швалб Юрий Михайлович, доктор психологических наук, зав. лабораторией экологической психологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченка. Доклад «Психологические основы экологизации современного способа жизни» очень интересный. А я думаю о том, что было бы, если бы 15 лет назад Швалба не было в составе комиссии МОН на подведении итогов экспериментальной проверки «Довкилля». Наверное, не было бы разработанных им вопросов, не было бы разговора о жиз-

неутверждающем и агрессивном образе мира детей...

Фото 5: Еще одно счастливое место на Земле — Бутова гора. Комиссия МОН на Бутовой горе в Шишаках. Это «мгновение» уже на расстоянии 15 световых лет от нас нынешних.

Фото 5

На снимке слева направо в первом ряду: Надежда Катаева — директор экспериментальной школы, Людмила Заика — главный специалист департамента общего и дошкольного образования МОН, Наталья Бескова — начальник этого департамента, Владимир Довбищенко — зав. сектором новых типов школ и педагогических инноваций Института методов и содержания образования МОН, Юрий Швалб — психолог, его помощница. Счастливое оно прежде всего потому, что здесь написана «Биосфера». Более 1000 наук заявляют о том, что они родились благодаря идеям Вернадского.

Фото 6: Еще счастливое место на Земле — Нардовое озеро, под Бутовой горой. Здесь тоже писалась «Биосфера». Здесь обычно оканчивались Международные конференции. За длинными столами, на которых стояло национальное угощение — кулиш, вареники, пампушки. Все благода-

Фото 6

ря Надежде Катаевой и председателю горсовета. «Мгновение» запечатлело любителей рыбной ловли и байдарки. На нем те же, что и на предыдущем фото, и Алексей Ильченко — ст. н. сотрудник лаборатории интеграции содержания образования Института педагогики НАПН Украины, фотограф — источник многих иллюстраций во всех учебниках «Довкилля».

Фото 7: Это тоже счастливое место на Земле – эко-

логическая тропа Шишацкой СШ. По ней ходил В. И. Вернадский к озеру. На снимке «мгновение» «Учитель и ученик» — академик Гончаренко С. У., научный руководитель д.п.н. Константина Гуза, ведущего н.с. лаборатории интеграции, главного редактора издательства «Довкилля-К». Без первого не было бы лаборатории Института педагогики в Полтаве, без второго — не было бы учебно-методического обеспечения модели образования «Довкилля» — около 50 номинаций учебников, пособий для учеников и учителей. Но модель есть, она — явление ноосферы и биосферы. Как говорит Вернадский, прежде чем какое-то явление предстает перед нами, оно проходит миллионы лет развития в земной коре. Подобные «явления» есть и в других странах, например, STEM-образование (наука, технология, инженерия, математика).

Немного математики: по учебникам модели «Довкилля» в 2000—2015 гг. училось более 1 млн. учащихся 1—11 кл.

Фото 7

50 номинаций учебно-методического обеспечения, не имеющего аналогов в отечественной и зарубежной литературе — доход государства. Разработаны и апробированы на общественных началах педагогами и учеными (около 50 авторов). По международным меркам это можно оценить — около 100 млн. евро.

Можно еще вспомнить, что Обама и Дж. Байден планировали создать 40000 служебных стипендий по \$25 000 каждая для преподавателей STEM-образования. STEM-образование во многом коррелирует с «Довкиллям». На общественных началах в Полтавском ИППО и других ИППО Образовательный центр «Довкилля» подготовил более 5000 учителей к внедрению в практику школы целостного содержания образования, альтернативного официальному фактологическому. К этим математическим данным можно еще добавить: только 28% выпускников школ-интернатов адаптируются в социуме. 70% мальчиков идут в криминал, 60% девочек — в проституцию, 10% оканчивают жизнь

самоубийством. Нельзя детей оставлять без семейного и национального воспитания, без жизнеутверждающего национального образа мира. «Облегчение» программ вычлениением из них фактологического материала, насыщение программ проектами по технологии и инженерии не превратит без-образие в образование. (Я в предыдущих публикациях уже говорила о том, что согласно словарю Даля термин «образование» происходит от глагола «образить» — наделить «образом», что надо контролировать, какой получают образ дети).

Оканчиваю свою праздничную информацию известной песней: «Для чего мы пишем кровью на песке? Наши письма не нужны природе...» с надеждой, что найдется оратор, как во время схода, созданного для превращения векового берега Земли в мусорку. И объяснит доступными и понятными всем словами, что делает без-образие с детьми. И у каждого ребенка появится право, как у любого живого существа, изучать свою жизненную среду (довкилля), будут допущены в школы соответствующие учебники и дневники исследований, в отечественном стандарте образования снова появляется понятия, позволяющие реализовать образование устойчивого развития общества с его ведущими понятиями — жизнеутверждающий национальный образ мира, жизнеутверждающая модель мира, научное мышление учащихся, «Довкилля» и др.

Віра Ільченко

«МИ МАЄМО ПРАЦЮВАТИ В ІНТЕРЕСАХ ДІТЕЙ»

(Міністр освіти і науки, 28 квітня)

Фото 1

До ключових компетентностей належить уміня вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загально-культурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності, а до предметних (галузевих) — комунікативна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична, природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична і здоров'язбережувальна компетентності.

Фото 2

А в чиїх інтересах мають видаватися підручники для 8 класу, які не відповідають Державному стандарту освіти (ДС), що обумовлює замість цілісності свідомості дітей її сегментацію, програмування психіки і формування найнижчого типу інтелекту? Загальновідомо, що ДС вимагає засвоєння учнями кожного класу цілісного змісту 8 освітніх галузей, як би не подавалися їх компоненти — одним інтегрованим чи кількома предметами. Число галузей не випадкове: людина може тримати в свідомості одночасно 7 ± 2 одиниць інформації, щоб об'єднувати їх в цілісність і розуміти інформацію. Загальновідомо, що розуміння — природний стан буття людини (Гадамер, Хайдеггер та ін.). Позбавлення дітей розуміння того, що вивчається — позбавлення їх психічного, фізичного, духовного здоров'я, отже, майбутнього нації. Загальновідомо і те, що ознакою цілісності є підлягання всіх елементів, що її складають, загальним, спільним для них закономірностям (Л. Уйомов, А. Цофнас, А. Рузавін та ін.). Засвоєння цілісної інформації — це формування цілісності свідомості, звички мислення діяти по закону, отже, запобігання корупції. Наприклад, підручники освітньої галузі «Природознавство» (фізика, хімія, біологія) мають надавати учням цілісні знання про природу, складати предметно-інтегративну систему, в основі якої загальні закономірності природи. Автори їх мають надати можливість учням використовувати загальні, спільні для трьох компонентів галузі — фізичного, хімічного, біологічного — закономірності природи при поясненні фізичних, хімічних, біологічних явищ. Здатність учнів оперувати такими закономірностями є їхня природничо-наукова компетентність.

Згідно ДС — формування в учнів природничо-наукової компетентності є головною метою вивчення освітньої галузі «Природознавство». Але чи створюють умови для її формування рекомендовані до друку підручники?

Ми проаналізували понад 100 експертних висновків (на рукописи підручників фізики, хімії, біології, подані на конкурс).

Тільки в 4-х експертних висновках знайшли згадку про природничо-наукову компетентність, стосовно 2-х підручників з фізики, по одному з хімії і біології. Два останніх — хімія і біологія відхилені експертами. Рукопис підручника біології відхилили експерти з Миколаєва (Г. Г. Самойленко, доц. кафедри рослинництва національного агроуніверситету) та вчитель Хаміцевич С. М., який на основі свого сумніву, що підручник створить в учнів «цілісну світоглядну картину світу» (новий для педагогіки, введений експертом термін) зробив висновок: «Відхилити».

Подана видавництвом апеляція не вплинула на те, щоб взаємопов'язані підручники, які єдині з поданих на конкурс відповідають ДС, меті вивчення змісту освітньої галузі «Природознавство» (формуванню природничо-наукової компетентності), побачили учні і вчителі. В інструктивно-методичних матеріалах для проведення експертизи рукописів не згадуються державні документи («Державна національна програма «Освіта», Національна стратегія розвитку освіти на 2012—2021 рр., Державний стандарт освіти. Підручники, які видаються за державні кошти, перш за все мають відповідати Державному стандарту освіти. В ДС немає предметів, є освітні галузі, зміст компонентів їх має засвоюватися учнями цілісно.

Зміст освітньої галузі може викладатися інтегрованим курсом або взаємопов'язаним змістом підручників, автори яких діють як єдиний колектив: узгоджують скрізні поняття інтеграції змісту підручників, технологію, методи викладу змісту підручників як компонентів освітньої галузі, щоб при користуванні ними учні отримували цілісність знань з освітньої галузі. Наприклад, колектив авторів, які подали на конкурс проекти підручників з фізики, хімії, біології, до моделі освіти сталого розвитку «Довкілля», об'єднали їх зміст загальними, спільними для трьох підручників, закономірностями природи, довкілля (включили «уроки в довкіллі»), технологією формування

особистісно значимої цілісності знань про природу — образу природи як основи життєствердного національного образу світу. Ці підручники з перших сторінок знайомлять учнів і вчителів з поняттями, які використовуються спільно в процесі вивчення трьох предметів як компонентів освітньої галузі і результатом засвоєння її змісту образом природи, який формується засобами трьох підручників (фото 1). З фото 2 (текст ДС освіти, Інф. зб., 4—5 2012, с. 6) видно, що в ДС не вказані предмети та відповідно їм десятки компетентностей по назві предметів, що вивчаються в школі. Експерти мали проводити експертизу рукописів до освітньої галузі колективно, оцінювати їх з точки зору реалізації цілісності змісту освітньої галузі, впливу на цілісність свідомості дітей, формування типів інтелекту, соціальної зрілості. Для друкування підручників за державні кошти серед поданих на конкурс експерти мають відібрати ті, які розроблялися колективом авторів кількох підручників як системи до освітньої галузі, формують в учнів цілісність знань, вміння оперувати базовими закономірностями науки як оволодіння галузевою компетентністю. Інші — вузькопредметні підручники — не тільки не якісні, а злоякісні. Бо сегментують свідомість дітей, перетворюють їх у напівлюдей з глибоко розщепленою, легко програмованою психікою, інтелектом, який здатний діяти тільки по указці (В. Базарний «Главная опасность цивилизации»).

«Рекомендовані» підручники видані. А ті, які «компетентними» експертами «відхилені», але необхідні для втілення науково-орієнтованої освіти, цілісності свідомості дітей, діти не побачать.

В Інструктивно-методичних матеріалах для експертизи проєктів підручників для 9 класу, навчально-методичний посібник, Київ—2016, термін природничо-наукова компетентність не фігурує. Вузькопредметність підручників і сегментація свідомості дітей підручниками 7—9 класів зберігається.

Віра Ільченко поделилась публикацией Валентина Продаевича

ИХ ДОЛЯ ИЗ ЧАШИ

Материя и время уплотняются. Люди, события, будто втягиваются в одну большую воронку, сходясь в одной точке, где куда быстрее, чем это было раньше, наступает воздаяние за наши мысли, слова, дела. Картина мира обретаёт четкие, порой пугающие очертания.

Отделяются зерна от плевел. Окружающие проходят условный экзаменационный отбор, и лишь считанные люди остаются в наших жизнях навсегда. И это те, кем действительно стоит дорожить, чья любовь нам нужна, как воздух.

Мы все реже существуем и планируем свое будущее с помощью привычных шаблонов, предчувствуя, что грядут перемены глобального масштаба, и к ним нужно быть готовыми. Одни, опираясь на свой жизненный и духовный опыт, осознанно готовятся к этим переменам, пытаются сконцентрировать все свои возможности для восприятия инобытия. Другие же, напротив, судорожно цепляются за прошлое и тащат себя и близких назад и вниз.

Одна из характернейших примет времени такова — события, казалось бы, не имеющие к нам непосредственного отношения, волнуют и тревожат нас настоль сильно, будто все мы, живущие на этой земле, тесно между собою связаны и вовлечены в одну большую, общую, рискованную игру на выживание.

Еще несколько десятилетий назад выборы главы крупной державы или локальная войнушка на соседнем континенте были для нас событиями из другой реальности, от которых никак не зависели ни наша безопасность, ни, вообще,

благоденствие. Ну, а сегодня любой масштабный конфликт, где бы он не имел место, немедленно вызывает чувство тревоги, беспокойности, ибо осознание того, насколько мы зависим от всего происходящего на маленькой нашей планете, завладевает нами все чаще и сильнее.

Самый близкий пример — очередные выборы президента США. Сегодня украинцы напрямую связывают их будущие результаты с судьбой своей страны. Скажем, отдаст ли ее Дональд Трамп, в случае своей победы, в зону влияния России; усилит ли Хиллари Клинтон, если придет к власти, помощь Украине, в том числе и вовлекая в дело НАТО? Так

же точно и по тем же причинам было привлечено к этому событию и пристальное внимание россиян. Более того, некоторые круги в РФ будучи уверенными в победе Трампа, уже с начала избирательной кампании в США начали активно готовиться к экспансии на нашу территорию в ноябре нынешнего года.

Что же до меня, то я пришел к определенному выводу достаточно давно — когда первый взнос в предвыборный фонд Хиллари Клинтон, в размере пяти миллионов долларов, сделал Джордж Сорос. Деньги в контексте выборов небольшие, но сам взнос — событие знаковое.

В последние десятилетия американские демократы и республиканцы поочередно, через два срока каждый, меняли друг друга. На сей раз наступила очередь республиканцев, однако, порядок был нарушен. И дело даже не в партийной принадлежности кандидатов, а в персоналиях. Финансовые круги США вдруг сделали ставку не на Джека Буша, Теда Круза или Марко Рубио, а на Хиллари Клинтон. Потому-то и был включен в президентскую гонку Дональд Трамп, который сначала привлек внимание избирателей обещаниями экономического роста, социальных улучшений, всего того, что составляет суть культового понятия «американская мечта»; тем самым ослабил лагерь республиканцев, убрал с дистанции наиболее сильных кандидатов, а затем, рискнув на ряд крайне непопулярных публичных заявлений, начал терять рейтинг, уступая место Клинтон.

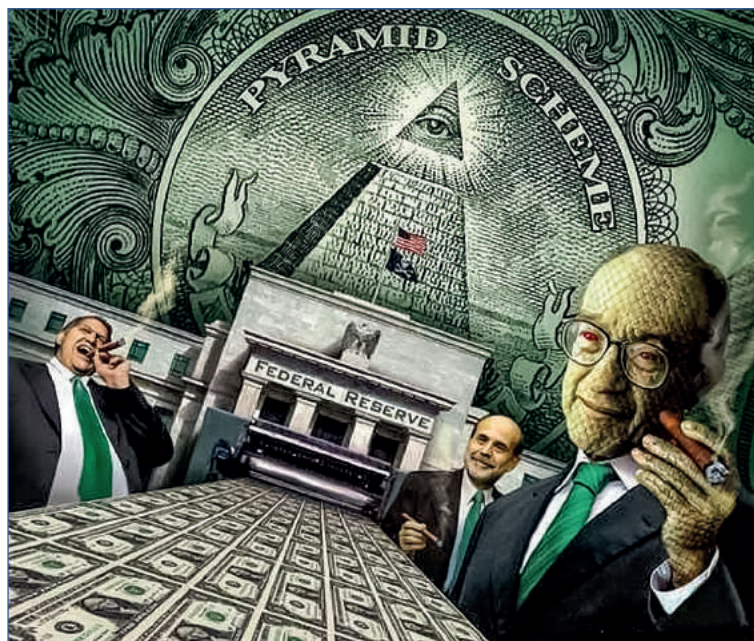
Почему же сильные мира сего предпочли в 2015 году поставить на Хиллари Клинтон? На женщину, которая, будучи первой леди мировой державы, была обманута и публично унижена мужем. На женщину, замешанную в «почтовом скандале» (во время службы Клинтон государственным секретарем США с 2009 по 2013 с ее личного сервера происходила утечка секретной информации, касающаяся Северной Кореи, Мексики, Афганистана, военных операций ЦРУ и отчетов Обамы), в связи с чем проводились специальные расследования со стороны комитетов Конгресса США, генерального инспектора Госдепартамента, разведывательного сообщества США... Загадка!

Притом и окружение Хиллари Клинтон, мягко говоря, неординарно. Наиболее выразительный пример — ее помощник

и личный советник Хума Абедин, которая принимает присягу, держа руку... на Коране. Отец Хумы — Саид Зайнул Абедин, — социолог, работал профессором в университете короля Абдулазиза в Саудовской Аравии, а затем — в Мекке, в Институте по делам мусульманских меньшинств, исламском мозговом центре. Его работодатель — генеральный секретарь Мировой исламской лиги Абдулла Омар Насиф, вице-президент университета Абдулазиза, одна из ключевых фигур организации «Братья-мусульмане», — имел тесные связи с Усамой бен Ладеном и «Аль-Каидой». Мать Хумы — Салеха Абедин, — тоже социолог, убежденная сторонница законов шариата, член организации «Сестры-мусульмане». Муж Хумы Абедин — Энтони Вейнер — американский политик еврейского происхождения и, к слову, неоднократный участник секс-скандалов. Не правда ли, есть о чем задуматься? И первым делом в голову приходит вот что...

Неверное, всех нас, живущих на Земле, можно, фигурально выражаясь, разделить на три группы. Тогда в первую, самую малочисленную, войдут те, кто направляет ход событий. Во вторую, размерами побольше, — люди, осмысленно следящие за их течением. А третья, по сути безразмерная, объединяет остальных, всех тех, кто плохо понимает, что в их присутствии происходит, да и не старается понять. Кто же они, реальные правители мира, высокий менеджмент, который укрывается в тени и о котором никогда не пишет светская хроника? Кто эти люди, в сравнении с которыми Ротшильды и Рокфеллеры — никто и звать никак? Попробуем разобраться. Хотя бы, в первом приближении.

В 1913 году президент США Вильсон ликвидировал государственный банк, заменив эту устаревшую, на его взгляд, институцию, так называемой, Федеральной резервной системой. Группа крупнейших финансистов взяла его под свою опеку. С тех самых пор ФРС осуществляет контроль не только над Соединенными Штатами, но и над всеми странами мира. Доллар, ничем, в сущности, не обеспечен-

ная бумажка, держит на привязи всех и вся, кто сколько-нибудь задолжал Америке. Как это делается? Объяснить это непросто.

Попробуйте для начала найти в списках самых крупных кредитно-финансовых учреждений мира «Стандарт Чартер Банк», существующий на белом свете с 1613 года. Ваши старания не увенчаются успехом. Однако он фактически надзирает за всеми мировыми финансовыми расчетами со скоростью 20-ти миллиардов долларов ежеминутно. Вот где обращаются крупнейшие мировые капиталы. И это один из ответов на ваш вопрос.

Если коснуться истории становления СЧБ, следует напомнить, что к его деятельности имел отношение Бернارد Барух — американский финансист, биржевой спекулянт, политический и государственный деятель, состоявший со-

Бернард Барух

ветником при Вудро Вильсоне и Франклине Рузвельте. Своими деньгами он в 1912 году поддержал первого из них в его избирательной кампании и стал личным экономическим советником президента, которому мы и обязаны созданием Федеральной резервной системы. Впоследствии Б. Барух был неизменным спутником многих последующих лидеров страны — Уоррена Гардинга, Герберта Гувера, Франклина Рузвельта и Гарри Трумэна. И мы вправе его назвать одним из тех людей, которые практически управляли миром. А что, скажите, большинство из вас доселе о нем слышало? Ручаюсь, — ничего.

Вернемся ненадолго к Хиллари Клинтон? Итак, отчего многие сделали ставку именно на нее? Ведь не потому, что система устарела, долларов стало многовато и Америка кому-то показалась обреченной? Напротив, прогноз американского агентства Stratfor на 2015—2025 сулил всему миру

погружение в хаос, и только США — судьбу мирового центра стабильности, куда и следует сбрасывать все капиталы. И это похоже на правду. Недаром в недавнем Панамском скандале не было упомянуто ни одного оффшорв США. Что ж, до 2025 года (два срока нового президента) пройдут относительно спокойно, а что дальше? Какая валюта продублирует доллар, какая страна станет «новым светом», куда устремятся люди и капиталы? В Европу, Израиль? На Марс?

Тут весьма показательно поведение известного финансового спекулянта Сороса. По свидетельству всезнающей прессы, Джордж Сорос демонстративно поставил крест на долларе и принялся активно скупать золото. Он уже продал чуть ли не все акции мировых банков и вырученное вложил в драгоценный металл.

Вслед за ним бросились на охоту за «желтым дьяволом» и другие инвесторы, не исключая Ротшильдов. Политэлита явно принялась готовится к чему-то крупному — все полны ожиданий крупного финансового коллапса. А есть, между прочим, вещи и поважнее, или пострашнее, кризиса. Возьмите хоть Йеллоустоун. Вулкан, находящийся на грани извержения, что, как отмечено в недавнем репортаже американского телеканала KSFY, «может привести к сценарию «конца света» для США». Справится ли Хиллари Клинтон в обстановке, характерной, столь быстрым нагнетанием напряженности, с ролью, возможно, предпоследнего президента? Многим показалось – ещё бы! Ведь она — почти реальный персонаж Апокалипсиса. Однако судилось иначе. Но это тема для другого разговора. Нам же важно было подчеркнуть, что атмосфера неотвратимо надвигающегося коллапса сгущается с нарастающей интенсивностью...

Ну, что тут скажешь! Простых смертных принципиально изолируют от информации о том, каковы риски глобальных климатических и тектонических катастроф. От нас скрывают подлинный, противоречивый смысл достижений в области

Джордж Сорос

науки, новых технологий, медицине. Допускаю, что сильные мира сего уже сегодня научились продлевать свою жизнь на десятилетия, обеспечивая для себя в случае возможных катаклизмов автономное существование в недрах земли, под водой или вне пределов земного шара. Их совершенно не заботит доля остальной части человечества. А чем же в это время занята эта самая погрязшая в свих наивных заблуждениях «остальная часть»?

Она борется с иллюзорным «мировым злом», воплощенных в том числе во всем известных «покемонах» (rocket monsters — карманных монстрах). К их отряду относятся и наши отечественные правители, которые, подобно саранче, с молниеносной скоростью пожирают все, на что падают их жадные взгляды. Начав свой путь в 90-х, они трансформировались из гомо-советикус, через гомо-криминаликус в гомо-барыгус. Это последняя и самая низкая монструальная

форма. Первые считали себя властелинами мира, которые вправе безраздельно пользоваться всеми благами государства, вторые, следуя законам блатного мира, агрессивно присваивали всё, на что попадается на их большой дороге, а последние, мерзкие барыги, просто крадут, тащат у нас из-под носа все, что могут, а затем нам же краденое и перепродают, конечно, втридорога.

Что именно? Перечень бесконечен. Тут и повышение тарифов на услуги ЖКХ, непомерный рост стоимости газа, электроэнергии, уничтожение школ и больниц, увеличение пенсионного возраста, отмена студенческих стипендий, падение жизненного уровня населения, фиктивные реформы правоохранительной и судебной систем, приведшие к росту преступности, незащищенности граждан, теряющих перспективу защиты своих прав. Прочтите хотя бы Меморандум, заключенный между Украиной и Международным валютным фондом. МВФ требует от Украины нового повышения жилищно-коммунальных тарифов и пенсионного возраста, сокращения расходов на медицину и образование, распродажи госпредприятий и сельхозземель транснациональным корпорациям. МВФ не просто кредитует нашу страну, через эти требования он начинает ею фактически управлять, а вернее, ведёт ее к банкротству. А как общество реагирует на действия «покемонов»? Да никак. Такое впечатление, что оно не видит или не хочет видеть надвигающейся беды.

А ведь есть и соседские «покемоны». К примеру, – Путин. Монстрик, пытающийся запугать всю планету. Знаете, если перед вами несколько хулиганов, в руках которых нож, камень или кастет, опасаться нужно не того, у кого оружие самое грозное, а того, кто способен его, немедленно, пустить в ход. Таков и кремлевский карлик. Может быть, оружие у России, которую именуют бензоколонкой, притворяющейся государством, действительно не самое мощное и современное, но зато этот монстр способен применять его без разду-

мий, по поводу и без повода. Своими действиями по захвату украинских территорий и угрозами странам Прибалтики, он превратил свою страну в некое «абсолютное зло», очаг агрессии и милитаризма.

Из-за преступной путинской политики Россия стала в глазах всего мира изгоем. Последний пример тому — события на Олимпиаде в Рио. Об экономике, международном сотрудничестве и говорить не приходится. Все это, естественно, отражается на простых россиянах. И что же они? Как российское общество реагирует на действия своего, домашнего «покемона»? Безропотным молчанием.

Я уже отмечал, что социальная проблема существует как некая данность не только в человеческом воображении, но и в реальности лишь в том случае, когда налицо общественная на нее реакция. А если нет реакции, то, вроде бы, нет и проблемы. Прослушайте опросы общественного мнения на улицах Москвы. Похоже, москвичи, а с ними и вся Россия, не только ничего не знают о том, что происходит с ними в мире, но и не хотят ничего знать. Не это ли злокозненный план людей, ведущих нас к трагическому финалу?

Сделать из человека «разумного», посредством информационных технологий, изменяя морально-нравственное содержание личности, зомбируя ее, послушного биоробота, предназначенного для обслуживания своих господ, при жизни присвоивших себе роли богов — чем не захватывающий сценарий? Но разве не основная задача человека разумного — разрушение этого преступного плана?

Что же касается конкретных покемонов, больших и маленьких монстров, до которых можно дотянуться, то сказано в 10-м Псалме Давида: «Дождем прольет Он на нечестивых горящие угли, огонь и серу; и палящий ветер — их доля из чаши».

Валентин Продаевич.

Заслуженный юрист Украины. Кандидат юридических наук

Віра Ільченко

ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ»

<http://mon.gov.ua/>

Громадське обговорення законопроекту «Про освіту»

«Філософія нового проекту закону України «Про освіту» (20. 11. 2015 р. — Полтавський ОІППО) та на зборах ГО «Освітній центр «Довкілля»». Відмічалось значне покращення тексту закону, порівнюючи з попередніми проектами та діючим законом «Про освіту».

Ми зупинимось на тому, що на нашу думку, неприйнятне в Законі, зокрема, в р. І. Загальні положення, ст. 1. «Основні терміни та їх визначення» викликає подив п. 13: «результати навчання — знання, способи мислення, погляди, цінності, навички, уміння...». Закон спрямовує «освіту» на фактологічну педагогіку, проти якої борються освітні системи світу? Якщо виходити з цього «результату навчання», то випускник школи має «продемонструвати» тільки в «знаннях», які декларуються стандартом освіти (2012 р.), а, отже, освітніми програмами, біля 100 000 елементів знань. Яка «особа» серед випускників школи, а потім і вузу може продемонструвати цей результат навчання?

Він протирічить терміну «освіта» (який чомусь відсутній серед основних термінів): «о-світ-а» походить від «світ» — який філософи визначають як «сферу функціонування тотально діючих на всі об'єкти «світу», спільних для них закономірностей» (С. Б. Кримський та ін.).

Визначення термінів «освіта», «зміст освіти» в ст. 1 відсутні. В ст. 36 ще раз відмітимо спрямованість навчання на фактологічну педагогіку: «стандарт освіти визначає вимоги в термінах результатів навчання».

А яка ж філософія Закону, якщо учням не пропонується цілісність змісту освіти, що встановлюється завдяки скрізним закономірностям; основи формування цілісності свідомості суб'єктів навчання, якої вони досягають, впорядковуючи свій розум спільними для змісту освіти всіх ланок освіти закономірностями. Якщо не згадується система знань, вмінь, навичок... і в зв'язку з нею знову загальні для всього змісту освіти закономірності? Якщо в понятті «компетентність» не фігурує прийняте в освітніх стандартах країн ЄС визначення його як «здатність учнів оперувати базовими закономірностями природи, суспільства, культури та довкілля»?

Це філософія «беззаконної», фактологічної педагогіки, яка замість особистості з життєствердним, національним образом світу тиражує «напівлюдей» (В. П. Базарний) з розщепленою свідомістю, що легко програмується.

Закон має «узаконити» формування життєствердної моделі світу суспільства. Надати можливість майбутнім його членам набувати звички мислення «діяти по закону» в усіх ситуаціях завдяки потребі обґрунтовувати всі елементи змісту освіти на основі скрізних, єдиних для них закономірностей. Це було б запорукою дієвої боротьби проти корупції. Поки в головах буде панувати незв'язна інформація, буде те, про що попереджав професор Преображенський («Собачье сердце»):

«Прежде чем наводить порядок вокруг, следует навести порядок в головах. Иначе сколько бы их не наказывали, они будут воровать по утрам калоши и мочиться мимо унитаза».

Чи можна говорити про принцип гуманізму, якщо те, що найбільш необхідне дітям для перетворення дитинного, егоїстичного, малозв'язного мислення в соціально зрілий розум, вилучено законом терміном «результат навчання»... Маємо на увазі — «засвоєння систематизованих знань, вмінь...»

Доведено педагогами, психологами, що «...из детского мышления, мало чем отличающегося от мышления животного — поестъ, поспать, ласки, игры — социально зрелый разум можно вырастить только систематизацией знаний... Систематизация знаний доставляет детям удовольствие большее, нежели вкусная еда, отдых и ласка» (П. Ф. Каптерев и др.). Діти так прагнуть стати соціально зрілими, а їм пропонується сукупність знань, способів мислення...

Цю сторінку я пишу в день народження Григорія Сковороди — його безсмерттю сьогодні 293 роки. По плану Сковороди «Пізнай природу, пізнай свій народ, пізнай себе» написані всі підручники, посібники до моделі «Довкілля» — від дошкілля до 11 класу.

*Віра Ільченко. Дійсний член НАПН України,
голова громадської організації
Освітній центр «Довкілля»*

*Круглий стіл «Філософія нового проекту закону України «Про освіту» в ПОІППО
20. 11. 2015 р.*

Мирослав Попович

МОЯ ПОРАДА

Я б радив усім, хто має якийсь стосунок до очікуваного закону про освіту уважно прочитати зауваження до його проекту, написані академіком Академії педагогічних наук, досвідченим педагогом Вірою Романівною Ільченко. Світова педагогічна думка давно шукає виходу з ситуації, в якій опинилися і вчителі, і учні у зв'язку з колосальним ростом завантаженості викладання фактичним матеріалом, за чим криється безсистемність і хаотичність пропонованих знань. В. Р. Ільченко давно пропонує таке структурування природничо-наукового матеріалу, завдяки якому зводиться до мінімуму і об'єднується наскрізним розумінням основних закономірностей природи різноманітний фактаж. Авторка численних публікацій пропагує не просто навчальні прийоми - йдеться про філософію законів природи, що забезпечує цілісність змісту освіти. Такий підхід не тільки добився б ефективної подачі матеріалу, а й виховував би у учнів відчуття єдності з природою й рідним краєм. На жаль, в проектах не враховано досвід боротьби проти «фактологічної педагогіки», зокрема в західноєвропейських школах. Без рішучої поправки якісних змін реформи освіти зведуться до урізання ресурсів освітніх установ.

Мирослав Попович.

Український філософ, академік НАН України, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор філософських наук, професор, педагог

Віра Ільченко

ПРО ЖИТТЄСТВЕРДНИЙ ОБРАЗ СВІТУ УЧНЯ І ЙОГО КОМПЕТЕНТНОСТІ

Що більше необхідне учневі? Життєствердний образ світу – особистісно значима система (цілісність) знань, умінь, навичок, цілісностей, без якої він не може зрозуміти нового знання (бо ніяке розуміння нового знання не досягається інакше, як через включення його у наявну вже цілісність — Гадамер, Хайдеггер, Рузавін...), чи 20 компетентностей, які він повинен набути, вивчаючи шкільні предмети в даному класі? (Саме по предметних компетентностях експерти відбиратимуть з поданих на конкурс підручники для 8 класу). Хто дослідив, як діють десятки набутих компетентностей на цілісність чи сегментацію (і здатність до програмування) свідомості дітей? На формування типів інтелекту (найнижчий – здатний діяти по рецепту; гуманітарний, здатний цілісно сприймати події; аналітико-прогностичний, здатний передбачати події)?

Ще потрібно врахувати, що образ світу — вихідний пункт і результат всякого пізнання, будь-якої взаємодії людини зі світом.

Для роздумів можна подивитись фрагмент дискусії (В. Р. Ільченко, С. Ф. Клепко) на одній з конференцій (місце проведення —Полтавський ОІППО.

Одна з конференцій, присвячених інтеграції змісту освіти).

Віра Ільченко

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЕКТУ КОНЦЕПЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ

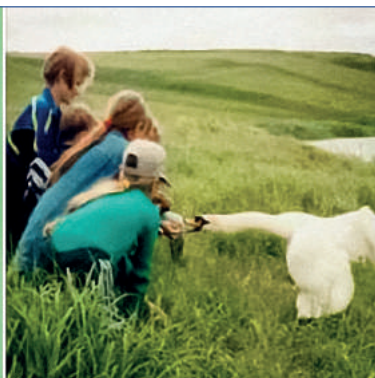
Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічні засади ефективного навчання природознавства в загально-освітній школі»

Полтава, 19—20 квітня 2016 р. — понад 100 осіб

Учасники конференції зосередились в основному над обговоренням змісту освіти майбутньої школи, оскільки саме зміст освіти визначає безпеку нації і кожного представника, безпеку цивілізації. У зв'язку з проектом Концепції обговорювалися питання:

- Як потреби особистості і суспільства мають визначати зміст освіти?
- Чи може початкова і основна школа обійтись без універсальності, цілісності і фундаментальності знань?
- Які компетентності необхідні учневі загальноосвітньої школи?
- Як буде реалізуватися неперервність освітнього процесу?
- Які ознаки модернізації (сучасності освіти) і що вони принесуть учням і суспільству?
- Як модернізація змісту освіти буде опиратися на теоретично обґрунтований і експериментально перевірений вітчизняний і зарубіжний досвід? та ін.

В Україні науковці та педагоги-практики вже чверть століття борються за «справедливу та ефективну освіту», яка є гаслом багатьох освітніх систем країн ЄС. Спочатку це були школи з предметом «Довкілля» на чолі із ЗОШ 37 м.

Полтави — авторською школою «Цілісної свідомості ділової людини» (1991—1993). До них приєдналися науковці лабораторії інтеграції змісту освіти Інституту педагогіки АПН України (1994—2014) (з 2014 р. — відділ інтеграції змісту загальної середньої освіти) та громадська організація «Освітній центр «Довкілля» (1995—2014), НМЦ інтеграції змісту освіти НАПН України (1999—2013). Ці установи очолили майже третину педколективів шкіл країни, які навчали дітей за моделлю освіти сталого розвитку «Довкілля» (2000—2015). Під «справедливою» та «ефективною» освітою педагоги «Довкілля» розуміють освіту, зміст якої на кожному етапі навчання (початкова, основна, старша школа) здатен засвоїти кожен учень. Завдяки засвоєнню змісту такої освіти кожен учень досягає природовідповідно високого інтелекту, розвиває наукове мислення, зміцнює своє здоров'я та конструює свою особистісно значиму систему знань про дійсність — національний життєствердний образ світу. В основі цієї системи лежать загальні, базові закономірності природи, суспільства, культури та довкілля. Результатом «справедливої», «ефективної» освіти, крім наявності в учнів життєствердного образу світу, є за-

своєння ними вище названих базових закономірностей як здатності компетентно підходити до розв'язання практичних завдань, тобто оволодіння науковою компетентністю. Наукова компетентність необхідна кожній людині незалежно від її майбутньої професії. Ще ніхто не заперечив думку В. І. Вернадського про те, що наука є природне явище, вона в загальнообов'язковій формі пов'язує кожну людину зокрема і суспільство в цілому з біосферою, ноосферою. Суспільство, як сукупність індивідів без наукової компетентності при сучасних досягненнях техніки буде самоусунене з біосфери і ноосфери. Педагогам, учням шкіл країни, в яких впроваджується з 1994 року освітня модель «Довкілля», відомі зміст та роль базових, загальних закономірностей природи та довілля як скрізних принципів інтеграції знань про дійсність у цілісність. Результатом інтеграції є формування життєствердного образу світу учня. Педагогами «Довкілля» розроблена технологія навчання (1—11 кл., дошкілля, вища школа), згідно якої образ світу слугує для суб'єкта навчання вихідним пунктом і результатом всякого пізнавального процесу, поведінкового акту, будь-якої діяльності. Ця технологія приводить до оволодіння учнями науковою компетентністю як здатністю оперувати базовими закономірностями науки і водночас обумовлює у майбутніх членів суспільства формування життєствердного національного образу світу, а, отже, життєствердної моделі світу вітчизняного суспільства.

Законослухняний громадянин — невід'ємна складова і умова сталого розвитку суспільства, а його формує о-світ-а (від «світ» — сфера прояву тотально діючих на всі об'єкти закономірностей). Зміст її має базуватися на загальних закономірностях науки як скрізних принципах об'єднання його елементів у цілісність.

Традиційна освіта — фактологічна, в ній відсутні загальні закономірності, спільні для «шкільних основ наук» як осно-

ва обґрунтування явищ, властивостей об'єктів, часткових законів, що вивчаються в тих чи інших предметах. Часткові (специфічні для фізики, хімії, біології та ін.) закони розглядаються з точки зору «корисності» їх людині. Вивчили закон, далі розглядається його практичне застосування та як його обійти, щоб не нашкодив інтересам людини. Так формується звичка мислення — використати закон або обійти його; моделюється агресивний, деструктивний образ світу, в якому дійсність виступає як серія відокремлених об'єктів, основою об'єднання знань про них є задоволення інтересів учня (людини). При такій освіті боротися з корупцією важко або і безперспективно. Зв'язок освіти з життям має опиратися на життєствердний національний образ учня. Інакше підприємницька компетентність буде спрямована на досягнення «благ» будь-якою ціною і на цьому шляху ніякі покарання не допоможуть.

Зіставивши різні чинники, такі, як обмеженість природних ресурсів, загострення суспільних і цивілізаційних конфліктів, зростання кількості отруйних, шкідливих відходів у результаті бурхливого розвитку виробництва, збільшення споживання, кліматичні зміни, породжені господарською діяльністю людини, та інші, дослідники прийшли до висновку, що вже в другій чверті — середині ХХІ ст. людство чекає соціально-економічна та екологічна криза [5], значною мірою викликана фактологічністю, фрагментарністю змісту освіти, починаючи з початкової школи і ще раніше — дошкілля. Наведення порядку на полях, в лісах, у державних установах слід починати із впорядкування малозв'язного дитинного мислення, наведення порядку в головах людей.

Мисленню дитини властивий егоїзм, егоцентризм. Зменшити його прояви можна тільки систематизацією (об'єднанням на основі закономірностей) знань про дійсність. Систематизація знань та впорядкування їх зримими зако-

нами дає дітям насолоду більшу, ніж смачна їжа, пестоші і відпочинок (П. Ф. Каптерев). Діти над усе бажають стати повноцінними членами суспільства сталого розвитку, а освіта фактологічним змістом, вузькопредметним уроко-даванням перетворює їхню свідомість у таку, що легко програмується розробленими для цього технологіями (наприклад, технологія «Окно Овертона»), дозволяє досягти лише найнижчого рівня інтелекту, здатного діяти за інструкцією. При відсутності скрізних принципів інтеграції — загальних закономірностей у змісті освіти — дійсність постає перед учнями як серія відокремлених об'єктів, з якими можливо поступати відповідно до свого бажання. Бажання учня стати громадянином, здатним розв'язувати соціальні завдання, не залежно від своїх органічних потреб, не задовольняється.

Особливо необхідні загальні закономірності в початковій школі, де вони зараз повністю відсутні. Ще Ж. Піаже довів, що без закономірності збереження, закономірності на-правленості процесів у змісті освіти інтелект молодших школярів не може досягти високих рівнів. Психологи, які досліджували рівень інтелекту молодшокласників, що навчалися за моделлю «Довкілля», і тих, що вивчали тра-диційні предмети, показали, що цілісний зміст освіти до-зволяє дітям досягти таких високих рівнів інтелекту, що дослідники не могли цьому повірити і повторювали до-слідження (нинішні молодшокласники позбавлені «Довкіл-ля»). Фактологічна нині діюча освіта, навчальний процес, спрямований на запам'ятовування учнями не зв'язаних у цілісність, вузькопредметних знань, поглиблює невпоряд-кованість дитячого мислення, спрямованість його дій на задоволення органічних потреб будь-якою ціною. Факто-логічний, фрагментарний зміст навчання приводить до де-структивного, агресивного образу світу суб'єктів навчання, і, як наслідок, до агресивної, деструктивної моделі світу су-

спільства. Фактологічний зміст освіти — найбільш ефективна (через безкровність і невідчутність) зброя знищення людства. Війни між суспільствами з агресивною, деструктивною моделями світу неминучі. В той же час, чим більша різноманітність носіїв життєствердних національних моделей світу, тим більша стійкість людства проти внутрішніх і зовнішніх зрушень (аналогічно до біосфери — чим більша різноманітність видів, тим більша життєстійкість біосфери). Отже, освіта як інститут формування життєствердного національного образу світу учнів і життєствердної моделі світу нації, різноманітності національних моделей світу набирає планетарного значення. Поки що нам відома тільки вітчизняна технологія формування життєствердного національного образу світу — модель освіти сталого розвитку «Довкілля». Виходячи з ідей «зцілення» освіти, технології формування життєствердного національного образу світу (інтеграції змісту освіти на основі загальних закономірностей науки та систематичних занять учнів 1—11 кл. безпосередньо в етносоціоприродному довкіллі), можна вказати принцип зміни змісту освіти — Державного стандарту освіти і навчальних програм. При конструюванні змісту освіти світоглядний елемент (зміст загальних закономірностей, понять «образ світу», «образ природи» як його основа, зміст національної спадщини, «наукова та природничо-наукова картини світу» та ін.) має виконувати чотири функції: частини самого змісту (стандарту, програми), мети, орієнтиру і засобу його конструювання. Світоглядний елемент визначається змістом його терміну. Як вже вказувалося, «світ» — сфера прояву спільних для всіх елементів «світу» і, отже, змісту стандарту (чи системи програм до освітньої галузі і, відповідно, системи підручників, яка втілює цілісність змісту освітньої галузі), загальних, базових закономірностей «основ наук», що складають зміст освітньої галузі, підручників, що її реалізують. В

першу чергу, необхідне виділення цих закономірностей як скрізних принципів інтеграції елементів знань у цілісність; «глядний» — зримий для учнів прояв дії цих закономірностей, чого вимагає положення «Великої дидактики»: «розум дитини можна впорядкувати тільки зримими законами природи». Це положення втілено в концепції, рекомендаціях до зміни стандарту освіти розробниками освітньої моделі «Довкілля», в системі навчально-методичного забезпечення її (понад 50 номінацій — програми, підручники для 1—11 кл. та дошкілля, посібники для учнів та вчителів — www.dovkillya.org.ua).

Традиційний зміст освіти складається із 7 задекларованих освітніх галузей. Лише зміст освітньої галузі «Природознавство» декларує засвоєння учнями 1—11 кл. понад 10 000 «основних» понять, які викладаються окремими предметами і в свідомості учнів не об'єднуються в цілісність знань про природу. В освітній моделі «Довкілля» (допущена до використання в ЗНЗ наказом МОН №529 від 13.11.2000 р.) загальні закономірності разом з уроками серед природи слугують засобом впорядкування дитячого мислення, перетворення його в розум соціально зрілої особистості, здатної розв'язувати соціальні завдання. Але стандарт освіти (2010, 2012), чинні програми та підручники ігнорують цю можливість (в тому числі і підручники 8 класу, подані на конкурс). Термін «образ світу» відсутній у чинному вітчизняному Державному стандарті освіти. Згідно стандарту учні мають засвоїти за час навчання з усіх освітніх галузей десятки тисяч «основних» понять, які в їхній свідомості не об'єднуються в цілісність. ЗНО вибирає випадкові елементи знань з цих «основних» понять. Вони не виявляють ні інтелекту майбутніх фахівців, ні компетентності, ні статусу їх як громадянина, ні розуміння вивченого, бо всі ці характеристики учня обумовлені перш за все здатністю його оперувати базовими закономірностями природи, суспільства, культури, довкілля.

З досвіду роботи шкіл з «Довкіллям» підкреслюємо ще раз, що реформування змісту освіти доцільно проводити в напрямку формування його цілісності, яка обумовлює цілісність свідомості учнів, цілісність мислення, цілісність душі дитини, зміцнення їхнього здоров'я. Розуміння — природний стан буття (Гадамер), відсутність його — знищення здоров'я дітей. Повторимо: ніяке розуміння не досягається інакше, як через включення нових знань в наявну вже цілісність; засобом цього включення є обґрунтування знань на основі загальних закономірностей, бо ознакою цілісності є підлягання всіх її елементів загальним для них закономірностям (А. Цофнас, А. Уйомов). Закономірності такі виділені розробниками освітньої моделі «Довкілля» на основі аналізу праць психологів (Ж. Піаже та ін.), педагогів (В. Давидов, В. Ільченко та ін.). Експериментальна перевірка впровадження їх як складової змісту освіти, як засобу формування наукової картини світу, образу світу учнів 1—11 кл. показала позитивний вплив цього процесу на здоров'я учнів, розвиток їхнього інтелекту, мотивацію навчання, формування ключових та предметних компетентностей. Це відображено в дослідженнях (докторських, кандидатських дисертацій з педагогіки, психології), в монографіях, програмах, підручниках, посібниках для учнів та вчителів (www.dovkillya.org.ua), зокрема, відомих в Україні і поза межами працях розробників «Довкілля» [1; 2; 3]. Необхідність зцілення змісту освіти, зцілення свідомості, мислення молодих поколінь, зцілення душі дітей цілісною освітою доводять педагоги, психологи, медичні працівники. В. Ф. Базарний, д. мед. наук внаслідок багаторічних досліджень впливу традиційної освіти на учнів прийшов до висновку, що «...замість технології формування вільної особистості і її головного потенціалу — цілісної вольової свідомості хтось вмів і мистецьки закладав у відтворення поколінь народу еталон особливого сорту

«напівлюдини» з глибоко розчленованою і відстороненою від реальної дійсності, легко програмованою психікою, обезсиленої в своїй біологічній основі, глибоко пасивної в соціальному плані, але нафаршированою відстороненими від життя формальними знаннями» [4].

Зараз особливо важливо спрямувати зміст освіти на стійкий розвиток людства, вітчизняного суспільства, кожної дитини зокрема, розвитку її природовідповідного інтелекту, формування її національної ментальності, здоров'я, головне — на формування життєствердного національного образу світу, а, відтак, життєствердної моделі світу вітчизняного суспільства. На думку педагогів, які з 1990 р. працюють за моделлю «Довкілля», ця мета досяжна.

Впродовж 1990—2014 рр. педагогами «Довкілля» — освіти для сталого розвитку суспільства — розроблені шляхи зцілення змісту освіти, обґрунтовані «випереджаючі організатори» знань для навчальних програм, основи діяльності учнів з моделювання цілісності знань з тем, розділів, технологія формування життєствердного образу світу, образу природи в підручниках для 1—11 кл., для дошкільників, навчально-методичне забезпечення перепідготовки вчителів для втілення в практику школи освіти для сталого розвитку суспільства. Навчально-методичне забезпечення загальної середньої освіти складає понад 50 номінацій, кожна з яких втілює заповіт українського Сократа: «Пізнай природу, пізнай свій народ, пізнай себе». Підручники (1—11 кл.), посібники для учнів не мають аналогів у вітчизняній і світовій літературі. У 2014 р. модель освіти сталого розвитку «Довкілля» на Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» нагороджена золотою медаллю. У Нідерландах на розроблення, апробацію, впровадження нового підручника держава витрачає 3 млн. євро. Нові вітчизняні підручники розроблені, апробовані на громадських засадах. Але до

дітей ці підручники з 2008 р. не надходили. В Державному стандарті (2004 р.) і в програмах, підручниках для реалізації втілені деякі ідеї освіти сталого розвитку.

В «оновленому» стандарті освіти (2010, 2011), нових програмах ці ідеї не проглядаються. Зникли предмети «Довкілля», «Я і Україна», не згадуються поняття «образ природи», «образ світу», загальні закономірності природи. Педагоги, розробники моделі освіти «Довкілля» зверталися в численних листах, публікаціях до різних інстанцій.

Ми повторюємо думки сотень учасників багатьох Всеукраїнських конференцій щодо необхідності втілення в Концепції нової української школи та документах, що її реалізуватимуть, ідей моделі освіти сталого розвитку «Довкілля».

Учасники конференції:

В. Р. Ільченко, голова громадської організації «Освітній центр «Довкілля», дійсний член НАПН України, д.п.н., професор, зав. відділом інтеграції змісту загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України;

К. Ж. Гуз, д.п.н., провідний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, директор видавництва «Довкілля-К»;

Г. Ф. Москалик, д. філос. н., директор департаменту освіти (м. Кременчук);

А. П. Самодрін, д.п.н., професор, зав. каф. соціальної роботи і соціально-гуманітарних дисциплін Кременчуцького інституту, Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля;

О. І. Неживий, д. філолог. н., професор Полтавського ОІППО;

К. В. Сєдих, д. психол. н., професор, зав. каф. психології Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка;

А. В. Степанюк, д. п. н., професор кафедри загальних дисциплін біології та методики навчання природи Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка;

О. О. Буйдіна, канд. пед. н., зав. каф. методики змісту Полтавського ОІППО;

В. С. Коваленко, канд. хім. н., доцент Дніпропетровського національного університету, ст.н.с. Інституту педагогіки НАПН України;

О. Г. Ільченко, к.п.н., ст. н. с. Інституту педагогіки НАПН України;

І. М. Олійник, доцент Рівненського ОІППО;

С. Г. Дудко, к.п.н., экс-директор експериментальної ЗОШ Інституту педагогіки НАПН України, 24 м. Полтави;

А. Х. Ляшенко, Заслужений учитель України, директор експериментальної школи Інституту педагогіки НАПН України Дніпровської ЗОШ Верхньодніпровського району Дніпропетровської області, н.с. Інституту педагогіки НАПН України;

В. Ф. Моргун, канд. психол. н., професор ПНДУ ім. В. Г. Короленка;

О. А. Писанський, экс-директор авторської школи «Цілісної свідомості ділової людини» — ЗОШ 37 м. Полтави (1991—2000);

Є. І. Кукуяшна, директор експериментальної школи Інституту педагогіки НАПН України (школа-гімназія, м. Кременна, Луганська обл.);

І. М. Бобер, директор експериментальної школи-гімназії № 5 ім. Т. Г. Шевченка м. Кременчука;

О. С. Гринюк, н.с. Інституту педагогіки НАПН України, вчителька біології ЗОШ №14 м. Полтави — «Школи здоров'я».

М. В. Гриньова, д.п.н., професор, декан природничого

факультету ПНДУ ім. В. Г Короленка.

Використані джерела (посилання на них в Інтернеті надані (на 12. 05. 2016 р.)

1. Ильченко В. Р., Гуз К. Ж. Образовательная модель «Логика природы». Концептуальные основы интеграции естественнонаучного образования: книга для учителя / В. Р. Ильченко, К. Ж. Гуз. — М. : Народное образование. Школьные технологии, 2003. — 206 с. (348 000 ссылок).

2. Ильченко В. Р. Реформування змісту освіти як національна проблема. Педтехнологія «Довкілля». 15-річний досвід виконання стратегічних завдань реформування змісту освіти / В. Р. Ильченко. — Полтава : Довкілля-К, 2010. (180 000 посилань).

3. Ильченко В. Р., Гуз К.Ж. Модернизация содержания образования как национальная проблема / В. Р. Ильченко, К. Ж. Гуз//Педагогика. — 2011. — №4. — С. 3—8. (341 000 ссылок).

4. Базарный В. П. Главная опасность для цивилизации // Народное образование: Российский общественно-педагогический журнал. — 1998. — № 9—10. — С. 157—165. (83 000 ссылок).

5. Москалик Г. Ф. Філософська парадигма модернізації освіти в умовах інформаційно-комунікативного середовища: монографія / Г. Москалик. — Кременчук: Вид-во «Християнська Зоря», 2014. — С.36—37, 201—202. (61 200 посилань).

Голова оргкомітету конференції Ильченко В. Р., дійсний член НАПН України, Голова громадської організації «Освітній центр «Довкілля».

Віра Ільченко

СОДЕРЖАНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ БУДЕТ СООТВЕТСТВОВАТЬ ЕСТЕСТВЕННЫМ ПОТРЕБНОСТЯМ ДЕТЕЙ, УСТОЙЧИВОМУ РАЗВИТИЮ ОБЩЕСТВА?

Наконец появилась надежда на необходимое учащимся и нации содержание образования. Заместитель Министра МОН Украины Хобзей П. К на собрании НАПН Украины отметил, что главное в реформе школы — содержание образования. А вдруг, как и при создании предыдущих концепций стандарта образования, содержания образования соберутся комиссии по отдельным образовательным отраслям («естествознания», «обществоведения», «математика» и др.) или даже по отдельным предметам. А в них еще подкомиссии для дошкольного образования, начальной, основной, старшей школы.... И у каждой комиссии, подкомиссии своя цель...Как в известном стихотворении Саши Черного «Кто любит прачку, а кто — маркизу. У каждого свой дурман.

А содержание, собранное из многих лоскутов, да еще разделенных на этапы обучения, вряд ли будет необходимым обществу и детям.

Новое содержание образования можно создавать на фундаменте теоретических основ формирования его, разработка которых требует всестороннего глубокого анализа существующего содержания образования, отечественного и зарубежного. Создание таких основ и анализ содержания образования — это задача не только работников образования. Она может быть решена при совместной, целенаправленной работе представи-

телей ведущих отраслей культуры и науки, поскольку содержание образования — это будущее нации. Психологи, социологи, исследователи, демографы, врачи, экологи, знатоки компьютерной техники, математики, физики, представители других отраслей науки — из них должен быть создан на государственном уровне временный научно-исследовательский коллектив. В нем руководящая роль должна принадлежать ведущим дидактам и педагогам, имеющим достаточный для этого научный потенциал, опыт экспериментального внедрения целостного образования во всей его вертикали (от дошкольников до выпускников); знание состояния учебно-воспитательного процесса в школе (отечественной и зарубежной) в течение последних десятилетий. Такой коллектив выработает принципы формирования содержания образования, укажет пути ориентации его на целостность знаний и развитие целостного сознания социально зрелой личности, выявит вечные основы целостности содержания образования, разработает критерии экспертизы учебных планов, программ, пособий и др. Содержание образования — знания, методы и формы обучения, воспитания, контроль и коррекция знаний по всем предметам — должно быть целостным, все элементы его должны быть объединены едиными идеями, ориентирующими учебно-воспитательный процесс на формирование людей компетентных, с «царем в голове», — жизнеутверждающим национальным образом мира и физически здоровых, которые могли бы быть счастливыми для себя, необходимыми в обществе и полезными в природе. Так новое содержание образования приблизится к решению стратегических заданий реформирования содержания образования, поставленных в «Державній Національній програмі «Освіта» (Україна XXI ст)».

Педагогическая мекка. Полтавский ОИППО. Педагогические чтения, 10 ноября 2015 года

- Сколько раз Вы выступали в защиту целостности содержания образования и того, что «ищем не новое, а вечное»?
- Может быть, n+100.
- И что?
- Если я сдамся, легче не станет. Ни мне, ни детям... Ни Единому, Целому

Віра Ільченко

О ВОЗМОЖНОСТЯХ ИНОПЛАНЕТЯН И РЕАЛИЯХ ЗЕМЛЯН В УНИЧТОЖЕНИИ ЦИВИЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЕМ

Не будем повторять все способы, перечисленные в блоге Дмитрия Чернышева о возможности уничтожения человечества без войн и эпидемий оглулением и возвращению его к животному состоянию. Разрушение системы образования; беспорядочный секс, наркотики; «облегчение программ» — превращение научения в шоу; праздность — жизнь в условиях рая; разрыв поколенческих связей; половой культ; классно-урочное абстрактное обучение — «меловое», «тетрадное»... Можно продолжить способы уничтожения цивилизации, придуманные нами для злодеев-инопланетян. Но, как считает философия экологического реализма (Е. Reed), истинность наших знаний о происходящем установим только в непосредственном взаимодействии с окружающей средой, в данном случае с образованием. И эта истина затмит все выдумки. Известны исследования, которые проводятся в течении полстолетия и не вызывают сомнений у тех, кто ведет подобные исследования параллельно. Например, итоги исследования доктора мед.наук В. Ф. Базарного (лаборатория физиолого-здравоохранительных проблем образования) о роли образования как главной опасности цивилизации найдем во многих публикациях («Главная опасность для цивилизации». Народное образование, №6, 1998. «Россия «по кончине тысячелетия: дети и детство, распинаемые на кресте». — М. 2008. «Дитя человеческое. Психофизиология развития и регресса». — М. 2009. «Школа возрождения или школа выживания». — М.: «Самотека МИД», 2012 и др.). Исследова-

тель на протяжении 50 лет доказывает, что сегодняшнее узкопредметное, фактологическое содержание образования в отрешенном от жизненного реализма пространстве закладывает в возрождение поколений народа эталон получеловека с глубоко сегментированным, легко программируемым сознанием. Получеловекам опасно доверять даже спички, не то что АЭС, ракеты, атомное оружие. Чернобыль — последнее предупреждение человечеству. Здесь я хочу привести мысли Григория Померанца (ими поделился в ФБ 6 октября 2015 Игорь А. Козловский — Президент Центра религиозно-научных исследований): «Одна из проблем, которую нельзя решить высокоточными ракетами, – миллиарды недорослей, недоумков, недоразвитков. Примитивные народы умели воспитывать своих мальчиков и девочек...». Это так. Туземец из племени Кенийского Кикуйю, благословляя своего взрослого сына на самостоятельную жизнь, брызгал на него водой со словами: «Будь любим живущим». Этого было достаточно, чтобы сын жил счастливо. Его сознание не наполнялось 11 лет сотнями тысяч несвязанных между собой понятий, изучаемых неизвестно для чего «всесторонне, глубоко». В пору недолгого цветения человеческого сознания наши дети, в отличие от детенышей других обитателей земли, имеющих возможность взаимодействовать с объектами окружающей среды и «выращивать» свой жизнеутверждающий образ мира, вынуждены наполнять свое сознание ненужными сведениями. Вследствие этого они становятся обладателями агрессивного, деструктивного образа мира, самого низкого, действующего по указке интеллекта. Потом цветочки дают свои плоды, в том числе включающие механизм ранней смерти обладателя такого образа мира. Агрессия, разрушение не нужны в природе. Продолжаю цитировать Померанца: «Лидерами станут страны, которые лучше других сумеют создать новый стиль жизни... Пионерами могут быть и большие и малень-

кие страны, сильные и слабые. Мы не знаем, кто вырвется вперед. Но начинать должны все. Решающей становится не экономика, а педагогика, начиная с детского сада. Дети схватывают начатки нового быстрее взрослых... Культура, не нашедшая опоры в вечном, падет под напором перемен».

Действительно, дети к пониманию нового гораздо более восприимчивы, чем взрослые. Но никакое понимание не достигается иначе, как через включение нового знания в целое; для понимания необходимо условие — наличие целого, в которое дети включают новое знание (Гадамер, Хайдеггер, Рузавин...). Признак Целого — единые для всех его составляющих общие закономерности. Подчинение им всех составляющих и является экспликатом целого. Главное, чтобы знания детей включались ими в Целое обоснованием этих знаний, не-обходимыми закономерностями. В их мыслях будет «мир», они будут в мире с собой, с окружением, едины с Миром — с-миренные, не подвластные сиюминутным, выбивающим из мира, ситуациям.

Учителя «Довкилля» удивлялись таким детям. ...Рассказывает учительница начальных классов: «Только что видела на уроке среди природы: ученик толкнул другого, более сильного. Тот повернулся: «Ты не меня обидел — довкилля, а, значит, и себя. Проси у довкилля прощения, я сдачи тебе давать не буду».

Наблюдая за детьми, убеждалась в правоте американской исследовательницы М. Mead (1970), выделившей три типа культуры: первый тип (самый низкий) — дети учатся у взрослых, повторяют их; второй тип — дети учатся у взрослых и друг у друга; третий тип — взрослые и дети учатся друг у друга. Мы, разработчики и учителя «Довкилля» наблюдали это взаимодействие на протяжении четверти века, и действия детей радовали.

...В конце учебного года ученики 1—4 классов оценивали учебники «Довкилля». В буквальном смысле. За каждый

параграф учебника, за каждый рисунок ими выставялась оценка. Писали свои пожелания – исключить ненужное, непонятное, написать о том, что их интересует, какие рисунки необходимы. На учебники «Довкилля» писалось много рецензий – учеными, учителями. Но более объективных и ценных рецензий, чем детские, я не встречала. То же самое можно сказать об определении детьми полезности уроков. Все, во всех классах считали, что самые необходимые, полезные для них уроки — среди природы. Педагоги, медики, философы (Сухомлинский, Базарный, Померанц) доказывают губительность для детей чувственного и психомоторного закрепощения, вытекающего из сидяче-слушающего положения школьника, необходимость для детей общения с природой, ценность созерцания ее. Дети пытаются защитить любимые уроки, сделать учителей своими союзниками. Пятиклассник пишет: «Все уроки среди природы для меня полезны. А больше других мне запомнился урок «Послушаем весну». На этом уроке я понял, как в песнях поет украинская земля. С тех пор весна — мое любимое время года». 9 марта (на Евдокии) дети наблюдали круговорот воды в природе. Среди заданий было: «Послушайте, как падают капли воды с деревьев, крыш, ударяют в землю. Совпадает ли такт ударов капель с мелодией веснянки: «А вже весна, а вже красна...». Ребенок услышал. Подтвердил необходимость мысли Сковороды: «Познай природу, познай свой народ, познай себя».

Ответам младшеклассников на вопрос «Какие предметы вы бы поставили на первое место и почему?» я позавидовала: «На первое место я бы поставил(а) довкилля, физкультуру и труд. Потому что на довкилли я набираюсь ума, на физкультуре — здоровья, а на трудах делаю полезные вещи». Вот что обязана детям дать школа — возможность стать умным, здоровым, научиться делать полезные вещи. И не начинать сознание детей информацией, а дать им воз-

можность набираться ума. Вспомнился простой опыт. От кошки взяли троих котят, посадили в корзину на колесиках. Остальные трое свободно перемещались по помещению, в котором стояла еда, вода, песок. Куда бежали котята, туда везли корзинку. Так продолжалось месяц. После этого перемещаемых в корзинке котят высадили среди помещения. Они так и сидели, не могли подойти к еде, к воде, песку. Ребенок должен познавать среду жизни всем телом, перемещаясь в ней.

К этому стремились разработчики модели «Довкилля» и ее учебно-методического обеспечения. Искали не новое, а вечное. Предшественниками их были Гераклит («Многознайство не научает уму. Блаженство состоит в познании главных причин, которые управляют всем через все»). Такими «главнейшими» причинами в «Довкилли» выступают общие закономерности природы (сохранения, направленности самопроизвольных процессов к равновесному состоянию, периодичности (повторяемости) процессов).

К вечному в модели «Довкилля» относим составляющую ее этнопедагогику украинского народа и частично знания о Китайской философии в отношении к человеку и его роли в Природе. Согласно нее человек несет ответственность за тот кусок Земли, где он стоит, и отвечает за участок Неба (Вселенной), который находится над его головой. При помощи своих знаний о своем куске земли, заложенных Природой в его мозгу, управляет взаимными отношениями Неба и Земли. К вечному также можно отнести идею философии ранних хасидов о необходимости непрерывного единения человека с Вечным и Целым.

То вечное, что сохранялось на протяжении столетий на «куске земли» (довкилли), легло в особо любимую детьми часть уроков — среди природы, которые согласно концепции «Довкилля» проводятся по возможности в дни народных праздников. Еще волхвы определили дни, в которые детей

противоестественно держать в закрытом помещении. Эти дни стали праздничными. Взрослым не рекомендовалось работать — детей нельзя одних оставлять без надзора.

В основе «Довкилля» — основоположение «Великой дидактики»: «Все из собственных основ... Как верно то, что мир состоит из четырех элементов, так, несомненно, и научное знание состоит из немногих начал... Да умиласердится Бог над нашим веком и откроет у кого-либо мысленные очи, чтобы тот правильно понял связи вещей и сообщил это другим» (Гл. XVII, основоположение III); Связи — закономерности уже названы.

В «Довкилли» вечные идеи и от А. Подолинского (о накоплении с детства «энергетического бюджета» — способности выполнять любую работу с затратой наименьшей энергии), В. Сухомлинского («в природе вечный источник детского ума»), А. Макаренко (о необходимости труда, мастерских для малышей) и др.

Мысли предшественников анализировались, объединялись сотрудниками уникального коллектива разработчиков «Довкилля», среди которых философы, психологи, психотерапевты, дидакты, учителя различных предметов с независимым мышлением — официально 6 ставок от Института педагогики НАПН Украины, а неофициально — на общественных началах — более 50 научных работников и учителей-практиков, два десятка школ-лабораторий трудились над учебно-методическим обеспечением «Довкилля» («Образовательный центр «Довкилля» www.dovkillya.org.ua).

Итог работы — система не имеющая аналогов в отечественной и мировой литературе учебников интегрированных курсов, целостное содержание их составляют объекты этносоциоприродной среды детей в соответствии их психологическому восприятию, особенностям и видам преобладающей деятельности. Курсы: «Удивляюсь довкиллю» (4—5 лет); «Спрашиваю довкилля» (1—2 кл.); «Наблю-

даю довилля» (3 кл.); «Исследую довилля» (4 кл.); «Объясняю довилля» (5 кл.); «Изучаю системы довилля» (6—9 кл.); «Взаимодействую с довиллями» (10—11 кл.). В 1—4 кл. этот курс имел общее название: «Я и Украина».

Треть школ страны, более 2 миллионов учащихся учились по названным учебникам (2000—2008 гг.). Это было время выполнения «Державної національної програми «Освіта»: Україна ХХІ ст.»; стратегических заданий реформирования содержания образования, среди них направление на интегрированные курсы, на целостность видения мира, МОН Украины возглавляли В. Кремень и В. Огневюк, вели к «целостности сознания, целостности мышления, целостности души ребенка». Сменилось руководство, но Минобразование С. Николаенка еще продолжало эту линию, издатели не могли теснить интегрированные курсы ради как можно большего количества предметов, учебников, — доходов издательств. «Довилля» стало флагом учителей — новаторов, известным не только в Украине (в России — «Логика природы», в Белоруссии — «Околье»).

Последующие руководители МОН сделали все, чтобы в учебном процессе не фигурировал жизнеутверждающий национальный образ мира, в 2015 г. «ушли» из школы последний учебник «Я и Украина. Довилля» (4 кл.). Как и общие закономерности из содержания образования, без которых интеллект детей не может достичь природосообразно высоких уровней интеллекта (Ж. Пиаже). Не ходят дети на уроки среди природы, не открывают закономерностей природы, не моделируют свой образ мира. Под руководством МОН вечное меняется на скоротечное. Школьные программы составляются без обоснования, «облегчаются» общественностью тоже без обоснования (например, из физики 7 класса изъято «вечное» золотое правило механики и др.). Сейчас МОН говорит, что программы должны быть «важкими», то есть будут утяжеляться, тоже, наверное, без обо-

снования. Как прав Померанц: «Школа не может отвлечься от сегодняшнего дня. Но сегодняшний день скоротечен, и течение несет его к смерти. Культура, не нашедшая опоры в вечном, падет под напором перемен». Так что нечего бояться злодеев — инопланетян. И земляне справляются.

4 ноября открылся III Международный конгресс «Этнодизайн в контексте украинского национального возрожде-

фото 1

ния». Пригласили и меня — должен академик быть участником (фото 1 — Ильченко В. Р., действительный член НАПН Украины, д. п. н., проф., зав. отделом интеграции содержания образования общеобразовательной школы Института педагогики НАПН Украины; Бутенко В. Г., член-кор. НАПН Украины, д. п. н., проф., директор Украинского научно-исследовательского института эстетического образования (г. Херсон); Антонович Е. А., сопредседатель оргкомитета конгресса, проф., зав. кафедры этнодизайна, графики и рекламы Института дизайна и рекламы Национальной ака-

демии руководящих кадров и искусств (г. Киев).

Рассказала о моделях национальных образов мира детей, об их содержании и как об элементах этнодизайна. О символах образов – сохранении вечной любви, вечной верности... Показала полесский рушник. Ученица моя возродила его из тряпки, которую нашла на бабушкином чердаке. А он — элемент этнодизайна как вечности народного творчества (фото 2).

фото 2

В какое время жила, какой была берегиня, воплотившая в рушнике национальный образ мироздания? Верхний, небесный мир — лебеди, птицы небесные; средний — роженицы, с оберегами, райские кущи, звезда алатыр (двойной крест). Согласно украинской мифологии была в основе создания мира. Символизирует вечный двигатель жизни. Нижний мир — тоже гармония, чередование жизни и смерти. Жизнь бесконечная...

Красный всадник на черном коне сменит черного всадника на красном коне. Рушник давали в дорогу как оберег.

Показала участникам уникальную книгу «Код украинской вышивки» Марии Чумарной (фото 3). В 2008 г. эта книга в Брюсселе на Международной книжной выставке заняла первое место, а педагоги ее не видят. Детям необходимо знать язык национальной вышивки, древний тайнопис человечества, код жизненной энергии, при помощи

фото 3

которого рукодельницы творили энергетическую защиту человека. Только мужская вышиванка — сколько требует расшифровки (защита сердца, шеи, запястий и др.).

Сердься мій милесенький чи не сердься — будеш ти носить її коло серця — українская песня.

Віра Ільченко

ПОМЯНЕМ

7 октября — Родительская суббота (на Полесье — Дмитровы деды). Перед началом зимы живые поминают усопших, вспоминают их советы, просят защиты у них. В пятницу вечером по Чернобыльской земле стремятся души усопших родных и близких к родным очагам, к праздничным столам с узваром, сытой, кутьей, рыбой с грибами, варениками... А хаты и печи в них развалились, столы не накрыты...

Я жду родных и близких, чернобылян под чернобыльской иконой, одетой в полесский рушник, перед накрытым согласно традиции столом (фото 1). Рядом — чудотворный образ Николая Чернобыльского. Буду читать Чернобыльскую молитву, просить, чтобы донес ее до Господа-Бога. Рядом мой ученик и сосед Володя Правик, лейтенант пожарной охраны ЧАЭС (фото 2). В 24 года он, пораженный радиацией, умер стоя (лежать не мог), чтобы я и другие могли жить. Бороться за образование для жизни на Земле. Помнить родных, близких, незабываемых — Сковороду («Пізнай природу, пізнай свій народ, пізнай себе»), Тараса («Я так її люблю, свою Україну убогу, // що прокляну святого

Фото 1

Володимир Павлович Правик.
(13 червня 1962, Чорнобиль — 11 травня 1986,
Москва)

Фото 2

Бога і свою душу погублю»), Василя Симоненка («Україно, ти моя молитва... Нехай мовчать Америки й Росії, коли з тобою, мамо, говорю...»), Василя Стуса («Як добре те, що смерті не боюсь я // і не питаю, чи тяжкий мій хрест. // І перед вами, судді, не клонюся // в передчутті недовідомих верст. // Що жив, любив і не набрався скверни, // ненависті, прокльонів, каяття. // Народе мій, до тебе я ще верну // і в смерті обернуся у життя // своїм стражденним і незлим обличчям...»).

Віра Ільченко

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

*Всеукраїнська науково-практична конференція
19—20. 04. 2016 р.*

22 зібрання педагогів, присвячене Дню Довкілля, 26-й річниці Моделі освіти сталого розвитку «Довкілля».

Наголосом конференції було обговорення напрямків компетентісно та науково-орієнтованого змісту освітніх галузей, втілення в проєкті Концепції середньої загальноосвітньої школи України ідей освіти сталого розвитку, технології формування життєствердного національного образу світу учнів.

У конференції взяло участь біля 100 осіб з різних регіонів України — професори, доктори філософських, педагогічних, психологічних наук, кандидати педагогічних, психологічних наук, педагоги-практики з Полтавщини, Києва, Дніпропетровщини, Кривого Рогу, Рівненщини, Луганщини, а також учені з Росії. На конференцію прибули педагоги (понад 60 осіб); більшість з них впродовж 1990—2016 рр. розробляли, експериментально перевіряли навчально-методичне забезпечення моделі освіти сталого розвитку «Довкілля», що реалізує науково-орієнтовану освіту в загальноосвітній школі, технологію формування життєствердного національного образу світу учнів 1—11 кл.

Учасники конференції знайомилися з виставкою, на якій були представлені роботи дошкільників, робототехніка, наукова та навчально-методична література видавництва «Довкілля-К» та ПОІППО.

Педагоги-практики представили на Всеукраїнську науково-практичну конференцію (19—20 квітня 2016 р) вироби учнів, науково-методичні праці, провели майстер-класи.

Віталій Зелюк, ректор ПОІППО

‘
... Найстрашніше — коли освіднена людина є людиною без цінностей

Віра Ільченко, академік НАПН України

‘
... З Полтавщини чверть століття поширюється життєствердний національний образ світу дитини, життєствердна модель світу суспільства

Володимир Моргун, професор, психолог ПНПУ

‘
... Лонгитюдне дослідження моделі «Довкілля» показало її ефективність

Марина Гриньова, д. пед. наук, декан природничого факультету ПНПУ

‘
... На природничому факультеті впроваджується освіта сталого розвитку

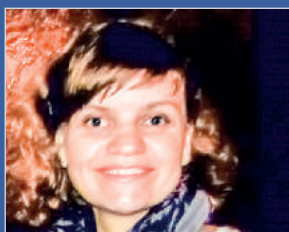
Генадій Москалик, директор департаменту освіти (м. Кременчук), д. філос. н.

‘
... Скільки і яких компетентностей необхідно учневі? Як буде досягатися усвідомлення культиурної спадщини?

Костянтин Гуз, д. пед. н., пров. н. с. Інституту педагогіки

‘
... Багатства виробляються руками. Становлення і перспективи науково-орієнтованої освіти

Марина Кирилюк, проректор
з науково-методичної роботи ПОІППО

«...Науково орієнтована основа математики

Олександр Роман, вчитель ЗОШ №1
м. Комсомольська

«...Робототехніка — улюблене заняття учнів

Валерій Коваленко, доцент ДНУ

«...Ідеї глобального еволюціонізму в курсі природознавства старшої школи

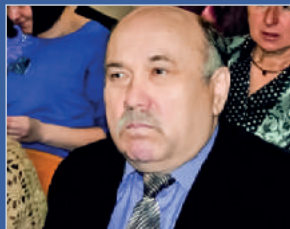
Анатолій Самодрін, д. пед. н. професор.
Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля

«...Без довілля не вижити школі. Дитина, яка доторкується до природи, стає ангелом

Андрій Ляшенко, заслужений учитель
України, с. Дніпровське

«...«Довкілля-як-школа» — науково орієнтована початкова школа

Олексій Неживий, д. філолог. н.,
професор ПОІППО

«...Доцільно ознайомитися з підручниками Б. Гринченка

Яків Постольник, директор НВК №1,
м. Кобеляки

“...В позашкільній освіті учні вчаться
жити в природі і суспільстві

Олена Голтв'яниця, директор
ЗОШ №17 м. Полтави

“...Природу учні вивчають не тільки
за підручником

Олена Буйдіна, готується до
майстер-класу

Педагоги-практики представили на Всеукраїнську науково-практичну конференцію (19 —20 квітня 2016 р.) вироби учнів, науково-методичні праці, провели майстер-класи

Віра Ільченко

РЕКОМЕНДАЦІЇ

учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні засади ефективного навчання природознавства в загальноосвітній школі» (19—20 квітня 2016 р., м. Полтава)

Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічні засади ефективного навчання природознавства в загальноосвітній школі» — 22-е зібрання педагогів країни, приурочене до Дня довкілля та присвячене 26-й річниці моделі освіти сталого розвитку «Довкілля».

У конференції взяли участь доктори, кандидати педагогічних, психологічних, філософських наук (О. О. Буйдіна, К. Ж. Гуз., В. В. Зелюк, В. Р. Ільченко, О. Г. Ільченко, С. Ф. Клепко, М. В. Криливець, Г. Ф. Москалик, О. І. Неживий, В. Ф. Моргун), відомі в країні директори шкіл, педагоги (Л. М. Дудко, А. Х. Ляшенко, Я. Г. Постольник, С. Г. Дудко, О. М. Присяда та ін.). Серед питань, які піднімалися на конференції у зв'язку з ефективним навчанням природознавства в загальноосвітній школі, його зв'язків зі змістом всіх освітніх галузей, проектом Концепції середньої загальноосвітньої школи України можна відмітити, перш за все, обговорення «ефективної» та «справедливої» освіти, яка є гаслом освітніх систем ЄС; необхідності фундаменталізації та інтеграції змісту освіти на основі базових закономірностей науки як умови національної безпеки, протидії фактологічному змістові освіти, вузькопредметній його реалізації в навчальному процесі.

Аналізувався досвід впровадження моделі освіти сталого розвитку «Довкілля» як варіанту «ефективної» та «справедливої», науково-орієнтованої освіти, досягнення її завдяки технології формування в учнів життєствердного національного образу світу, особистісно значимої цілісності знань, в

основі якої лежать базові закономірності природи, суспільства, культури та довкілля, звичаєве коло українського народу. Наявність в учнів життєствердного національного образу світу є результатом науково-орієнтованої освіти, усвідомлення молодими поколіннями національних цінностей.

Піднімалося питання компетентнісного підходу в освіті, зокрема доцільність втілення в розвантажених програмах 5—9 кл. предметних компетентностей по кількості предметів, їх необхідності для кожного учня. Висловлювалися думки щодо необхідності компетентностей, які набуваються учнями як здатність обґрунтовувати елементи змісту освіти на основі базових закономірностей, які лежать в основі особистісно-значимої системи знань учня — його образу світу (В. Р. Ільченко, Г. Ф. Москалик, К. Ж. Гуз, М. В. Кирилук). Підкреслювалося, що наявність життєствердного національного образу світу в учня є ознакою його науково-орієнтованої освіти, цілісності свідомості, природовідповідно високого рівня інтелекту. В цьому аспекті аналізувалися досягнення моделі освіти «Довкілля», допущеної наказом МОН України №529 від 13. 11. 2000 р. до використання в ЗНЗ. Висловлювалися думки, що школам має бути надана можливість обирати підручники, які відповідають ідеям освіти сталого розвитку.

Підкреслювалось, що модель освіти «Довкілля» дає можливість учням вчитися робити власні висновки, працювати в команді, виготовляти моделі об'єктів, рекламувати їх в презентаціях.

При обговоренні проекту Концепції загальноосвітньої середньої школи України наголошувалося на необхідності цілісності, фундаменталізації змісту освіти, створення умов для формування в учнів життєствердного національного образу світу, пов'язаної з ними наукової компетентності та життєствердної моделі світу суспільства як умови його життєстійкості. Наголошувалося на важливості освітньої галузі

«Мистецтво», її ролі в пізнанні дітьми символів, закодованих народом у вишиванках, казках та ін.

Обговорювалося і питання підготовки вчителів до реалізації освіти сталого розвитку, технології формування життєствердного образу світу учнів, створення дослідницького навчального середовища. Полтавський ОІППО має ліцензію на проведення Всеукраїнських курсів, а також ліцензію на підготовку вчителів інтегрованих курсів з природознавства. Розроблений алгоритм для науково-методичного забезпечення підготовки вчителя інтегрованих курсів може бути використаний для інших галузей. В старшій школі загальнообов'язковими мають бути інтегровані курси (природознавство, математика, суспільствознавство, словесність, мистецтво, технології, фізкультура та основи здоров'я). Для поглибленого вивчення того чи іншого компоненту освітньої галузі мають створюватися відповідні підручники.

Заслухавши та обговоривши доповіді та виступи учасників конференції, зібрання науковців та педагогів практиків рекомендує просити:

1. Президента, Прем'єр-Міністра України, Віце-прем'єра з гуманітарних питань, Міністра МОН України ініціювати:

- становлення і впровадження науково-орієнтованої освіти, використання з цією метою напрацювань моделі освіти сталого розвитку «Довкілля»;
- гарантію права дітей навчатися за підручниками, які реалізують ключові напрями державної освітньої політики, в тому числі зазначені в Національній стратегії розвитку освіти на 2012—2021 рр., відповідають Державному стандарту освіти, зокрема, щодо формування природничо-наукової та інших ключових і базових компетентностей, формування цілісності свідомості учнів, життєствердного

Команда дослідників на уроці серед природи

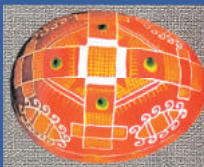
На Всеукраїнських курсах в ПОІППО

Команда «виробників» на уроці довкілля. Вчитель Т. В. Водолазська

Символі — мистецтво прашурів (з книги Марії Чумарної «Код української вишиванки»)

національного образу світу молодих поколінь, як умови життєствердної моделі світу вітчизняного суспільства.

2. Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України, Міністра освіти і науки на законодавчому рівні вирішити питання про необхідність впровадження в практику школи інноваційних моделей освіти, які реалізують науково-орієнтовану освіту, технології оздоровлення молодих поколінь.

3. Міністра освіти і науки, при участі Президента НАПН України, ініціювати:

- оприлюднення концепції, принципів та критеріїв розвантаження програм для старшої школи;
- використання вітчизняного досвіду для перетворення малокомплектних шкіл в школи оздоровлення дітей, розвитку їхнього наукового мислення та дослідницьких вмінь;
- при розробленні змісту освіти середньої загальноосвітньої школи використати напрацювання учених і педагогів практиків в розробленні і реалізації моделі освіти сталого розвитку «Довкілля».

4. Державним педагогічним університетам, обласним інститутам післядипломної педагогічної освіти готувати керівників шкіл і педагогів до впровадження науково-орієнтованої освіти, засад освіти сталого розвитку; використовувати досвід Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського в сфері професійної перепідготовки вчителів до викладання інтегрованих курсів у профільній школі.

*Рекомендації обговорені на конференції
і прийняті одностайно.*

*Співголови оргкомітету конференції Зелюк В. В., ректор ПОІППО,
Ільченко В. Р., дійсний член НАПН України д.п.н., професор,
голова ГО Освітній центр «Довкілля»*

ШАНОВНА ТВОРЧА ГРУПА

з доопрацювання проекту закону України «Про освіту»!

Просимо Вас на законодавчому рівні:

1. Вирішити заборону державним установам виносити на громадське обговорення інновації в освіті, революційні пропозиції без їх теоретико-експериментального супроводу, без оприлюднення результатів їх апробації.

Без цих умов громадське обговорення нововведення є не чим іншим як технологією легалізації часто неприйнятної суспільством думки (див. «Окно Овертона»).

Не будемо повторювати написане в різні інстанції. Ставимо лист, адресований і О. Співаковському.

Громадська організація «Освітній центр «Довкілля»

Україна, 36014, м. Полтава,

вул. Соборності, 64-ж

т. (0532) 50-84-78

№2 від 25.01.2017 р.

Про обговорення проекту

«Типового навчального плану

(далі ТНП) для 10—11 кл.»

Держсекретарю МОН України

Полянському П.Б.,

Заст. Голови комітету ВР з питань освіти
і науки

Співаковському О.В.,

Міністру МОН України

Гриневич Л.М.,

n_beskova@mon.gov.ua, zasekina@ukr.net

1. Обговорювати Проект «Типового навчального плану для 10—11 кл.» предметно можна при оприлюдненні його теоретичного обґрунтування та результатів апробації. Інакше запропоноване обговорення сприймається як технологія легалізації неприйнятного суспільством (див. «Вікно Овертона»).

2. ТНП, подібний поданому МОН для обговорення (в частині «Природознавство» — 3 год. (10 кл.), 3 год. (11 кл.), був затверджений МОН (2007) і вилучений з переліку ТНП згідно «Плану дій МОН щодо поліпшення якості фізико-математичної освіти на 2009—2012 роки» (наказ МОН №1126 від 30. 12. 2008). В 2011 р. цей ТПН (в означеній частині) став Базовим НП в ДС освіти (2011 р.). Необхідно надати обґрунтування зменшення порівняно з БНП ДС (2004 р.) відведених на «Природознавство» годин з 13 до 6 в БНП ДС (2011). Інакше запропоноване у Проекті може «оновлення» має вважатися спрямованим на вилучення України з глобалізованого технологізованого сучасного світу.

3. Якщо в обговорюваному ТНП предмет «Людина і природа» відповідає предмету «Природознавство», що є в БНП, то педагоги мають знати, як він буде забезпечувати наступність у формуванні фізичної, хімічної, біологічної, та інших компетентностей, які згідно «Експертизи шкільних підручників» (К. 2016) мають формуватися за допомогою підручників 9 класу. Як «Природознавство» забезпечить

вивчення, наприклад фізики, на вищому, ніж феноменологічний рівень в 9 кл. («Експертиза... с. 102»), що відповідає найнижчому рівню інтелекту (в «Природознавстві» на фізику можна виділити біля 0,5 год.)!? Тобто в оприлюднених результатах апробації «Природознавства» необхідно вказати рівні інтелекту, соціалізації учнів, рівні їх наукового мислення. Необхідно також оприлюднити апробацію кількості годин і для профільних предметів.

4. Пропозиції до проекту: змінити «Людина і природа» на «Природознавство»; якщо експериментальна перевірка «Природознавства» на 3 год. (10 кл.), 3 год. (11 кл.) на тиждень відсутня, то пропонуємо використати результати проведеного експериментального дослідження вивчення «Природознавства» в Інституті педагогіки НАПН України, згідно якого на «Природознавство» необхідно виділити 5 год. (10 кл.), 5,5 год. (11 кл.) на тиждень. Програму, підручники, посібники для вчителів, результати апробації можна представити.

Щодо концепції «Нової української школи» ми висловили думки в коментарі до публікації О. Співаковського «Освіта стає привілеєм обраних». Концепція може бути прийнята до обговорення, тим більше впровадження після теоретичного обґрунтування її положень і експериментальної їх перевірки.

У 2018 році МОН планує розпочати підготовку до участі у міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти PISA-2018.

Предметними галузями дослідження PISA є читацька, математична та природничо-наукова грамотність і відповідні компетентності учнів. МОН не планує досліджувати природничо-наукову компетентність учнів початкової школи.

А у критеріях оцінювання конкурсних підручників для 7, 8, 9 класів природничо-наукова компетентність не фігурує. Підручники з фізики, хімії, біології мають подаватися на конкурс із та-

ким методичним апаратом, який дає можливість учням сформувати природничо-наукову грамотність та компетентність і результат таких дій учнів — модель цілісних знань про природу. Педагоги моделі ОСР «Довкілля» називають її «образ природи». Підручники із природничих предметів, що відповідають ДС, формують природничо-наукову компетентність учнів, а водночас природничо-наукову грамотність про природу, цілісність свідомості учнів та природовідповідно високі рівні інтелекту, в праві видаватися державним коштом. Проте саме такі підручники з різних причин не допускаються до видання та до учнів.

Для експертів рукописів підручників для 9-х класів виданий посібник «Експертиза шкільних підручників» (К. 2016). У ньому названі ключові і базові компетентності, серед них природничо-наукової немає, хоча в ДС (2011 р.) вона фігурує. Чому? Як учителі будуть готувати учнів до участі в дослідженні PISA?

Міносвіти запрошує експертів, педагогів, освітян до участі в проєкті з оновлення навчальних програм для 5—9 класів. Необхідно оприлюднити обґрунтовані аналітично методологічні засади оновлення програм. Інакше це буде застосування технології «Окна Овертона» для отримання неприйнятного суспільством. Серед умов оновлення має бути створення системи програм до освітньої галузі з метою втілення в них цілісності змісту освітньої галузі і умов оволодіння учнями природничо-науковою компетентністю.

У старшій школі природничо-наукова підготовка учнів може бути зведена нанівець «Типовим навчальним планом», обговорення якого закінчилося 30 січня. В ньому замість відведених Державним стандартом, його БНП (2004 р.) 13 годин на освітню галузь «Природознавство» залишено 6 (10 кл. — 3 год., 11 кл. — 3 год.). Хто теоретично обґрунтував та експериментально довів необхідність такого зменшення? Звідки взявся обговорюваний ТНП? Розширимо історію ТНП, згаданого у листі.

У 2007 р. був затверджений варіант Типового навчального плану з інтегрованим предметом «Природознавство» — 10 кл. (3 год.), 11 кл. (3 год.), 12 кл. (3 год.), тобто на освітню галузь «Природознавство» виділено 9 год.. Згідно з «Планом дій МОН щодо поліпшення фізико-математичної освіти на 2009—2012 роки» цей план наказом МОН був вилучений (2008 р.). Але кількість годин на вивчення освітньої галузі «Природознавство» (3,3 год. в 10—11 кл.) перенесено в БНП Державного стандарту 2011 р., а потім і в представлений МОН для обговорення ТНП.

Ці дії забороняються «Порядком внесення змін до стандарту»: «Зміни до Стандарту можуть бути внесені відповідною постановою Кабінету Міністрів і також підлягають обов'язковій попередній науково-педагогічній експертизі та апробації». Апробація, що підтверджує можливість зменшення вдвічі годин на «Природознавство», не відома.

Не відомо також, чи проводилися психолого-педагогічна експертиза та апробація зміни кількості годин на вивчення природничих предметів у 9 класі. Наприклад, чому на фізику виділено замість 2 год. на тиждень 3 години? В посібнику для експертів «Експертиза шкільних підручників» вказано, що фізика в 9 класі вивчається на феноменологічному рівні; на теоретичному рівні буде вивчатися фізика в старшій школі (с.102). Феноменологічний рівень обумовлює найнижчий тип інтелекту, який діє по указці. А в старшій школі, де на 6 компонентів освітньої галузі «Природознавство» згідно з ТНП, якщо він буде прийнятий, припадає 0,5 год.. Яке наукове мислення і який інтелект буде у випускників? Який у них буде «образ світу» — життєствердний, агресивний чи деструктивний? Питання формування життєствердного національного образу світу кожного учня — це питання життєствердної моделі світу нації, її безпеки і довговічності. Без природничо-наукової компетентності формування життєствердного образу світу учня неможливе.

Вважаємо, що заступнику голови комітету з питань освіти і науки необхідно до запропонованого Плану дій уряду стосовно освіти і науки включити підготовку у місячний термін нормативно-правового акту, яким було б прямо заборонено впроваджувати без науково-педагогічної експертизи і попередньої експериментальної перевірки будь-які інновації. Розробники НУШ мають показати освітянській громадськості теоретичне обґрунтування всіх положень «НУШ», результати їх апробації, навчально-методичне забезпечення експерименту. Цього вимагає порядок внесення змін до Стандарту (змін, а не написання нового стандарту, руйнування змісту освіти).

На законодавчому рівні необхідно визначити поняття «зміст освіти як умова безпеки нації». З досвіду розроблення, апробації і впровадження моделі освіти сталого розвитку «Довкілля» можемо запропонувати деякі ознаки освіти як умови безпеки нації: 1) цілісність змісту освіти, альтернатива сучасній його фактологічності, що приводить до сегментації свідомості молодих поколінь, програмування їхньої психіки; 2) включення в зміст освіти і через нього в навчальний процес звичаєвого кола народу, коду нації, втіленого у звичаях, піснях, прикметах, казках, національних символах та ін.; 3) втілення в змісті освіти психолого-педагогічних умов, необхідних для скрізного формування у молодих поколінь (дошкілля, 1—11 кл.) життєствердного національного образу світу, життєствердної моделі світу суспільства як умови життєстійкості українського суспільства, зокрема і цивілізації в цілому.

На законодавчому рівні має бути прийняте рішення про рівноправність функціонування різних моделей освіти, теоретично обґрунтованих і експериментально перевірених. Конкурувати мають моделі освіти і системи підручників до

них, а не окремі підручники, серед них і випадкові підручники випадкових авторів.

До приходу в МОН Д. Табачника в Україні конкурували дві моделі освіти — фактологічна офіційна і модель цілісної освіти сталого розвитку «Довкілля» (2000—2015). Після 10-річної апробації, колективом науковців і практиків, в тому числі у Всеукраїнському експерименті (1996—2000) модель, її навчально-методичне забезпечення було допущене наказом МОН (№529 від 13. 11. 2000 р.) в школу.

Система підручників моделі ОСР «Довкілля» спрямовує навчальний процес на неперервне формування в учнів національного життєствердного образу світу, високих рівнів інтелекту (доведено лонгітюдними дослідженнями), соціальної зрілості, мотивації навчання, підвищення стану здоров'я.

В 2000—2014 рр. за підручниками «Довкілля» навчалося понад 2 млн. учнів 1—11 кл. Зараз понад 50 номінацій навчально-методичного забезпечення беззаконно вилучено з освітнього простору, хоча наказ МОН №529 ніхто не відміняв.

Маємо надію, що Творча група зможе законопідставно повернути учням і вчителям модель освіти «Довкілля», улюблений предмет «Я і Україна», уроки серед природи, які дозволяють дітям досліджувати свою малу Батьківщину, перебуваючи в довіллі в дні, визначені пращурами (по можливості у святкові дні народного календаря).

Україні необхідна освіта, при якій вона стане іншою країною з меншим рівнем корупції, успішною економічною моделлю і більш досконалим адміністративним апаратом, як пропонує В. Продаєвич.

*Голова ГО «Освітній центр «Довкілля»,
академік, д.п.н., професор В. Р. Ільченко*

Віра Ільченко поділилась публікацією Валентина Продаєвича

Немає необхідності докладно говорити про тонучі соціально-економічні індикатори України у світових рейтингах. Досить зазначити, що тривалість життя українців, що характеризує суспільне благополуччя в країні, — найнижча в Європі й десь трохи краща, ніж у найнеблагополучніших державах Африки. ВВП країни менше валових доходів далеко не найбільших корпорацій.

Але ж 25 років тому, маючи потужний науковий, інтелектуальний потенціал, виробничо-технологічні активи, Україна претендувала на входження в десятку найперспективніших країн. У результаті ж опустилася на один із останніх рядків у таблиці світового розвитку.

Винні в цьому український політикум та урядові вахти, що формуються з нього. Особисто збагатившись, вони привели країну на всесвітню паперть. Можна впевнено сказати, що всі роки незалежності України були і, на жаль, залишаються роками незалежності політичної еліти від здорового глузду. Сумнівно, щоправда, називати елітою людей, яких не гризе совість, для яких чужа національна гідність і звичайна людська моральність. Який слід ці обранці залишають після себе? На що обмінюють вони даний їм українським народом шанс залишити про себе в історії добру пам'ять? Відомо на що: на особисте збагачення й зuboжіння народу, що довірився їм. Головний підсумок немилосердної, нерозумної діяльності можновладців — політична розгубленість, економічна зневіра і, як наслідок, психосоціальна депресія у суспільстві, що зростає. Це — гріхи українських політичних геростратів. Але, у певному сенсі, це провина й усього українського суспільства, яке дало їм мандат на керування. У тому, що деякі західні політики почали називати українську державу неспроможною, треба визнати, винні і ми.

Владна система абсорбує в себе чиновників з ненайкращими гідними людськими якостями. Адже для підтримки в неконтрольованому стані довіреного народного господарства й користування ним в особистих інтересах не потрібно знань, культури, тим більше — моральності. Напроти, система, заохочує спритність, егоїзм, жадібність, зневажливе ставлення до пересічних членів суспільства. Не йдеться про критику тієї або іншої правлячої політичної партії чи уряду. Це не провина тільки нинішньої влади. Це — накопичена «заслуга» всіх політичних сил, що дісталася нам у спадок і зросла до сучасних масштабів за час існування незалежної України. Причому зростання цих «накопичень» відбувається по висхідній, лавинонебезпечно.

І так буде доти, доки лідер держави і його оточення не знай-

дуть найбільш продуктивний спосіб мобілізації інтелекту суспільства, поки не дадуть відчутти українцям, що життєва філософія «моя хата скраю» — руйнівна і згубна.

Як не дати удатися в тугу ні собі, ні країні, дати шанс кращим представникам народу брати участь у вирішенні долі батьківщини?

Головне, з чого хочеться розпочати, так це з банальної заяви: в українського суспільства є підстави розраховувати на економічний підйом. Адже для цього Україна має всі передумови — природні ресурси, культурну спадщину, вигідне географічне положення і головне — потужний інтелектуальний потенціал. Але якщо ми такі розумні, то чому такі бідні? Чому не більш за нас талановиті й освічені азіатські «тигри» і «дракони» або, скажімо, післявоєнна зруйнована Європа, що мала зовсім не більш значимі природні й інтелектуальні ресурси, так злетіли злетіли вгору у своєму розвитку? Як вийшло, що Німеччина, після Другої світової війни, стала однією із найуспішніших у світі?

Прикладів досить, щоб вселити здоровий оптимізм. Адже стартові показники для «випереджального» розвитку в Україні вже точно не гірше, ніж у країнах, де відбулися «тектонічні зрушення», які привели до величезного економічного й соціального прогресу. Але з чого починати? Хто зрушив інші країни з мертвої точки, що дало їхньому розвитку таке різке прискорення? Відповідь проста — це самостійні, освічені, креативні й чесні політики, чия гідність на 100% персоніфікує сподівання свого народу. І це — здійснені ними комплексні й стрімкі реформи. У цих країнах не виправляли застарілу систему управління, а позбувалися її, заміняючи принципово новою.

Найбільш прибутковими були й залишаються вкладення в «людський капітал» — зростання сімейних доходів і якості освіти, підвищення рівня суспільного здоров'я й тривалості

життя. А найціннішими факторами розвитку визнані знання й творчість, реалізовані в технологічному відновленні виробництва. За допомогою сучасних інформаційних технологій і принципів «електронної демократії» створити постійно діючу загальнонаціональну систему для репрезентативного, об'єктивного відображення перспективних поглядів в українському суспільстві щодо значимих проблем розвитку. Заснована на соціальних ліфтах та інших стимулах, така система мотивуватиме населення до активної творчої участі в життєдіяльності країни.

Країні необхідна нова парадигма економічного розвитку, що враховує і вітчизняну специфіку, і успішний світовий досвід.

Щоб не опинитися у хвості світового прогресу, потрібна власна, самостійна доктрина перетворень у суспільстві та державі. Треба раз і назавжди розпрощатися з архаїчною системою управління радянської епохи — з галузевим принципом управління економікою. І розпочати створення національних корпорацій розвитку.

Корпоративна ідеологія в комбінації із проектними принципами, а також цільовим «грошовим зрошенням» економічного зростання особливо затребувана для швидкої реалізації національних стратегічних переваг.

Серед головних завдань національних корпорацій мають бути: технологічна модернізація виробництв і суміжної інфраструктури, створення нових виробництв і продуктів, розвиток вітчизняного ринку.

Очевидно, що реалізація такої економічної стратегії надає оптимізму і віри в те, що протягом приблизно десяти років Україна має шанс стати іншою країною, з меншим рівнем корупції, успішної економічної моделлю і досконалішим адміністративним апаратом.

Валентин Продаєвич

*«Тебе сердца любивших скажут:
«В преданьях сладостных живи!»
И внукам, правнукам покажут
Сию Грамматику Любви.»*

Иван Бунин

Педагогический ликбез

Общедоступная группа

Присоединиться к группе

Содержание

Вступление	7
Валентин Продаевич. Плетеный человек	10
Марія Чумарна — Віре Ільченко	24
Віра Ільченко. «Моих друзей прекрасные черты...»	25

Раздел I

Віра Ільченко. Национальная идея	28
Віра Ільченко, Георгий Почепцов. Почему Украина оказалась в наихудшем экономическом состоянии	28
Віра Ільченко поделилась публикацией Віталія Портнікова «Яку державу ми хочемо побудувати?»	35
Віра Ільченко поделилась и прокомментировала публикацию Алексея Грекова «Нам нужна реформа или образование?»	37
Віра Ільченко. Свято Віри, Надії, Любові, Софії	45
Марія Чумарна — Вірі Ільченко	53
Віра Ільченко поділилась публікацією «Нації виходять з кризи завдяки культурі, релігії, ідеї державності»	55
Віра Ільченко. Не спи, моя рідна земля! Прокинься, моя Україно!»	61
Віра Ільченко поделилась публікацією Мирослава Поповича «Чесність, правила і честь»	64
Віра Ільченко. Коментар до посту Валентина Продаєвича «Не принимать навязанные мысли, навязанную судьбу, а самим строить свою жизнь»	65
Віра Ільченко поделилась публикацией Валентина Продаєвича «Мировая угроза»	67
Віра Ільченко. Комментарий к посту В. Продаевича «Пора ломать окно Овертона»	79

Віра Ільченко поділилась публікацією Валентина Продаєвича «Україна. Окно Овертона» _____	81
Віра Ільченко. В підтримку мнения об огромной власти символов в обществе. (К публикации В. Продаевича) ____	88
Віра Ільченко поділилась публікацією Валентина Продаєвича «Україна. Птица, падающая вниз» _____	93
Віра Ільченко, Константин Гуз. Про досягнення педагогів моделі освіти сталого розвитку «Довкілля» _____	103
Віра Ільченко. И создали педагоги модель целостного образования «Довкілля» _____	125
И сотворили Школу так, как повелел им дьявол... ____	126
Віра Ільченко. Готовит ли отечественная школа учащихся к жизни в технологизированном обществе? _____	128
Віра Ільченко поділилась публікацією Геннадія Москалика «Філософські думки щодо долі української школи: минуле — сучасне — майбутнє» _____	136
Віра Ільченко поділилась публікацією Анатолія Самодріна «Будь-який людський рух «кудись» по суті є рухом «до себе» _____	144

Розділ II

Віра Ільченко. До цілісності знань, цілісності мислення, цілісності душі дитини _____	147
Віра Ільченко, Василь Кремень. Вношу деякі уточнення ____	151
Віра Ільченко. З приводу публікацій Р. Шиян и О. Співаковського «Щит», Створений школою, необхідний Україні» _____	158
Віра Ільченко поділилась публікацією Александра Спиваковского (Александр Спиваковский с Василь Кремень и еще 43) «Ракетный щит» Нової української школи» _____	165

Віра Ільченко. Какой должна быть школа, чтобы дети чувствовали себя в ней счастливыми? _____	170
Марина Крилевец. Те, що завжди має бути під рукою. Про підручник _____	180
Віра Ільченко поділилась публікацією Віктора Вдовченко «Багатства виробляються руками» _____	183
Maria Chumarna. Стосовно сучасної освіти... _____	185
Віра Ільченко поділилась публікацією Оксани Мариновської «Дикі танці на освітянській могилі» _____	190
Віра Ільченко. «Логика природы» — самая полезная, самая доступная для детей _____	193
Віра Ільченко. О финской школе _____	195
Віра Ільченко. О роли образования в происходящем _____	196
Віра Ільченко. О расплодившихся «несчастных» недоумках, лоботрясах, бездельниках... _____	199
Роман Расевич. Сторінками нового роману «Передмова» _____	202
Роман Расевич. Сокільство в українській школі: 25 років поспіль _____	203
Віра Ільченко поділилась публікацією Олега Дерев'янка «Трикутник смерті» української освіти і як із нього вирватись» _____	205
Віра Ільченко. Ще про «трикутник смерті» української освіти і про те, як з нього почати вириватися вже сьогодні _____	207
Віра Ільченко поділилась публікацією Валентина Продаєвича «Честь, мораль и порядочность власти в эпоху циничного прагматизма. Возможно ли это?» _____	210
Віра Ільченко. О счастливом месте на земле, об образовании и образе мира, как главном качестве образованности личности _____	215
Віра Ільченко. Міністр освіти і науки, 28 квітня: «Ми маємо	

працювати в інтересах дітей» _____	229
Віра Ільченко поділилась публікацією Валентина Продаєвича «Их доля из чаши» _____	233
Віра Ільченко. Проект закону України «Про освіту» _____	243
Мирослав Попович. Моя порада _____	246
Віра Ільченко. Про життєствердний образ світу учня і його компетентності _____	247
Віра Ільченко. Про результати обговорення проекту концепції загально-освітньої школи України _____	248
Віра Ільченко. Содержание образования будет соответствовать естественным потребностям детей, устойчивому развитию общества? _____	260
Віра Ільченко. О возможностях инопланетян и реалиях землян в уничтожении цивилизации образованием _____	263
Віра Ільченко. Помянем _____	273
Віра Ільченко. Педагогічні засади ефективного навчання природознавства в загальноосвітній школі (Всеукраїнська науково-практична конференція 19—20. 04. 2016 р.) _____	275
Віра Ільченко. Рекомендації учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні засади ефективного навчання природознавства в загальноосвітній школі» (19—20 квітня 2016 р., м. Полтава) _____	280
Віра Ільченко. Шановна творча група... _____	285
Віра Ільченко поділилась публікацією Валентина Продаєвича «Економічна стратегія України. Сходи в гору» _____	292

Науково-публіцистичне видання

ГРАММАТИКА ЛЮБВИ

(російською та українською мовами)

під редакцією

Голови ГО «Освітній центр «Довкілля», д. п. н.,
професора, дійсного члена НАПН України

Ільченко

Віри Романівни

та

Заслуженого юриста України, кандидата
юридичних наук

Продаєвича

Валентина Олександровича

Автор-упорядник — Віра Ільченко.

Дизайн, макет, обкладинка, верстка, обробка
ілюстрацій — Євген Сокольський.

Редактори — Віра Ільченко,
Валентин Продаєвич.

Технічний
редактор — Євген Сокольський

Полтава—Одеса, 2017

Підписано до друку 8. 02. 2017. Формат 84×108/32. Папір типографський.
Гарнитура «Helvetica Neue Cyr», «Minion Pro». Друк офсетний.
Наклад 500 прим.

ГРАММАТИКА ЛЮБВИ

